

I och med att den Fördjupade översiktsplanen antas som en ändring av den gällande kommunövergripande översiktsplanen kommer några delar i den kommunövergripande översiktsplanen justeras. Detta innefattar delar som påverkar den geografiska ytan utanför området för den Fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors. Det innefattar även textdelar som uppdateras på grund av ändrad lagstiftning eller nya beslut i den Fördjupade översiktsplanen.

Ändringarna berör:

- Utbredningsområde för ny järnväg – Strategikartan och markanvändningskartan anpassas för att passa ihop med resultatet av framtagna utredningar samt de ställningstaganden som görs i FÖP.
- Texter och ställningstaganden för FÖP Arvika hamn samt FÖP Kinna Västra sund tas bort så dessa dokument upphört att gälla som fördjupade översiktsplaner och istället ska fungera som planeringsunderlag.
- Texter och ställningstaganden som rör TÖP Vindbruksplan ersätts med texter gällande Strategisk energiplan.
- Texter och ställningstaganden gällande TÖP LIS – Landsbygdsutveckling i strandnära läge revideras med utgångspunkt i reviderad lagstiftning, så att planen fortsatt gäller.
- Avgränsning och markanvändning samt ställningstaganden för FÖP-området i översiktsplanen ersätts med kartmaterial och ställningstaganden i Fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors. Markanvändningen Tätort utgår.
- Text och ställningstaganden gällande sammanhållen bebyggelse utgår på grund av reviderad lagstiftning.
- Översiktsplanens genomförandeplan kompletteras med aktiviteter från Fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors och slås samman till en samlad genomförandeplan.

Samlad genomförandeplan

Detta dokument samlar de föreslagna aktiviteterna kopplat till fysisk planering från genomförandeplanerna i den kommunövergripande översiktsplanen, den Fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors samt den Strategiska energiplanen.

Översiktsplan

Nr	Aktivitet	Typ av arbete	Ange- lägenhet (1-5)	Genom- förbarhet (1-5)	Kommentar	Status
1	Ta fram Fördjupad översiktsplan för Arvika centralort och Jössefors	FÖP	5	2	Koppling till ljudzoner	Pågår
2	Plan för hållbar energiförsörjning (Strategisk energiplan)	TÖP	5	2		Pågår
2a	Riktlinjer för utbyggnad av laddinfrastruktur	Riktlinjer	4	3	Koppling till Strategisk energiplan	
2b	Riktlinjer för solceller och solfångare	Riktlinjer	3	4	Koppling till gestaltning i arkitekturstrategin Koppling till Strategisk energiplan	
3	Uppdatera Tillägg till översiktsplan Landsbygds-utveckling i strandnära lägen (LIS)	TÖP	3	4	Avvaktar revidering av lagstiftning. När beslut finns ökar angelägenheten till 4.	
4	Riktlinjer för ortsutveckling – Edane	Riktlinjer	4	3	Påverkas av Sthlm-Oslo 2.55 Koppling till JämtJämlikt Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	Pågår
5	Riktlinjer för ortsutveckling – Glava	Riktlinjer	3	4	Koppling till JämtJämlikt Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	
6	Riktlinjer för ortsutveckling – Gunnarskog (Stommen/Årbotten)	Riktlinjer	3	4	Koppling till JämtJämlikt Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	
7	Riktlinjer för ortsutveckling – Klässbol	Riktlinjer	5	4	Koppling till JämtJämlikt	

					Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	
8	Riktlinjer för ortsutveckling – Mangskog	Riktlinjer	2	4	Koppling till JämtJämlikt Koppling till mötesplatskartering Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	
9	Riktlinjer för ortsutveckling – Sulvik	Riktlinjer	3	2	Påverkas av Sthlm-Oslo 2.55 Koppling till JämtJämlikt Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	
10	Plan för kultur, friluftsliv och besöksmål	Plan	3	3	Koppling till JämtJämlikt Koppling till cykelplan Koppling till grönplan	
10a	Mötesplatskartering	Inventering	4	3	Koppling till JämtJämlikt Koppling till Grönplan	
10b	Riktlinjer för kommunala badplatser (inklusive inventering)	Riktlinjer	5	4	Koppling till JämtJämlikt	
11	Grön- och blåplan för Arvikas central- och serviceorter	Plan	5	3	Koppling till FÖP för Arvika centralort och Jössefors Koppling till riktlinjer för ortsutveckling (Alla orter) Koppling till Plan för grön infrastruktur Koppling till Plan för klimatanpassning Koppling till vattenför- valtningsplan	Pågår
11a	Trädpolicy för central – och serviceorter	Policy	3	4		
11b	Riktlinjer för allmänna lekplatser och skolors utemiljöer (inklusive inventering)	Riktlinjer	4	4	Koppling till JämtJämlikt Plan för kultur-, friluftsliv och besöksmål	
11c	Riktlinjer för utemiljöer vid äldreboenden, serviceboenden och LSS-boenden	Riktlinjer	4	4	Koppling till JämtJämlikt Koppling till Ramprogram/riktlinje för utformning av vård- och	

	(Inklusive inventering)				omsorgsboende, särskilt boende	
12	Plan för grön infrastruktur	TÖP	4	3	Avvaktar underlag från Länsstyrelsen Koppling till Grönplan för Arvikas central- och serviceorter Koppling till Plan för klimatanpassning Koppling till Kultur- och fritidsplan	
13	Plan för masshushållning	Plan/TÖP	4	3	Koppling till avfallsplanen	Pågår
14	Kulturmiljöprogram för kommundelar utanför centralorten	Program	3	2	Centralorten finns redan Koppling till Riktlinjer för ortsutveckling (Alla orter)	Pågår
14a	TÖP Kulturmiljö	TÖP				
15	Riktlinjer för dagvatten (Dagvattenstrategi)	Policy/Riktlinjer	5	3	Koppling till vattentjänstplan (ny lagstiftning) Koppling till Vattenförvaltningsplan Koppling till Grönplan för Arvikas central- och serviceorter Koppling till plan för klimatanpassning	Klar
16	Plan för klimatanpassning – skyfall, översvämning, ras, skred, erosion, höga temperaturer och torka	Plan/TÖP	4	2	Koppling till vattentjänstplan (ny lagstiftning) Koppling till Riktlinjer byggande vid Glafs fjorden (pågår) Koppling till Riktlinjer för dagvatten Koppling till Plan för grön infrastruktur	
17	Uppdatera Näringslivsstrategi (Etableringsstrategi ingår)	Strategi	3	3	Koppling till FÖP för Arvika centralort och Jössefors Koppling till Strategisk energiplan	
18	Policy för kommunägd mark och strategiska markförvärv	Policy	3	4		Pågår
18a	Ta fram riktlinjer för exploateringsavtal	Riktlinjer	3	4	Koppling till riktlinjer för kommunala markanvisningar (finns framtaget)	Pågår

19	Policy för kommunens skogsinnehav (Skogsstrategi)	Policy	4	3	Koppling till skogsbruksplanen	Pågår
20	Handlingsplan förorenad mark	Plan	5	3		Pågår
21	Inventering av möjligheter och potential för samnyttjande och samverkan kring lokaler (Inkluderas i Lokalförsörjningsplan)	Inventering	4	4	Koppling till Lokalförsörjningsplan Koppling till JämtJämlikt	Pågår
22	Mall och rutin för undersökning av betydande social påverkan i detaljplanen och andra relevanta bygg och planeringsprojekt	Mall och rutin	5	4	Koppling till JämtJämlikt	
23	Arkitekturtstrategi del 2	Strategi	5	3	Koppling till JämtJämlikt	Klar
24	Områdesbestämmelser för kulturmiljö Mölnerud	Områdesbestämmelser	2	4		
25	Uppdatera verksamheter och bolags mallar så att de styr mot översiktsplanens ställningstaganden och jämlikhetsåtaganden	Mall och rutin	5	4		
26	Struktur och organisation för att bevaka och söka utlysta externa medel för översiktsplanens genomförande	Mall och rutin	5	3	Koppling till alla punkter i genomförandeplanen Koppling till JämtJämlikt	Pågår (kontinuerligt arbete)

Fördjupad översiktsplan

Nr	Aktivitet	Typ av arbete	Ange- lägenhet (1-5)	Genom- förbarhet (1-5)	Kommentar	Status
27	Områdes- utveckling. Boende- och utemiljöer i Dottevik				Koppling till serviceplanen Koppling till grönplan Koppling till JämtJämlikt	
28	Strukturskiss för ny ridskola	Utredning			Koppling till Plan för kultur, fritid och besöksmål Koppling till mötesplatsinventering	Pågår
29	Utvecklings- strategier/idéer för gemenskaps- naven				Koppling till Plan för kultur, fritid och besöksmål Koppling till mötesplatsinventering	
30	Utvecklings- strategier/idéer för servicenoder				Koppling till handelsstrategi Koppling till Näringslivsstrategi	
31	Handlingsplan för en levande stadskärna					
31a	Stadsmiljö- program					
31b	Plan för temporära insatser i stadsmiljön					
31c	Utformnings- principer för stråk (promenadstad, grönstråk samt skol- och fritidsstråk				Koppling till Arkitekturstrategin Koppling till Grönplan Koppling till gemenskapsnav och servicenoder	
32	Strukturstudie för Lycke och Vik	Utredning			Ev. Koppling till Oslo- Sthlm 2:55	
32a	Trafikutredning för tung trafik, utfarter och korsning över 175:an - Vik, Lycke, Dottevik	Utredning				
33	Strukturstudie för Järnväggsgatan – torget, bussdepån och över	Utredning			Koppling till planer och förslag i hamnen	

	järnvägen till hamnen				Koppling till Handlingsplan för en levande stadskärna	
34	Upphäva/ändra del av detaljplan för Vagnen 1	Detaljplan			Geotekniskt instabil industrimark tas bort till förmån för grönyta	
35	Kartlägga ändringsbehov av detaljplaner (T ex. Centrum, Prästängs-rondellen, Vildrosgatan, Brunnsgästen m fl.)	Detaljplan			Koppling till Lokalförsörjningsplanen Koppling till Näringslivsstrategi Koppling till handlingsplan för levande stadskärna	
36	Godstrafik-program (Huvudfokus på Arvika centrum)					
37	Detaljstudie av rundkörning för gång och cykel runt Kyrkviken	Utredning				
38	Kartläggning av ekosystem-tjänster	Inventering			Koppling till plan för grön infrastruktur Koppling till Grönplan Koppling till Strategisk energiplan	
38 a	Övergripande inventering av villaträdgårdar som resurs för beredskap (skyfall, matförsörjning mm)	Inventering			Koppling till Dagvattenstrategi Koppling till Grönplan Koppling till kartläggning av ekosystemtjänster	
39	Planprogram för Kinna/Västra sund	Planprogram			Så att FÖP Kinna Västra Sund kan släckas.	

Strategisk energiplan

Nr	Aktivitet	Typ av arbete	Angelägenhet (1-5)	Genomförbarhet (1-5)	Kommentar	Status
40	Förstärk kommunens arbete med elnätsplanering i fysisk planering	Mallar och rutiner				

Ytterligare aktiviteter kopplade till energiplanering och dess lagstiftning finns i Strategisk energiplan. Här redogörs endast för den Strategiska energiplanens aktiviteter kopplade till fysisk planering.

Hållbarhetsbedömning

Fördjupad översiktsplan för
Arvika och Jössefors

Antagandehandling
2026-08-12

KS/2024:439

Antagen i Kommunfullmäktige XXXX-XX-XX
Laga kraft XXXX-XX-XX

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Samlad hållbarhetsbedömning	5
Hållbarhetsprinciper	5
Jämlikhetsåtagande	6
Utvärderingsmetod (ABCD-proceduren)	7
Avgränsning	8
Tidshorisont	8
Geografisk avgränsning	8
Detaljeringsgrad	8
Hållbarhetsaspekter	8
Alternativ	9
Nollalternativ och nulägesanalys	9
Nollalternativ	9
Nulägesanalys – Arvikas hållbarhetsutmaningar och -nyttor	10
Nulägesanalys – JämtJämlikt	12
Bedömning av utvecklingsinriktning	14
Bidrag till långsiktig hållbarhet	14
Utmaningar för långsiktig hållbarhet	15
Konsekvensbeskrivning	16
Mark	16
Vatten	18
Luft	19
Klimat	19
Kulturmiljö, landskap och bebyggelsemiljöer	20
Hushållning med naturresurser - material, råvaror och ekosystemtjänster	22
Naturmiljö och biologisk mångfald	23
Mänskligt utbyte och upplevelse (Konst/kultur/kulturarv)	25
Befolkning och sysselsättning	25
Människors hälsa och säkerhet	26
Rekreation och fritid	27
Lärande	29
Demokrati och delaktighet	30
Ekonomisk konsekvensens och genomförbarhet	30
Kumulativa effekter	32
Förhållande till andra mål och intressen	33
Riksintressen	33
Barnkonventionen	33
Mål för gestaltad livsmiljö	33
Planens förhållande till Värmlandsstrategin	34
Planens förhållande till nationella miljökvalitetsmålen	34
Planens förhållande till målen i Agenda 2030	35
Nationella folkhälsomål	37

Planens förhållande till nationella folkhälsomål.....	37
Uppföljning och övervakning.....	37
Icke-teknisk sammanfattning	38

Sammanfattning

Hållbarhetsbedömningen beskriver bedömda konsekvenser av de övergripande strategierna och ställningstaganden som är gjorda i den fördjupade översiktsplanen, med utgångspunkt i hållbarhetsprinciper. Hållbarhetsbedömningen integrerar miljökonsekvensbeskrivningen med sociala och ekonomiska bedömningar. Tidshorisonten sträcker sig till 2045 med utblick mot 2060. Geografiskt omfattar planen Arvika huvudort och Jössefors, med vissa analyser utanför området.

Sju väsentliga hållbarhetsutmaningar identifieras, bland annat beroende av fossila bränslen, funktionsuppdelad bebyggelse, förorenad mark, social segregation och klimatförändringar. Samtidigt lyfts samhällsnyttor som hållbar infrastruktur, blandad kvartersstad, grönområden och demokratiska processer. Planen bygger på Arvikas arbete med "JämtJämlikt", med särskilt fokus på barn, unga och äldre i utsatta grupper.

Planens konsekvenser beskriv utifrån 13 hållbarhetsaspekter. Konsekvenser och hantering av dem är exempelvis att vattenkvaliteten är bristfällig i vissa områden, men åtgärder planeras. Klimatpåverkan från fossila utsläpp och luftkvalitetens påverkan kommer främst av motortrafik, men förbättras genom satsningar på promenadstad och hållbara transporter. Klimatanpassning sker genom vattentjänst- och dagvattenåtgärder. Kulturmiljöer och stadens identitet bevaras genom riktlinjer för gestaltning. Biologisk mångfald stärks genom grönstruktur och skydd av naturvärden. Planen främjar fysisk aktivitet, trygghet och tillgång till rekreation, men behovet av fler lekfulla miljöer lyfts. Demokrati och delaktighet stärks genom tillgänglighet och inflytande för alla samhällsgrupper, med särskild fokus på barn, unga och äldre.

Hållbarhetsbedömningen identifierar synergier och målkonflikter, exempelvis mellan ny infrastruktur och naturvärden. Järnvägsutbyggnad kan ge både klimatnytta och negativ påverkan på ekosystem. Den fördjupade översiktsplanen är i linje med nationella miljömål, Agenda 2030, folkhälsomål och Värmlandsstrategin. Uppföljning sker via Arvikamodellen, med indikatorer kopplade till hållbarhetsprinciperna och Agenda 2030.

Inledning

Hållbarhetsbedömningen inleds med en beskrivning av nuläget och nollalternativet. Därefter synliggör den översiktligt vad den fördjupade översiktsplanens utvecklingsinriktning och mark- och vattenanvändning bidrar till för att nå långsiktig hållbarhet och vilka utmaningar kommunen behöver hantera. Här beskrivs också de frågor som anses särskilt viktiga att arbeta vidare med i den kommande processen. Framtidsbilden, utvecklingsinriktningen och mark- och vattenanvändningskartan har bedömts genom hållbarhetsprinciper och strategiska frågor som är relevanta för den fördjupade översiktsplaneringen i Arvika centralort, enligt proceduren för backcasting. Hållbarhetsbedömningen fördjupas i konsekvensanalyser och miljökonsekvensbeskrivning där hållbarhetsmål, hållbarhetsaspekter, påverkan, effekter och konsekvenser redovisas.

Samlad hållbarhetsbedömning

Miljöbalken anger att vid framtagande av nya planer ska kommunen först undersöka och bedöma om genomförandet av planen kan medföra en betydande miljöpåverkan. Om en betydande påverkan kan antas ska arbetet inriktas på att göra en strategisk miljöbedömning som dokumenteras i en miljökonsekvensbeskrivning. En översiktsplan antas alltid medföra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen i Värmland har meddelat att man instämmer i kommunens bedömning. För att ta ett helhetsgrepp om frågorna och väva in det långsiktiga hållbarhetsperspektivet i arbetsprocessen har Arvika kommun valt att integrera miljökonsekvensbeskrivningen i en bredare hållbarhetsbedömning. Hållbarhetsbedömningen väger, förutom miljökonsekvensbeskrivningens delar, in ytterligare åtta hållbarhetsprinciper, för att hjälpa Arvika kommun att uppnå de mål och visioner som är satta.

Fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors har den antagna översiktsplanens arbete med JämtJämlikt som ramverk för social hållbarhet. Detta ger extra fokus på sociala konsekvenser, barnperspektiv och jämlikhet som baserats på prioriteringar av värden och rättigheter. Det ger ett jämlikhetsåtagande som blir viktigt att väga in i hållbarhetsbedömningen för att säkerställa att sociala värden och rättigheter uppfylls och följer med vidare i fortsatt planering enligt fördjupad översiktsplanen.

Hållbarhetsprinciper

I den fördjupade översiktsplanen, precis som i den kommunövergripande översiktsplanen, använder vi vetenskapligt förankrade principiella ramvillkor. Dessa består av åtta hållbarhetsprinciper som är utformade för att ändra samhällets ohållbara utveckling. De guidar oss i hur vi ska tänka för att nå långsiktig hållbar utveckling. Principerna säkerställer att de ekologiska och sociala systemvillkoren beaktas vid formulering av framtidsbild, utvecklingsinriktning och ställningstaganden, för att inte riskera miljön och framtida generationers hälsa och välmående.

Hållbarhetsprinciperna har utvecklats för att vara:

- a) nödvändiga för hållbarhet – men inte mer, för att undvika onödiga begränsningar;
- b) tillräckliga för hållbarhet – för att undvika att missa viktiga aspekter;
- c) generella – för att vara tillämpbara överallt och därmed medge samarbete över ämnes- och sektorsgränser;
- d) konkreta – för att vägleda problemlösning och innovation; och
- e) icke-överlappande – för att möjliggöra bättre förståelse och utveckling av indikatorer för uppföljning.

Med dessa kriterier i åtanke används följande principiella definition av hållbarhet:

I ett hållbart samhälle utsätts inte naturen för systematiskt ökande...

1. **koncentrationer av ämnen från berggrunden**
2. **koncentrationer av ämnen från samhällets produktion**
3. **degradering på fysiskt sätt**

och människor utsätts inte för strukturella hinder för...

4. **hälsa**
5. **inflytande**
6. **kompetens**
7. **opartiskhet**
8. **meningsskapande**

Arvika kommun vill forma en framtid där vi inte systematiskt bryter mot dessa hållbarhetsprinciper. Det innebär att vi behöver eliminera strukturer och aktiviteter som idag medverkar till att principerna bryts.

Jämlikhetsåtagande

Kopplat till arbetet med översiktsplanen finns ett jämlikhetsåtagande som grundar sig i dialoger med näringsliv, föreningsliv, skol- och förskoleklasser, pensionärsorganisationer samt allmänheten. Som komplement till dialogmaterialet har även fakta från lokal statistik, strategiska dokument samt befolkningsdata framtagna av Region Värmland, Länsstyrelsen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen och Polisen använts. Statistik har också inhämtats från databasen Kolada och genom intervjuer med enhetschefer inom skolan samt kommunens arbetsmarknads- och integrationsenhet.

Baserat på analyser av insamlat underlag har grupper i samhället som står långt bort från att få sina mänskliga rättigheter i samhället uppfylla prioriterats. I Arvika kommun prioriteras äldre och barn och unga, med extra fokus på barn och unga som är utomnordiskt födda eller har utomnordiskt födda föräldrar, barn och unga med funktionsnedsättning, barn och unga som identifierar sig till gruppen HBTQI+ och barn med låg föräldraserivice.

I analysen finns också livsområden prioriterade för översiktsplanen. Det är alla barn och ungas rätt till en meningsfull och utvecklande fritid samt rätten till fri utveckling och identitet. För äldre handlar livsområdena om rätten till meningsfull fritid, hälsa och välmående samt boende för välmående.

Dessa prioriteringar ligger sedan till grund för jämlikhetsåtagandet som består av sex punkter. Jämlikhetsåtagandet fokuserar på de delar som kan påverkas genom den byggda miljön och det stadie av samhällsutveckling som översiktsplanen kan hantera. De samverkar även med hållbarhetsprinciperna och kan kopplas till HP4, HP5, HP6, HP7 och HP8.

Jämlikhetsåtagandet innehåller sex effektmål:

1. Barn och unga möter varandra och andra, utanför sin egen grupp, i alla åldrar för att få inspiration och förebilder i miljöer som är öppna för olika sätt att vara på och som inte är kodade av gruppstillhörighet. Miljöerna bidrar till en meningsfull fritid, bättre hälsa och välmående samt möjligheter att forma identitet och utvecklas på ett tryggt sätt.
2. Äldre möter varandra och andra, utanför sin egen grupp, i alla åldrar för att skapa en meningsfull fritid, bättre hälsa och välmående.

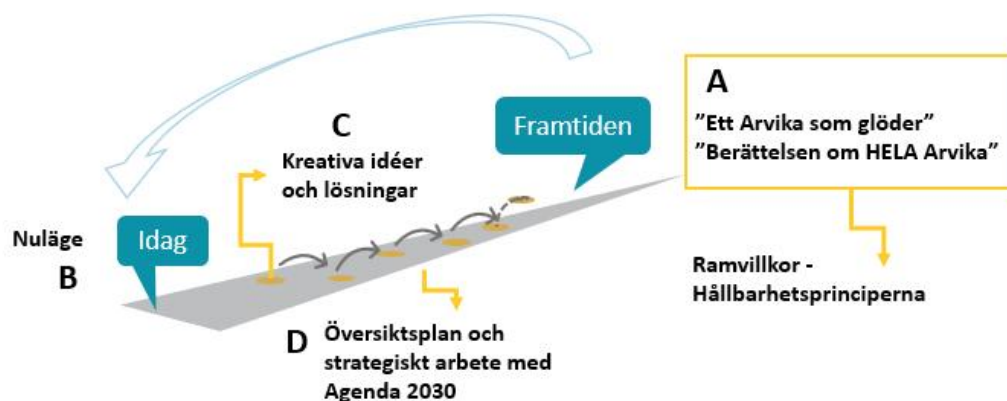
3. Bostäder och boenden för äldre lokaliseras lättillgängliga med hänsyn till lutning och med närhet till servicefunktioner samt kollektivtrafik, gång- och cykelvägar. Utemiljöerna är anpassade för utevistelse och uterehabilitering och kan användas av personer oavsett kroppsposition. Utblicken från boendena är över park- vatten- eller stadsmiljö vilket främjar de äldres känsla av välmående.
4. Människor i barn och ungas samt äldres närhet möter varandra och andra för att få inspiration och stöd i vardagen.
5. Tillgängligheten till platser som bidrar till barn och ungas fritid, hälsa och välmående samt trygga möjligheter att forma identitet och utvecklas har ökat. Tillgängligheten till platser som bidrar till äldres fritid, hälsa och välmående har ökat. Tillgängligheten har ökat genom fler möjligheter för grupperna att självständigt ta sig till dessa platser både i centralorten och på serviceorterna.
6. De prioriterade grupperna har varit delaktiga i utformning av de fysiska miljöer som utvecklats för att stärka deras möjligheter till en meningsfull fritid, hälsa och välmående, samt för barn och unga trygga miljöer för att forma identitet och utvecklas. De prioriterade grupperna och deras närstående har också fått information som de förstår kring de platser och möjligheter som finns till för dem

Jämlikhetsåtagandet ska följas upp kontinuerligt under arbetet med översiktsplanen och ingår därför som en del i hållbarhetsbedömningens utvärdering. Jämlikhetsåtagandet följs även upp efter översiktsplanens antagande genom Arvikamodellen.

Läs mer: [JämtJämligt \(Arvika kommun\)](#), [JämtJämligt/RISE \(webbplats\)](#)

Utvärderingsmetod (ABCD-proceduren)

För att säkra hållbar utveckling används ett ramverk och strukturerad procedur som stöd i det strategiska planeringsarbetet. Ramverket är grundläggande principer för social och ekologisk hållbarhet. Det används för att forma det önskade framtida hållbara samhället (A). I proceduren analyseras nuläget med stöd av principerna för att identifiera kommunens utmaningar och tillgångar i förhållande till framtidsbilden (B). Gapet mellan nuläge och den önskade framtiden synliggörs i processen. Strategisk utvecklingsinriktning med ställningstaganden tas fram (C). I den fördjupade översiktsplanen fastställs vad vi ska prioritera i samhällsplaneringen för att nå ett långsiktig hållbart samhälle (D).

Figur 1 Arbetsprocessen för backcasting med hållbarhetsprinciper

Avgränsning

Den samlade hållbarhetsbedömningen beskriver bedömda konsekvenser av de övergripande strategierna och ställningstaganden som är gjorda i den fördjupade översiktsplanen, med utgångspunkt i hållbarhetsprinciperna.

Samråd om avgränsningen för den samlade hållbarhetsbedömningen har genomförts med länsstyrelsen i möte 2025-03-27.

Tidshorisont

I en föränderlig och osäker framtid är det viktigt för Arvika kommun att ta höjd för olika scenarier i sin planering och i stället för att sikta mot ett specifikt mål arbeta fram robusta strategier som kan styra utvecklingen över tid. Detta för att ge kommunen handlingsutrymme att hantera flera möjliga framtider med avseende på att utnyttja potential eller motverka risk som följer av omvärldsförändringar och lokala initiativ. För att bedöma översiktsplanens samlade konsekvenser har utgångspunkten varit en tidshorisont fram till år 2045 och med en längre utblick mot 2060.

Geografisk avgränsning

Den geografiska avgränsningen för hållbarhetsbedömningen är centralortens avgränsning som beslutades i gällande översiktsplan, kompletterad med en utökning av området fram till Västra Jössefors. För vissa frågor så som arbetsmarknadsperspektiv, transportsystem, besöksnäring, grön infrastruktur, vattenfrågor och naturresurs- och energianvändning behöver bedömningar göras även utanför FÖP-området. I dessa fall har huvudsakligen det angränsande omlandet i kommunen och de angränsande kommunerna tillsammans med den regionala geografiska avgränsningen till Värmland legat som grund. Hållbarhetsarbetet har också en nationell och global koppling då stadens aktiviteter och dess effekter orsakar konsekvenser i andra delar av världen.

Detaljeringsgrad

Beskrivningen av konsekvenser görs översiktligt och med generella analyser. Det handlar om att sammanfatta de stora och betydande dragen när det gäller påverkan, effekter och konsekvenser som uppstår genom den fördjupade översiktsplanens föreslagna utveckling. Fokus ligger på de långsiktiga och strategiska perspektiven med beskrivning av planens konkreta påverkan med avseende på lokalisering och omfattning av föreslagen framtida markanvändning. Många andra frågor detaljeringsgrad, som till exempel omfattning, volymer och mer exakt placering av bebyggelse eller infrastruktur, gör att de analyseras bättre och mer ändamålsenligt i fortsatt planering och kommande beslutsprocesser. Detta innebär att den påverkan som kan antas ske i senare planeringsskeden, som till exempel detaljplaner, bättre analyseras då och därför inte tas med i konsekvensbeskrivningen för översiktsplanen.

Hållbarhetsaspekter

Hållbarhets(miljö)aspekter är delar i samhället som miljö- och sociala effekter kan uppstå på. Den fördjupad översiktsplanen berör både miljöaspekter och sociala aspekter. I bedömningen av den fördjupade översiktsplanen har följande aspekter identifierats.

- Mark
- Vatten
- Luft
- Klimat
- Kulturmiljö, landskap och bebyggelsemiljöer

- Hushållning med naturresurser - material, råvaror (vatten, biomassa) och energi (ekosystemtjänster)
- Naturmiljö och biologisk mångfald (variation inom och mellan ekosystem och arter av djur, växter, svampar och mikroorganismer i biosfären och aquasfären)
- Mänskligt utbyte och upplevelse (konst, kultur, kulturarv, normer)
- Befolkning och sysselsättning
- Människors hälsa och säkerhet
- Rekreation och fritid
- Lärande
- Demokrati och delaktighet

Avgränsningen av hållbarhetsaspekter baseras på miljöbalkens 6 kap. 2§ lista över miljöaspekter, samt genom att besvara ett antal frågeställningar om kommunens samhällssystem som exempelvis energisystem, transportsystem, renhållning, barnomsorg, med flera, för att identifiera vilka delar inom miljö- och sociala områden som effekter kan uppstå på.

Alternativ

Den samlade hållbarhetsbedömningen utgår ifrån nuläget samt förslaget till utveckling enligt den nya fördjupade översiktsplanen och som jämförelse till det nya förslaget i fördjupade översiktsplanen finns också ett nollalternativ. Nollalternativet beskriver en alternativ utveckling som bedöms kunna ske om inte den fördjupade översiktsplanen antas och genomförs. Nollalternativet utgår ifrån den utveckling som skulle ske om nuvarande kommunövergripande översiktsplan för Arvika skulle fortsätta att gälla för centralorten, Arvika huvudort och Jössefors. Mer om detta kan du läsa under rubriken Nollalternativ.

För de större knäckfrågor som identifierats har flera olika scenarion studerats, under arbetsprocessen för den fördjupade översiktsplanen. Dessa scenarion har utvärderats utifrån olika planeringsperspektiv samt hållbarhetsaspekterna för att välja bästa framkomliga väg. Exempel på knäckfrågor som studerats är järnvägsdragning för Oslo-Stockholm 2.55, utveckling av olika typer av stråk inom stadskärnan samt större möjliga omvandlingsområden som hamnen och området kring travbanan. Utvärderingen av dessa scenarion har gjorts som en löpande del av arbetsprocessen och beskrivs därför inte i hållbarhetsbedömningen.

Nollalternativ och nulägesanalys

I följande kapitel beskrivs de utgångspunkter som använts i Hållbarhetsbedömningen, emot vilka den fördjupade översiktsplanens utvecklingsförslag ställts.

Nollalternativ

Nu gällande översiktsplans beskrivning av centralorten, Arvika stad och Jössefors, gäller som nollalternativ.

Arvikas översiktsplan antagen 2024-01-29 är den nu gällande översiktsplanen för centralorten. Den består av sammanfattade utgångspunkter, framtidsbild och utvecklingsinriktning för hela kommunen, bestämmelser och karta för mark- och vattenanvändning, förhållningssätt till riksintressen värden och hänsyn samt strategier för samverkan och fortsatt arbete. Som komplement till översiktsplanen finns tematiska tillägg kring vindkraft och landsbygdsutveckling i strandnära lägen samt fördjupade översiktsplaner för Västra Sund och Hamnen. Ett arbete med strategisk energiplan pågår parallellt med den fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors.

Nollalternativet i hållbarhetsbedömningen av fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors utgår från att översiktsplanen som beslutades 2024 gäller för utvecklingen av centralorten, i kombination med de tillägg och fördjupningar som finns beslutade sedan tidigare. Nulägesanalysen synliggör de hållbarhetsutmaningar samhällsplaneringen har att hantera och de samhällsnyttor som samhället skapar idag. I nollalternativet blir utmaningarna hanterade på en övergripande nivå för hela kommunen. Där den gällande översiktsplanen i stora drag styr mot en önskvärd utveckling för centralortens område, men den saknar en detaljeringsnivå som är relevant för att beskriva den önskvärda utvecklingen tydligare. En önskvärd utveckling som hanterar hållbarhetsutmaningarna inom fördjupade översiktsplanens område. I Länsstyrelsens granskningsyttrande till översiktsplanen och kompletterande dokument med synpunkter för översiktsplanen anges att vissa delar är i behov av ytterligare detaljering för centralorten.

1. Översiktsplanen saknar tillräcklig detaljering och konkreta utvecklingsförslag inom centralorten för att kunna säkerställa att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med avseende på risker för människors hälsa och säkerhet vad gäller buller.
2. Översiktsplanen saknar tillräcklig detaljering och konkreta utvecklingsförslag inom centralorten för att kunna säkerställa att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med avseende på risker för människors hälsa och säkerhet vad gäller geoteknik, det vill säga markens stabilitet samt risker för ras och skred.
3. I översiktsplanen har centralorten markanvändningar som tätort, natur och friluftsliv, landsbygder och areell näring. Markanvändningen tätort är ett brett begrepp där bostäder, verksamheter, industrimark och tekniska anläggningar ingår. Inom den föreslagna markanvändningen tätort finns både natur- och kulturvärden som behöver värnas, och miljöfarliga verksamheter och större trafikleder som medför risker och störningar. Detta behöver konkretiseras och preciseras ytterligare för att säkerställa en god hushållning med mark och vatten inom centralorten.
4. En detaljering i den fördjupade översiktsplanen ger möjlighet att styra bebyggelseutvecklingen ytterligare för att stärka ett levande centrum.
5. En detaljering i den fördjupade översiktsplanen ger möjlighet att säkerställa en mer sammanhållen grönstruktur i och runt stadskärnan.
6. En detaljering i den fördjupade översiktsplanen ger möjlighet att ytterligare utveckla strategierna för en jämlik utveckling inom centralorten och styra fokus mot frågor kopplat till barn och ungas samt äldres livsmiljöer ytterligare.

Nulägeanalys – Arvikas hållbarhetsutmaningar och -nyttor

Hållbarhetsutmaningar och samhällsnyttor har identifierats i dialog- och utredningsarbetet, både vid framtagande av översiktsplanen och i arbetet med fördjupade översiktsplanen. Genom att bedöma de delar i samhällssystemen som har hög grad av påverkan på hållbarhetsprinciperna har hållbarhetsutmaningar för Arvika synliggjorts. Ställningstaganden och förhållningssätt i den fördjupade översiktsplanen ska hantera utmaningarna och förstärka nyttorna, så att vi bygger långsiktig hållbarhet.

Av hållbarhetsutmaningarna är sju väsentliga utmaningar. De leder till effekter som i stor utsträckning bryter mot hållbarhetsprinciperna. Samhällsplaneringen måste hantera det för att kunna nå kommunens framtidsbild och gå mot långsiktig hållbarhet. De sju utmaningarna är:

1. Beroendet av fossila bränslen inom infrastruktur, transporter, livsmedelsproduktion och produktion i andra länder. Utsläpp av klimatpåverkande gaser och användning av ändliga naturresurser.
2. En majoritet av bebyggelse och infrastruktur är planerad, byggd och anpassad för funktionsindeldad bebyggelse och motortrafik, vilket gynnar snabb förflyttning med bil. Det orsakar klimat- och miljöpåverkan samt psykisk och fysisk ohälsa bland befolkningen. Nuvarande utveckling av bebyggelsestrukturer skapar utglesning. Det tar mycket mark i anspråk, vilket orsakar systematisk undanträngning av naturen genom exploatering av främst skogsmark, berg- och naturgrustäcker.
3. Vattenkvaliteten är dålig i flera vattenförekomster och många vattendrag är kraftigt modifierade vatten.
4. Historisk verksamhet som gruvor, sågverk, pappersbruk med flera har lämnat efter sig förorenade deponier, lakvatten- och sedimentsdammar, förorenad mark och byggnader.
5. Bristande tillit till samhällets institutioner, som kommunen och myndigheter. Förståelse och kunskap om samhällets funktioner har blivit sämre och tyckonomins påverkan ökar.
6. Bebyggelse med segregation, socioekonomisk utsatthet och kriminalitet som ökar, ojämlika livsvillkor som orsakar otrygghet och ohälsa för människor.
7. Klimatförändringar ökar risken för naturolyckor och fler krig i omvärlden ökar risker och hotet mot civilsamhället. Motortrafikens infrastruktur orsakar riskfyllda miljöer för människor – det finns gator och vägar som är osäkra, otrygga och bullriga.

I nulägesanalysen identifierades också flera funktioner som ger samhällsnyttor. Funktionerna ger positiva effekter som ska stärkas för att samhället ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. De väsentliga samhällsnyttorna kopplat till fysisk planering är:

1. Infrastruktur som väg, järnväg, gång- och cykelväg för hållbara transporter ger förutsättningar för energieffektiva och utsläppsfria transporter. Tekniska anläggningar som IT, mobilkommunikation och energidistribution, anläggningar för rening av dricksvatten, avloppsvatten och förnyelsebar energiproduktion, är viktigt för människors hälsa och livskvalitet samtidigt som den negativa påverkan på miljön är låg.
2. Återanvändning och återvinningssystem används och utvecklas för att minska på naturresursförbrukning och spridning av skadliga ämnen i miljön.
3. Hantering och sanering av förorenad mark renar marken och miljön, samt förebygger risk för spridning i miljön för att undvika skador på miljö och människors hälsa.
4. Klimatanpassning av samhället i både planering och genomförande, ökar samhällets motståndskraft mot skador på samhällsviktiga funktioner som vårdinrättningar, infrastruktur för el, energi och transporter.
5. Skydd och säkring av vattendrag och vattentäcker säkerställer att samhället fortsatt har tillgång till rent dricksvatten, genom naturens ekosystemtjänst att rena vatten och att samhället aktivt minimerar risk för förorening av ett viktigt livsmedel.
6. Kvarterstadens blandade funktioner med aktiva bottenplan mot gatan ger en rikare upplevelse. Den småskaliga indelningen av fastigheter gör det variationsrikt och stimulerande. och tätare struktur i centralorten möjliggör för en mänsklig gemenskap med mångfald av värden. Kombinationen av täthet, byggnadsvariation och funktionsblandning gör staden tryggare dygnet runt. Den tätare strukturen i centralorten erbjuder tydliga offentliga rum som underlättar för människor att mötas. Blandstaden lägger grund för mänsklig gemenskap med en mångfald av värden. Stadens värden är svåra att tillskapa och därför viktiga att värna och stärka.

7. Parker, alléer, stora träd i centralorten ger mångfunktionella nyttor som bland annat skugga, bullerdämpning, vattenupptag, vackra miljöer och luftrening.
8. Idrottsanläggningar, aktivitetsytor och friluftsområden bygger, för alla åldrar, gemenskap och främjar delaktighet, underlättar fysisk rörelse för bättre psykisk och fysisk hälsa.
9. Fungerande demokratiska och opartiska processer, ger transparens och inflytande över samhällets funktioner som är till för människorna. Det skapar inkludering, delaktighet och mening, där särintressen och partiskhet motarbetas.

Nulägesanalys – JämtJämlikt

En fördjupning har gjorts med fokus på sociala frågor och jämlikhet. Utgångspunkten för denna har varit sammanställning av dialogmaterial, statistik och platsanalys. Följande punkter har identifierats som viktiga utmaningar/nyttor:

1. Det finns stark gemenskap och grannskap inom FÖP-området (Den fördjupade översiktsplanen), som den lilla stadens identitet erbjuder. För invånare är det ofta genom att identifiera sig med grupp som en blir delaktig i samhället. Kultur-, fritidsintressen och grannskap samlar grupper av invånare, men det finns också uppdelningar som exempelvis mellan "nya" svenskar och "gamla" svenskar; och mellan finkultur och bilkultur. Precis som i resten av landet finns det en tydlig uppdelning mellan män och kvinnor. Det finns många mallar för det manligt kodade och det kvinnligt kodade vilket får konsekvenser som psykisk ohälsa, våld i nära relationer, ojämställda livsinkomster och suicid. Det innebär även att yrkesvalen påverkas, kvinnor jobbar till stor del inom traditionellt kodade kvinnliga yrken som vård, omsorg och skola. Män arbetar inom traditionellt manligt kodade yrken, industrin, entreprenad eller veckopendlar till Norge. Kvinnor tar också ett mycket större ansvar för barnen och det obetalda hemarbetet vilket kan ses i uttaget av föräldrapenning och vård av barn, där Arvikas pappor ligger långt ner i statistiken.
2. Nästan hälften av kommunens befolkning bor inom FÖP-området. Där det råder en stark bilnorm. Trots kollektivtrafiken som är utbyggd i centralorten Arvika och i stor utsträckning anpassad efter arbetspendling och skolans tider. Det finns också goda förutsättningar för gående och cyklister, där nästan hela staden kan nås inom 15 min med cykel. Delar av befolkning är i behov av bil, för att kunna ta sig till arbete, till fritidsaktiviteter och till mataffären. Men för många är bilnorm och en del i vardagen att förflytta sig med bilen, trots att det ökar risken för ohälsa bland bilisterna som är mer stillasittande och försämrar för de som är oskyddade trafikanter, som barn och äldre.
3. De traditionella normerna påverkar många barn och unga. Grupper som har det svårare att få sina mänskliga rättigheter uppfyllda har identifierats utifrån fakta och statistik. Där finns till exempel barn och unga, personer som är utlandsfödda, personer med funktionsnedsättning och personer som identifierar sig till gruppen HBTQI+. Den fördjupade översiktsplanen kommer att fokusera på att förverkliga mänskliga rättigheter för barn och unga, med extra fokus på barn och unga som är utomnordiskt födda eller har utomnordiskt födda föräldrar, barn och unga med funktionsnedsättning och barn och unga som identifierar sig till gruppen HBTQI+.
4. Det finns goda möjligheter att ta sig till service och andra funktioner inom FÖP-området. Sammanhängande stråk för gående och cyklister där det upplevs tryggt att färdas med barn och att äldre känner sig trygga. Barn och unga i centralorten har goda möjligheter att åka kollektivt eller gå och cykla till aktiviteter som sker inne i centralorten men för resor utanför centralorten måste de många gånger förlita sig på att föräldrar kan köra med bil.

5. Möjligheten att resa kollektivt till service, fritidsintressen och i viss utsträckning även till skola är delvis begränsad i delar av FÖP-området. För att ta sig inom FÖP-området finns skolskjuts för de som är berättigade att åka med, samt för övriga resenärer i mån av plats.
6. Låg- och mellanstadier, högstudier och gymnasier finns inom FÖP-området. Kommunens högstadie- och gymnasieelever behöver resa in till Arvika. Många unga söker sig även till gymnasieskolor inom regionen. För högre utbildning erbjuds studier på Karlstads universitet, med en filial med musikalisk inriktning på Ingesunds musikhögskola belägen i centralorten Arvika. Arvika näringslivscentrum erbjuder högre studier på plats eller på distans.

Bedömning av utvecklingsinriktning

Bedömningen värderar kvalitativt, genom frågeställningar, hur utvecklingsinriktningen bidrar till långsiktig hållbarhet inom ramen för hållbarhetsprinciperna. Den bedömer också vilka hållbarhetsutmaningar det finns i den beskrivna utvecklingsinriktningen. Följande frågeställningar används för den kvalitativa bedömningen.

- Leder ställningstagandena i utvecklingsinriktningen till att vi går i rätt riktning mot vår framtidsbild?
- Går vi i rätt riktning i relation till hållbarhetsprinciperna?
- Hur effektiva bedöms ställningstagandena vara för att stänga gapet mellan framtidsbilden och nuläget?
- Är utvecklingsinriktningen tillräckligt flexibel, så att vi inte hamnar i låsningar i framtiden?

Bidrag till långsiktig hållbarhet

Ställningstaganden för att öka kontakten mellan människor stärker tydligt möjligheten till inflytande, kompetens, meningsskapande och opartiskhet genom publika mötesplatser och offentliga rum fördelade jämnt i centralorten. Mötesplatserna tillgodoser många olika behov och öppnar för samverkan för mer liv i stadens rum. Möten mellan olika grupper får goda förutsättningar genom en blandad bebyggelse och blandade bostadsformer, tillsammans med 15-minuters principen för gång eller cykel. Med en tydlig prioritering av människor i gaturummet möjliggör det en förändring av vår mobilitet så att vi främjar hälsa och går mot ett hållbarare samhälle.

Ställningstaganden för att öka kontakten till natur och vatten ger förutsättningar för en god psykisk och fysisk hälsa. Detta genom en variation av olika typer av tätortsnära natur integrerad i stadsmiljön, där gång och cykelstråk kopplar samman stadens attraktiva besöksmål med natur- och rekreationsområden. I bebyggelsen uppnås, tack vare tillämpningen av principen 3-30-300, tillgång till kvalitativ grönska för möjligheten till bättre hälsa. Naturens egenvärde och lokala ekosystemtjänster kan säkras genom den vård, skydd och bevarande av natur- och vattenmiljöer som tas ställning för i centralorten. Med god tillgång och kontakt med naturen främjas kunskap om och känslor för naturen. Det stärker förutsättningen för att uppskatta dess värden, så att de ekologiska och sociala värdena förbättras.

Ställningstaganden för att öka kontakten mellan centralortens olika delar minskar sammantaget behovet av naturresursuttag och spridning av ämnen från samhällets produktion. När stort fokus ligger på att korta ner avstånd mellan bostad, bas- och samhällsservice, för att underlätta gång och cykelresor minskar också behovet av motortransporter som förbrukar mycket energi, naturresurser och orsakar utsläpp. En prioritering av sammanhållen helhet och sammanlänkning av stadens platser genom enkel, trygg, bekväm, tillgänglig, framkomlig och säker infrastruktur för oskyddade trafikanter, främjar hälsa, stärker inflytande, och möjliggör opartiskhet och meningsskapande för alla grupper i samhället. Järnvägsstationens och busstationens sammankoppling i ett nav, tillsammans med enklare resandeutbyte mellan olika transportslag och ökat hållbart resande, goda pendlingsmöjligheter, hållbara lösningar för godstrafik, samt utbyggnad av ett prioriterat järnvägsstråk kommer att underlätta omställningen till hållbarare mobilitet för människor och gods. Valfungerande digital infrastruktur kan minska resbehovet och underlätta för de resor som behöver göras.

Ställningstaganden för att öka kontakten mellan invånare, näringsliv och kommunen stärker tydligt möjligheten till inflytande, kompetensutbyte, meningsskapande och opartiskhet genom att skapa kontakter som bygger på jämlikhet, tillit och förtroende mellan invånare, näringslivet och kommunen. Kommunens prioritering av dialog, öppenhet i utvecklingsprocesser och transparens i sina projekt, är viktig för att bygga social hållbarhet. Likaså att utveckla och stärka mötesplatser för

Samverkan och innovation för organisationer inom utbildning, för civilsamhället och för näringslivet. Att lokalisera arbetsplatser och service nära bostäder tillsammans med handel ger en funktionsblandning som gynnar hållbarare transportsätt och sociala värden. Sociala värden som exempelvis en upplevelserik miljö som känns trygg då den befolkas dygnet alla timmar. Sociala värden som hälsa och meningsskapande främjas av att det är attraktivt och tryggt att röra sig till fots och med cykel. Olika typer av kultur, konst och växlighet uppmuntrar till vistelse och aktivitet i de offentliga rummen och längs stråken. Vilket främjar möten mellan människor. Ställningstagande för utformning som underlättar mer resurseffektivt nyttjande av allmänna ytor, samnyttjande och samverkan av publika lokaler och utemiljöer bidrar till hushållning med våra ekonomiska resurser.

Ställningstaganden för att öka kontakten till platsens unika identitet kan stärka blandstadens ideal och ger förutsättning för en stolt platsidentitet, genom att bevara och utveckla invånarnas högt värderade kvaliteter som närheten till skog och vatten, kulturella uttryck, och kulturhistoriska stadsmiljövärden som småstadsideyllens rutnässtruktur, stadens karaktäristiska siluett och bebyggelse i sin mindre skala, struktur och gestaltning tas hänsyn till och skyddas. Att centralortens olika unika kvaliteter stärks och att det arbetas med en blandning av funktioner, utbud av lokaler och aktiviteter i det offentliga rummet. Det tillför värde till social och ekologisk hållbarhet genom bevarande av befintlig bebyggelse. Och komplettering av lokaler som efterfrågas, för att bevara en levande stadskärna. En stadskärna som fungerar som en mötesplats som attraherar och välkomnar alla människor med sitt varierade utbud av verksamheter och handel.

Ställningstaganden för att balansera utveckling mot vad jordens resurser klarar av med bebyggelseplanering och utveckling som använder hållbara material minskar behovet av motortransporter samt effektiviserar markanvändning. Samhällets transporter kommer använda mindre energi och naturresurser. Minskad motortransport och ökande cirkulära flöden kan minska spridningen av skadliga ämnen från vårt samhälle. Kombinationen av utveckling som underlättar hållbara transporter och minskad motortrafik, och att gynna människors egenmakt för hållbara val i vardagen, ger inflyttande och meningsskapande. Det stärker också individens hälsa, samtidigt som påverkan på klimat och miljö minskar. Att skydda och vårda natur, vatten, skog- och jordbruksmark samt småskaligt jordbrukslandskap från exploatering och kortsiktigt ekonomiskt intresse ger förutsättningar för att säkra ekosystemtjänster och därmed skapa ett mer resiliellt samhälle. Båda är till nytta för oss människor som behöver långsiktigt funktionella ekosystem som är en förutsättning för människors hälsa och välmående.

Ställningstaganden för att balansera utvecklingen mot våra ekonomiska resurser genom att hållbarhet och kvalitet inte ska underställas kortsiktiga ekonomiska intressen bidrar till att bygga långsiktig hållbarhet. Det ger även en långsiktig positiv effekt på samhällsekonomin. Att säkra extern finansiering, samverka mellan flera aktörer och göra ekonomiska avvägningar för cirkulär ekonomi är också avgörande för att bygga långsiktig hållbarhet.

Utmaningar för långsiktig hållbarhet

Det är inte enbart värdefulla naturtyper som ska skyddas och bevaras i centralorten. En mångfald av naturtyper, gröna korridorer och tillräckligt stora ytor behöver säkras för att kunna utveckla ekologiska, biologiska och sociala värden.

Prioriterat järnvägsstråk mellan Oslo och Stockholm ska beredas utrymme. Utökning av järnvägen skapar barriäreffekter, buller, vibrationer, risker med farligt gods och tar natur- och bebyggelsemark i anspråk.

Den handel med skrymmande varor som tillåts placering i utkanten av huvudorten, bidrar till upprätthållandet av tvingande motortransportstrukturer, där människor måste använda

motorfordon för att lösa sitt transportbehov. Det ökar utsläppen, nyttjandet av naturresurser och utesluter grupper i samhället som inte har tillgång till bil.

Om placering av arbetsplatser och service ensidigt lokaliseras vid knutpunkter för bilister och längs viktiga kommunikationsstråk för biltrafiken, så som planeringen sett ut historiskt, finns det risk att det försvårar för samhället att bli mer hållbart.

Det är otydligt hur vi strategiskt avser att balansera ekonomin för att minska tredjepartskostnaderna; kostnader som belastar samhället, individer och naturen på grund av miljöskada, klimatanpassning, och ohälsa. Kostnader orsakade av utsläpp, buller, och riskfyllda miljöer. Kostnader för vård, sjukskrivning, som till exempel är orsakade av utsläpp och buller. Barn och äldre är särskilt känsliga för luftföroreningar, men också astmatiker och andra människor som lider av lufttrörs- och andningsbesvär. Även om motorfordon går över till el bildas skadliga partiklar från däckslitage och förnybara bränslen som eldas felaktigt i lokala eldstäder, orsakar utsläpp av miljö och hälsoskadliga föroreningar.

Intressekonflikter ökar i staden när många intressen ska samsas på en begränsad yta. Avvägningar mellan olika värden kan bli svåra att hantera eller bli kostsamma som säkra trafiklösningar, bulleråtgärder och kompensationsåtgärder för exploatering av frilufts- och naturområden inom staden.

Konsekvensbeskrivning

Kapitlet beskriver hela den fördjupade översiktsplanens konsekvenser utifrån de 13 hållbarhetsaspekter som är delar i samhället där miljö- och sociala effekter kan uppstå. För varje aspekt finns en kort beskrivning av effekter den berör, en beskrivning av planens konsekvenser för den aspekten och en lista med förslag på åtgärder och fortsatt arbete. Där aspekter saknar åtgärder, har åtgärderna antingen förts in i planhandlingen eller förts över till genomförandeplan.

Mark

Aspekten berör miljöeffekter som kan uppstå på mark genom markanvändning. Det handlar om exploatering eller nyttjande av marktillgångar inom befintlig bebyggelse, planlagda områden, på skogs- och jordbruksmark eller längs vattendrag och sjöar. Bebyggelse, infrastruktur och anläggningar som tar mark i anspråk förändrar förutsättningarna för markens beskaffenhet. Därför är ett effektivt nyttjande av mark väsentlig. Transportlösningar som har hög transportkapacitet per timme i förhållande till markanspråk eller byggnader och bostäder med flera våningar bidrar till effektivare markanvändning. Att bevara markområden och säkra strandskyddet för att skydda natur och vattendrag har stor betydelse för den biologiska mångfalden, ekosystemens funktion och deras förmåga att erbjuda ekosystemtjänster.

Vissa anläggningar nyttjar marken eller dess naturliga egenskaper som resurs för bland annat bergtäkter, utvinning och rening av dricksvatten ur grundvattenlager som grusåsar och energiproduktion. Det är till för samhällets behov av material och råvaror för byggnationer, infrastruktur samt för tillförsel av energi. Mark har använts och används också för deponering av massor. Markanvändningen kan också få effekter på miljön och människors hälsa om det finns föroreningar eller radon i marken. I Arvika och Jössefors finns flera förorenade områden. Kommunen har också deponier för olika restmaterial från samhället. Arvika huvudort har utpekade radonriskområden.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP1, HP3, HP4

Konsekvenser

Behovet av bergtäkter kommer att öka för att tillgodose behov för ny bebyggelse och järnvägsutbyggnad. Det finns också ett behov av naturgrus för exempelvis betongtillverkning. Det planeras inte för några nya täkter inom Arvika centralort. Vägnätet kommer också ha behov av material men i mindre omfattning än bebyggelse och järnvägsutbyggnad, då vägnätets utbyggnad är liten. Behovet är främst till lokalgator och gång- och cykelvägar i ny bebyggelse. För vägar behövs också material för främst underhåll och säkerhetshöjande åtgärder, för att bygga mer hållbara transportlösningar eller säkra drift som halkbekämpning och reparationer.

Bevarande av jordbruksmark främjas, så att den fortsatt går att bruka. Dock kan järnvägskorridoren komma att ta produktiv jordbruksmark i anspråk eller dela upp jordbruksmarken. LIS-området på Östra Sund tar en mindre yta jordbruksmark i anspråk. Detta ändrar eller försämrar markens beskaffenhet vilket kan påverka den areella näringens möjlighet att producera livsmedel lokalt.

För att hushålla med ej exploaterad mark kan utveckling av områden för bebyggelse och verksamhetsmark komma att ske på mark med olika grad av föroreningar. Om inte föroreningen hanteras i samband med exploatering finns risk att föroreningar sprids till omgivningen eller genom felaktig masshantering. En exploatering av förorenat område kan även möjliggöra att avhjälpande åtgärd kan genomföras.

I utvecklingsinriktningen beskrivs ställningstaganden som hushållar med mark genom samlokalisering och fokus på närhet mellan olika funktioner, organisationer och mötesplatser. Att lokalisering och utformning av ny bebyggelse sker på redan ianspråktagen mark eller i nära anslutning till viktiga kommunikationsstråk minskar behovet av ny infrastruktur som tar park-, jordbruks- eller naturmark i anspråk. Tillämpning av närhetsprincipen innebär att bygga mer samlad bebyggelse med samhälls- och basservice inom 15 minuters gång- eller cykelavstånd och minskar behovet av markanspråk. Placering av LIS-område på Östra Sund är inom strandskyddat område och tar både Jordbruk- och skogsmark i anspråk, samt har påverkan på närområdet och strandområde vid Kyrkviken. Lämplighet behöver utredas vidare i en planprocess. Gällande tillägg för Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) bekräftas det och kommer att ses över enligt översiktsplanens genomförandeplan.

Den fördjupade översiktsplanen fokuserar på kapacitetseffektiva person- och godstransporter i förhållande till markanspråk. Gång- och cykelvägnätet blir prioriterat inom centralorten och mellan centralorten och Jössefors. Det kan minska behovet av motortrafik som kräver betydligt större markytor för sin funktion.

Sammantaget främjar planen genom flera ställningstaganden bevarande av mark för större sammanhängande naturområden och mark med höga naturvärden för att säkra biologisk mångfald, ekosystemtjänster och ett rikt friluftsliv.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Se över markanspråk som ny bebyggelse och järnvägskorridorerna berör för att bedöma konsekvenser för stadsodling och tillgång till odlingsbar mark i centralorten.

Vatten

Aspekten berör miljöeffekter som kan uppstå på vatten. Vatten är livsnödvändigt för människor, djur och natur. Samhället har ett ansvar om långsiktigt hållbar förvaltning av vattenresurserna.

Miljökvalitetsnormer (MKN) finns för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor från exempelvis trafik och jordbruk. MKN kan ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen och syftar till att skydda människors miljö och hälsa. Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt har antagit en förvaltningsplan för MKN för samtliga vattenförekomster i distriktet. Ytvattenförekomsterna ska enligt den gällande förvaltningsplanen uppnå de beslutade MKN för vatten, om inte särskilda skäl finns. Länsstyrelsen har bifogat förhandsinformation kring arbetet med ny förvaltningsplan i sitt granskningsyttrande. Den förvaltningsplanen berör kommande åtgärdsprogram för åren 2028 till 2033. MKN innefattar även ett krav på icke försämring, vilket innebär att vattenförekomsternas miljötillstånd inte får försämrats till en lägre statusklass.

I Arvika/Jössefors finns Kyrkviken som har dålig ekologisk status och ej uppnår god kemisk status. Glafsjorden uppnår otillfredsställande ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Vattnen inom planområdet är kraftigt modifierade vatten (KMV) på grund av kraftdammar i drift och olika typer av dammar och fördämningar från den industriella utvecklingen i vattenförekomsterna. Anläggningar för avloppsrening enskilt och kommunalt samt dagvattenhantering har påverkan på miljön i olika grad.

Temat berör följande hållbarhetsprinciper: (HP 1), HP2, HP3, (HP4)

Konsekvenser

I den fördjupade översiktsplanen har kommunen beaktat åtgärdsprogram 2022–2027 fem åtgärds punkter med ställningstaganden och även beaktat ny förvaltningsplan som berör kommande åtgärdsprogram 2028 till 2033. Detta för att säkra att miljökvalitetsnormen följs. Kommunens fysiska planering kopplat till åtgärdsprogrammet för vatten beaktas i ställningstagande och förhållningssätt genom fortsatt miljötillsyn och prövning, skydd av dricksvatten, fysisk planering med hänsyn till grundvatten och ytvatten, vattentjänstplan och dagvattenstrategi, samt hantering av dioxiner från småskalig förbränning. Schaktning och ändrad markanvändning kan sprida föroreningar, men kan också innebära att avhjälpande åtgärd kan bli genomförda. I samband med detaljplanering undersöker kommunen dagvatten med hänsyn till ändrad markanvändning. Detta för att säkerställa att recipienten (vattenförekomsten) inte förändras eller påverkas negativt. Det finns risk för att områden som idag hanterar naturlig dagvatteninfiltration, exempelvis grönområden, kan försvinna.

Ställningstagandena kommer bidra till att vattenförekomsterna kan komma att uppnå god status, men flera av de kraftigt modifierade vattnen (KMV) kommer aldrig kunna nå god status. Flera vattenförekomster är kraftigt modifierade vatten på grund av kraftdammar i drift och olika typer av dammar och fördämningar från den industriella utvecklingen. De kommer inte kunna återställas eftersom de i många fall uppfyller syften som anläggning för elproduktion eller nivåhållare för sjöar och vattendragssystem. Samtidigt finns det ett flertal dammar och fördämningar som på olika sätt kan modifieras för faunapassage och samtidig fungera som nivåhållare för sjöar. Den nationella planen för omprövning av vattenkraft är planerad att nå Arvika först år 2035–36, men det finns många förbättringsåtgärder som kan genomföras innan dess. Övergödning i Kyrkviken kan minska genom ställningstagande för åtgärder i Kyrkviken och Sävsjöälvens transport av näringsämnen till Kyrkviken. Närområde runt sjöar påverkas av markanvändningen i LIS-områden. Den användningen

kan ha en påverkan på vattenkvaliteten.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Ytterligare utredning av närområdet vid Kyrkviken behövs i samband med detaljplanearbetet för att anpassa bebyggelsen så att vattenkvaliteten inte försämras.

Luft

Miljökvalitetsnormerna (MKN) finns för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor från till exempelvis trafik och bostadsuppvärmning. MKN kan ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen och folkhälsomålen i syfte att skydda människors miljö och hälsa samt att uppfylla krav som ställs genom Sveriges medlemskap i EU. Svenska miljökvalitetsnormer begränsar den högsta tillåtna halten i utomhusluft av kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, fina partiklar (PM10 och PM2,5), bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly. I Arvika och Jössefors är den största källan motortrafiken som ger utsläpp i form av gaser, tungmetaller och partiklar från avgaser, samt från däck och vägslitage. Bostadsuppvärmning genom felaktig vedeldning lokalt i bostadsområden, energiproduktion och vissa industriers punktutsläpp kan också bidra med utsläpp av partiklar och skadliga ämnen.

Temat berör följande hållbarhetsprinciper: HP 1, HP2, HP 4

Konsekvenser

Luften i Arvika belastas med hälsofarliga utsläpp från däck- och vägslitage och avgaser från motorfordon i centrummiljöer, samt vedeldning lokalt. Felaktig vedeldning ger utsläpp av polycykliska aromatiska kolväten (PAH) och små partiklar. Små partiklar från avgaser, bildäck och vedeldning kan leda till problem i andningsvägarna och hjärt-kärlsystemet och vissa, såsom bens(a)pyren, är cancerframkallande. Mätningar och bedömningar av luftutsläpp i Arvika visar att gränsvärdena för MKN inte överskrids i nuläget, men att vissa nationella miljökvalitetsmål överskrids.

Bostadsbebyggelse eller byggnader kan komma att etableras i anslutning till befintlig infrastruktur, inom Arvika centralort. Det förekommer idag områden med dålig luft vissa tider på året i Arvika centralort. Kommunen avser genom ställningstagande och förhållningssätt att minska utsläppen så att ingen bostadsbebyggelse eller byggnad kommer att byggas i områden med dålig luft.

Prioritering av gång- och cykelvägnätet inom och mellan centralorten och Jössefors skapar förutsättning för resor utan utsläpp av skadliga ämnen och bidrar till att inte överskrida MKN. Funktionella och hållbara kommunikationsmöjligheter med gång, cykel och kollektivtrafik mellan landsbygderna, serviceorter och centralorten, möjliggör för fler att göra resor med minskade utsläpp. En utbyggd laddinfrastruktur möjliggör också för en lokal utsläppsminskning från motorfordonens avgaser. Elfordon orsakar ökade partiklar från väg och däckslitage på grund av elfordons högre vikt.

Ställningstagandena och förhållningssätten främjar en utveckling med minskande utsläpp av skadliga ämnen till utomhusluften från utsläppskällor i kommunen.

Klimat

Aspekten klimat berör klimatpåverkan samhället orsakar och klimatanpassning samhället behöver genomföra på grund av klimatförändringarna. Det moderna samhället är planerat och utformat för snabba och energikrävande person- och godstransporter med motorfordon. Den utvecklingen har möjliggjorts tack vare tillgången på energirik fossil olja. I Arvika står fossilbränsleddrivna transporter för den största andelen av växthusgasutsläppen. Mindre punktutsläpp av metangas från deponier finns också. Klimatutsläppen i Arvika har minskat något fram till år 2017 jämfört med år 1990.

Utsläppen orsakar allvarliga klimatförändringar med extrema och oförutsägbara väderhändelser som skyfall, översvämning, värmeböljor, torka, brand, men också ökat antal skadeinsekter, samt skred och ras. Klimatanpassningsåtgärder berör flera områden. Den fysiska planeringen skyfallssäkras och åtgärder görs för att undvika översvämningar. Det finns en god beredskap för extraordinära händelser.

Temat berör följande hållbarhetsprinciper: HP 1, HP 2

Konsekvenser

Prioritering av gång- och cykelvägnätet inom och mellan centralorten och serviceorter skapar förutsättning för förflyttning utan utsläpp av klimatpåverkande koldioxid och andra klimatgaser. Funktionella och hållbara kommunikationsmöjligheter med gång-, cykel- och kollektivtrafik mellan landsbygderna, serviceorter och centralorten Arvika möjliggör för fler att göra resor med minskade klimatutsläpp. En utbyggd laddinfrastruktur möjliggör också för en lokal utsläppsminskning av klimatgaser från motorfordon.

Flera delar i utvecklingsinriktningen beskriver ställningstaganden som minskar klimatpåverkan genom samlokalisering och ökad närhet mellan olika funktioner, organisationer och mötesplatser: till exempel att lokalisera och utforma ny bebyggelse genom förtätning i nära anslutning till viktiga kommunikationsstråk för hållbara transporter.

Utveckling av ny bebyggelse för bostäder, verksamheter och anläggningar orsakar indirekt klimatpåverkan genom utsläpp från främst entreprenadmaskiner, produktion av byggnadsmaterial som cement, metall och bitumen till asfalt.

Klimatet förändras fort på grund av de klimatutsläpp samhället orsakar. Översvämningarna som Arvika stad drabbats av visar hur viktigt det är med klimatanpassning i samhället. För Arvika innebär ett förändrat klimat en högre risk för extrema väderhändelser, och bland annat blötare vintrar och varmare somrar. Det innebär ökad risk för översvämningar under vintern och stora svårigheter för skogsbruket, som fler angrepp av skadeinsekter och utebliven tjäle. Under sommaren ökar extrema väderhändelser som torka och skyfall, det blir lägre grundvattennivåer, ökad risk och längre säsong för stora skogsbränder och gräsbränder, samt ökad risk för höga temperaturer (är allvarligt för barn, äldre och sjuka). Livsmedelsproduktionen drabbas av ökad risk för växtsjukdomar, missväxt och skyfall. Väg- och järnvägsnätet påverkas också av klimatförändringarna, då de medför större risk för översvämningar, ras och skred. Kommunen behöver genomföra fler åtgärder för att hantera risk och sårbarhet i samhället på grund av klimatförändringarna. Det är stor sannolikhet att kommunen inom de kommande 10 åren behöver hantera betydande kostnader för klimatanpassning av samhället och skador som uppkommer. Kommunen behöver anpassa flera, helt olika, verksamheter till detta. Inom samhällsplanering och lokalförsörjning får tillgång till skugga och svalka allt större betydelse.

Ställningstaganden säkerställer en utveckling av centralorten så att motståndskraften mot naturolyckor stärks. Kommunen har genomfört och genomför klimatanpassningsåtgärder som översvämningsskydd i sundet mellan Kyrkviken och Glafs fjorden, dagvattenstrategi för att hantera klimatförändringen och GIS-analyser kring risker inom Glafs fjordens område. Dessa har den fördjupade översiktsplanen tagit i beaktan.

Kulturmiljö, landskap och bebyggelsemiljöer

I aspekten berörs konsekvenser av den fördjupade översiktsplanen på kulturmiljö, landskap och bebyggelsemiljöer. Kommunen har en tydlig centralort med en urban stadskärna med stadsdelar av olika karaktär och inom planområdet finns småskaligt jordbrukslandskap i norr.

Kommunen har varit befolkad sedan stenåldern. En köping anlades 1811 för att samla handeln och hantverk i en stadsstruktur vid Glafs fjordens strand. Arvika blev stad 1911, och är idag en attraktiv kulturmiljö som samlar befolkningen och lockar besökare. Nordvästra stambanan byggdes genom Arvika för att förbinda Stockholm med Kristiania (nuvarande Oslo). Den invigdes 1871 och nu planeras för en kapacitetshöjning på Värmlandsbanan. Samtidigt pågår ett arbete, Oslo-Stockholm 2:55, som jobbar för en ny snabbare järnvägsförbindelse.

I Arvika stad finns ett byggnadsminne – Oppstuhage, Krukmakeri. Inom kommunen finns elva lagskyddade kyrkomiljöer varav två finns inom Arvika huvudort och Jössefors.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP 3, HP 4, HP 6, HP 7, HP 8

Konsekvenser

Utvecklingsinriktningen verkar för att samla bebyggelsen och förtäta längs de viktigaste stråken, i centralorten och Jössefors. Genom att hindra utglesning och segregation ges bättre förutsättningar för hållbara transporter och rörelsefrihet för fler. När kopplingen för gång och cykel förstärks mellan stadsdelarna, mellan centralort och serviceorter, så motverkas också de stora vägarnas barriäreffekt.

Genom medveten lokalisering av ny bebyggelse bevaras vackra vyer över öppna utblickar i landskapet och kulturmiljöer. Arkitekturst strategi i Arvika kommun ger stöd i hur bebyggelse bör placeras och utformas i staden och Riktlinjer för byggande på landsbygden ger stöd utanför tätbebyggda områden.

I ett hållbart samhälle behöver den lokala elproduktionen såsom vindkraft och solenergi byggas ut och blir ett inslag i landskapsbilden. Vid placering i landskapet behöver avvägning mot olika intressen göras.

Närheten till natur och vatten värderas högt av kommuninvånare och besökare. Genom att värna och utveckla den vardagsnära naturen och grönkan, stärka människors kontakt med vattnet, främja en sammanhängande vardagsnära grönstruktur och utveckla tillgängliga mötesplatser så förbättras förutsättningarna för god hälsa.

När stadsdelar, landsbygder, grönområden, bostadskvarter, torg och lekplatser ges utvecklingsmöjligheter stärks möjligheten till närhet, service och kvalitativa miljöer. Genom att utveckla stadsdelar och orters potentiella mötesplatser vid kommunikationsnoder och kulturmiljöer med stark lokal förankring kan platsens identitet och människornas tillhörighet stärkas.

Arvika stadskärnas värden från 1800-talet och framåt är formulerade i ett antaget kulturmiljöprogram. Genom att värna stadskärnans småskalighet och idyll bevaras stadens attraktionskraft för handel och möten mellan människor. En mångfald av kulturella uttryck berättar om stadens utveckling och människors liv. Mångfalden bevaras i stadsmiljön, även när staden förtätas med samtida arkitektur. Ett utökat kulturmiljöprogram för resterande fördjupade översiktsplanområde och övriga delar av kommunen planeras för antagande 2026.

Ny sträckning av järnvägen kommer att påverka landskapsbilden, bebyggelsemiljöer och kulturmiljöer. Bergs klätt ligger utanför planområdet för den fördjupade översiktsplanen, men påverkas indirekt av sträckningen för den södra järnvägskorridoren västerut. LIS-område på Östra Sund ligger i ett område utpekade i Länsstyrelsens kulturmiljöprogram, men utgör ingen betydande påverkan på kulturmiljön.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Fördjupad översiktsplanen ska stämmas av mot strategi för förvaltning av kommunens skogsmark som håller på att tas fram, och förväntas antas under 2025, med mål om att bland annat öka skogens värden för biologisk mångfald, folkhälsa och klimatnytta.
- Se över arkitekturstrategins ställningstaganden mot utvecklingsinriktningens.
- Utred vid detaljplaneprocess ett eventuellt boplatsläge och påverkan på kulturmiljö, landskap och bebyggelsemiljö för LIS-område Östra Sund.

Hushållning med naturresurser - material, råvaror och ekosystemtjänster

I aspekten berörs konsekvenser av planen på samhällets hushållning med naturresurser. Att balansera utvecklingen mot vad jorden klarar av är en förutsättning för att skapa en hållbar utveckling och ett samhälle som är rustat för framtiden. Samhället är beroende av naturresurser till råvaror och material, samt naturens funktioner som tillhandahåller ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. De brukar delas in i fyra kategorier:

- Försörjande ekosystemtjänster: att ekosystemen tillhandahåller råvaror för produktion av exempelvis mat, dricksvatten, fiberråvara och bioenergi.
- Reglerande ekosystemtjänster: till exempel luft- och vattenrening, vattenreglering, kolinbindning och pollinering.
- Kulturella ekosystemtjänster: att ekosystemen tillhandahåller naturmiljöer lämpliga för till exempel friluftsliv, rekreation, pedagogik, upplevelser av natur- och kulturarv.
- Stödjande ekosystemtjänster: är förutsättningen för att övriga tjänster ska fungera, exempelvis fotosyntes, jordmånsbildning och biogeokemiska kretslopp.

Biologisk mångfald är i sig ingen ekosystemtjänst, utan en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Ekosystemens funktioner produceras av levande organismer och vissa ekosystemtjänster kan upprätthållas av ett begränsat antal arter, men biologisk mångfald har en positiv effekt på produktionen av många ekosystemtjänster.

Samhället behöver alltså se till att naturen fortsatt klarar av att förse oss med ekosystemtjänster och samhället behöver hushålla med material och råvaror. Det handlar om förnybara resurser som biomassa i form av träråvara, rent vatten, maten vi äter, kläderna vi har på oss. Det handlar också om förnybara flödesresurser som sol, vind och vatten för energiproduktion, och icke-förnybara resurser som samhället använder sig av för att utvecklas: metaller, berg och grus från gruvor, dagbrott och andra täkter, och fossila bränslen som alla är ändliga resurser.

Ett helhetsperspektiv på naturen och dess resurser behövs, och en insikt att eventuella förändringar inom ett område i kommunen kan påverka och få konsekvenser även i andra delar av samhället, i Sverige i övrigt och i resten av världen. Konsumtion av varor här kommer med en kostnad för råvaruuttag, utsläpp och energiförbrukning i landet där varorna produceras. Allt hänger ihop.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP1, HP2, (HP3)

Konsekvenser

Bebyggelsestrukturer enligt närhetsprincipen med en omsorgsfull förtätning kan minska energianvändningen och ta betydligt mindre naturresurser i anspråk.

Närhetsprincipen med 15-minuters staden i kombination med transportstråk för gång, cykel, kollektivtrafik och järnväg som kopplar ihop Arvika stad med stadsdelarna, Jössefors och serviceorterna med varandra minskar användningen av naturresurser jämfört med en fortsatt utglesning av bebyggelsen ihop med vägbunden motortrafik. Laddinfrastruktur som bidrar till att underlättar elektrifierade transporter inom centralortens olika stadsdelar, samt kommunikationsnoder med samordning av resor och transporter i kombination med närhetstänk till samhällsfunktioner i bebyggelsen, kan minska behovet av uttag av icke-förnybara naturresurser.

Ny järnvägssträckning kommer ta mycket naturresurser i anspråk under exploateringen. En genomtänkt hantering kan delvis balansera uttaget av naturresurser genom att massor längs sträckan kan omfördelas. Nya bergtäkter och tunnlar används till bärande material i banvallen eller andra anläggningar. Prioriteringen av gång, cykel, spårbunden kollektivtrafik och fjärrjärnväg bidrar trots det i hög grad till minskad påverkan och ett resurseffektivare samhälle jämfört med utbyggnad av infrastruktur eller ny infrastruktur för person- och godstransporter på väg.

Bevarande av skogs-, jordbruks-, våt- och ängsmarkernas funktionalitet är nödvändigt för naturvärden, ekosystem och ekosystemtjänster. Likaså att möjlighet till artförflyttning och spridning finns genom att säkerställa gröna korridorer i staden och i landskapet.

Ökad självförsörjning inom stadsodling minskar transportbehov för livsmedel.

Att planera och avsätta mark för lokala företag som arbetar med hållbar energiproduktion – som lokal elproduktion genom solceller på byggnader och olika lösningar på energilagring av förnybar energi – minskar behovet av elimport från elproduktion med fossila råvaror.

Ställningstagande att planera för hållbar avfallshantering och cirkulära flöden innebär steg i riktning mot ett hållbart nyttjande av naturresurser. Förhållningsätt för planering av masshushållning ger ett helhetsgrepp kring mass- och resurshushållning samt täkter. Återanvändning och återvinning av material i cirkulära flöden minskar resursanvändningen och sluter tekniska och biologiska kretslopp.

Naturmiljö och biologisk mångfald

I aspekten berörs konsekvenser av planen på naturmiljön. Närheten till natur och vatten är viktig för människors välmående och en central del av Arvikas identitet, något att vara stolt över och som gör att människor från andra platser runt om i världen vill besöka kommunen. En förutsättning för att fortsatt kunna erbjuda dessa upplevelser är att samhället värnar och skyddar de värdefulla natur- och vattenmiljöer som finns, såväl skogsområden som annan tätortsnära grönska och rekreationsområden. Inom Arvika huvudort finns inga naturreservat eller Natura 2000-områden av riksintresse. Bergs klätt är det reservat som ligger närmast utanför planområdet. Naturen inom FÖP-området är varierad och bjuder på våtmarksområden och limniska miljöer i form av sjö och vattendrag, skogar och småskaliga jordbruksområden med biologisk mångfald. Inom planområdet finns ett antal hotade arter vars livsmiljöer har minskat kraftigt, bland annat större vattensalamander och brun gräsfjäril. Markanvändning av olika slag – skogsbruk, jordbruk, bebyggelse – påverkar naturmiljön och därmed även biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster.

Gröna korridorer behövs i både liten och stor skala för arters spridningsmöjligheter och kopplingar för människors rekreation. Bebyggelse och infrastruktur är ofta barriärer för de korridorerna.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP3

Konsekvenser

Den funktionsuppdelade bebyggelsen finns kvar och därmed också ett behov av trafikleder med motortrafik, för att uppnå snabba transporter trots korta avstånd. Den orsakar fortsatt barriärer och tar mark i anspråk, så att naturmiljöer skadas eller undanträngs. Utökad bebyggelse kommer ta ny mark i anspråk vilket undantränger natur, men ställningstagandena tydliggör att utvecklingen ska ske med stor hänsyn till naturmiljöer. Mark med höga naturvärden undantas i möjligaste mån från exploatering, vilket bevarar naturvärden, biologisk mångfald och ekosystemtjänster i känsliga områden. Om mark med högre naturvärden som ännu inte har något skydd tas i anspråk, måste naturvärdena kompenseras på lämpligt vis.

Den nya dubbelspåriga järnvägen skulle medföra att naturmiljö tas i anspråk både under byggtiden och för den färdiga banan. Vid ny infrastruktur och bebyggelse kommer det ske kalavverkning av skogsmark och det kan finnas behov av utdikning av våtmarker. Det kan bli försämrade korsningsmöjligheter för djurlivet med ny järnvägssträckning som skapar barriäreffekt. Det kan även missgynna friluftsliv och rekreationsmöjligheter för befolkningen.

Det finns ställningstagande för mer grönska och fler gröna korridorer och ytor säkras för att binda samman olika områden av grönstruktur med omkringliggande naturmiljö. Det gör att olika arters spridningsmöjligheter och i längden livsförutsättningar förbättras.

Under värden och hänsyn beskrivs förhållningssätt som bidrar till att naturområden som har höga naturvärden skyddas från intrång av invasiva arter.

Genom att värna ett öppet landskap med småskaligt stadsnära jordbruk och odlingar i staden, kan förutsättningarna förbättras för en mångfald av arter som trivs i kantzoner och på hävdad mark. Ett exempel är den hotade bruna gräsfjärilen som Värmland har ett särskilt ansvar att värna och skydda. Att undanta mark från exploatering och möjliggöra ett småskaligt myller av jordbrukslandskap, olika naturmarker, parker och biotoper, gynnar även andra minskande arter som trivs i dessa habitat. Här kan Arvika spela en stor roll i att erbjuda de miljöer som arterna kräver.

I mark- och vattenanvändningskartan finns markområden med användningen för natur- och friluftsliv. Områdena och inriktningen möjliggör för bevarande av biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster och skydd av arter.

Mänskligt utbyte och upplevelse (Konst/kultur/kulturarv)

I aspekten berörs konsekvenser av planen på människors utbyte och upplevelse i den fysiska miljön. För den sociala hållbarheten är det mänskliga utbytet och upplevelsen väldigt viktig. Att kunna delta i samhället efter sin egen förmåga och intresse bidrar till delaktighet, en meningsfull tillvaro och ett utbyte mellan olika grupper. Människor behöver platser som ger möjlighet för olika typer av kulturella uttryck och spontanitet. Det behöver finnas platser där alla är välkomna och där olika intressen ges möjlighet att samsas med varandra. I Arvika huvudort finns det flera starka normer (exempelvis bilnorm att användning av bilen är normen eller funktionsnorm, där person utan funktionsvariationer sätter normen för utformning av staden) som kan få stort inflytande över människors liv och livsmiljö, därför är det viktigt att ge plats för att utmana dessa och skapa miljöer där också andra synsätt kan ta plats och utvecklas. Hur samhället planeras och olika offentliga miljöer och mötesplatser gestaltas har stor påverkan på om människor känner sig välkomna, trygga och delaktiga i samhället. Det påverkar också hur människor beter sig och agerar på olika platser.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP4, HP5, HP6, HP7, HP8

Konsekvenser

När alla ges möjlighet att delta i samhället och det finns ett rikt och varierande föreningsliv kan meningsskapandet växa hos individen och det stärker tilliten. Samverkan mellan kommun, myndigheter, näringsliv, föreningsliv och olika intressenter skapar förutsättningen för fler att uppnå individuell och gemensam mening, och ökar tilliten till samhällets institutioner och ledare på olika nivåer. Arbetet med att bryta cementerade synsätt om vad människor förväntar sig av varandra, och att bli mer nyfikna på omvärlden, skapar vänligare och mer inkluderande medmänniskor. Ställningstagandena i översiktsplanen bidrar till att fler mötesplatser i olika delar av kommunen kan komma till.

Ökad kontakt skapas genom de kopplingar som ger ett sammanhållet Arvika. Barriärer som motortrafikens vägnät och järnvägar orsakar, kommer reduceras med ett väl utvecklat gång- och cykelnät med många kontakter mellan stråken och mindre avstånd mellan mötespunkter. Det möjliggör för ett större utbyte och bättre kontakt mellan människor.

Naturen, landskapet, traditioner och nya inspel ger förutsättningar till meningsskapande som kulturella uttrycksformer, både de som arvikabor har skapat i många generationer, och nya idéer. I kollektivtrafik och vid kommunikationsnoder, naturområden och andra mötesplatser ges människor förutsättningar för meningsutbyte och samspråk, vilket kan vara starten på samskapande eller att skapa individuell mening.

Genom gestaltungsprinciper samt natur- och kulturvård ges förutsättningar för en hög kvalitet på det nya som tillkommer i den byggda miljön men också att bevara det rika kulturarv som finns i kommunens olika bygder.

Befolkning och sysselsättning

I aspekten berörs effekter på befolkning och sysselsättning. Det behöver byggas boende för olika grupper av människor i alla områden och skapas funktionella och mer långsiktigt hållbara områden för företagsetableringar. Att kunna vara trygg i sitt hem och på platsen man bor är extra viktigt för både äldre som behöver mycket stöd och för barn som vill utforska världen.

Att skapa ett mervärde för kommunens invånare genom en öppen dialog för medskapande och väl utbyggd infrastruktur gynnar lärandet och utbildningsnivån. Det i sin tur kan göra så att fler företag

vill flytta sin verksamhet hit, vilket skapar arbetstillfällen och möjlighet till försörjning som också krävs för att människor ska må bra. Kommunen kan erbjuda förskolor och skolor med närhet till naturen. Gång och cykel i vardagen och en väl fungerande kollektivtrafik ger ökad fysisk aktivitet för alla, ger tillgång till arbetsmarknad för de utan motorfordon och stärker jämlikheten mellan olika grupper.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP3, HP4, HP6, HP8

Konsekvenser

Attraktiva och funktionella noder eller bytespunkter i kommunikationsstråken för personresor, med kollektivtrafik och fjärrtrafik underlättar byte mellan olika transportslag. Att kunna gå och cykla mellan bostad och arbete, bostad och noder för personresor är bra för hälsan. En friskare befolkning bidrar till sysselsättning och engagemang i samhället. Det är flera viktiga delarna för sysselsättningen och arbetskraftsförsörjningen i kommunen. Kompetensförsörjningen är också beroende av att den fördjupade översiktsplanen bidrar med fler möjligheter att bygga bostäder samt service och fritidsaktiviteter för att locka fler människor till kommunen. Både utbildning och individuell utveckling möjliggörs när kommunen har ett proaktivt arbetssätt för ett ökat deltagande i olika processer för alla. I hela Arvika värdesätts demokratins kraft och i mötet och medskapandet ökar tilliten till varandra. Genom att lyssna på varandra och öka alla samhällsgruppers inflytande, till exempel barn och unga, äldre samt grupper som tidigare inte hörts och därför riskerat hamna i utanförskap, skapas ett mer jämlikt samhälle. Att i dialog, öppenhet och med ett transparant genomförande i utvecklingsprocesser främjas inflytandet för olika intressenter, såväl invånare som näringsliv.

Även om naturupplevelsorna blir mera lättillgängliga enligt ställningstagandena, måste det även skapas förutsättningar för en bättre kontakt med naturen och en generellt högre utbildningsnivå i Arvika. Genom att kommunens medborgare får en bättre förståelse och kunskap om naturens värden, och hur vi människor är beroende av naturen och dess ekosystemtjänster för vår välfärd, kommer befolkningens uppskattning av naturen och vilja att bevara den, öka. Kommunen behöver alltså på olika vis arbeta för att invånarna ska vilja vara ute i naturen och att uppskatta värdena i naturmiljön. Utan den utvecklingen försvåras även förutsättningarna för en bättre folkhälsa.

Markanvändning och möjlighet för olika typer av verksamheter att utvecklas i stadsdelarna bidrar till möjligheter för sysselsättning av befolkningen. Genom föreslagen exploatering kan bostäder och verksamheter/arbetsplatser också säkerställas för centralortens invånare vilket bidrar till bland annat trygghet och mening.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Utveckla konsekvensbeskrivning om FÖP:ens möjliggörande av ökad befolkning och ökad befolkningspåverkan.

Människors hälsa och säkerhet

I aspekten berörs konsekvenser av planen på människors hälsa och säkerhet. Skillnader i levnadsvillkor och hälsa är ett uttryck för ojämlikhet. I den fysiska miljön kan det skapas förutsättningar för att utjämna ojämlikheten genom tillgång till natur för rekreation, föreningsliv med mera som då ger ett sammanhang. Exempelvis genom varierade och tillgängliga mötesplatser för alla, utifrån olika människors unika förutsättningar och behov, som gör att människor med olika erfarenheter och intressen möts. Människors säkerhet och hälsa kan påverkas av olägenheter kopplat till störningar, både fysiskt och psykiskt. Det kan handla om trafikfarliga miljöer, naturligt

förekommande ämnen i marken eller föroreningar som samhället har skapat eller skapar. Allergener eller lukt från djurhållning. Skadliga föroreningar som ämnen och omgivningspåverkan som buller kan komma från verksamheter eller transporter. Det kan finnas skadliga ämnen i förorenad mark som kan läcka ut i grundvatten eller i vattenförekomster. För hälsa och säkerhet är god tillgång till rent dricksvatten och giftfri mark mycket viktigt. God tillgång till vardagsnära grönområden med olika kvaliteter är också viktigt för människors hälsa.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP4, HP5, HP7

Konsekvenser

För att hushålla med mark kan utveckling av områden för bebyggelse och verksamhetsmark komma att ske på mark med olika grad av föroreningar. Det kan leda till spridning till omgivningen i mark och vattendrag, och kan riskera att människor utsätts för exponering av skadliga ämnen. Här är det viktigt att grundliga utredningar genomförs i den fortsatta fysiska planeringen.

Bebyggelseutveckling sker delvis på högriskområden för markradon, i centralorten. Hänsyn behöver tas till det i fortsatt fysisk planering för att inte riskera människors hälsa.

Planeringsprinciperna för 15-minutersstaden skapar närhet och tillgänglighet. Principen ger förutsättningar för ett tryggt, aktivt och hållbart liv för alla. När barn tar sig tryggt och säkert till lekplatser och unga har nära till fritidsaktiviteter och mötesplatser skapar det trygghet och stärker deras självständighet. När äldre enkelt når service, grönområden och får social gemenskap, ökar deras livskvalitet och grunden för att hålla hälsan. Att lokalisera och utforma ny bebyggelse i nära anslutning till samhällsservice och viktiga kommunikationsstråk, samt prioritering av gång-, cykel- och kollektivtrafik inom centralorten och serviceorterna och mellan centralorten och serviceorterna minskar strukturella hinder för fysisk hälsa orsakad av för lite rörelse och aktivitet. Med minskad motorburen trafik minskar även bullret. Vid bebyggelse i närhet till befintliga eller kommande kommunikationsstråk som järnväg och väg behöver hänsyn tas. Vid behov ska skyddsåtgärder vidtas för att minska risker som exempelvis närhet till led för farligt gods eller buller från fordon.

Planen möjliggör för varierade och tillgängliga mötesplatser för alla, utifrån olika människors unika förutsättningar och behov. Det gör att människor med olika erfarenheter och intressen möts, vilket också skapar tillit och öppenhet för varandra.

Att känna mening med livet stärks när fokus är på god hälsa och välmående. Det ger livsglädje. Skillnader i levnadsvillkor och hälsa är ett uttryck för ojämlikhet. Den fysiska miljön kan skapa förutsättningar för att utjämna dem. När en kommun tillgängliggör naturupplevelser av olika slag för alla, utifrån var och ens unika förutsättningar, stärker det människors psykiska och fysiska hälsa tillsammans med de hälsofrämjande effekter som naturen har. Upplysta motionsslingor i grönområden intill bebyggelse och utegym är hälsofrämjande både fysiskt och psykiskt.

Människors utbildningsnivå påverkar hur de mår, forskning visar att ju högre utbildningsnivå i en befolkning desto bättre hälsa. Även valet av aktiviteter påverkas av detta. Gång och cykel i vardagen och en väl fungerande kollektivtrafik ger ökad fysisk aktivitet för alla och stärker jämlikheten mellan olika grupper och jämställdhet mellan män och kvinnor. Barns självkänsla förbättras när de kan förflytta sig själva i samhället.

Rekreation och fritid

I aspekten berörs konsekvenser av den fördjupade översiktsplanen på människors möjlighet till rekreation och fritid i samhället och i naturmiljöer. För människors fysiska och psykiska hälsa är en

meningsfull fritid och möjlighet till rekreation i olika former mycket viktig. I fysisk planering kan förutsättningar för människors tillgänglighet till anläggningar för fysiska aktiviteter samt natur- och vattenmiljöer planeras. Det behövs tillgång till fritidsanläggningar, natur- och vattenmiljöer som är tillgänglighetsanpassade och som erbjuder rörelse, spontanlek och vila för återhämtning.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP4, HP6, HP8

Konsekvenser

Prioritering av gång-, cykel och kollektivtrafik ökar allas, men framför allt barns och ungas, självständighet och möjliggör för ökad rekreation, då de kan förflytta sig tryggt och säkert i bebyggelsen och landsbygden till idrottsanläggningar och naturområden. Äldre och funktionshindrade får också bättre förutsättningar.

Ställningstagandena ger förbättrad tillgänglighet till och skydd av friluftslivs-, natur- och parkområden i närmiljöer och på platser med kvaliteter för rekreation. Då friluftsliv och rekreation prioriteras i planen, bidrar det till såväl ökad fysisk aktivitet som upplevelser och återhämtning. Det är viktigt för hälsa och välbefinnande. Tillgången är god till rekreations- och friluftsområden inom rimligt avstånd. De värdefulla friluftsområdena finns i ett varierat landskap som är vackert, spännande och intressant. Det ger bättre förutsättningar för människor att förbättra sin fysiska och psykiska hälsa.

Planen tydliggör vikten av tillgänglighetsanpassade anläggningar, vandringsleder med mera.

Att känna mening med livet stärks när människor fokuserar på god hälsa och välmående. Det ger livsglädje. Det finns en mångfald av anläggningar och platser för fritidsaktiviteter. De ger människor möjlighet att delta aktivt i samhället och kan också stärka ett rikt och varierande föreningsliv, vilket gör att meningsskapandet och tilliten kan växa hos individen. Hänsyn och anpassningar till fria rörligheten för friluftsliv är viktig och planen tar hänsyn till det. Inom LIS-område Östra Sund kan ny bebyggelse orsaka viss begränsning jämfört med om området inte exploateras. Planen tar hänsyn till allmänhetens tillgänglighet inom strandområdet, men påverkan på rekreation och fritid i området behöver utredas vidare i eventuell detaljplaneprocess.

Samhället erbjuder många anläggningar för ordnade aktiviteter, men platser för spontanlek och spontanidrott är idag inte tillgängliga i den utsträckning som bedöms behövas. Lek och lustfylld rörelse är viktig för det präglar mycket av barns fysiska aktivitet. I centralorten finns större lekplatser som ger förutsättningar för fysisk aktivitet. Det saknas däremot ett finmaskigt nät av lekfullt inriktade stråk för transport och lekmiljöer mellan bostäder, service, förskolor och skolor. Skolor och utemiljöer som utformas för rörelse och lek, som bjuder in till aktiviteter för olika åldrar förbättrar fysisk aktivitet. Fördjupad översiktsplan styr emot att detta ska utvecklas.

Vattnet tillgängliggörs i fördjupad översiktsplan för rekreation i form av till exempel fiske, båtliv och paddling. Tillgängligheten till vattnet och strandkanten stärks också genom bättre möjligheter att ta sig till badplatser och småbåtshamnar.

En bättre hantering och bekämpning av invasiva främmande arter på kommunal mark ger förutsättningar för att behålla naturområden av värde för friluftsliv och rekreation som just de områden som man vill vistas i och må bra av.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Tydliggör mer i utvecklingsinriktningen hur spontanitet kan främjas.
- Utred vidare hur friluftslivet påverkas av bebyggelse med LIS-området Östra Sund.

Lärande

I aspekten berörs konsekvenser av planen på människors möjligheter till lärande. Den fysiska planeringen kan skapa förutsättningar, så att barn och unga tryggt kan röra sig och orientera sig i områden, samt i sin närmiljö. Det ger i sig lärande i miljöer. I samhällsplaneringen är också lärande i samhällets processer väsentliga för att säkra grundläggande sociala värden som inflytande, kompetens, opartiskhet och meningsskapande. Lärandemiljöer finns i skolor, utbildningscentra, föreningar och företag i samhället. På de platser där dessa lärmiljöer möts, får barn och unga större förståelse för sammanhang och samhällsliv. Andra miljöer för lärande finns på mötesplatser som torg, gågator, stråk för gående, i kollektivtrafiken, grönområden, friluftsområden, idrottsplatser och lekmiljöer. De olika miljöerna kan erbjuda olika typer av lärande, för sensoriska stimuli i bilder och symboler, ljud och rörelse. Ytor där barn och unga kan utmana sig själv och utforska sina gränser, blir tryggare i sin förmåga att bedöma risker. Genom att få testa sin kompetens minskar risken för psykisk ohälsa. Lärandet finns i erfarenhet som inom självhushållning, att reparera och laga saker eller kulturellt och mänskligt utbyte.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP4, HP6

Konsekvenser

Människor behöver ha en hälsa och ett samhällsengagemang som gör att de vill möta andra människor. När olika generationer möts, barn och vuxna, skapar det gemenskap och stärker tilliten mellan åldrar och ger barn mer inflytande. När olika verksamheter som idrott, skola och kultur möts och samverkar, skapas levande mötesplats över hela dygnet vilket bidrar till en ökad trygghet och möjligheten till inflytande. Kommunens arbete med att öka kontakten innefattar en satsning på att tjänstepersoner från kommunen finns tillgängliga på regelbunden basis, för att nå ut till fler. Det ökar inflytande som i sin tur ger bättre tillit till samhällsinstitutioner. Kommunens proaktiva arbetssätt har skapat förutsättning för ett ökat deltagande i olika processer för alla. Genom att mötas över generationsgränserna ges möjlighet att lyssna på varandra och öka alla samhällsgruppers inflytande, till exempel barn och unga samt grupper som tidigare inte hörts och därför riskerat hamna i utanförskap. Det är så människor skapar ett mer jämlikt samhälle.

Kontakt mellan människor och kontakt mellan människa och natur får goda förutsättningar i den utveckling kommunen planerar. Utvecklingen av mötesplatserna kan underlätta och ge erfarenhet, kulturellt och mänskligt utbyte. Torg, gågator och stråk för gående; parker, lekplatser och gröna rum i stadens och serviceorternas livsrum kan stärka sociala värden som inflytande, kompetens och medskapande. Detta eftersom de olika miljöerna kan erbjuda olika typer av lärande, för sensoriska stimuli i bilder och symboler, ljud och rörelse, samt i själva mötet men andra människor.

Barriärer som motortrafikens vägnät orsakar kommer att reduceras med ett väl utvecklat gång- och cykelnät med många kontakter mellan stråken och för ökad täthet mellan stråken.

Att barn får leka fritt i miljöer med måttlig risk— där de kan klättra, springa, utforska och ibland känna rädsla – bygger robusta coping-strategier, minskar risken för ångest och depression, och främjar emotionell återhämtning. Det möjliggör för bättre kontakt mellan människor för mer mänskligt utbyte.

Mötesplatser och stråk som inbjuder till utforskande och spontana möten mellan olika socioekonomiska grupper kan motverka segregation. Platserna skapar förutsättning för integration mellan generationer och individer från olika etniska grupper.

I företagande sker utveckling, innovation och mycket mänskligt utbyte som ger möjlighet till lärande. Med fokus på god beredskap för utveckling av verksamhetsmark kan näringslivet utvecklas och nya företag etablera sig och därmed kan lärandet också öka.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Beskrivning av fysiska miljöer som berör aspekten lärande kan utvecklas i texterna under öka kontakten i utvecklingsinriktningen.

Demokrati och delaktighet

I aspekten berörs människors möjlighet att ta del av och påverka samhällets utveckling genom demokrati och delaktighet. Genom att öka tillgängligheten för alla olika gruppers unika förutsättningar som språk, förståelse med flera, ges var och en möjlighet att delta i samhället. Människors inflytande på beslut och i utvecklingen av lokalsamhället påverkar delaktighet lika mycket som att fysiskt kunna ta sig till en plats för att kunna vara med. Inflytande får medborgare att ha tilltro till institutioner och motverkar psykisk ohälsa.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP4, HP5, HP6, HP7, HP8

Konsekvenser

Genom att öka tillgängligheten för alla olika gruppers unika förutsättningar, ges var och en möjlighet att delta i samhället. Det stärker människors inflytande i beslut och i utvecklingen av lokalsamhället. Att i dialog, öppenhet och med ett transparent genomförande i utvecklingsprocesser främjas inflytandet för olika intressenter, såväl invånare som näringsliv. Platserna behöver också erbjuda passiv medverkan där människor kan observera skeende och aktiviteter men inte behöver delta. Samnyttjande av lokaler för olika ändamål under dygnet, motverkar partiskhet mot grupper i samhället. Det skapar också koppling mellan skola och civilsamhälle som kan främja delaktighet. Genom strategiska placeringar av samnyttjande verksamheter, bryts också segregationen mellan centralortens olika stadsdelar och skapar en ökad kontakt mellan människor. Att bryta segregering minskar risken för opartiskhet som diskriminering, men också inflytandet stärks om segregering minskar. Både utbildning och individuell utveckling möjliggörs när kommunen har ett proaktivt arbetssätt för ett ökat deltagande i olika processer för alla. I Arvika värdesätts demokratins kraft och i mötet och medskapandet ökar tilliten till varandra. Genom att lyssna på varandra och öka alla samhällsgruppers inflytande, till exempel barn, unga och äldre samt grupper med annat modersmål som tidigare inte hörts och därför riskerat hamna i utanförskap, skapas ett mer jämlikt samhälle.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Tydliggör äldres behov av anpassade stråk. Om tillgängligheten är sämre för äldre, så minskar deras möjlighet till delaktighet.

Ekonomisk konsekvensens och genomförbarhet

Aspekten ekonomi berör effekter och konsekvenser på samhällsekonomin. Hur kommer planen att påverka samhällsekonomin och vad innebär det för kommunens ekonomiska utveckling? I genomförbarhet bedöms möjligheten att genomföra översiktsplanen och om det finns andra beslut eller faktorer som kan påverka hur planen genomförs.

Konsekvenser

Att planera med fokus på långsiktighet och kvalitet som bygger hållbarhet, även då det sker på bekostnad av kortsiktiga ekonomiska mål är ett viktigt förhållningsätt för att säkra en god samhällsekonomisk utveckling. Tredjepartskostnaderna, de kostnader som drabbar invånare på grund av exempelvis utsläpp och risker i trafiken, sjunker sannolikt för de grupper som i dagsläget drabbas av utsläpp eller risker från motortrafiken och bullerföroreningar. Robustheten i samhällsekonomin ökar tack vare planering och byggande av infrastruktur för hållbara transporter, och överflyttning till hållbara transporter för person- och godsresor, som inte är beroende av fossila energiråvaror.

En blandad bebyggelse som förtätas genom närhetsprincipen, ger genom strategiska placeringar av bas- och samhällsservice inom gång- eller cykelavstånd en minskad förbrukning av offentliga resurser. Att samnyttja verksamheter i stadsdelarna, med närhet till kommunikationsnoder och hållbara transportstråk, ger ett bättre resursnyttjande och en bättre hushållning med samhällsekonomiska medel.

Genom att gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras och utvecklas i befintlig infrastruktur i hela kommunen, kan det leda till att de offentliga kostnaderna balanseras över från de kostnader motortrafiken genererar, till kostnader för hållbarare transportslag. När resande och förflyttning i samhället går från privatbilism till ökat nyttjande av gång och cykel uppnås många samhällsekonomiska nyttor. Folkhälsan förbättras. Kostnader för trafikolyckor, vård, trafikrelaterade sjukdomar, drift och underhåll på vägar, naturresursanvändning med mera minskar. Det kan ge ett positivt samhällsekonomiskt nettovärde.

Satsning på lokal energiproduktion i form av solceller och vindkraft är investeringar som ökar sysselsättningen, ökar graden av självförsörjning, robusthet, och minskar sårbarheten i elsystemet, vilket kan minska kostnader för samhällsviktiga funktioner i beredskap.

Fysisk planering för genomförande av hållbar avfallshantering med cirkulära flöden och återbruk ger också förutsättningar för god hushållning i samhällsekonomin. Ekonomiska prioriteringar i samhällsplanering som stärker och utvecklar cirkulära flöden av tekniska och biologiska material bidrar till mer cirkulär ekonomi. Cirkulära materialflöden kan generera intäkter för att finansiera andra offentliga utgifter som behövs för att nå långsiktig hållbarhet.

Samhällets kostnader för klimatanpassning (åtgärder som exempelvis naturbaserad dagvattenhantering och att skydda bebyggelse från översvämning) kommer öka, men är nödvändiga för att inte samhället ska drabbas av ännu större kostnader på grund av skador på människor, samhällsviktiga funktioner och materiella värden. Kostnader för stora insatser vid extraordinära händelser, som extrema skyfall eller översvämningar, kan också minskas eller undvikas helt om kommunen fortsätter att anpassa samhället och dess funktioner till klimatförändringarna.

Ett liknande förhållningssätt kan tas i frågan om invasiva främmande arter. Ju mer vi gör nu istället för att skjuta bekämpningsåtgärder på framtiden, desto lägre blir de totala kostnaderna. Och omvänt, om problemet lämnas ohanterat kan det medföra stora kostnader framöver.

Ett tydligt politiskt ledarskap, intern och extern samverkan i kommunen och en fortsatt nära samverkan med civilsamhälle, näringsliv, Region Värmland och statliga myndigheter är viktiga förutsättningar för att det som lyfts fram i översiktsplanen ska kunna förverkligas.

Fortsatt planeringsarbete med genomförandeplan och till exempel strategiska styrdokument, detaljplaner, bygglov och nyckelprojekt i enlighet med översiktsplanens ställningstaganden med prioritering av mark och vattenanvändning ställer krav på intern och extern samverkan och på ett

politiskt ledarskap som ställer sig bakom den prioritering som är gjord i översiktsplanen och strategiska styrdokument.

I översiktsplanen finns många ställningstaganden som syftar till att kommunen ska nå sin vision och framtidsbild. Några av ställningstagandena kan stå i konflikt med varandra och de kan därför behöva vägas mot varandra i kommande planeringsskeden.

Utbyggnad och ny sträckning av riksjärnvägen är omfattande och berör flera ställningstaganden som står i konflikt med varandra. Här är det viktigt att vara uppmärksam på vilka ställningstaganden som berörs och hur avvägningarna ska ske. Frågan är också svår att hantera för kommunen då den till stor del ligger utan för kommunens rådighet.

All utveckling innebär avvägningar mellan olika frågor och det finns alltid motstridigheter i komplexa samhällsbyggnadsfrågor. Det är viktigt att vara uppmärksam på vilka ställningstaganden som skulle kunna motverka varandra eller orsaka att man avviker från vägen mot ett hållbart samhälle. Detta för att kunna göra en väl avvägd bedömning i fortsatt planering och anpassa utvecklingen så att den i så stor utsträckning som möjligt kan uppfylla planens ambitioner på bästa sätt.

Kumulativa effekter

Miljön påverkas ständigt av en mängd samverkande faktorer. Effekter från flera källor kan samverka och bidra till kumulativa effekter, det vill säga olika effekter som samverkar på olika sätt. Kumulativa effekter kan vara additiva, synergistiska eller motverkande. Genom att bedöma kumulativa effekter kan planeringen nå längre i bedömningen av de förväntade samlade miljöeffekterna av planen.

I Arvika huvudort kan luftföroreningar och buller samverka med varandra och ge hälsoeffekter, climateffekter och skador på naturmiljöer och arter. Ändrad markanvändning och föroreningar i mark kan samverka med varandra så att skada på miljön eller människors hälsa kan uppkomma. Stora infrastrukturprojekt som järnvägsprojekt orsakar flera olika effekter.

Konsekvenser

Ny infrastruktur som järnväg och ny bebyggelse orsakar både additiva, synergistiska och motverkande effekter. Hållbarare transportlösningar som exempelvis gång- och cykelstråk samt ny järnvägssträckning orsakar en del positivt synergistiska effekter. De minskar de totala klimatutsläppen från transporterna långsiktigt på samma gång som de transportsätten tar mindre mark i anspråk jämfört med vägtrafik för transport av personer eller gods. Järnvägsprojektet kan dock orsaka betydande klimatpåverkande utsläpp under byggnationen. Ny infrastruktur som järnväg och ny bebyggelse i planområdet orsakar även negativa synergieffekter, där barriäreffekter och undanträngning av naturmiljöer tillsammans skadar naturmiljön eller kan utrota arter lokalt. Effekter från markanvändning för järnvägsinfrastruktur samt befintlig och planerad bebyggelse inom planområdet orsakar en samlad påverkan över tid från exempelvis fler vägar, byggnader och anläggningar för rekreation. Det påverkar natur- och vattenmiljön så att negativt synergistiska effekter kan uppstå. Flera effekter samverkar i ett komplext mönster. Effekter som bedöms uppkomma är försämrad kvalitet och funktion hos ekosystemen, samt minskad reproduktionsförmåga och artförekomst lokalt i områden längs med järnvägssträckningen och i strandområden runt Kyrkviken. Förändringar i grönstrukturernas förbindelser och spridningsvägar för arterna är ytterligare effekter som uppkommer. Många mindre åtgärder i bebyggelsen inom planområdet kan sammantaget minska allmänhetens tillgång till stränderna, till exempel genom det nya LIS-området vid Östra Sund. De samverkande effekterna orsakar också skador på ekosystemen,

minskar biologisk mångfald och försämrar förmågan att förse samhället och oss människor med ekosystemtjänster.

Markanvändning för ny bebyggelse i områden med föroreningar kan påverka föroreningarnas fastläggning eller rörlighet. Klimatförändringar orsakar effekter som höga vattennivåer, stora ytvatten- och grundvattenflöden, och för Arvika huvudorts i viss mindre omfattning risk för ras, skred och erosion. Exploatering av förorenad mark för effektivt marknyttjande i kombination med klimateffekter kan därför orsaka spridning av skadliga ämnen. Samtidigt kan exploateringen ge positiva effekter som till exempel restaurering av förorenade områden och förbättrad dagvattenhantering. Ställningstaganden i fördjupade översiktsplanen säkerställer samtidigt tillgången till offentliga platser vid vatten, så att tillgänglighet till vattnet behålls. Underlag för service och kollektivtrafik förbättras genom ny bebyggelse.

Den mest betydande risken för kumulativa negativa effekter runt Kyrkviken är sannolikt den gradvisa förlusten av ekologiska funktioner och allmänna strandvärden genom många mindre exploateringar över tid. Samtidigt är vattenkvaliteten redan en identifierad utmaning i Kyrkviken, vilket gör att ytterligare belastning från dagvatten och hårdgjorda ytor kan orsaka konsekvenser som är viktigt att väga in i framtida planeringsprocesser.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Planering och åtgärder kring Kyrkviken bör särskilt beakta kumulativa effekter på vattenkvalitet, sammanhängande gröna och blå strukturer, strandskyddets båda syften, klimat- och översvämningssrisker samt allmänhetens långsiktiga tillgång till strandzonen.

Förhållande till andra mål och intressen

Riksintressen

Hänsyn har tagits till riksintressena i planen och den säkerställer skydd mot åtgärder som kan orsaka påtaglig skada på det aktuella intresset. Bedömningen är gjord utifrån nu gällande riksintressen, men kan komma att ändras under processen beroende på resultatet av myndigheternas översyn.

Barnkonventionen

Barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020. Barnkonventionen består av 54 artiklar som var för sig och tillsammans är lag och har fyra grundprinciper. De handlar om lika värde och icke-diskriminering, att sätta barns bästa i främsta rummet, barns rätt till liv och utveckling och barns rätt till delaktighet. Att arbeta med barnkonventionen innebär att sätta barnet i fokus vid beslut eller åtgärder som kan beröra ett enskilt barn eller barn i grupp. Rättigheterna gäller oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ekonomiska förutsättningar eller sexuell läggning. Genom att arbeta med hållbarhetsprinciperna, effektmålen för jämlikhet samt även säkra skolvägar och trygga mötesplatser integreras frågor om barns rättigheter.

Mål för gestaltad livsmiljö

Genom den fördjupade översiktsplanens ställningstaganden och de styrande hållbarhetsprinciperna säkerställs att steg för att uppfylla mål för gestaltad livsmiljö kan tas. Planen tar ställning för utveckling av samarbeten och samverkan. Den bidrar också till att estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden kan utvecklas samt tar ställning för att miljöer ska gestaltas så att de är

tillgängliga för alla. Frågor som hållbarhet och arkitektur har getts extra fokus och ger riktlinjer för att det offentliga ska vara en förebild.

Planens förhållande till Värmlandsstrategin

Värmlandsstrategin har fyra insatsområden: Förbättra livsvillkoren, höja kompetensen, utveckla attraktiva platser och stärka konkurrenskraften. I genomförandet ligger fokus på vad Värmland ska göra. Med tre förändringsnycklar för framtidens Värmland ska vi samverka på nya sätt, utforska proaktivt och leda modigt.

Genom den fördjupade översiktsplanens ställningstaganden och de styrande hållbarhetsprinciperna bidrar den till uppfyllelse av Värmlandsstrategin. Planen tar ställning för utveckling av samarbeten och samverkan, samt bidrar till god service i hela området genom mötesplatser och sammanhållen bebyggelse med närhetsprincipen för att säkra samhällsservice och basbehov. Teknisk infrastruktur för kommunikation mellan människor prioriteras i huvudorten. Näringslivet och kommunen går samman för att hitta lösningar och säkra behovet av dagens och morgondagens arbetskraft. Verka för att hitta samverkansmöjligheter och samarbeten för att tillsammans utveckla Arvikas centralort. Med fokus på planering och infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter, där gång, cykel, kollektivtrafik och tåg premieras för att stärka lokal och regional utveckling, men också underlätta för socioekonomiskt utsatta grupper.

Planens förhållande till nationella miljö kvalitetsmålen

Begränsad klimatpåverkan - FÖP bidrar till målet genom att: Planera för sammanhållen bebyggelse med närhetsprincipen och infrastruktur som minskar transporternas klimatpåverkan.

Frisk luft - FÖP bidrar till målet genom att: Arbeta för en god luftkvalitet. Planera för sammanhållen bebyggelse som kan minska transportbehovet och infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter för att minska utsläpp till luft.

Bara naturlig försurning - FÖP bidrar till målet genom att: Planera för sammanhållen bebyggelse som kan minska transportbehovet och infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter för att minska utsläpp av försurande ämnen.

Giftfri miljö - FÖP bidrar till målet genom att: Det tas hänsyn till markföroreningar, de bevakas och handlingsplan för åtgärder. Infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter för att minska utsläpp av skadliga ämnen.

Skyddande ozonskikt - FÖP förhindrar inte att målet kan nås

Säker strålmiljö - FÖP förhindrar inte att målet kan nås

Ingen övergödning - FÖP bidrar till målet genom att: Främja återställning av våtmarker. Naturbaserade lösningar för dagvatten. Genom vattentjänstplan fortsatt arbeta strategiskt med VA-försörjningen och begränsa utsläpp från enskilda avlopp. Arbeta strategiskt med att förvalta vatten inom dess geografiska gränser, genom en övergripande vattenförvaltningsplan.

Levande sjöar och vattendrag - FÖP bidrar till målet genom att: Arbeta för att alla ytvatten ska uppnå miljö kvalitetsnormerna. Genom vattentjänstplan fortsatt arbeta strategiskt med VA-försörjningen och begränsa utsläpp från enskilda avlopp. Genomföra dagvattenstrategi. Främja återställning av våtmarker.

Grundvatten av god kvalitet - FÖP bidrar till målet genom att: Skydda yt- och grundvattentäkter för dricksvatten. Planera för vattenförvaltning och - användning i ett förändrat klimat.

Hav i balans samt levande kust och skärgård - FÖP förhindrar inte att målet kan nås

Myllrande våtmarker - FÖP bidrar till målet genom att: Bevara och främja återställning av våtmarker.

Levande skogar - FÖP bidrar till målet genom att: Undanta naturskog och skog med höga naturvärden från exploatering. Främja naturbaserat och klimatanpassat skogsbruk genom skogstrategi. Bevara och stärka kopplingar mellan grönområden. Stora sammanhängande områden med höga naturvärden ges användningen natur- och friluftsliv i markanvändningskartan.

God bebyggd miljö - FÖP bidrar till målet genom att: Främja naturbaserade lösningar för dagvattenhantering, värmeböljor. Förnyelsebar energiproduktion. Planera för sammanhållen bebyggelse som kan minska transportbehovet och infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter. Skydda och bevara värdefull natur-, vatten- och kulturmiljö. Prioritera cirkulära flöden av tekniska och biologiska material.

Ett rikt växt- och djurliv - FÖP bidrar till målet genom att: Bevara natur- och kulturvärden samt biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Planera med skogsstrategi och handlingsplan för invasiva främmande arter. Bevara och stärka kopplingar mellan grönområden. Stora sammanhängande områden med höga naturvärden ges användningen natur- och friluftsliv i markanvändningskartan. Ta med information om invasiva arter vid köp och försäljning av mark. Främja ett naturbaserat och klimatanpassat skogsbruk. Arbeta för att alla ytvatten ska uppnå god ekologisk status.

Planens förhållande till målen i Agenda 2030

Med stöd av hållbarhetsprinciperna har planen utformats för att samhället ska tänka långsiktigt hållbar utveckling oavsett när i tiden vi befinner oss. Planens utvecklingsinriktning tar ställning till flera delar som stärker samhällets möjligheter till långsiktig hållbarhet och därmed bidrag till uppfyllande av Agenda 2030 och dess hållbarhetsmål.

Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt - FÖP bidrar till målet genom att: Mötesplatser, sammanhållen bebyggelse med närhetsprincipen för att säkra samhällsservice och basbehov, med premiering av gång, cykel och kollektivtrafik underlättar för socioekonomiskt utsatta grupper.

Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk - FÖP bidrar till målet genom att: Bevara kultur- och jordbruksmark, främja närproducerat och vårda värdefull jordbruksmark från kortsiktigt ekonomiskt brukande.

Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar - FÖP bidrar till målet genom att: Det tas hänsyn till markföroreningar, de bevakas och handlingsplan tas fram. Infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter för att minska utsläpp av skadliga ämnen. Främjar transportsätt som stärker hälsan och minskar risken för skador i trafiken. Säkerställa god tillgång till grönområden och möjligheter att delta i mötesplatser och fritidsaktiviteter stärker folkhälsan generellt och minskar psykisk ohälsa.

Mål 4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla - FÖP bidrar till målet genom att: Verka för att skapa varierade mötesplatser utifrån olika gruppers unika förutsättningar och behov och bidra till att stärka befintliga mötesplatser. Verka för att öka tillgänglighet för alla, efter olika gruppers unika förutsättningar, till olika typer av mötesplatser. Uppmuntra och utveckla mötesplatser som ger förutsättningar för samverkan och innovation för organisationer inom utbildning, civilsamhället och näringslivet.

Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt - FÖP bidrar till målet genom att: Bygga ställningstaganden på resultatet av jämlikhetsarbetet och den certifierad översiktsplanen.

Arbeta proaktivt och uppsökande för att skapa en kontakt som bygger på jämlikhet, tillit och förtroende mellan invånare, näringslivet och kommunen.

Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla - FÖP bidrar till målet genom att: Genom antagen vattentjänstplan fortsatt arbeta strategiskt med VA-försörjningen och begränsa utsläpp från enskilda avlopp. Arbeta strategiskt med att förvalta vatten inom dess geografiska gränser, genom en övergripande vattenförvaltningsplan.

Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla - FÖP bidrar till målet genom att: Främja flödande energier (förnyelsebar energi, sol, vind, vatten).

Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla - FÖP bidrar till målet genom att: Näringslivet och kommunen går samman för att hitta lösningar och säkra behovet av dagens och morgondagens arbetskraft. Planera med fokus på långsiktighet och kvalitet som bygger hållbarhet, även då det sker på bekostnad av kortsiktiga ekonomiska mål. Ekonomiska avvägningar prioriterar cirkulära flöden av tekniska och biologiska material för en mer cirkulär ekonomi. Verka för att hitta samverkansmöjligheter och samarbeten för att tillsammans utveckla Arvika centralort.

Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation - FÖP bidrar till målet genom att: Planerar för en hållbar och tillförlitlig transport- och tekniskinfrastruktur som är jämlik och tillgänglig för alla, så att kommunikation mellan människor och verksamheter prioriteras i tätorter och på landsbygder. Lokal produktion med förnybara energikällor.

Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder - FÖP förhindrar inte att målet kan nås.

Mål 11. Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara - FÖP bidrar till målet genom att: Planerar för att hantera risker på bebyggd miljö från ras, skred eller erosion. Främjar långsiktigt hållbara transportsätt som stärker hälsan och minskar risken för skador i trafiken. Verka för att skapa varierade mötesplatser utifrån olika gruppers unika förutsättningar och behov och bidra till att stärka befintliga mötesplatser. Verka för att öka tillgänglighet för alla, efter olika gruppers unika förutsättningar, till olika typer av mötesplatser. Uppmuntra och utveckla mötesplatser som ger förutsättningar för samverkan och innovation för organisationer inom utbildning, civilsamhället och näringslivet.

Mål 12. Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster - FÖP förhindrar inte att målet kan nås.

Mål 13. Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser - FÖP bidrar till målet genom att: Planerar sammanhållen bebyggelse med närhetsprincipen, främja naturresurseffektiva och långsiktigt hållbara transporter, samt planerar för naturbaserade klimatanpassningslösningar i kommunen.

Mål 14. Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling - FÖP förhindrar inte att målet kan nås

Mål 15. Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald - FÖP bidrar till målet genom att: Bevara natur- och kulturvärden samt biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Bevara och stärka kopplingar mellan grönområden. Sammanhängande områden med höga naturvärden ges användningen natur- och friluftsliv i

markanvändningskartan. Även framtagande av våtmarksplan och handlingsplan för invasiva främmande arter. Ta med information om invasiva arter vid köp och försäljning av mark. Främja ett naturbaserat och klimatanpassat skogsbruk i skogstrategi. Arbeta för att alla ytvatten ska uppnå god ekologisk status.

Mål 16. *Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer -FÖP bidrar till målet genom att:* Uppmuntra och utveckla mötesplatser som ger förutsättningar för samverkan och innovation för organisationer inom utbildning, civilsamhället och näringslivet.

Mål 17. *Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling - FÖP förhindrar inte att målet kan nås.*

Nationella folkhälsomål

De nationella folkhälsomålen är inte bindande som lag men finns integrerade i många andra lagar och förordningar. Det övergripande målet för folkhälsoarbetet är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Det är uppbyggt med åtta områden som bland annat handlar om det tidiga livets villkor, om utbildning, boende, inflytande och delaktighet och en jämlik hälso- och sjukvård. Med stöd av hållbarhetsprinciperna utformas planen för att skapa långsiktiga beslut som stödjer en god och jämlik hälsa.

Planens förhållande till nationella folkhälsomål

Att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

FÖP bidrar till målet genom: Med hjälp av den fysiska miljön skapa förutsättningar för att utjämna skillnader i levnadsvillkor och hälsa som är ett uttryck för ojämlikhet. Att känna mening med livet stärks när fokus är på god hälsa och välmående. Det ger livsglädje.

När alla ges möjlighet att delta i samhället och det finns ett rikt och varierande föreningsliv kan meningsskapandet växa hos individen. Samverkan mellan kommun, myndigheter, näringsliv, föreningsliv och olika intressenter skapar förutsättningen för fler att uppnå individuell och gemensam mening, och ökar tilliten till samhällets institutioner och ledare på olika nivåer.

Tillgång till vardagsnära naturområden för rekreation och friluftsliv är hälsofrämjande i både fysisk och psykisk mening.

En utveckling med varierade mötesplatser öppnar för samverkan och ger möjlighet till nya kontaktytor. När miljöerna är tillåtande ökar kreativitet och innovation. Det utvecklar lärandet och ökar kompetensen hos människor.

Uppföljning och övervakning

Uppföljning och övervakning av översiktsplanen är en viktig del i hållbarhetsbedömningen. Det ger underlag för kunskap om miljöns tillstånd och sociala tillstånd vid framtagandet av en ny eller revidering av planen samt den fortsatta planeringen. Uppföljning är också en naturlig del då planen har antagits och går in i ett genomförandeskede. Vid uppföljning är det den betydande miljöpåverkan och social påverkan som ska övervakas. De åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan och social påverkan som genomförandet av planen medför, beskrivs i

Arvikamodellen under kapitlet om planens genomförande. Modellen definierar hur översiktsplanen kontinuerligt ska följas upp för att få ett arbete som sker löpande. Parametrar för uppföljning hämtas in bland annat från visionsarbetet och det strategiska utvecklingsarbetet samt verksamheternas genomförande, som är kopplat till hållbarhetsprinciperna, Agenda 2030, barnkonventionen och folkhälsomålen.

Icke-teknisk sammanfattning

Fördjupade översiktsplanens innehåll, huvudsakliga syfte och förhållande till andra planer och program.

Det fördjupade översiktsplanarbetet inleddes när en ny översiktsplan för Arvika kommun var färdig att antas under första kvartalet 2024. FÖP:en är en fördjupning av översiktsplanen för Arvika huvudort och Jössefors. Båda planerna tar avstamp i Arvikas vision – ”Ett Arvika som glöder”. Det bedömdes även att Arvika inom några år kommer stå utan utpekade områden för utveckling inom huvudorten. I förlängningen uppstår en markanvändning utan en strukturerad strategi. Den fördjupade översiktsplanen omfattar framtidsbild, utvecklingsinriktning, mark- och vattenanvändningskarta, riksintressen, värden och hänsyn, planens genomförande och en hållbarhetsbedömning med en hållbarhetskonsekvensbeskrivning som även omfattar miljökonsekvensbeskrivning.

Den strategiska hållbarhetsbedömningsprocessen beskriver vad som skulle kunna ske om vi fortsätter med gällande översiktsplan, genom utvärderingar i nollalternativet. Alternativ planeringsinriktning är den nya fördjupade översiktsplanen för Arvika/Jössefors. Vald planeringsinriktningen i ny fördjupad översiktsplan bygger på långsiktig hållbarhet och har utvärderats mot hållbarhetsprinciper och hållbarhetsaspekter som planen berör.

I översiktsplanen används vetenskapligt förankrade principiella ramvillkor. Dessa innefattar åtta hållbarhetsprinciper som är utformade för att ändra samhällets ohållbara utveckling. Principerna säkerställer att de ekologiska och sociala systemvillkoren beaktas vid formulering av framtidsbild, utvecklingsinriktning, ställningstaganden och förhållningssätt, för att inte riskera miljön och framtida generationers hälsa och välmående. Med hjälp av hållbarhetsprinciperna har framtidsbildens och utvecklingsinriktningens bidrag till långsiktig hållbarhet och fortsatta utmaningar för långsiktig hållbarhet bedömts. Samråd om avgränsningen för den samlade hållbarhetsbedömningen har genomförts med länsstyrelsen i möte 2025-03-27.

Av kommunens hållbarhetsutmaningar är sju väsentliga utmaningar identifierade. Dessa leder till effekter som i stor utsträckning bryter mot hållbarhetsprinciperna och orsakar konsekvenser för miljön och samhället. Fördjupade översiktsplanen hanterar de sju utmaningarna som bland annat är: Beroendet av fossila bränslen, bebyggelse som är anpassad för snabba transporter med motorfordon, förorenad mark, bristande tillit till samhällets institutioner och ökade risker med klimatförändringar och oroligheter i omvärlden. Fördjupade översiktsplanen stärker också flera identifierade funktioner som ger väsentliga samhällsnyttor, vilka bland annat är infrastruktur för hållbara transporter, kvarterstadens blandade funktioner och tätare struktur i Arvika stad, i kombination med parker, alléer, samt natur- och vattenmiljöer som levererar ekosystemtjänster.

Samhällsplaneringens påverkan kan kopplas till olika miljö- och sociala effekter som orsakar konsekvenser. Genom utvecklingsinriktningen hanteras olika typer av konsekvenser för mark- och vattenanvändningen i kommunen. De valda hållbarhetsaspekterna beskriver effekter och

konsekvenser av planförslaget för att kunna hanteras i samhällsplaneringen. Konsekvenser som uppkommer av planförslaget är både negativa och positiva. När det gäller mark så kommer uttag av naturresurser öka för exempelvis järnvägens utbyggnad och utveckling på mark med olika grad av föroreningar som kan leda till skador i naturen och påverka människors hälsa. Men en exploatering av förorenat område kan även möjliggöra att avhjälpande åtgärd kan genomföras för att minska risker med markföroreningar. Byggnad av ny bebyggelse och infrastruktur påverkar klimatet och undantränger natur. Utvecklingen ger också positiva konsekvenser för markanvändning som bevarande av produktiv jordbruksmark genom att bebygga inom redan exploaterade områden istället för att ta orörd mark i anspråk. Hänsyn ska också tas till naturmiljö och biologisk mångfald genom att stärka höga natur- och vattenvärden, som våtmarker, vattendrag och öka ekosystemtjänster. Påverkan på luftkvalitet och klimat minskar genom utveckling av infrastruktur för hållbara transporter och närhet till samhällsservice.

Med hänsyn till vald inriktning och dess förväntade effekter har planförslaget med principiella ställningstaganden och förhållningssätt baserat på kommunens intresseavvägningar tagits fram. Ställningstagandena i utvecklingsinriktningen syftar till att kommunen ska nå sin vision, framtidsbild och strategiska mål, vilka också ska bygga långsiktig hållbarhet. Förhållningsätten tar hänsyn och värnar viktiga samhällsnyttor, naturvärden och vattnets värden som bidrag till långsiktig hållbarhet. Planförslaget har konsekvensbedömts vilket lett till en identifiering av åtgärder som behövs för att förebygga, hindra och motverka de negativa miljöeffekterna som identifierats. Identifierade åtgärder hanteras efter samrådet och får genomslag i planförslagets ställningstaganden, förhållningssätt och genomförandeplanering.

Fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors

Antagandehandling
2026-08-12

KS/2024:439

Antagen i Kommunfullmäktige XXXX-XX-XX
Laga kraft XXXX-XX-XX

Projektorganisation

Projektägare

Ida Svensson, Samhällsbyggnadschef

Kommunledningsutskottet (KLU)

7 ordinarie ledamöter.

Styrgrupp

Hans Karlsson, Kommundirektör

Marcus Wihk, Bitr. kommundirektör

Mattias Larsson, Räddningschef

Anders Norrby, VD Teknik i Väst AB

Mats Rydström, Miljöchef

Mikael Engstig, VD Arvika Fastighets AB

Projektledare

Sofia Sundbäck, Översiktsplanerare

Frida Skarp, Arkitekt

Konsult: Arkitekterna Krook & Tjäder

Kärntrupp

Maja Peterson, Kommunarkitekt

Jenny Bollner, Planarkitekt

Josefin Larsson, Planarkitekt

Karin Näsman, Mark- och exploateringsingenjör

Jenny Wärnevall, Mark- och exploateringsingenjör

Bertil Ahlin, Miljöutvecklare

Britta Skagerfält, Kommunekolog

Ida Persson, GIS-ingenjör

Tord Ohlsson, GIS-ingenjör

Arbetsgrupp

Maja Peterson, Kommunarkitekt

Josefin Larsson, Planarkitekt

Jenny Bollner, Planarkitekt

Karin Näsman, Mark- och exploateringsingenjör

Jenny Wärnevall, Mark- och exploateringsingenjör

Bertil Ahlin, Miljöutvecklare

Ida Persson, GIS-ingenjör

Tord Olsson, GIS-ingenjör

Wilma Nolskog, Kommunikatör

Jonas Andersson, Näringslivsutvecklare

Vivi Appelqvist, Turistchef

Marion Gunnarsson, Trafikplanerare

Nick Platel, Projektingenjör

Eriqa Lindsten, Kultur- och fritidschef

Mats Rydström, Miljöchef

Anna Rundin, Avdelningschef, Arvika Fastighets AB

Bo Axelsson, VA- och gatuchef, Teknik i Väst AB

Therese Fahlstad, Miljösamordnare, Teknik i Väst AB

Susanne Liljedal, Utvecklingsledare, lärande och stöd

Victoria Thornberg, Bygglovshandläggare

Kristin Norrgård, Projektledare vård- och omsorg

Lennart Gustafsson, Teknisk chef, Arvika Fastighets AB

Mikael Engstig, VD Arvika Fastighets AB

Anneli Karlsson, Jämställdhets- och folkhälsosamordnare

Amanda Bäckström, Säkerhetssamordnare

Britta Skagerfält, Kommunekolog

Fotografier, illustrationer och kartor Arvika kommun, där inget annat anges.

Det här är Arvika centralort

Arvika, beläget i västra Värmland, är skogslänets näst största kommun med sina knappt 26 000 invånare. Centralorten Arvika, med sina 14 000 invånare, är länets tredje största stad efter Karlstad och Kristinehamn. Första stadsplanen som lade grunden för Arvika ritades år 1811 – en rutnätsplan vid Kyrkvikens strand i bästa solläge.

Arvika stad är än i dag en nod för kultur, handel, utbildning och näringsliv i Västvärmland. Trots sin storlek upplevs Arvika stad som urban och kan erbjuda "lite av allt". Detta är mycket tack vare stadsbebyggelsens mångfald och den variation av glödande och driftiga människor som befolkar den. Med konkurrens från externhandel, gränshandel och e-handel har man i Arvika antagit utmaningen att behålla butikerna inne i stadskärnan för att bibehålla ett levande centrum.

Arvikas hamn omnämns ibland som Sveriges innersta. Hamnfunktionen är sedan länge nedlagd och hamnområdet har i stället blivit ett av kommunens kommande utvecklingsområden för bostäder och stadsliv. Numera fraktas gods på vägar och järnväg genom och till Arvika. Nordvästra stambanan som invigdes 1871 förbinder Stockholm med Oslo, via Arvika. Järnvägens utveckling är och kommer även fortsättningsvis vara viktig för Arvikas utveckling in i framtiden.

Kommunens befolkning har minskat svagt sedan 1960-talet. Andelen boende i tätort har ökat medan befolkningen på glesbygden minskat. Även service och handel har centraliserats. Medelåldern i Arvika stiger, och förväntas fortsätta stiga, vilket skapar nya utmaningar för kommunen att förhålla sig till.

I Arvika försörjer sig många på offentlig service och sjukvård, kommunen är den största arbetsgivaren. Därefter är de många industrierna i Arvika stora och viktiga arbetsgivare.

Kommunen har historiskt och i nutid behövt hantera kraftiga översvämningar på grund av långvariga regn samt arbetar för att fördröja regnvatten och skapa bättre vattenkvalitet i bland annat Kyrkviken. Ett översvämningsskydd i Kyrkvikens sund stod färdigt år 2020 för att skydda stadens samhällsviktiga verksamhet mot höga flöden.

Dokumentets uppbyggnad

PROCESS

Här beskrivs vad en fördjupad översiktsplan är, hur en översiktsplaneprocess går till samt under vilken process den har tagits fram.

UTGÅNGSPUNKTER

Här redovisas utgångspunkterna för den fördjupade översiktsplanen som tidiga medborgardialoger, trend- och omvärldsanalys, kommunens vision samt globala, nationella, regionala och kommunala mål och styrdokument.

UTVECKLINGSDIRIKTION

I detta kapitel redovisas den fördjupade översiktsplanens utvecklingsinriktning som består av en framtidsbild, strategier och strategikarta.

MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Här beskrivs den fördjupade översiktsplanens förslag till mark- och vattenanvändningen för centralorten. Tillhörande karta presenteras också här.

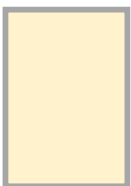
RIKSINTRESSEN, VÄRDEN OCH HÄNSYN

Här beskrivs vad ett riksintresse är, de definieras enligt 3 och 4 kapitel miljöbalken (MB). Enligt plan och bygglagen (PBL) ska riksintressen som utpekats enligt 3 kap. MB samt som anges i 4 kap. MB alltid redovisas i den fördjupade översiktsplanen och hur kommunen ska tillgodose dessa. Avsnittet redogör även för värdefulla miljöer som finns i centralorten samt aspekter som kommunen behöver ta särskilt hänsyn till i sin planering av mark och vatten.

SAMVERKAN OCH FORTSATT ARBETE

Här beskrivs hur planen ska genomföras och hur planeringen i Arvika kommun ska bedrivas när den fördjupade översiktsplanen har vunnit laga kraft. Efterföljande dokument och fördjupningar lyfts också fram i detta avsnitt.

LÄSANVISNING:

= Sidor med text som är hämtad från översiktsplanen.

Projektorganisation	3
Projektägare	3
Kommunledningsutskottet (KLU)	3
Styrgrupp	3
Projektledare	3
Kärntrupp	3
Arbetsgrupp.....	3
Inledning.....	4
Det här är Arvika centralort	4
Dokumentets uppbyggnad	5
Innehåll	6
Sammanfattning.....	8
Process	9
Vad är en fördjupad översiktsplan?	9
Projektgenomförande	12
Utgångspunkter.....	13
Mål och riktlinjer	13
JämtJämlikt.....	17
Fördjupade översiktsplaner (FÖP).....	17
Tematiska tillägg till översiktsplanen (TÖP)	17
Planeringsförutsättningar	18
Omvärldsanalys	21
Sammanställning av genomförda dialoger.....	25
Områdesbeskrivningar	26
Utvecklingsinriktning.....	27
Framtidsbild.....	27
Strategikarta.....	33
Utvecklingsstrategier.....	33
Förklaring av planeringsprinciper.....	36
Mark- och vattenanvändning	53
Markanvändningskarta.....	77
Riksintressen, värden och hänsyn	78
Riksintresse – Kommunikationer.....	78

Riksintresse MB kap 4 – Natura 2000	80
Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS).....	87
Miljö, hälsa och säkerhet.....	92
Samverkan och fortsatt arbete	113
Samverkan – centralorten i ett regionalt sammanhang	113
Den fördjupade översiktsplanens genomförande.....	114

Sammanfattning

Den fördjupade översiktsplanen (FÖP) för Arvika och Jössefors är en utveckling och konkretisering av kommunens översiktsplan som vann laga kraft 1 mars 2024. FÖP:en fokuserar på den långsiktiga fysiska utvecklingen av ett område där kommunens största befolkningskoncentration finns och där förutsättningarna är goda att bygga vidare på befintlig struktur. Planen utgår från nationella, regionala och kommunala mål och strategier och kommer att fungera som vägledning i kommande detaljplanering, lovgivning, investeringar och andra beslut.

FÖP-området och tillika centralorten omfattar Arvika stad samt Jössefors och berör cirka 17 000 invånare. Området präglas av närhet till vatten, natur, kulturmiljöer, samhällsservice och kommunikationer. FÖP:en beskriver områdets karaktär och värden, men också dess utmaningar såsom befolkningsminskning, en åldrande befolkning, klimatförändringar och ett förändrat säkerhetsläge.

Planens framtidsbild sträcker sig till 2045 och bygger på att utveckla ett mer sammanhängande, robust och hållbart samhälle. Detta innebär att kommunen ska stärka sina viktiga noder för möten och kommunikationer, prioritera hållbara transportsätt, skydda värdefulla natur- och kulturmiljöer och skapa goda livsmiljöer för alla.

En central del i planen är utvecklingsstrategin, som bygger på tre delar:

- **Bebyggelse och livsmiljöer:** Nya bostäder lokaliseras främst i lägen med god tillgång till kollektivtrafik, service och grönstruktur. Områden för verksamheter och industri säkerställs, liksom ytor för samhällsservice och mötesplatser.
- **Mobilitet och infrastruktur:** Gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras i hela området. Trafiksystemet ska anpassas till människan och främja ett tillgängligt och tryggt Arvika.
- **Natur, vatten och klimat:** Grönstruktur och vattenmiljöer integreras i stadsutvecklingen. Klimatrisker hanteras genom exempelvis lokalt omhändertagande av dagvatten, bevarande av grönområden och naturbaserade lösningar.

Planen beaktar även riksintressen, teknisk infrastruktur och strategier för att stärka resiliens och självförsörjningsgrad. Arbetet med FÖP:en har utgått från Agenda 2030, de regionala målen i Värmlandsstrategin samt Arvika kommuns vision "Ett Arvika som glöder". Särskild vikt har lagts vid jämlikhet och inkludering, vilket märks genom att Arvika tar avstamp i den certifiering som gjordes i ÖP. Arvika kommun blev då först i landet med en jämlikhetscertifierad översiktsplan enligt ramverket JämtJämlikt. Denna riktning har tagits vidare in i FÖP:en.

FÖP:en är inte juridiskt bindande, men den anger kommunens samlade viljeinriktning för området. Efter samrådet kommer planen att bearbetas och ställas ut för granskning. När planen vunnit laga kraft blir den ett viktigt verktyg i kommunens fortsatta arbete för att utveckla ett hållbart, tryggt och välkomnande Arvika.

Process

Vad är en fördjupad översiktsplan?

Samhällsbyggandet i Arvika beskrivs genom flera olika dokument som sätter riktningen för hur kommunen ska utvecklas fysiskt, hållbart och geografiskt. Översiktsplanen (ÖP) utgör det första steget i den kommunala planprocessen. ÖP är hela Arvikas samlade styrdokument för planering, lovgivning och infrastruktursatsningar. ÖP anger kommunens övergripande inriktning för mark- och vattenanvändningen, hållbarhetsarbetet och den önskade fysiska utvecklingen.

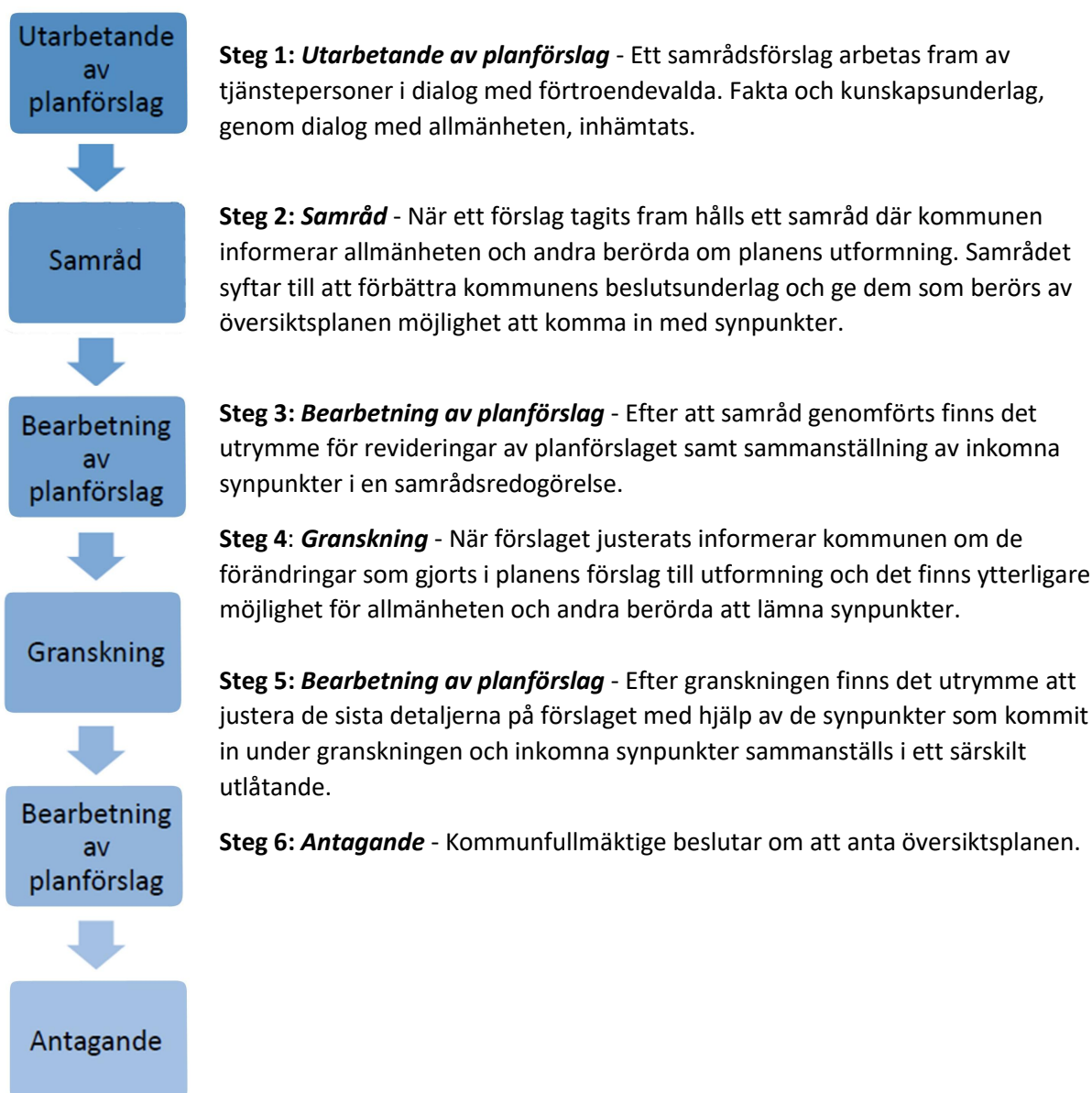
En kommun kan därefter välja att fördjupa sin översiktliga planering inom ett specifikt geografiskt område genom en fördjupad översiktsplan (FÖP). En ÖP eller FÖP är som dokument inte juridiskt bindande, men de lägger grunden för allt efterföljande arbete inom samhällsbyggandet genom exempelvis detaljplaner, bygglov eller andra investeringar.

Kommunens viljeriktning (ÖP och FÖP) omsätts därmed i detaljplaner och bygglov som är juridiskt bindande. Planprocessen styrs av plan- och bygglagen (PBL) som även anger vad som ska ingå. PBL är också samordnad med andra lagar som till exempel miljöbalken (MB) som också påverkar den översiktliga planeringen.

1 mars 2024 vann Arvika kommuns översiktsplan laga kraft. Som ett led i den löpande planeringen för översiktsplanen identifierades tidigt att en fördjupad översiktsplan (FÖP) behöver tas fram för centralorten Arvika och Jössefors. FÖP:en har till syfte att vara vägledande och peka ut riktningen för hur Arvika och Jössefors ska utvecklas den närmaste framtiden. En FÖP är lite mer detaljerad än en ÖP och ska ge en tydligare bild av vilka de viktigaste stegen är för att uppnå ÖPs intentioner inom FÖP-området.

Planprocess översiktsplanering

Boverkets modell för översiktsplanering

Arvika kommuns översiktsplan utgår från Boverkets förslag till upplägg i enlighet med ÖP-modellen 2.1. Boverkets modell syftar till att kommunerna i Sverige ska tillämpa en gemensam och enhetlig struktur för översiktsplanering som i nästa led ska förenkla digitaliseringsarbetet. Modellen, som bygger på tre delar, blir en bra grund att luta sig mot i planeringen. De tre delarna är utvecklingsinriktning, mark- och vattenanvändning samt riksintressen, landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) och andra värden (Arvika kommuns definition av den sistnämnda – Riksintressen, värden och hänsyn).

Utvecklingsinriktningen syftar till att peka ut den långsiktiga och övergripande planen för utveckling av bebyggelse, kommunikationer samt natur- och friluftsliv. Utvecklingsinriktningen får sedan i nästa steg i processen agera vägvisare och utgöra ramen för den framtida användningen av kommunens *mark- och vattenområden*. *Riksintressen, värden och hänsyn* måste också redovisas i den fortsatta planeringen och utgör en del i Boverkets modell och det slutliga förslaget till översiktsplan.

I detta dokument förekommer ett flertal begrepp som hör till planering. Dessa utgår huvudsakligen från Boverkets begreppsrekommendationer.

Utvecklingsinriktning

- Bebyggelse
- Kommunikationer
- Natur och friluftsliv

Mark- och vattenanvändning

- Mångfunktionell bebyggelse
- Sammanhängande bostadsbebyggelse
- Verksamheter och industri
- Transportinfrastruktur
- Teknisk anläggning
- Areell näring
- Grönområde och park
- Natur och friluftsliv
- Landsbygd
- Vatten

Riksintresse, värden och hänsyn

- Riksintresse
- Värden
- Hänsyn

Projektgenomförande

Projektplanen för den fördjupade översiktsplan godkändes i juni 2024. Denna har sedan lagt grunden för den process som, med bred förankring och högt engagemang, skulle göra det möjligt att arbeta fram en utvecklingsinriktning inom ca 6 månader. Utvecklingsinriktningen beslutades av kommunstyrelsen i Arvika den 11 februari 2025. Denna har sedan utgjort ett viktigt underlag i sammanställningen av samrådshandlingen för den fördjupade översiktsplanen.

Grunden i utvecklingsinriktningen kommer dels ur en serie möten med politiker från alla partier. På dessa möten låg fokus på att diskutera, prioritera, komplettera och gemensamt ta ställning till de viktigaste strategiska sambanden för centralortens utveckling.

Dessutom har en arbetsgrupp med representanter från olika verksamheter inom kommunen under flera möten arbetat med omvärldsanalys, utvecklingsinriktning, temamöten och hållbarhet.

Sist men inte minst har en grundlig dialog genomförts. Medborgarnas röster har samlats in i en digital enkät, genom dialog med skolbarn, samt med förenings- och näringslivet.

För att säkra hållbar utveckling används ett ramverk och strukturerad process som stöd i det strategiska planeringsarbetet. Ramverket består av grundläggande principer för social och ekologisk hållbarhet och har använts för att forma det önskade framtida hållbara samhället. I processen analyseras nuläget med stöd av principerna för att identifiera kommunens utmaningar och tillgångar i förhållande till framtidsbilden. Gapet mellan nuläget och den önskade framtiden har synliggjorts. En strategisk utvecklingsinriktning med ställningstaganden formades sedan för att kunna nå ett långsiktig hållbart samhälle.

När utvecklingsinriktningen beslutades av kommunstyrelsen den 11 februari 2025, så utgjorde den grundstenen som arbetet med mark- och vattenanvändningen kunde ta avstamp från.

Arbetet inleddes med att arbetsgruppen delades in i tematiska grupper inom områdena bebyggelse, tekniska anläggningar, grön- och blåstruktur och transportinfrastruktur. Varje möte genomfördes utifrån en diskussion kring en karta över centralorten och tillika FÖP-området där dagens tema var huvudfokus. Från dessa möten blev resultatet ett gediget material av underlag att bearbeta för att sedan arbetas in i förslaget till mark- och vattenanvändningskartan. Dialoger och workshops med Kommunstyrelsen har därtill förts under våren för att hitta samsyn kring strategiska vägval.

Den fördjupade översiktsplanen har varit på samråd under perioden 1 september 2025 – 1 november 2025 och granskning under perioden 25 mars 2026 till 25 maj 2026.

Utgångspunkter

Mål och riktlinjer

Från lokalt till globalt finns flertalet mål som utgör utgångspunkter för kommunal översiktlig fysisk planering. I enlighet med plan- och bygglagen (3 kap. 4 § PBL) ska kommunen redogöra för på vilket sätt hänsyn tagits till aktuella och relevanta nationella och regionala mål, planer och program. Sammanställningen utgör ett urval som utgår från de sakområden som kommunen har tydlig rådighet över samt har möjlighet att påverka inom översiktsplaneringen.

Globala mål för hållbar utveckling

FN:s generalförsamling antog 2015 en ny utvecklingsagenda – Agenda 2030 för hållbar utveckling – med 17 globala hållbarhetsmål och 169 tillhörande delmål. Agenda 2030 utgör en vision och en önskvärd utveckling av samhället. Sverige har som FN-medlem anslutit sig till målen. I begreppet hållbar utveckling integreras de tre dimensionerna av hållbarhet: den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga. Arvika kommun arbetar inom flera områden för att bidra till att målen uppnås fram till 2030, genom att konkretisera hållbarhetsmålen till lokal kontext.

I den fördjupade översiktsplanen (samt i översiktsplanen) används vetenskapligt förankrade principiella ramvillkor. Det är åtta hållbarhetsprinciper, utformade för att ändra samhällets ohållbara utveckling. De guidar oss hur vi ska tänka för att nå långsiktig hållbar utveckling. Principerna säkerställer att de ekologiska och sociala systemvillkoren beaktas vid strategiska val.

Hållbarhetsprinciperna och de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 har varit en viktig utgångspunkt vid framtagandet av den fördjupade översiktsplanen och har även legat till grund när strategierna konsekvensbedömts.

I avsnittet hållbarhetsbedömning finns mer om hur strategierna bidrar till att vi går mot hållbarhet och uppnår de globala målen. Där beskrivs också vilka frågor som anses särskilt viktiga att arbeta vidare med i den kommande processen.

Nationella och regionala mål

Nationella mål

Nationella miljömålen

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Sverige har 16 miljökvalitetsmål som tar sin utgångspunkt i det övergripande generationsmålet. Generationsmålet är vägvisaren som anger vad som måste göras inom en generation för att de uppsatta miljökvalitetsmålen ska kunna nås.

Sveriges miljömål är därmed vägvisare för det nationella miljöarbetet och pekar ut riktningen mot hållbar utveckling och arbetet med Agenda 2030.

Nationell plan för transportsystemet

Trafikverket tar på uppdrag av regeringen fram ett förslag till nationell plan för transportsystemet. Senaste version avser perioden 2022–2033. Planen omfattar åtgärder för att underhålla statlig infrastruktur och utveckla de statliga väg och järnvägarna. De åtgärder som föreslås ska bidra till att skapa ett effektivt och hållbart transportsystem i dag och för framtiden.

De två trimningsåtgärder som redovisas nedan beräknas kosta mindre än 100 miljoner kronor och planeras bli genomförda under planperiodens första halva.

Trimnings- och miljöåtgärder:

Värmlandsbanan, Kil–Charlottenberg, signalåtgärder (mellanblocks signaler)

Värmlandsbanan, Edane, ny passage av järnvägen

Namngiven investering under planperioden:

Värmlandsbanan, Laxå-Arvika - ökad kapacitet (pågående)

Nationella mål för friluftslivspolitik

Den nationella friluftspolitik finns för att säkerställa invånarnas möjlighet att vistas i naturen samt utöva friluftsliv. Detta görs med allemansrätten som grund. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Det är några utgångspunkter för våra tio svenska friluftslivsmål. I Arvika centralort finns idag goda förutsättningar för att kunna utöva friluftsliv i centralortsnära natur- och friluftslivsområden. Friluftslivet tangerar flera olika områden så som naturvård, turism, folkhälsa, jord- och skogsbruk och landsbygders utveckling. Dessa tillsammans har stor inverkan på friluftslivets förutsättningar att utvecklas och bevaras.

Folkhälsomålen

Den nationella folkhälsopolitiken består av åtta mål och syftar till att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen, målet är att de påverkbara hälsoklyftorna ska slutas inom en generation. Den fysiska planeringen kan genom rätt utformning bidra till att vi skapar miljöer som främjar folkhälsan. En annan del i arbetet för en bättre folkhälsa berör människors delaktighet och inkludering i samhällsprocesser.

Nationella kulturmiljömålen

De nationella målen belyser vikten av att utveckla och bevara våra kulturmiljöer. Genom att ta ett helhetsgrepp kring våra kulturmiljöer, exempelvis genom ett kulturmiljöprogram, så innebär det att de ges bättre förutsättningar att bevaras och utgöra en del av samhällsutvecklingen. Det statliga kulturmiljöarbetet utgår ifrån att tillgängliggöra och öka förståelsen för våra kulturmiljöer samtidigt som de autentiska värdena i byggnaderna och i värdefulla miljöer kan bevaras.

Gestaltad livsmiljö

Begreppet gestaltad livsmiljö är såväl ett synsätt som den fysiska miljön i sig. Begreppet utgår från en helhetssyn på forandet av våra livsmiljöer, där arkitektur, form, design, konst och kulturmiljö är ett sammanhållet område med människan som utgångspunkt. Utveckling och förvaltning av livsmiljön ska ske med hänsyn till människans möjligheter, behov och önskemål – i dag och i framtiden. Politikens övergripande mål är att stärka frågornas genomslag i samhället och därmed bidra till en långsiktig hållbar och väl gestaltad livsmiljö.

“Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.”

Regionala mål

Regional utvecklingsstrategi – Värmlandsstrategin 2040

Regionens vision: *“Ett hållbart Värmland som förändrar världen”.*

Värmlandsstrategin beslutades av Regionfullmäktige i juni 2021. Alla regioner tar fram en regional utvecklingsstrategi på uppdrag av regeringen. Strategin utgör en grund för beslut och styr satsningar och tilldelning av projektmedel och företagsstöd. Vid förhandlingar med regeringen, statliga myndigheter och EU fungerar den som ett underlag för hur medel och satsningar ska fördelas.

Värmlands kulturplan

Kulturpolitiken ska slå vakt om och säkerställa kulturskaparnas oberoende och kulturens obundna kraft. Därför är det avgörande att upprätthålla den kulturpolitiska principen om armlängds avstånd. Detta innebär att den politiska nivån beslutar om förutsättningarna för konst och kultur – om mål, riktlinjer för bidragsgivning och ekonomiska ramar – medan besluten om verksamheternas innehåll och det konstnärliga skapandet samt kvalitativa bedömningar huvudsakligen görs av kulturlivets aktörer och sakkunniga. Inom områden som social innovation, socialt företagande och samhällsentreprenörskap kan kulturen komma att spela en större roll än idag.

Länstransportplan – Länsplan för regional transportinfrastruktur 2022–2033

Region Värmland är ansvarig för att ta fram en länstransportplan som bland annat omfattar investeringar i statlig infrastruktur av regional betydelse, åtgärder för statlig medfinansiering av kommunal infrastruktur, åtgärder som kan påverka transportefterfrågan och val av transportsätt samt åtgärder för en effektivare användning av befintlig infrastruktur. Den länstransportplan som är aktuell avser perioden 2022- 2033.

I förslaget för perioden 2022- 2033:

- Region Värmland prioriterar riksväg 61. Tillsammans med övriga riksvägar och europavägar knyter den ihop länet och utgör Värmlands förbindelse med omvärlden.
- Region Värmland har tillsammans med Trafikverket och länets kommuner tagit fram en målstandard för bland annat väg 61 som innebär 2+1 och mötesseparering utmed sträckan Karlstad-Riksgränsen.
- Värmlandsbanan och Norge/Vänerbanan har störst betydelse för Värmland då de har mest gods- och persontrafik.
- En långsiktig målsättning är att förbättra hela järnvägsstråket mellan Oslo och Stockholm genom att komplettera med två nya banor mellan Arvika och Oslo och mellan Kristinehamn och Örebro.

Regionalt Trafikförsörjningsprogram för Värmland 2026-2040

Region Värmland är regional kollektivtrafikmyndighet och ansvarar för att ta fram ett regionalt transportförsörjningsprogram. Programmet redovisar behov och mål för kollektivtrafikens utveckling och utgör grund för beslut om allmän trafikplikt.

Kollektivtrafiken är ett viktigt verktyg för hållbar utveckling och ökad tillväxt i Värmland. Den kan också bidra till minskad negativ miljöpåverkan och ökad tillgänglighet till lokala och regionala arbetsmarknader. Därför är det viktigt att arbeta för ökad kollektivtrafik i Värmland, så att fler har möjlighet att välja bort bilen. Kollektivtrafiken behöver bli ännu mer attraktiv och anpassad efter resenärernas behov.

Regional cykelplan för Värmland

Region Värmland och Trafikverket har tagit fram en regional cykelplan som beslutades 9 april 2024. Syftet med den regionala cykelplanen är att beskriva nuläget för cykelinfrastrukturen, vilka behov och brister som finns samt på vilket sätt cyklingen i länet kan öka.

Dessa tillvägagångssätt lyfts fram:

- Samhällsplanering/Fysisk planering
- Ökad vardagscykling
- Hela resan-perspektivet
- Cykling för rekreation och turism
- Godscykeltransporter

Värmlands kommuner har i arbetet med den regionala cykelplanen redovisat önskemål om cirka 370 kilometer cykelväg mellan länets tätorter.

Regional energi- och klimatstrategi

Länsstyrelsen i Värmland har tagit fram en energi- och klimatstrategi vars syfte är att ge vägledning till hur Värmland ska ta sig framåt mot Sveriges nationella klimat- och energimål.

De målbilder som lyfts fram i strategin är:

- Ett robust och flexibelt energisystem
- Ansvarstagande konsumtion
- Fossilfria och effektiva transporter
- Långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk

Kommunala mål

Utöver nationella och regionala mål finns också kommunala mål som översiktsplanen tar avstamp från.

Ett Arvika som glöder

Arvika kommuns vision visar på kommunens önskade inriktning och handlar om den unika glöden som tar Arvika in i framtiden.

Arvika kommuns verksamhetsidé

Tillsammans med visionen skapar kommunens verksamhetsidé den styrmodell som utgör grunden i allt arbete.

Strategisk plan

Den strategiska planen berättar vad kommunen behöver göra för att nå visionen på lång sikt och utgör basen för kommunens verksamhetsplanering.

Arvika kommuns budget

Utgör ramverken för den kommunala verksamheten och anger riktning för utvecklingen inom kommunen.

JämtJämlikt

Sociala värden som jämlikhet, inkludering, delaktighet och transparens är viktiga delar i en hållbar samhällsutveckling. Avsaknaden av dessa kan ge svåra konsekvenser för de som drabbas och utesluts från det offentliga rummet, inte får sin röst hörd eller inte har tillgång till stadens service, utbud och aktiviteter.

Genom att integrera de sociala värdena i samhällsplaneringen kan långsiktiga mänskliga och ekonomiska fördelar skapas som bidrar till aspekter som förbättrad hälsa, minskad segregation, minskad polarisering samt större möjlighet för fler människor att ta ägandeskap över sina liv och sitt välbefinnande.

JämtJämlikt utgör ett ramverk som säkerställer ett systematiskt arbete med och utifrån samtliga diskrimineringsgrunder samt bedriver ett proaktivt arbete med att förverkliga de mänskliga rättigheterna för att uppnå social hållbarhet i samhällsplaneringen. Arvika kommuns översiktsplan är den första i Sverige att jämlikhetscertifieras enligt JämtJämlikt.

Fördjupade översiktsplaner (FÖP)

En fördjupad översiktsplan (FÖP) kan upprättas för en del av kommunen, till exempel en mindre tätort. Den fördjupade översiktsplanen ska visa vilken utveckling kommunen vill se på det aktuella området. Översiktsplanen och fördjupningar gäller parallellt.

FÖP för Kinna-Västra Sund

FÖP Kinna-Västra Sund ska skapa en för individen högkvalitativ önskvärd boendemiljö samtidigt som de intressen som ur ett samhälleligt perspektiv bedöms värdefulla värnas. Utgångspunkten är att utveckla hållbara tekniska lösningar, värna och utveckla områdets karaktär samt främja folkhälsa, allt i syfte att skapa ett värdefullt vardagsliv.

Läs mer: FÖP Kinna-Västra Sund

FÖP Arvika hamn

FÖP Arvika hamn ska utveckla och göra Arvika mer attraktivt genom att erbjuda nya möjligheter för näringsliv, boende, kultur, turism, föreningsliv och kreativitet. Området ska också komplettera staden i strävan efter att skapa en trygg, säker och hållbar livsmiljö.

Läs mer: FÖP Arvika hamn

Ställningstagande:

De fördjupade översiktsplanerna har upphört att gälla som översiktsplaner, men kan fortsatt fungera som planeringsunderlag vid behov.

Tematiska tillägg till översiktsplanen (TÖP)

Arvika kommun har ett tematiskt tillägg som togs fram som komplement till översiktsplanen från 2007 och är aktuellt för den fördjupade översiktsplanen.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Det tematiska tillägget utgör ett komplement till kommunens översiktsplan och redovisar var och hur kommunen anser att LIS kan vara lämpligt. I tillägget utreds och beskrivs förutsättningar, avvägningar och konflikter på en övergripande nivå och detta tillägg utgör på samma sätt som översiktsplanen ett beslutsunderlag. Tillägget är genom inarbetning som en bilaga i Arvikas översiktsplan antagen 2024 fortsatt gällande.

Läs mer: Tematiskt tillägg LIS

Planeringsförutsättningar

Detaljplanekravet

Plan- och bygglagens (PBL) bygger på att den mark som tas i anspråk för bebyggelse ska vara lämplig för det föreslagna ändamålet. Denna lämplighet prövas genom detaljplan, bygglov eller förhandsbesked. I Arvika kommun prövas ofta lämpligheten för ny bebyggelse utanför Arvika centrum och de större orterna genom bygglov, om inte det så kallade detaljplanekravet inträtt med hänsyn till bebyggelsens omfattning eller sammanhang. Detaljplanekravet innebär inte att kommunen är skyldig att ta fram en detaljplan för området, men planläggning är en förutsättning för att kunna bevilja bygglov på platsen. Plankravet aktualiseras vid prövning av förhandsbesked och bygglov och genom ÖP och andra riktlinjer. Syftet med detaljplanekravet är att kommunen ska pröva markanvändningen genom en samlad bedömning och ge berörda i närmiljön möjlighet att delta i processen.

Kompletterande strategier, riktlinjer och program

Inom ramen för översiktsplanen har ett antal utredningar tagits fram för att utgöra ett grundläggande planeringsunderlag. Dessa kompletterande strategier är aktuella:

- Riktlinjer för byggande på landsbygden i Arvika kommun
- Arkitekturstrategi
- Trafik- och mobilitetsprogram
- Riktlinjer för översvämning (under framtagande)

Riktlinjer för byggande på landsbygden

Landsbygdsutveckling är en prioriterad del av kommunens utveckling och i förslaget till översiktsplan utgörs en betydande del av markanvändningen landsbygd. Lämpligheten för bebyggelseutveckling inom denna markanvändning kommer företrädesvis prövas med förhandsbesked/bygglov så länge inte detaljplanekravet i PBL inträder gällande bebyggelsens omfattning eller sammanhang. Det är viktigt att kunna arbeta efter en gemensam bedömningsgrund för lov- och planärenden gällande bebyggelseutveckling inom landsbygder. Därför föreslås nedan grundläggande principiella förhållningssätt avseende OM, VAR och HUR byggande och bebyggelseutveckling inom landsbygd kan ske, utifrån ett ur allmän synvinkel lämpligt sätt med hänsyn till miljöbalkens hänsynsregler. Det handlar om att på ett medvetet sätt ta ställning till och ställa krav på lokalisering, placering och gestaltning av tillkommande bebyggelse. Riktlinjerna ger vägledning till kommande prövning och skapar förutsättning för principiell likabehandling samt att transparens och rättssäkerhet uppnås och att en rimlig avvägning mellan enskilda och allmänna intressen kan tillgodoses.

Arkitekturstrategi

Syftet med arkitekturstrategin är att utgöra ett vägledande verktyg vid all förändring av den gestaltade livsmiljön. Varje projekt har sina unika förutsättningar, men kommunen behöver skapa en struktur så att alla inblandade vet vilka förutsättningar och möjligheter som finns att arbeta efter. Strategin är ett stöd för kravställning vid bygglovgivning, planering och vid utformning av allmän plats och kvartersmark.

Sedan Sveriges regering under år 2018 presenterade en samlad politik för gestaltad livsmiljö har många svenska kommuner tagit fram underlag för ett mer holistiskt synsätt på utformningen av våra livsmiljöer.

Målet för politiken avseende gestaltad livsmiljö är att:

”Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.”

Trafik- och mobilitetsprogram

Följande avsnitt redovisas visionen för trafik och mobilitet i ett framtida Arvika kommun. Visionen för trafik- och mobilitetsprogram baseras på kommunens översiktsplan och strategier däri.

Vision för trafik och mobilitet i Arvika kommun år 2045

I Arvika kommun har alla möjlighet att delta i samhället efter sina unika förutsättningar. Det är ett välkomnande samhälle där tilliten är stark, alla hjälps åt, organisationer samverkar och stöttar varandra, en plats där alla möts med respekt. Arvika är ett samhälle där god hälsa, välmående, framtidsanda och hållbarhet står i fokus.

Att förflytta sig, eller ha tillgång till mobilitet är viktigt för att kunna delta i samhället och samtidigt en möjlighet att bidra till hållbarhet såväl ekologiskt som ekonomiskt och socialt. Beroende på var du bor i kommunen kan mobilitetslösningarna se annorlunda ut, men grunden är att medborgare och besökare upplever tillgänglighet.

I kommunens centralort och serviceorter är gång, cykel och kollektivtrafik det självklara valet såväl för boende som för inpendlare och besökare till följd av välutvecklade gång- och cykelvägar samt centrala noder för mobilitet. Hållbara trafikslag är prioriterade i trafikplaneringen, vilket märks genom att trafiksystemet anpassas utifrån stadens och orternas förutsättningar och inte tvärtom. I centralorten syns prioriteringen bland annat genom att godstrafiken och biltrafikens fordon och hastigheter är anpassade utefter de oskyddade trafikanternas villkor för att skapa ett säkert och hållbart Arvika. Prioriteringen bidrar till en grön och långsiktigt hållbar stadsutveckling där människor trivs och utvecklas. Med hjälp av cykel eller mindre, eldrivna fordon transporteras gods i centralorten. Det möjliggörs via omlastningsnoder dit gods kommer från lastbilar på väg men främst från järnvägstransporter.

På landsbygden är kollektivtrafiken det självklara och bekväma valet. För de som saknar tillgång till kollektivtrafik finns bilpooler och samåkningsnoder att tillgå, vilket möjliggör för hållbart resande även för den som behöver resa med bil. Cykel och gång möjliggörs även på landsbygden, särskilt i anslutning till kollektivtrafikhållplatser och samåkningsnoder för att underlätta multimodala resor. För resenärer som reser genom kommunen är laddinfrastrukturen för elbilar utvecklad längs med viktiga stråk vilket lyfter Arvika som en grön och hållbar kommun.

Dagvattenstrategi för Arvika kommun

Dagvattenstrategin för Arvika kommun syftar till att säkerställa en hållbar hantering av dagvatten – det vill säga regn-, smält- och ytvatten – för att minimera översvämningar, föroreningar och negativ påverkan på ekosystem och byggd miljö. Strategin ger riktlinjer för hur kommunen ska planera, utveckla och förvalta dagvattensystem inom både befintlig och framtida bebyggelse.

Visionen är att dagvatten ska ses som en resurs snarare än ett avfall, med målet att efterlikna naturens kretslopp genom fördröjning, infiltration och rening i lokala system. Strategin betonar behovet av samverkan mellan kommunens olika förvaltningar samt privata aktörer och fastighetsägare. Ansvarsfördelning, lagstiftning och planeringsverktyg (som detaljplaner och VA-planering) beskrivs som centrala delar för att lyckas.

En viktig del är även att integrera dagvattenlösningar i stadsmiljön, till exempel genom gröna tak, regnträdgårdar och öppna diken. På så vis kombineras teknisk funktion med estetik, biologisk mångfald och klimatanpassning. Strategin är ett vägledande dokument med giltighet tills vidare och ska uppdateras vid behov, i takt med att kunskapsläget och klimatförutsättningarna förändras.

Omvärldsanalys

Stora trender i omvärlden ändrar kontinuerligt förutsättningar och omständigheter för människor och samhällen. En förståelse för hur dessa krafter påverkar och vad som driver dem framåt är viktigt för att kunna förhålla sig till utvecklingen runt om i världen och dess effekter på lokal nivå. Vissa samhällstrender bidrar till att skapa nya möjligheter för utvecklingen i Arvika kommun medan andra blir utmaningar som behöver hanteras. Vissa trender har stor direkt påverkan på kommunens utveckling och människors vardagsliv medan andra har lägre eller indirekt påverkan.

Det är omöjligt att med säkerhet förutspå framtiden eller ge en heltäckande bild av hur den kommer att se ut, men genom att studera pågående trender i samhället kan vissa antaganden göras. Dessa antaganden har sedan arbetats in i de riktlinjer och strategier som översiktsplanen anger och på så sätt bidrar de till att säkerställa att Arvika centralort och kommunen i stort är bättre rustad inför en osäker framtid.

Samhällstrender

Sveriges kommuner och regioner (SKR) tar med jämna mellanrum fram en omvärldsanalys med trender som antas kunna påverka den lokala utvecklingen i svenska kommuner och regioner framöver. Den kommuntäckande översiktsplanen utgick ifrån den omvärldsanalys som SKR publicerade 2021 och sedan dess har en ny omvärldsanalys publicerats under 2023. I arbetet med översiktsplanens fördjupning för Arvika och Jössefors följer flera relevanta delar från arbetet 2021 med och vidareutvecklas genom nya insikter ur analysen från 2023.

SKR:s omvärldsanalys från 2023 tar utgångspunkt i fem övergripande drivkrafter som har stark påverkan på Sverige och världen – *globalisering, demografi, grön omställning, teknikutveckling och värderingar*. Kopplat till detta finns också tio trender som antas kunna påverka den lokala utvecklingen. Dessa tio trender är kärnan för den omvärldsanalys som Arvika kommun tagit fram.

1. *Demokratin utmanas* - Minskande förtroende för politiska institutioner och ökat politiskt engagemang utanför traditionella kanaler.
2. *Samhällskontrakt omförhandlas* - Diskussioner om ansvarsfördelning mellan stat, kommun och individ för välfärdens leveranser.
3. *"Tyckonomin" breder ut sig* - Ökande inflytande av personliga åsikter över expertis och vetenskaplig kunskap i offentliga diskussioner.
4. *Fler vägar till kunskap* - Utbildning och lärande sker alltmer utanför traditionella utbildningsinstitutioner.
5. *Demografiska utvecklingen utmanar* - Åldrande befolkning och migration påverkar samhällsplanering och välfärdssystem.
6. *AI förändrar arbetslivet* - Automation och AI förändrar arbetsmarknaden, skapar nya jobb samtidigt som andra försvinner.
7. *Autonoma system med eller utan människa* - Ökande användning av autonoma system i samhället ställer nya krav på reglering och etik.
8. *Invånare med alltmer ojämlika livsvillkor* - Ökande klyftor i samhället kräver fokuserade insatser för att uppnå jämlikhet.
9. *Omfattande resurser krävs för att hantera klimatförändringarna* - Stora investeringar och åtgärder behövs för att hantera och mildra klimatförändringarnas effekter.
10. *Ökad efterfrågan på kritiska resurser* - Global konkurrens om naturresurser som är avgörande för energiomställning och teknologisk utveckling.

Vad innebär detta för centralorten i Arvika kommun?

Genom analys av vilken påverkan dessa trender skulle kunna få på Arvika kommun och specifikt centralorten, med Arvika stad och Jössefors, har konstaterats att alla tio bedöms kunna påverka den lokala utvecklingen in i framtiden. Vissa av trenderna bedöms kunna få större påverkan än andra och inom vissa trender bedöms kommunens rådighet vara begränsad, vilket blir styrande för vilka av trenderna som är mest relevant att arbeta med. I tillägg till detta har även ett urval gjorts med utgångspunkt i vilka trender som har bärighet på frågor som kan hanteras inom den fysiska planeringen på den strategiska nivån för en fördjupad översiktsplan. Urvalet identifierar perspektiv som behöver ges extra uppmärksamhet vid formulering av ställningstaganden och riktlinjer i den fördjupade översiktsplanen och den fortsatta planeringen. Samverkan och samordning mellan olika aktörer i samhällsbyggandet är en viktig del i att kunna hantera komplexa frågor kopplat till den påverkan som trenderna har på centralorten.

Grön omställning

Extra uppmärksamhet i arbetet med den fördjupade översiktsplanen behöver riktas mot frågor som berör grön omställning. Detta innebär bland annat att tillskapa ytor som möjliggör för omställning av energiförsörjningen. Tillgången till hållbar energi är viktig för omställning av såväl trafiken som industrin, för att säkra framtida transportmöjligheter och arbetstillfällen. För förutsättningarna i trafiken bör möjligheterna för olika typer av mindre eldrivna fordon som mopeder, elcyklar eller permobiler ses över i infrastrukturen. Den gröna omställningen handlar också om att planera den fysiska miljön för att minska behovet av motoriserade transporter av både människor och gods. För industrin handlar det om att skapa ytor som möjliggör verksamheternas omställning.

Resurshierarki betyder att Arvika i den gröna omställningen av den fysiska miljön behöver arbeta med återbruk på olika sätt. Det handlar dels om att skapa ytor som ger möjlighet för invånare och företag att återbruka olika material och produkter. I den större skalan innebär det även att arbeta med den bebyggelsestruktur som redan finns. Att bygga om och renovera befintliga miljöer i större utsträckning. Vid eventuella nybyggnationer behöver även medvetna val göras vad gäller material. För att kunna få detta att hända krävs också en större kunskap, både hos organisationer och privatpersoner.

Demografi

För Arvika kommun, som för många andra svenska kommuner, är trenderna i den demografiska utvecklingen en stor utmaning att hantera. Befolkningsutvecklingen går emot att det blir allt fler äldre individer och färre yngre. Detta innebär att den fysiska miljön behöver anpassas på olika sätt, både för att säkerställa goda levnadsvillkor för de äldre individerna och för att möjliggöra för olika lösningar som kan stödja vid personalbrist inom bland annat vårdyrken. Lokalisering och placering av bostäder och service påverkas då äldre ofta har mer begränsade förutsättningar för att röra sig längre sträckor eller i kuperad terräng för att uträtta vardagliga ärenden eller vara delaktiga i olika fritidsaktiviteter. En åldrande befolkning ställer högre krav på hur infrastrukturen ser ut och vilka möjligheter det finns att röra sig mellan olika målpunkter i centralorten. En levande stadskärna som erbjuder service och handel samlat bidrar också till att underlätta vardagslivet.

Förändring i den demografiska utvecklingen påverkar också lokalbehov för exempelvis skolor, förskolor och olika typer av kategoriboenden. Det blir därför viktigt att arbeta med strategisk placering av dessa byggnader och flexibel utformning för att kunna variera användningen av lokaler och deras utemiljöer över tid. Tillgänglighetsanpassning av bebyggelse och offentliga platser behöver också säkerställas i utformning vid ny- och ombyggnation.

Befolkningsutvecklingen i kommunen är också minskande vilket innebär att exempelvis bostadsbehovet och behov av vissa typer av lokaler kan tänkas sjunka över tid. Här är det viktigt att se över utbudet i sin helhet och säkerställa att det inte bara finns tillräckligt med bostäder i antal utan också rätt sorts bostäder för att kunna säkerställa behovet framåt.

För Arvika kommun kan det också finnas stor potential i att nya livsmönster, så som att arbeta på distans, påverkar platsbundenheten. Att arbeta med kommunens attraktionskraft med utgångspunkt i lokala kvaliteter för att utveckla möjligheterna för de som redan bor här och för att locka nya invånare till kommunen. Att arbeta för att stärka och dra nytta av de nya möjligheter som kommer med möjligheterna att till exempel bo i Arvika och jobba i Oslo.

Demokrati

I samhället i stort utmanas demokratin på flera olika plan. Polariseringen ökar, tilliten till varandra och till samhället minskar samtidigt som hot och hat sprider sig. Vetenskap och fakta utmanas i större utsträckning av tyckande. Arvika är inget undantag från denna samhällstrend, även om den kanske syns tydligare i andra delar av världen.

Arvika kommun behöver arbeta med medvetna insatser för att minska polarisering och ojämlikhet i kommunen. Genom att rikta extra uppmärksamhet till att olika grupper i samhället inkluderas i utvecklingen, både vad gäller tillgång till den fysiska miljön samt i dialoger och samtal kan ett mer öppet samtalsklimat skapas och människor känna sig delaktiga i utvecklingen av sin närmiljö. Detta ökar ägandeskap, transparens och tilltro till den demokratiska strukturen. Det bidrar även till att den fysiska miljön kan utformas på ett sätt som säkerställer att alla människor kan ta del av den.

Genom att arbeta med mötesplatser på olika sätt i kommunen skapas fysiska platser där människor kan träffa varandra vilket ger möjlighet att lära känna varandra och skapa gemenskaper. Detta stärker tilliten i samhället och förståelsen för varandras olika behov.

När demokratin och säkerheten utmanas på olika sätt blir det än viktigare att bygga ett robust samhälle som kan klara hot och kriser. Här är det angeläget för Arvika att arbeta med en ökad självförsörjningsgrad och ett samhällssystem som snabbt kan reagera vid olika typer av kriser. Att arbeta med exempelvis trygghetspunkter, energiförsörjning och en välfungerande samhällsstruktur är viktiga delar i detta.

Ojämlika livsvillkor

Ojämlikhet mellan olika grupper ökar. Livsvillkoren förändras och ohälsan i samhället ökar. Klyftan mellan människors ekonomiska förutsättningar blir större och större. Arvika kommun behöver arbeta med att stärka jämlikheten. Genom att noga överväga olika gruppers varierade behov i utvecklingen av den fysiska miljön kan olika platser med passande förutsättningar för många olika behov skapas.

Arvika kommun behöver även arbeta medvetet med fördelningen av insatser över olika delar inom centralortsområdet. Planering behöver möjliggöra för utemiljöer och bostäder som passar olika behov inom flera delar av centralorten. Att aktivt arbeta med infrastruktur och möjligheter för människor att röra sig mellan olika målpunkter i vardagen till fots eller med cykel kan bidra till att öka folkhälsan samtidigt som det skapar möjligheter för de individer som i mindre utsträckning kan transportera sig själva med motorfordon, exempelvis barn och äldre. Att utveckla mötesplatser skapar förutsättningar för fler människor att ta del av samhället på sina egna villkor och skapa nya gemenskaper.

Teknikutveckling och artificiell intelligens

Digitalisering är idag en viktig funktion i samhällets alla delar; i boendet, i vårt resande, i näringslivet, i arbetslivet, på fritiden, i forskningen och i den offentliga servicen. Framtidens vård och utbildning kommer få ett allt större digitalt innehåll, precis som framtidens kollektivtrafik. Tillgången till digitala tjänster blir avgörande för att ett samhälle ska kunna växa och utvecklas på ett hållbart sätt och en ändamålsenlig digital infrastruktur utgör en förutsättning. Den digitala utvecklingen underlättar möjligheterna att bo på en mindre ort och samtidigt ta del av och verka på en global marknad. Här har Arvika mycket att erbjuda.

Samtidigt som digitaliseringen har mycket att bidra med i en hållbar framtid för den också med sig utmaningar som är viktiga att planera för. Det kan exempelvis handla om att stora serverstrukturer och molntjänster kräver mycket stora mängder energi för att fungera, att människor hamnar i digitalt utanförskap eller hälsoeffekter genom ökat stillasittande.

Beredskap och resiliens

Oförutsedda händelser ökar i samhället och det blir allt viktigare att bygga samhällsstrukturer som kan anpassas och stå stabilt även under förändrade förutsättningar. Arvika behöver genom samhällsplaneringen arbeta med att skapa en robusthet som kan klara olika typer av risker och kris.

Utformning och gestaltning av byggnader och utemiljöer behöver anpassas för att klara klimatrelaterade risker som ökad nederbörd, risk för ras, skred och erosion samt torka och värmeböljor. Detta innebär exempelvis att se över placering av ny bebyggelse, säkerställa tillräckligt med gröna ytor, trädäckning och system för dagvatten samt arbeta med kombinationer av naturbaserade eller enklare lösningar tillsammans med tekniska. Mer lokala och naturbaserade lösningar bidrar också till att samhället kan bli mindre beroende av kritiska resurser som kommer från andra platser eller är svåra att få tag på, men som behövs för att samhället ska fungera.

Ett förändrat säkerhetsläge i omvärlden innebär att beredskap behöver byggas genom exempelvis satsningar på stabil och välfungerade infrastruktur. Genom att värna mark för jord- och skogsbruk samt säkerställa skötsel och möjlighet till förädling av dess produkter kan självförsörjningsgraden på mat och andra material öka i närområdet. Detta kan bidra till att minska kommunens, eller i det stora hela, Sveriges beroende av produkter från andra platser.

Sammanställning av genomförda dialoger

Att genomföra en tidig dialog har varit en viktig del i framtagandet av den fördjupade översiktsplanen. Alla dialoger genomfördes under hösten 2024.

Dialogerna genomfördes genom en webbenkät där 162 personer svarade. Det genomfördes också riktade dialoger mot barn och unga, äldre samt de som läser svenska som andra språk på Ingesunds folkhögskola. Dialog fördes även med näringslivet, föreningar och folkvalda politiker.

Utifrån medborgardialogen har ett antal nyckelfaktorer identifierats. En nyckelfaktor är det som många sagt är viktigt och betydelsefullt för den plats man lever och bor på. Nyckelfaktorerna har sedan varit utgångspunkten för innehållet och återspeglas i den fördjupade översiktsplanen. De fungerar som en checklista för att stämma av att de viktigaste delarna från medborgardialogen finns med i de ställningstaganden som strategier som den fördjupade översiktsplanen pekar ut. De är en stor del av underlaget i framtidsbilden som beskriver framtidens Arvika kommun.

Kommunikation

Många tar sig via gång, cykel och kollektivtrafik dock anser många att det finns utvecklingsmöjligheter för transportslagen.

De flesta elever upplever att de har en trygg skolväg, de som upplever att dom inte har det anger att det beror på hög hastighet på bilar, platser som saknar belysning samt dålig turtäthet i kollektivtrafiken.

Natur och rekreation

De är viktigt och uppskattat med närhet till natur och rekreation. Många anser att de har tillgång till rekreation i närheten av där de bor.

Service

Många anser att service är viktigt och något som det önskas närhet till. Flest fritidsaktiviteter har eleverna vi pratat med i centrala Arvika och Jössefors. Något som efterfrågas är fler lekmöjligheter både inne och ute.

Boende

De som läser svenska som andraspråk som vi haft dialog med tycker om att bo i Dottevik men ser att utemiljön och boendestandard kan bli bättre.

Många önskar att bo nära service och därmed centralt i attraktivt läge. Man önskar att byggnation sker i olika boendeformer, radhus och flerfamiljshus samt bostäder för äldre. Vissa efterfrågar strandnära boenden samt lantliga boenden. Man önskar att hålla isär bostads- och industriområden.

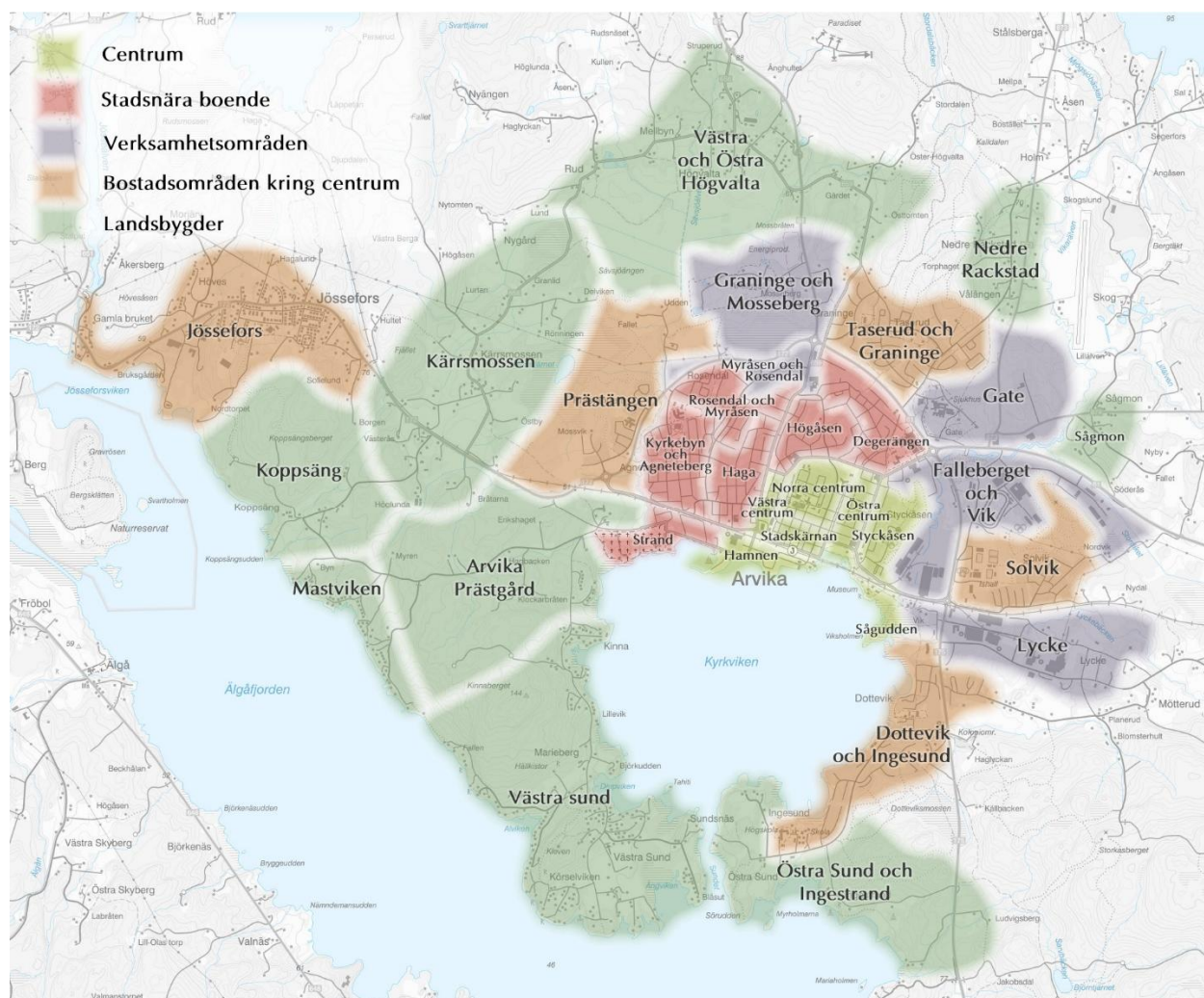
Övrigt

Det är viktigt att planera för elförsörjning och utveckling av verksamhet- och industrimark. Många efterfrågar en utveckling av hamnområdet.

Områdesbeskrivningar

Med utgångspunkt i tankar och värdeord som kommit in under medborgardialog samt platsanalyser och historik har det tydligt visat sig att Arvika centralort har mycket att erbjuda. Under arbetet har det utkristalliserat sig olika områdeskaraktärer som representerar det som är speciellt och unikt med stadsdelarna och landsbygderna inom centralorten. Dessa områden beskrivs mera utförligt i ett eget dokument, Områdesbeskrivningar – stadsdelar och landsbygder inom FÖP-området Arvika och Jössefors. Beskrivningarna ger en bild av stadsdelarna och landsbygderna idag, samt en vision för framtida utveckling och är tänka att fungera som ett stöd vid utveckling.

Den geografiska indelningen av stadsdelar och landsbygder följer till stor del stadsdelsindelningen, men i vissa fall har även den upplevda avgränsningen spelat in.

Karta som visar indelningen i dokumentet Områdesbeskrivningar – Stadsdelar och landsbygder inom FÖP-området Arvika och Jössefors.

Framtidsbild

Framtidsbilden som presenteras nedan är densamma som ingår i den antagna översiktsplanen för hela kommunen.

Berättelsen om HELA Arvika

Året är 2045 och morgondiset ligger lågt över Gläfsfjorden. Solen trevar sig upp i fjärran, men redan nu glimrar det till när strålarna söker sig genom de täta grönskande skogarna och når Arvikas sjöar, en efter en. Snart ska diset skingras och ge plats åt glöden.

I Kyrkviken har en grupp människor tagit sitt sedvanliga morgondopp från den nya badbryggan i hamnområdet och några av dem tar sig nu upp ur vattnet längs den lågt lutande rampen. Vattnet är, efter arbetet med att minimera utsläpp, renare än på länge och snart i **balans**. Efter doppet serverar de varandra kaffe vid ett av de utomhuskök som uppförts på flera platser runt om i hela Arvika. Solen värmer medan de pratar om hur kommunen tillgängliggör naturupplevelser av olika slag **för alla, utifrån var och ens unika förutsättningar**. Det syns tydligt att människor mår bra av att ta del av de **hälsofrämjande effekter** som naturen har och en av badarna berättar att antalet stressrelaterade sjukskrivningar i kommunen de senaste åren har minskat.

De täta skogarna delar sig på sina ställen och ett väl värvat **öppet landskap** med åkrar, ängar och vattendrag ger överblick och en ökad kontakt genom de kopplingar som skapar **ett sammanhållet Arvika**. Redan i denna arla morgontimme rullar cyklar längs de stråk som kopplar ihop de omsorgsfullt förtätade serviceorterna med varandra, något som givit förutsättning för ett minskat anspråk av dyrbar markyta för transport. Diset ligger lågt över en äng och under några stora ekar står ett par rådjur och betar medan solen går upp. Det är inte bara cyklar som ljudlöst förflyttar sig mellan orter och landsbygder. Vid sidan av ängen och den intilliggande åkern står några skolbarn och en pensionär och väntar på bussen. Eftersom skolbussen sällan är full kan även andra nyttja turerna och på ett hållbart vis färdas till kommunikationsnoder, naturområden och andra mötesplatser. En förälder stannar sin elbil vid busshållplatsen och ut hoppar ytterligare ett barn, precis i tid för skolskjutsen. Barnen är i full färd med att prata om ditt och datt, ett av barnen berättar för sina klasskompisar om sin frukostgröt vars havre odlats på åkern intill när de stiger på den förarlösa skolbussen. Ett annat barn tar vid och berättar om den gången räddningstjänsten släckte en åkerbrand orsakad av extremtorka. Tack vare räddningstjänstens nya satellitsystem kunde de lokalisera branden, snabbt ta sig till rätt plats och förhindra att branden spred sig. När alla stigit på svänger bussen ut från hållplatsen och på vägen mot serviceorten passerar den en plats med **laddstation** som bidragit till **att knyta samman orterna med landsbygder**. Allt fler bilburna väljer elbil eller fordon med andra hållbara bränslealternativ och år 2045 är det enkelt och smidigt att **färdas hållbart** i hela Arvika.

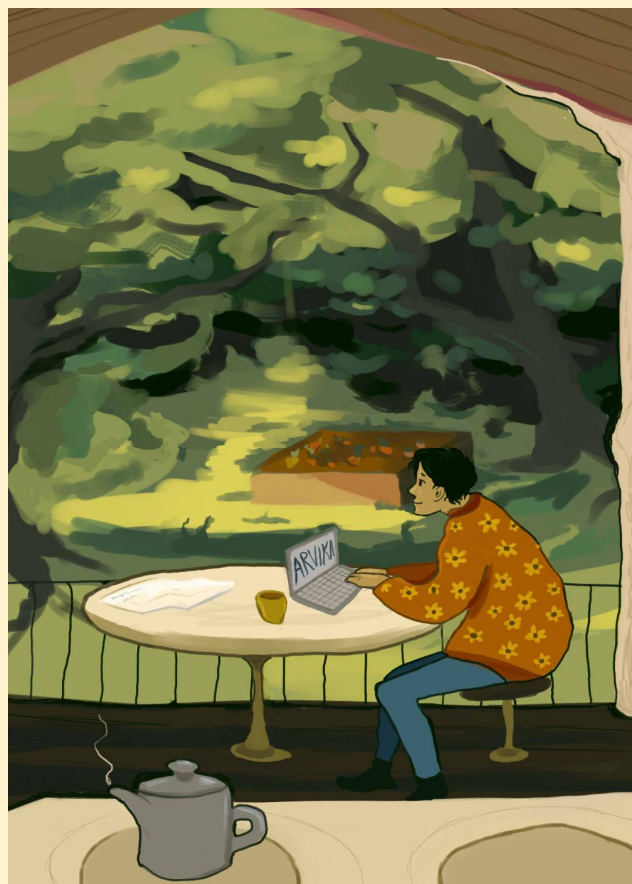
När morgondiset skingras lämnar en cyklist sitt barn på förskolan i serviceorten. Förskolan ligger i en av de nya byggnaderna som vänder sig mot ortens centrumbildning och **samverkar** med ett boende för äldre. Barnet rultar glatt fram över förskolegården, stannar till, och vinkar när det genom fönstret skymtar en av de boende som, genom hologram, pratar med vårdpersonal. Här möts barn och vuxna över generationerna, något som skapar **gemenskap**. Andra verksamheter som idrott, skola och kultur har också lokaliserats här för att bidra till **samnyttjande** mellan funktioner och för att skapa en **levande mötesplats** över hela dygnet vilket bidrar till en ökad trygghet. Vid sporthallen passerar ett par ungdomar förbi scannern med ansiktsgenkänning vid entrén för att gå på ett träningspass medan några pensionärer samlas utanför entrén, iklädda träningskläder, och tar sikte på motionsslingan i grönområdet intill. Ibland möts ungdomarna och boende på äldreboendet på utegymmet och delar med sig av övningar och träningstekniker. I en av de upplysta **lokalerna på bottenvåningen**, vid sidan av sporthallen, förbereds förmiddagens babyrytmik. Under eftermiddagen byter samma rum skepnad och fylls med läsläsande skolelever eller stickentusiaster på veckans stickcafé.

Cyklisten rullar vidare och når slutligen sitt mål för dagen. Kommunens arbete med att **öka kontakten** med hela Arvika innefattar en satsning på att kommunens tjänstepersoner finns tillgängliga i serviceorterna på regelbunden basis, för att nå ut till fler. Cyklisten trivs med variationen som uppdraget innebär och hejar på en av jägarna som just anlänt och håller upp dörren åt dem. Jaktföreningen hyr en av föreningslokalerna i byggnaden och en annan disponeras av ortens fotbollslag. Den **flexibilitet** som kommunens flerkärniga struktur kräver tillgodoses här. I den öppna verkstaden är några ungdomar igång med sitt projekt att bygga om en EPA till självkörande. De samarbetar med en biltillverkare och projektet har skapat stort engagemang hos de unga i kommunen. Cyklisten minns en artikel i lokal media om hur kommunen, genom samnyttjande, lyckats spara resurser som istället kunnat användas till att etablera cykelservicepunkter runt om i hela kommunen. **Genom strategiska placeringar av samnyttjande verksamheter** i serviceorterna, med **närhet till kommunikationsnoder och stråk** tillgodoses närhetsprincipen till samhällsfunktioner. Det har bidragit till att bryta segregationen i kommunen och öka kontakten mellan människor i hela Arvika.

I en restaurerad lada, förbereder sig en frilansande journalist för ännu en dag på hemmakontoret, eller grannskapskontoret som de kallar det. Kaffet kokar på vedspisen som är iordningställd för att, som komplement till solcellerna på ladans tak, bistå vid eventuell elbrist. Journalisten var en av många som under 2000-talets första pandemi lämnade stadslivet för ett liv **nära naturen**. Gården är **självförsörjande** och grannskapskollegorna ägnar varje ledig stund åt att förbereda trädgårdslandet inför den kommande odlingssäsongen. De är överens om att trädgårdsarbetet och skördarna av det bidrar till ett ökat välmående för dem alla. Det som till en början var en gammal lada på tomten har blivit en **gemensam mötesplats** för de som kände behov av att komma från hemmakontoret utan att nödvändigtvis pendla till staden. Ett av journalistens barn bor i närheten med sin familj och arbetar med marknadsföringsuppdrag från grannskapskontoret. Kampanjerna åt företag som jobbar med skogsindustrin i Arvika och Stockholm har kommit att få stort genomslag. Här på grannskapskontoret delas inte bara kontorsplatser, mötesrum, verkstad och internet från kommunens välutbyggda digitala infrastruktur, utan framför allt delas branschöverskridande erfarenheter och kunskap. Lagom till att journalisten tar det kokande kaffet från vedspisen stiger ett par grannskapskollegor in genom dörren, redo att ta sig an dagen.

De blöta spåren efter morgonbadarna har just torkat när ett tåg från Oslo rullar in på järnvägsstationen intill hamnen. Sedan dubbelspår och höghastighetståg tillkommit på sträckan mellan Karlstad och Oslo har **kommunikationen mot omlandet** stärkts. En av tågresenärerna har spenderat förmiddagen arbetandes på tåget och kommer för att ha möte med ett lokalt företag som arbetar med **hållbar energiproduktion**. Olika lösningar på **energilagring av förnybar energi** har utvecklats i samverkan mellan energiproducenter, verkstadsindustri, kommun och forskargrupper. Stationshuset reser sig stolt med sin monumentala placering och resenären skymtar Trefaldighetskyrkan bortom torget. På torget finns verksamheter och mötesplatser i markplan, **tillgängliga för alla**, som tillsammans skapar ett levande Arvika. Resenären gläds av hur de välbevarade kulturmiljöerna samspelar med ny bebyggelse i den **småskaliga blandstaden**. Resenären vänder sig om, möter solen med kysande ögon och slås av hur väl hamnområdet vävts samman med staden, utan att kontakten med vattnet gått förlorad. Det som byggs nu är en del av framtidens kulturmiljö. Mötet mellan staden och hamnområdet är ett lyckat bevis på det. Resenären noterar den restaurang i hamnområdet där kvällens middag ska intas, innan tåget rullar hemåt. Efter flera möten har ett givande samarbete etablerats mellan de båda företagen och resenären som börjar känna sig bekant med kommunen rör sig nu vant mot elbilarna som står parkerade intill parken. Bilen låses upp genom en app och resenären kör iväg mot dagens möte på näringslivscentrum.

Bilen rullar tyst förbi en av Arvikas större tillverkningsindustrier som fått utmärkelser för sitt hållbarhetsarbete och fortsätter längs vägen som är kantad av skog. Granskogen består i allt högre grad av träd i olika åldrar och med inslag av ett flertal olika lövträd, vilket har **ökat skogarnas värde** såväl ekologiskt som ekonomiskt. Det är inte bara den ökade mångfalden i skogen som skapat mervärden för skogsbruket. Sedan skogen sköts med nya hållbara brukningsmetoder har produktionsvärdena för skogsbruket ökat. Elbilen svänger in på en nylagd väg och snart skymtas den nya träbyggnad som näringslivscentrum flyttade till när de, efter stadig expansion, inte längre fick plats i den gamla lokalen. Byggnaden förhåller sig på ett ödmjukt sätt till den omkringliggande skogen, men kommunicerar samtidigt den **innovation** som ständigt pågår innanför. Resenären möts av byggarbetare som är i full gång med att flytta en vägg för att göra plats för en expanderande verksamhet. Tack vare det **flexibla system** som byggnaden är uppförd i kan förändrade behov enkelt tillgodoses över tid. Materialet kan dessutom återbrukas i framtiden. Ut ur dörren kommer ägaren till ett verkstadsföretag som just deltagit i ett samtal kring utsläppsneutral export till den globala marknaden. Ett stort leende på läpparna skvallrar om nya idéer som kommer ge företaget möjlighet att utvecklas och anställa många av ungdomarna i närområdet. Samtidigt passerar en av byggnadens förvaltare med en grupp människor från en annan organisation i regionen. De är här på rundvisning eftersom de vill uppföra en byggnad med ett liknande system. Förvaltaren berättar om hur fönster från ett av kommunens

boende för äldre bevarades när boendet revs för att **återanvändas** här i näringslivscentrums träbyggnad.

Ägaren till verkstadsföretaget kommer tillbaka till kontoret efter mötet på näringslivscentrum och bjuder direkt in sin ledningsgrupp för att diskutera idéerna för den framtida utvecklingen. Expansionsmöjligheterna kommer ge företaget möjlighet att **anställa många av de teknik- och motorintresserade ungdomarna i närområdet**. Sedan går ägaren ner till produktionen och pratar med alla sina anställda. Det har blivit en självklar del av vardagsrutinen och bidrar till den fina gemenskapen de har på företaget. Gemenskapen och det dagliga utbytet av behov och idéer är en viktig del i det som bidragit till ett stort **engagemang hos de anställda** och utvecklingen av flera nya **innovativa produkter**.

Under tiden pågår ett möte i stadshuset. Där diskuteras en förfrågan om en ny exploatering där såväl skog som jordbruksmark riskerar att gå förlorad. Ett par politiker förklarar att kommunen här har **tänkt flera steg i förväg** och ber en tjänsteperson att presentera en annan tomt, färdigplanerad och dessutom bättre lämpad för exploatörens ändamål. En lyckad överenskommelse med två nöjda parter nås och exploatören kan gå hem och börja ta fram ritningar till bygglov för sin nya cirkulära produktionsanläggning. Genom **medvetna prioriteringar** och **god samverkan** ser kommunen till att näringslivet har goda förutsättningar att, precis som hela Arvika, **växa på ett hållbart sätt**, utan att naturen och dess resurser får stå tillbaka.

Några kollegor intar lunchen på torget utanför kontoret. Ett par gånger i månaden står lokala matinnovatörer här med foodtrucks och kollegorna passar på att njuta av maten medan en av matproducenterna berättar om sin passion för insektsodling, torkning och fermentering. Kommunens satsning för att främja **lokal matproduktion** skapar tillfälle för producenter att servera sina

produkter till hela Arvika. Några av kommunens patrullerande poliser stannar till för att småprata med såväl unga som gamla och ställer sig även dem till kön för att inta sin lunch i gott sällskap. Det är inte enbart lunchen som för människor till den här platsen. På grönområdet intill förbereds en workshop för en av områdets skolklasser. Barnen anländer på rad tillsammans med lärarna, redo att måla framtidsbilden av Arvika 2065 tillsammans med tjänstepersonerna. Kommunens proaktiva arbetssätt har skapat förutsättning för ett **ökat deltagande** i olika processer för alla. I hela Arvika värdesätts demokratis kraft och i mötet och medskapandet ökar **tilliten** till varandra. Genom att lyssna på varandra och öka alla samhällsgruppers **inflytande**, till exempel barn och unga samt grupper som tidigare inte hörts och därför riskerat hamna i utanförskap, skapas ett mer **jämlikt** samhälle.

Samtidigt passerar en lärare ett av kommunens välanvända vindskydd under sin lunchpromenad genom skogen. Vindskyddet är rustat med utomhuskök och eldplats och en bit bort finns en liten återvinningsstation. En av kommunens många återställda våtmarker intill sjön lockar besökare som vill ta del av det rika fågellivet och få se såväl mindre vadare och doppingar, som större rovfåglar. Tyska vandrare stannar läraren för att fråga om liknande vindskydd på andra platser i närheten och berättar om den klara stjärnhimmel som de fick uppleva under natten och hur de

skymtade den ovanliga tretåiga hackspetten i gryningen. Läraren passar då på att tipsa vandrarna om turistbyråns digitala portal där flera lokala företag i kommunen samlat **erbjudanden kring naturupplevelser utöver det vanliga**. Skogen omkring är väl omhändertagen och varierad. Läraren fortsätter och möter då skogsägaren som berättar om hur allt fler skogsbrukare känner till och värnar nyckelbiotoper sedan användningen av certifieringar inom skogsbruket ökat. Även volymen skog har ökat sedan modeller för bundet kol erbjuder skogsägarna visst bidrag de år som skogen ökar i kubik. Väl tillbaka vid landsbygdsskolan möts läraren av några av de elever som ska delta vid kvällens konsert i den nya konsertsalen på Ingesund. Konserten är en del av kommunens samverkansprojekt som, med körsång och musik som verktyg, initierats för att skapa **möten över generationerna** och lokala förebilder för de unga. Några av ungdomarna är nervösa och pratar i mun på varandra. Läraren försäkrar dem om att allt kommer att gå bra, påminner dem om att det ska vara lustfyllt och att de, trots allt, har några lektioner till att ta sig an tillsammans innan dess.

På den glimrande sjön skär en båt tyst genom vattnet. Några passagerare njuter av färden ute på däck och en av dem summerar den gångna arbetsdagen till ljudet av vågorna. Den eldrivna båten som tar dem över fjorden i eftermiddagssolen bidrar inte bara till **friskare luft**, utan även en behaglig ljudbild. En grupp skolelever står i en klunga på däck. De cykel- och båtpendlar till skolan och det spritter i benen på dem när de jämför växlar, pedaler och andra cykeldelar under färden. En lång rad av paddlande ungdomar drar förbi på en bits avstånd. Några av eleverna vinkar och ropar efter sina vänner vars kanotträning dragit igång efter dagens sista lektion. Föreningslivet har fler aktiva medlemmar än någonsin vilket märks på barnen och ungdomarna, vars **välstånd** och skolresultat förbättrats i takt med det växande engagemanget. Engagerade ungdomar växer med det ansvar som rollen som ungdomsledare medför och de yngre barnen får viktiga förebilder i vardagen. Jämlika förutsättningar för ett **livslångt lärande** genom likvärdig och tillgänglig utbildning för alla är en viktig del av kommunens arbete med att göra skolan till en central del av sin omgivning.

Vattnet skvalpar när båtens passagerare går i land. De möts av flera som väntar på att få stiga på båten och korsa vattnet i motsatt riktning. Sedan kollektivtrafiken började med båttrafik har bemanningsbrist i flera näringar i kommunen minskat. Via vattenvägen är några av passagerarna den här eftermiddagen smidigt och enkelt på väg till sina jobb. Hälsningar hörs från alla håll, passagerarna

önskar varandra trevlig kväll och strax är bryggan så när som på tom. Flera av de som stigit av båten tar sikte på skolan där kvällens kurser strax sätter igång. Samarbetet mellan näringslivet och utbildningsaktörer har spelat en viktig roll för hela kommunens utveckling och kurser i **cirkulär ekonomi**, permakultur och integrerad odling samt artificiell intelligens inom vården drivs av verksamma i näringslivet.

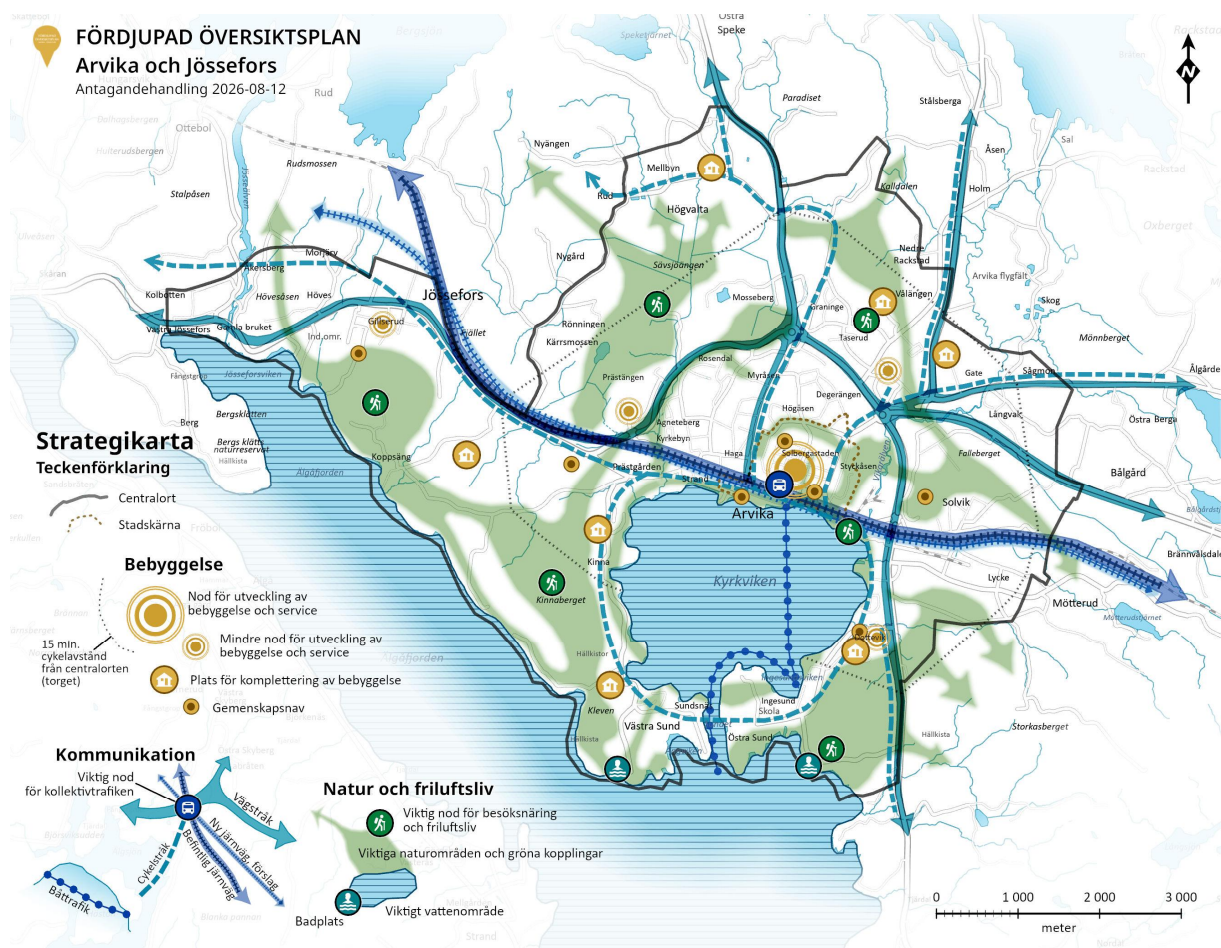
Skuggorna blir längre i eftermiddagsljuset. När en tågförare hoppar på cykeln efter sitt arbetspass behövs cykellamporna. Än är inte sommaren här men tågföraren har acklimatiserat sig och uppskattar årstiderna nu. De första åren som klimatflykting var mörkret under vinterhalvåret det svåraste att vänja sig vid. På vägen hem stannar föraren till för att hämta upp veckans beställning från **lokala producenter**. I vanlig ordning möts flera bekanta ansikten under tiden som respektive producent lämnar över varor. Tågföraren styr stegen mot den jägare som har lovat att lägga undan en av sina omåttligt populära älgkorvar. Hämtmat erbjuds till den som inte hinner laga middag ikväll. Ett par av kollegorna från grannskapskontoret handlar några portioner till kvällens arbete med att laga ett av grannskapets ladugårdstak. Med **gemensamma krafter** bistår de varandra i **utbyte av tjänster och kunskap**.

En lantbrukare är lika glad som alltid av att se sina stamkunder, tågföraren är en av dem, när de plockar ihop veckans varor. Lantbrukaren berättar som vanligt för alla som råkar lyssna om sina snart vuxna barn som ser framtiden här i kommunen. Annat var det när lantbrukaren var ung men nu, nu främjar den starka bebyggelseutvecklingen i kommunen det **lokala serviceutbudet**. Företagandet i hela kommunen blomstrar och skapar fler arbetstillfällen. Tillgången på ekologiska och närproducerade varor och livsmedel ökar dag för dag. Skogsindustrin växer och frodas. För att inte tala om den framgångsrika verkstadsindustrin som är klimatneutral sedan flera år! Med en svepande rörelse ser lantbrukaren sig menande omkring. På lekplatsen intill har småbarnsföräldrarna svårt att slita sina barn från leken. Bostadshusen omkring vittnar om kommunens stora satsning på **lokal energiproduktion** i form av solceller på nästintill varenda byggnad. Sedan det tillkommit fler **varierade boendeformer** i hela Arvika har många unga vuxna tagit möjligheten att bilda familj **nära naturen**. Det ökade utbudet på boendeformer, såväl hyresrätter som bostadsrätter, lockar allt fler att bo kvar i kommunen. När förutsättningarna ändras, och människorna med dem, finns alternativa sätt att bo på i kommunen. Här ser såväl den yngre som den äldre generationen sin framtid, i somliga fall i generationsboenden där en del ytor delas för en större gemenskap och enklare vardag till en lägre kostnad. Ny bebyggelse placeras strategiskt i anslutning till befintlig bebyggelse och service för att minimera påverkan på värdefulla grönområden och **biologisk mångfald**. Dessutom prioriteras utveckling av **tätortsnära grönområden** för rekreation, och **artrika miljöer** integreras vid planering av nya bostäder och verksamheter.

Solnedgången står fond till den här kvällen i hela Arvika. Sakta bryter gruppen av människor upp för att ta med barnen till aktiviteter, lyssna på konserten på Ingesund, laga middag med grannarna eller ta kvällspasset på sjukhuset. Solen målar hela Arvikas sjöar i oändliga nyanser av orange, rött och gult och på Glafs fjorden bryts speglingarna när båten skär genom vattnet. Året är 2045 och **hela Arvika glöder**.

Strategikarta

Strategikartan och utvecklingsstrategierna visar tillsammans de stora dragen i kommunens långsiktiga vägval och prioriteringar gällande utvecklingen av **bebyggelse, kommunikationer** samt **natur och friluftsliv**. För bebyggelse redovisas prioriterad utbyggnadsriktning samt orters funktioner och kopplingar på en övergripande nivå. För kommunikationer redogörs för de viktigaste kopplingarna och mobilitetsnoderna samt de övergripande sambanden för kommunens gröna samt blå områden och stråk.

Utvecklingsstrategier

Den fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors är en detaljering av de strategiska ställningstaganden som gjorts i den [kommunövergripande översiktsplanen](#) och omfattar centralorten, där Arvika stad, Jössefors och omgivande landsbygder ingår. Precis som den kommunövergripande översiktsplanen är den fördjupade översiktsplanen ett verktyg som hjälper till att styra utvecklingen mot att uppnå det som anges i Arvika kommuns vision om [glöden](#) och framtidsbilden som beskrivs i berättelsen om [HELA Arvika](#). Visionen och framtidsbilden beskriver vad siktet är inställt på att uppnå medan utvecklingsstrategierna i den fördjupade översiktsplanen, i kombination med kartan för utvecklingsinriktningen, visar på strategiska ställningstaganden för hur centralorten bör utvecklas för att uppnå det som visionen och framtidsbilden beskriver.

Tyngdpunkten i den fördjupade översiktsplanen ligger i att göra det trivsamt för de som redan bor här idag, så att de vill bo kvar. Det kan i sin tur sedan leda till att fler människor upptäcker kvaliteterna i centralorten och på sikt vill flytta till Arvika eller Jössefors. Den fördjupade

översiktsplanen ska också planera för en framtida utveckling så att beredskap finns när behov uppstår.

Genom dialoger som genomförts med näringslivet, föreningar, politiker, tjänstepersoner och invånare i Arvika kommun finns två utvecklingsstrategier formulerade i ÖP. De två strategierna är **öka kontakten** och **balansera utveckling**. Dessa har i arbetet med den fördjupade översiktsplanen detaljerats ytterligare och avgränsats för att fokusera på utvecklingen i centralorten. Den första, öka kontakten, handlar om att det ska vara enkelt och trivsamt att leva i Arvika kommun. Att skapa en utveckling som uppmuntrar till och underlättar för gemenskap, tillit, samverkan och delaktighet. Den handlar om att skapa möjligheter för möten mellan människor och närhet mellan platser och funktioner. Den andra strategin, balansera utveckling, innebär att vi lever och utvecklar Arvika kommun inom de ekologiska gränser som vår planet klarar av och att vi gör det på ett sätt som inte äventyrar vår eller våra barnbarns framtid. En balanserad utveckling handlar också om att vi använder våra ekonomiska medel klokt för att kunna utveckla Arvika kommun på ett bra sätt.

Flera av ställningstagandena i den kommunövergripande översiktsplanen är generella och gäller därmed även för den fördjupade översiktsplanen och tillika centralorten. I utvecklingsinriktningen för den fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors finns flera lite mer detaljerade ställningstaganden, som kompletterar ställningstagandena i den kommunövergripande översiktsplanen och anger riktningen för centralorten in i framtiden.

Till varje strategi finns fördjupningar inom aspekter som dialogarbetet identifierade som särskilt viktigt att arbeta för:

- **Öka kontakten**
 - Mellan människor
 - Till naturen och vattnet
 - Mellan Arvika kommun och omvärlden
 - Mellan invånare, näringsliv och kommunen
 - Mellan staden och landsbygderna
- **Balansera utveckling**
 - Mot vad jordens resurser klarar av
 - Mot våra ekonomiska resurser

Till arbetet med den fördjupade översiktsplanen har några strategier omformulerats och tillkommit, så att listan nu ser ut enligt följande:

- **Öka kontakten**
 - Mellan människor
 - Till naturen och vattnet
 - **mellan centralortens olika delar**
 - Mellan invånare, näringsliv och kommunen
 - **till platsens unika identitet**
- **Balansera utveckling**
 - Mot vad jordens resurser klarar av
 - Mot våra ekonomiska resurser

○

Förklaring av planeringsprinciper

Arvikas egen definition av 15-minutersstaden avseende centralorten

I Arvikas centralort innebär 15-minutersstaden ett samhälle där det mesta som människor behöver i sin vardag – arbete, skola, service och fritid – finns inom 15 minuters gång, cykel eller kollektivtrafik från hemmet. Många av målpunkterna ligger samlade i starka centrum där stadskärnan i Arvika är den samlande platsen för service och andra funktioner. Utanför stadskärnan innebär 15-minutersstaden mindre kompletteringar av service, så som förskolor, för att underlätta vardagslivet. Möjligheten att låna nya böcker, handla mat samt hämta på förskolan ska kunna göras enkelt på en och samma resa genom centralorten. Arvikas definition av 15-minutersstaden är en stad där närhet och tillgänglighet ger förutsättningar för ett tryggt, aktivt och hållbart liv för alla och där särskild hänsyn tas till barn, unga och äldre. Barn ska kunna ta sig säkert till skolan eller lekplatsen på egen hand, unga ska ha nära till fritidsaktiviteter och mötesplatser, och äldre ska enkelt kunna nå service, grönområden och social gemenskap. Arvikas tolkning av 15-minutersstaden bygger på att stärka den småskaliga livskvaliteten som präglar platsen – med levande stadsdelar där boende, arbete och fritid samspelar i ett vardagsnära tempo, och där lokalsamhället formas av trygghet, tillit och närhet i både fysisk och social bemärkelse.

Definition av principen 3-30-300

3-30-300-principen är en vägledande regel inom stadsplanering och urban grönstruktur som syftar till att förbättra människors hälsa, välbefinnande och stadens motståndskraft mot effekter av klimatförändringar, så som värmeböljor och skyfall. Principen innebär att varje person ska kunna se minst 3 träd från sitt hem, varje stadsdel ska ha minst 30 % trädkronstäckning, och varje invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

3-30-300-principen är en vägledande regel inom stadsplanering och urban grönstruktur som syftar till att förbättra människors hälsa, välbefinnande och stadens motståndskraft mot effekter av klimatförändringar, så som värmeböljor och skyfall. Principen innebär att varje person ska kunna se minst 3 träd från sitt hem, varje stadsdel ska ha minst 30 % trädkronstäckning, och varje invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

Definition av universell design

Universell design är ett förhållningssätt inom design och samhällsplanering som syftar till att skapa produkter, miljöer, tjänster och system som är tillgängliga och användbara för alla människor, oavsett ålder, funktionsförmåga eller andra individuella förutsättningar. Principen bygger på idén att god design ska inkludera mångfald från början, snarare än att anpassas i efterhand för specifika grupper.

I praktiken innebär universell design att till exempel en byggnad, ett torg eller en webbplats ska kunna användas på lika villkor av så många som möjligt – utan behov av speciallösningar. Det handlar om att planera för tydlig orienterbarhet, god fysisk tillgänglighet, tydlig information, trygghet och möjlighet till självständighet. Universell design går därmed längre än bara tillgänglighet, eftersom den fokuserar på inkludering och jämlikhet i hela utformningen från början.

Genom att tillämpa universell design skapas samhällen som är mer hållbara, rättvisa och funktionella – och som bättre svarar upp mot människors olika behov genom hela livet.

Öka kontakten mellan människor

En viktig grund för att skapa en levande och sammanhållen stad är att främja möten mellan människor. Mötesplatser spelar en central roll i detta, eftersom de inte bara erbjuder utrymme för social interaktion utan även bidrar till känslan av gemenskap och samhörighet. Mötesplatser som är öppna för alla bidrar till ett välkomnande och öppet samhälle där tilliten är stark och tryggheten är stor. Det bidrar även till god hälsa och välmående som skapar livsglädje och möjligheter till livslångt lärande för alla. Därför ska centralortens fysiska miljö bidra till att människor möts och interagerar och den ska ge möjligheter för alla att delta i samhället utifrån sina unika förutsättningar. Dessa möjligheter skapas genom ett blandat utbud av normbrytande och tillåtande mötesplatser som är välkomnande och lätta att ta sig till. Det handlar om att satsa på att utveckla och bevara våra gemensamma offentliga ytor så som torg, gator, parker och gröna stråk, så att de kan fungera som naturliga mötespunkter där invånare i alla åldrar och bakgrunder kan samlas för sociala aktiviteter och spontana möten. När gatumiljöerna gestaltas för trivsamt promenad, lek och vistelse, i stället för att utformas så att bilar lätt tar sig fram, skapas ytor för interaktion. När människor går utanför hemmets väggar i det offentliga rummet skapas möjligheter för möten. Det handlar också om att arbeta med gemensamma lokaler och ytor som idrottsanläggningar, kulturarenor, bibliotek och föreningslokaler för att skapa liknande möjligheter för mötesplatser inomhus.

Olika typer av mötesplatser kan fungera som ett socialt kitt genom att erbjuda möjligheter för möten, upplevelser, skapande, lärande och reflektion. Alla platser ska vara utformade med variation både i helheten mellan de olika platserna i centralorten och inom utformningen på respektive plats. Det behöver finnas variation i skala, där vissa platser fungerar som större gemenskapsnav med många olika funktioner, dit människor kommer från olika delar av centralorten och ibland hela kommunen. Andra platser är mindre och tjänar som en mötesplats för kvarteret eller det direkta närområdet, till exempel en mindre lekplats eller picknickplats. Mötesplatser behöver också utformas så att de inbjuder till både vila och aktivitet samt har ytor för grupper och individuella möten. Det behöver även finnas mötesplatser som har en mer ordnad karaktär och planerade aktiviteter så väl som platser som tillåter och inspirerar till mer spontana aktiviteter. Mötesplatserna behöver ha olika karaktär och spegla centralortens olika delar samt fler perspektiv från andra delar av kommunen. I Arvika är kontakten mellan våra barn och ungdomar och våra äldre extra viktig och mötesplatser för dessa grupper ska därför ha extra fokus. Mötesplatsernas funktion behöver därtill uppfylla sitt syfte under dygnets alla timmar samt under alla säsonger på året, sett ur ett brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv.

Mötesplatser ska vara lättillgängliga för alla utifrån sina unika förutsättningar, exempelvis olika ålder, funktionsförmåga eller socio-ekonomisk bakgrund för att skapa trygghet på platsen och en jämlik miljö att vistas på. Principerna för universell design ska vara ledande. De ska även vara utformade så att de upplevs trygga att vistas på. En trygg miljö är avgörande för att människor ska känna sig bekväma att vistas och interagera i offentliga rum. Detta kan uppnås genom god belysning, öppna siktlinjer och åtgärder som främjar "ögon på platsen", vilket innebär att människor är närvarande och kan skapa en känsla av trygghet. Mötesplatser bör också vara flexibla, alltså mångsidiga och kunna användas för olika typer av aktiviteter, året om, vilket bidrar till att skapa levande rum som engagerar olika grupper. Det kan också vara mobila eller tillfälliga mötesplatser som en pop-up scen, konstinstallationer eller säsongsaktiviteter. Detta bidrar till en mer varierad upplevelse av staden under olika säsonger, främjar kreativitet och gör centralorten mer anpassningsbar till förändrade behov och omständigheter.

Människor har olika förutsättningar för att röra sig mellan olika platser. För att mötesplatserna ska kunna bidra till att öka kontakten mellan människor måste det vara enkelt att ta sig dit. Därför är det

viktigt att mötesplatser lokaliseras strategiskt eller att transportmöjligheter förbättras, så att invånare kan nå dem utan att behöva ta bilen. Inom centralorten ska det vara extra fokus på möjligheterna att transportera sig hållbart, framför allt med exempelvis cykel, permobil, rullstol eller till fots. Alla stadsdelar inom centralorten bör utvecklas så att det uppmuntrar till mångfald och interaktion mellan människor. Genom att bygga blandade områden med närhet mellan bostäder, arbetsplatser, service och mötesplatser underlättas vardagen för invånarna i centralorten och det skapas möjligheter för en mer levande stadsmiljö. Principen 15-minutersstaden är utgångspunkt för att åstadkomma detta.

Att erbjuda varierade och blandade boendeformer, framför allt i de mer tätbebyggda delarna av centralorten, skapar goda förutsättningar för bra boendemiljöer. Att det finns olika typer av bostäder i ett område som riktar sig till olika målgrupper bidrar till att kontakten mellan människor från olika grupper ökar och fler får möjlighet att hitta en bostad som passar deras behov.

Ställningstaganden:

- Vidareutveckla och stärka befintliga mötesplatser i olika delar av centralorten.
- Mötesplatser fördelas jämnt över centralortområdet i syfte att underlätta nåbarheten för boende, användare och besökande.
- Mötesplatser ska med fördel utvecklas med fokus på resiliens och beredskap, exempelvis genom att enklare matlagning kan vara möjlig att utföra på platsen.
- Principen om 15-minutersstaden, som anpassats till Arvikaskalan, ska gälla inom centralorten.
- Komplettera med nya mötesplatser som bidrar till ett varierat utbud inom centralorten som ger möjligheter för alla att vara delaktiga, utifrån varje människas olika förutsättningar och behov.
- Mötesplatser ska finnas så väl utomhus som inomhus och ha plats för både planerade och spontana aktiviteter som kan utföras alla tider under året. Olika typer av mötesplatser och publika funktioner ska samlokaliseras för att ge förutsättningar för samverkan och skapa möjligheter för möten mellan olika grupper.
- Utforma publika mötesplatser och offentliga rum med utgångspunkt i universell design och jobba aktivt med belysning och andra åtgärder för den upplevda tryggheten.
- Aktivera det offentliga rummet på strategiska gator och platser inom stadskärnan, hamnområdet och i Jössefors där omprioritering av trafikslag är en viktig del i lösningen.
- Vidareutveckla gång- och cykelstråk till viktiga mötesplatser så att det blir enkelt, tryggt (både upplevd och trafikmässig trygghet) och säkert för alla att röra sig i trafiken till och från dem.
- Våga prova tillfälliga, flexibla och mobila idéer som kan variera över säsong och bidra till en högre upplevd och faktisk trygghet och en mer levande stadsmiljö.
- Skapa blandad bebyggelse och blandade bostadsformer i olika delar av centralorten.

Öka kontakten till natur och vatten

Närheten till natur och vatten är viktigt för människors välmående och en central del av Arvika kommuns identitet. Det är något Arvikaborna är stolta över och som gör att människor från andra

platser runt om i världen vill komma på besök. Centralorten har en stark koppling till sin omgivande natur och vattendrag, och detta ska vara en grundpelare i stadens framtida utveckling. Naturen och vattnet ska också vara självklara delar inom alla delar av centralorten, där dessa resurser inte bara ska bevaras utan också förstärkas ytterligare samt integreras i stadsbilden på ett sätt som stärker Arvika och Jössefors unika identitet. De bidrar till att skapa en attraktiv stadsmiljö genom allt från större friluftsområden, till mindre planteringar, odlingslotter och öppna naturbaserade dagvattensystem. Genom att skapa tillgängliga och hållbara naturupplevelser för alla, och samtidigt bevara och förstärka stadens värdefulla natur- och vattenmiljöer, kan Arvika och Jössefors utvecklas till en centralort där människor och natur lever närmare varandra och där naturen är en självklar integrerad del i utformningen av de offentliga rummen. Identiteten kan också stärkas genom att utveckla besöksmål kopplat till natur och vatten. Dessa platser kan även kopplas till Arvika och Jössefors historia och kulturella arv, vilket ger en rikare upplevelse av naturen samtidigt som stadens unika identitet bevaras och förstärks. Även mindre mötesplatser i naturen bör utvecklas genom komplettering med aktivitetsytor och leder, exempelvis lekplatser, grillplatser, utomhusgym och badmöjligheter.

I upplevelsen av natur och vatten är möjligheten att se de båda en viktig del för att tycka sig ha en nära kontakt med desamma. Inom centralorten är siktlinjerna ut mot Kyrkviken och Glafs fjorden en central del av den visuella och estetiska karaktären. Även att tydligt se de gröna höjderna i landskapet som omger de mer tätbebyggda områdena bidrar. För att bevara dessa visuella kopplingar behöver ny bebyggelse placeras och utformas med hänsyn till detta. Frågan är extra viktig i stadskärnan, hamnområdet och delar av Jössefors där utblickar och nåbarhet till Kyrkviken och Glafs fjorden är viktiga element i upplevelsen av den fysiska miljön.

Centralorten ska erbjuda en variation av olika typer av natur- och vattenområden. Det bör finnas öppna, lättillgängliga grönområden för rekreation och mer skyddade, naturnära miljöer för stillhet och reflektion, vilket skapar miljöer som tillgodoser både fysiska aktiviteter och psykisk återhämtning samt att de i sig är gynnsamma ur ett klimatanpassningsperspektiv. Planeringen ska också beakta mångfald i grönområdenas karaktär, såsom skogsdungar, ängar, små trädgårdar och vattennära miljöer, för att skapa en rik upplevelse av naturen.

För att säkerställa att alla inom centralorten har tillgång till kvalitativ grönska ska den fysiska miljön utformas enligt principen 3-30-300. Det innebär att alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola eller arbetsplats. Varje kvarter (inkluderar både kvartersmark, gata och allmän plats) ska ha minst 30 procents krontäckningsgrad, ett mått på hur stor del av marken som skuggas av trädkronor. Alla invånare ska också ha max 300 meter från sin bostad till ett grönområde. [Länk för mer info.](#)

För att säkerställa att centralorten får ett sammanhängande och lättillgängligt nätverk av natur- och vattenområden ska gröna stråk koppla samman de olika naturmiljöerna. Dessa länkar skapar ett sammanhängande system och bidrar till ekologisk konnektivitet och social sammankoppling. Det gör att människor och djur kan röra sig mellan parker, grönområden och vattendrag på ett tryggt och enkelt sätt.

För att öka kontakten med natur och vatten måste det vara enkelt att vistas där och att ta sig dit. Detta kan uppnås genom att säkerställa att alla kan ta sig dit på ett enkelt, tryggt och säkert sätt. Därför behöver strategiska platser tillgängliggöras, dels genom utformning som är anpassad efter människors olika unika behov och genom möjligheter att ta sig dit med hållbara transportmedel som gång och cykel eller kollektivtrafik. Genom att skapa och utveckla promenadstråk och cykelvägar längs med vattendrag och i grönområden ges invånarna möjlighet att enkelt nå naturen. Att stärka gröna kopplingar mellan olika områden är viktigt både för djur, natur och människa, men det innebär

också att avvägningar behöver göras utifrån vilka värden som väger tyngst, exempelvis när en trädunges värde står emot behovet av överblickbarhet.

Naturen och vattnet är viktiga kvaliteter som behöver värnas och utvecklas genom skydd och omhändertagande av värdefulla natur-, kultur- och friluftsområden. En ökad kontakt med natur och vatten hjälper också människor att få större förståelse för ekosystemen, hur de hänger samman och vilka tjänster naturen kan ge oss i form av till exempel mat, ren luft och rekreation.

Ställningstaganden:

- Naturen och vattnet ska ha en självklar närvaro och integreras i stadsmiljön inom centralorten som en del av kommunens identitet.
- Det ska finnas en variation av olika typer av tätortsnära natur inom centralorten. Alla människor ska ha goda möjligheter att vistas i och interagera med naturmiljöer och vatten inom centralorten, utifrån sina unika förutsättningar och behov.
- Utveckla attraktiva besöksmål på strategiska platser inom centralorten med koppling till natur och rekreation.
- Vidareutveckla befintliga och komplettera med nya natur- och vattennära mötesplatser, aktivitetsytor och leder som bidrar till ett varierat utbud inom centralorten.
- Gröna länkar som gör det lätt för människor och djur att röra sig ska finnas mellan olika natur- och vattenområden inom centralorten då dessa utgör viktiga spridningskorridorer.
- Principen 3-30-300 ska tillämpas inom centralorten för att säkerställa människors tillgänglighet till kvalitativ grönska för fysisk och psykisk hälsa.
- Värdefulla natur- och vattenmiljöer ska skyddas och bevaras inom centralorten.
- Vidareutveckla gång- och cykelvägar till viktiga naturmiljöer så att det blir enkelt, tryggt och säkert för alla att röra sig till och från dem.
- Värna om siktlinjer ut mot Kyrkviken och Glafs fjorden för att behålla den visuella kontakten med vattnet. Detta är extra viktigt i Arvika stadskärna och hamnområdet. LÄNK: [Arkitekturstrategin , Kulturmiljöprogram för Arvika stadskärna](#)

Öka kontakten mellan centralortens olika delar

Strategierna i den fördjupade översiktsplanen fokuserar på möjligheter att röra sig inom centralortens olika delar. I översiktsplanen finns strategin *Öka kontakten mellan Arvika kommun och omvärlden* där möjligheterna att röra sig i resten av kommunen och vidare utanför kommunens gränser hanteras. Denna strategi är fortsatt aktuell även för centralorten och den fördjupade översiktsplanen.

En målsättning är att Arvika och Jössefors ska ses som en enhet. För att Arvika och Jössefors ska bli en mer sammanhållen centralort, är det viktigt att kontakten mellan centralortens olika delar stärks. Stadsplaneringen ska säkerställa att gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik effektivt kopplar samman de olika delarna, från bostadsområden till arbetsplatser, servicefunktioner och natur. Detta skapar en mer integrerad stadsmiljö där invånarna kan röra sig fritt och lätt, vilket även minskar beroendet av biltrafik. Detta behöver Arvika kommun arbeta med på egen hand och genom samverkan med andra aktörer med rådgivning över vägnät, järnväg, kollektivtrafik och olika digitala kommunikationsnät.

För att skapa en sammanhängande, levande och funktionell centralort är det avgörande att stärka kontakten mellan de olika stadsdelarna och övervinna de barriärer som idag finns, både fysiska och mentala. En integrerad och lättillgänglig stad kräver att centralortens olika delar utvecklas i symbios, med ett tydligt fokus på att skapa en stadsstruktur där alla invånare enkelt kan röra sig inom och mellan de olika områdena. Att skapa en blandning av funktioner inom olika delar av centralorten bidrar också till att minska behovet av biltransporter. Varje enskilt område behöver inte ha allt, så som vård, skola och arbeten. Men den gemenskap som service och funktioner kan bidra med är viktig för helheten. Genom att anpassa de fysiska strukturerna och funktionerna kan sociala och geografiska klyftor förebyggas. Gemensamma mötesplatser som torg eller aktivitetsytor skapar fler möten mellan olika grupper, vilket minskar den mentala distansen mellan stadsdelarna. Det är också viktigt att samhällsfunktioner och service finns nära invånarna i alla delar av centralorten. Det handlar om att alla, oavsett var de bort, ska ha lätt tillgång till nödvändiga funktioner, såsom skolor, vård, butiker och fritidsanläggningar.

Människors unika förutsättningar, som till exempel ekonomi, arbetstider eller körkortsinnehav är aspekter som påverkar tillgången till olika transportmöjligheter. Detta gör att olika alternativ för hållbart resande behöver stärkas inom centralorten, så att alla får möjlighet att förflytta sig mellan olika platser samt att service och dagligvaruhandel bör lokaliseras i närheten av tätbefolkade områden, så att gång, cykel, rollator, permobil och andra hållbara transportmedel kan användas i första hand. En hållbar transportlösning för hela centralorten kräver att alla typer av transporter – från kollektivtrafik till cyklar och godstransporter – integreras på ett smart sätt.

Knutpunkter för persontrafik och godstrafik behöver utvecklas. Exempelvis bör järnvägsstationen och busstationen i Arvika kopplas samman bättre och utvecklas till ett nav för hållbart resande.

För Arvika kommun är det en prioriterad utvecklingsfråga både ur ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv att det bibehålls, skapas och utvecklas kommunikationer i öst-västlig riktning som knyter samman Arvika och Värmland med vår omgivning och specifikt med huvudstäderna Oslo och Stockholm. Ett steg i denna riktning är utbyggnad av järnvägen mellan Oslo och Stockholm som utgör en prioriterad fråga i kommunens utvecklingsinriktning och framtida fysiska planering.

Utvecklad kollektivtrafik samt stärkta möjligheter för oskyddade trafikanter som exempelvis gående och cyklister bidrar till bättre möjligheter för alla människor att röra sig mellan olika platser inom centralorten. Gång- och cykelvägarna i centralorten ska utvecklas så det är enkelt, snabbt, bekvämt,

tillgängligt och framkomligt för att fler ska kunna resa året om. I centralorten ska gång- och cykeltrafik ha företräde, särskilt i stadskärnan. I de mest centrala delarna av Arvika kan vissa delar eller gator göras bilfria, vissa mer permanent och andra under vissa perioder eller säsonger. Fler promenadstråk och säkrare gång- och cykelvägar bidrar också till att skapa säkrare skolvägar för våra barn och unga samt bättre möjligheter för äldre att ta sig till service och olika mötesplatser.

För Arvika kommuns kontakt med omvärlden är större infrastruktursatsningar, så som Sthlm-Oslo 2.55 och utbyggnad av mötesspår utmed Värmlandsbanan, viktiga delar. Även riks- och länsvägar är viktiga delar i den regionala infrastrukturen som knyter samman Arvika kommun med omvärlden och bidrar till möjligheter för pendling och godstransporter. Vägarna passerar genom centralorten och det är viktigt att de utformas så att de integreras i stadsmiljön på ett bra sätt och att barriäreffekter byggs bort. Dessa infrastrukturer är därtill viktiga att bevara och utveckla ur ett totalförsvarsperspektiv.

Med digitaliseringen och teknikutveckling som drivande trender i världen ställs också höga krav på utbyggnad av digital infrastruktur och infrastruktur för energi. Det går inte att helt förutspå hur behovet av den infrastrukturen ser ut fram till år 2050 och inte heller kommande anläggningsmetoder och tekniker. Det kan komma att behövas åtkomst till mark och andra faciliteter, både ovan och under jord, för att säkerställa sådan verksamhet på lång sikt inom centralorten.

Genom att infrastruktursystemet (trafik, el, digital samt vatten och avlopp) utvecklas på ett sådant sätt att alla trafikslag och all infrastruktur kan nyttjas på ett hållbart och sammanhängande sätt, ökar effektiviteten i systemet. Ett sammanhängande infrastruktursystem som är tryggt och effektivt, har god framkomlighet för människor och gods samt är motståndskraftigt och anpassningsbart mot samhällsförändringar och risker och möter framtiden på ett bra sätt.

Ställningstaganden:

- Centralorten ska utvecklas som en sammanhållen helhet. Arvika och Jössefors ska knytas samman och utvecklas i symbios.
- Centralorten utgör en viktig knutpunkt för kontakten med omvärlden. Här möts riksvägar, länsvägar, järnväg och en framtida båtlinje. Dessa funktioner sammantaget möjliggör för viktiga godstransporter, personresor, kontakt med omgivande landsbygder, kontakt med övriga kommunen och med omvärlden.
- Järnvägen mellan Oslo och Stockholm utgör en prioriterad fråga i kommunens utvecklingsinriktning och framtida fysiska planering. Aktiv dialog med projektet och bolaget Oslo-Sthlm 2.55 ska föras i syfte att verka för ett tågstopp vid Arvikas järnvägsstation samt säkerställa bra anslutningar till Arvika.
- Den fysiska miljön ska utformas för att överbrygga fysiska och mentala barriärer inom centralorten i syfte att öka tillgängligheten för alla grupper i samhället. Alla centralortens delar ska uppfattas som nära sammanlänkade och att det är lätt att ta sig emellan.
- Principen om 15-minutersstaden, som anpassats till Arvikaskalan, ska gälla inom centralorten.
- Det ska vara enkelt, tryggt, bekvämt, tillgängligt, framkomligt och säkert för oskyddade trafikanter att röra sig inom centralortens olika delar så som bostads-, verksamhets- och handelsområden. I stadskärnan har oskyddade trafikanter alltid företräde.

- Placera viktiga målpunkter och mötesplatser samt utveckla gång- och cykelstråk så att trygga och säkra vägar till skola och fritidsaktiviteter kan säkras för barn och unga.
- Placera viktiga målpunkter, service och bostäder för äldre så att trygga och säkra vägar för gång, cykel, rullstol och permobil kan säkras för dessa grupper. Beakta även höjdskillnader och möjligheter för vila längs viktiga stråk för äldre.
- Utforma gatumiljöer som styr flöden av olika trafiktyper (motorfordon, gods och oskyddade trafikanter) så att det bidrar till en tryggare, mera behaglig och mer levande stadskärna.
- Järnvägsstationen och busstationen ska kopplas samman tydligare och utvecklas som ett nav för hållbart resande i stadskärnan och centralorten. Kollektivtrafik från övriga delar av centralorten ska passera noden vid järnvägsstationen/busstationen för ett enklare resandeutbyte mellan olika transportslag. Framtidens resor till huvudstäder så som Oslo och Stockholm ska beredas utrymme och bidra till ett ökat hållbart resande, goda pendlingsmöjligheter och utbyggnad av ett prioriterat järnvägsstråk.
- Prioritera hållbara transportlösningar och planera med utgångspunkt i att olika lösningar passar för olika grupper och i olika delar av centralorten. Detta gäller även hållbara lösningar för godstrafik.
- Verka för välfungerande digital infrastruktur, exempelvis fiber och mobilnät. Frågan ska beaktas tidigt i olika processer samt i planarbeten för att säkra åtkomst till mark och andra faciliteter, både ovan och under jord.

Öka kontakten mellan invånare, näringsliv och kommunen

För att skapa en hållbar och livskraftig centralort måste kommunen och näringslivet arbeta nära invånarna, näringslivet och föreningslivet för att möta framtidens behov. Genom att främja dialog, samverkan och samnyttjande skapas förutsättningar för en innovativ och dynamisk stadsmiljö där alla aktörer bidrar till den gemensamma utvecklingen. Samtidigt måste kommunen vara en föregångare i att skapa förutsättningar för nya idéer och lösningar, och säkerställa att alla invånare har tillgång till de tjänster och resurser de behöver för att trivas och utvecklas.

Kommunen ska arbeta proaktivt och uppsökande för att bygga förtroende och skapa förståelse för olika behov och perspektiv. Kommunen ska fungera som en möjliggörare, med fokus på samverkan, och skapa en transparent och inkluderande dialog där alla röster ges möjlighet att bli hörda. Genom en nära kontakt mellan näringslivet, invånare och kommunens olika verksamheter kan utvecklingsbehov av till exempel verksamhetsmark, bostäder, mötesplatser eller kommunikationsstråk identifieras tidigt. Utvecklingen av den fysiska miljön inom centralorten behöver därför ske i dialog och samverkan för att nå ett så gott resultat som möjligt.

Barn, ungdomar, äldre, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder - jämlikheten ska återspeglas i alla beslut som fattas och utgör därmed den grund som vårt samhälle bygger på. Inom centralorten är barn, unga och äldre extra viktiga grupper att involvera i arbetet genom inbjudan till samtal, medskapande och för att få bättre förståelse för varandra.

I Arvika kommun finns en stor palett av företag i varierande storlekar och inom olika kunskapsområden, från världsledande storföretag till de mindre med spetskompetens som är unika i sitt slag. Många av dessa ligger inom centralorten och det är därför extra viktigt att arbeta med förutsättningarna för näringslivet här. Det handlar om att skapa ytor för företagen att utvecklas på eller plats för nya som vill flytta hit. Genom att skapa arenor för samverkan och kunskapsutbyte mellan företag, utbildningsinstitutioner och andra aktörer kan möjlighet för kompetensutveckling skapas. Det handlar också om att det behöver finnas ytor för bostäder så att personalen har någonstans att bo. Vi behöver också säkerställa behovet av och främja kommunens samhällsviktiga verksamheter som både drivs och utförs av kommunen i egen regi men också till stor del inom kommunens näringsliv.

För att skapa en funktionell och effektiv stadsmiljö är det viktigt att placera arbetsplatser och service nära där människor bor och rör sig. Arvikas stadskärna ska fortsätta vara en levande och unik plats där handel, service och kultur samverkar. Detta innebär att stadsplaneringen ska fokusera på att skapa fler arbetsplatser i centrala lägen, och att kollektivtrafiken ska koppla samman bostadsområden med dessa arbetsplatser. För att främja lokala företag och entreprenörskap ska det även finnas utrymme för flexibla arbetsmiljöer och nya typer av verksamheter, som co-working spaces (delade arbetsplatser) eller mindre hantverksföretag.

Stadskärnan i Arvika präglas av sina karaktäristiska gator och byggnader i ett rutnät, sitt levande centrum och den gröna oasen stadsparken alldeles intill. Det unika med Arvika är att centrum har sina små unika butiker, variation av arbetsplatser, offentlig service, dagligvaruhandel, sitt starka restaurangutbud och sina välbevarade kulturmiljöer. Arvika kommun ska även fortsättningsvis möjliggöra att stadskärnan ska vara levande, där de små, unika butikerna blir en stark motpol till de mer perifert belägna handelsområdena som andra kommuner valt att satsa på. Ska handel lokaliseras perifert så är det främst skrymmande varor som är lämpliga att placera där.

Kultur i alla dess former utvecklar och formar både samhället och oss som individer genom att ge förståelse, skapa sammanhang och inspirera. Kultur är också en viktig del av Arvikas identitet och kan bidra med viktiga element i den fysiska miljön. Inom centralorten ska platser för olika typer av konst och kultur skapas för att möjliggöra för fler att ta del av den. Det kan vara mer permanenta platser inomhus som konsertlokaler eller biograf men också konstutställningar längs cykelvägar eller en tillfällig installation i en park.

En annan viktig aspekt är att möjliggöra samnyttjande av lokaler och utemiljöer, där både företag, föreningar och offentliga aktörer kan dela på resurser och skapa nya synergieffekter. Detta skapar inte bara ett dynamiskt och kreativt klimat utan bidrar även till att minska behovet av nybyggnation och överflödiga ytor. Även möjligheter att testa nya idéer och temporära lösningar kan vara ett sätt att skapa nya möjligheter och prova sig fram utan långsiktiga investeringar.

Lokala krafter som driver på är en viktig del i kärnan av Arvika kommun och de ser hela tiden nya möjligheter till utveckling av olika platser. I dessa situationer behöver kommunens verksamhet vara en naturlig del av kontaktnätet för att skapa en samverkan där medskapande kan ske, innovationer födas och idéer förverkligas.

Ställningstaganden:

- Arbeta proaktivt och uppsökande för att skapa en kontakt som bygger på jämlikhet, tillit och förtroende mellan invånare, näringslivet och kommunen.
- Uppmuntra till dialog och öppenhet i utvecklingsprocesser. Kommunen ska vara en föregångare i kommunala projekt och säkerställa att de genomförs med transparens och att dialoger hålls med relevanta grupper. Involvera invånare och föreningsliv vid utveckling av mötesplatser.
- Barn, unga och äldre är prioriterade grupper i planeringen i Arvika kommun och således även inom centralorten. Att göra barn- och äldrekonsekvensanalyser vid nya projekt, utveckling av det offentliga rummet eller i andra processer där dessa grupper kan beröras är därför något som ska värderas i varje enskilt fall.
- Utveckla och stärka mötesplatser inom centralorten som ger förutsättningar för samverkan och innovation för organisationer inom utbildning, för civilsamhället och för näringslivet.
- Inom centralorten ska en planberedskap för bostäder, service, utbildning och näringsliv finnas för att säkerställa framtida näringslivsutveckling och kompetensförsörjning.
- Arbetsplatser och service ska lokaliseras nära där människor bor och rör sig, vid knutpunkter och längs viktiga kommunikationsstråk.
- Handel och service ska lokaliseras i stadskärnan eller i anslutning till en mindre nod för bebyggelse och service. Handel med skrymmande varor kan tillåtas att placeras mer perifert.
- Inom centralorten ska det finnas platser för att ta del av olika typer av kultur och konst. Dessa möjligheter ska finnas både i lokaler inomhus samt utomhus längs stråk och i offentliga rum.
- Publika lokaler och utemiljöer ska utformas för att underlätta samnyttjande och samverkan mellan olika verksamheter och aktörer samt ett mera resurseffektivt nyttjande av allmänna ytor. Kommunen ska föregå med gott exempel i sina egna lokaler och utemiljöer.

- Kommunen ska fungera som en möjliggörare och medskapare genom samverkan när olika krafter vill utveckla sina idéer. Exempel på detta är kontaktvägen föreningservice och näringslivssupporten.

Öka kontakten till platsens unika identitet

Centralortens unika identitet, präglad av det historiska arvet, sin natursköna omgivning och sitt lokalengagemang är en viktig del av attraktionskraften. I förlängningen är Arvikas centralort även en självklar del av Västra Värmlands gemensamma identitet.

För att stärka centralortens unika identitet är det viktigt att återknyta till det som är speciellt – kulturmiljö, småskalighet, framtidstro, närhet till landsbygderna och en levande stadskärna. Genom att bevara och lyfta fram dessa element kan vi skapa platser där människor känner sig förankrade och stolta. Storheten ligger i det lilla – i den lilla stadens skala, närheten till det mesta och överblickbarheten av dess småskaliga men rika och varierade utbud. Genom att vårda och utveckla platsernas unika identitet skapar vi en centralort som både respekterar sin historia och utvecklas emot en hållbar framtid.

Centralorten består av många mindre delar; stadsdelar, landsbygder, grönområden, bostadskvarter, torg och lekplatser. Alla dessa delar har unika förutsättningar som bidrar till centralorten som helhet. Varje del har sin egen historia, karaktär och sitt uttryck som ska få möjlighet att utvecklas, men som också ska samspela med sin kontext för att skapa en trivsam och trygg miljö. Genom att satsa på att utveckla respektive plats utifrån dess egen karaktär och förutsättning stärks den samlade identiteten för hela centralorten.

De historiska byggnaderna, de gamla industribyggnaderna och rutnätsstaden i stadskärnan är alla värdefulla delar som ger centralorten sin karaktär, håller liv i berättartraditionen och skapar utrymme för glödande kreativitet och företagsamhet. För att öka kontakten till platsens unika identitet är det viktigt att dessa historiska värden inte bara bevaras utan också lyfts fram som en del av den mer moderna orten.

Stadskärnan i Arvika är en samlande nod för hela kommunen och ska vara en levande och inkluderande plats. Här kan boende, besökare och näringsliv mötas i nya sammanhang och samverka. För att stärka den lokala ekonomin och bevara stadskärnans unika karaktär behöver möjligheter för ett brett utbud av handel och service samlas här. Viss mindre handel och service som underlättar människors vardagsliv bör även finnas samlat vid mindre noder i andra delar av centralorten. Handelsområden i större skala ska undvikas då de riskerar att utarma den potential som finns inom stadskärnan. För mer skrymmande varor kan möjligheter ges i andra delar av centralorten, men då behöver möjligheten att ta sig dit med gång och cykel säkerställas.

En viktig del i att skapa en levande stadskärna är att det finns ytor där människor vill stanna upp, utforska och spendera tid. Det handlar till exempel om att skapa utrymme för kultur, handel, service och sociala möten. Att komplettera med mötesplatser både inomhus och utomhus i stadskärnan skapar möjligheter för människor att spendera mer tid här. Det är också positivt för handelsunderlaget i centrum och möjligheterna till att stärka en levande stadskärna.

Utöver stadskärnan behöver även andra delar av centralorten kompletteras med mötesplatser och mindre servicefunktioner. Detta kan exempelvis innebära lekplatser, promenadstråk, självservicebutik eller paketutlämning.

För att skapa en trivsamt och levande miljö är det viktigt att centralorten utvecklas med omsorg om gestaltning där småskaligheten bevaras och detaljer i utformningen får stort utrymme. Byggnader och offentliga rum ska gestaltas med omsorg och respekt för sin lokala kontext. Gestaltungsarbetet blir extra viktigt där det rör sig mycket människor, till exempel i stadskärnan, längs vattnet och utmed viktiga stråk, torg och parker. I anslutning till större industriområden och tekniska anläggningar är det viktigt att arbeta med gestaltning av fasader och kantzoner som kan ge ett visuellt skydd. Detta är även speciellt viktigt längs med infarterna eftersom dessa platser är det första intrycket man får av centralorten. Välkomnande entréer till centralorten stärker den första bilden människor får av platsen och presenterar centralorten från sin bästa sida.

Ställningstaganden:

- Storheten ligger i det lilla. Ta utgångspunkt i centralortens identitet som den lilla platsen med stora möjligheter och säkerställ att karaktären bevaras och stärks. Utveckla centralortens olika delar utifrån respektive plats egna kvaliteter och identitet. Platsvarumärket för Arvika - *"Arvika. Lite mindre. Mycket mer"* har mycket att bidra med i beskrivningen av platsens kvalitéer.
- Utveckla centralorten med respekt för kulturmiljön och de historiska värdena. Använd dem som en tillgång att bygga vidare på. Centralortens olika delar har unika kvaliteter som kan utvecklas och bevaras.
- Skydda rutnätsstadens värden och ta hänsyn till stadens karaktäristiska siluett. LÄNK: [Arkitekturstrategin](#), [Kulturmiljöprogram för Arvika stadskärna](#)
- Utveckla stadskärnan så att förutsättningarna för en levande stadsmiljö kvarstår. Arbeta både med en blandning av funktioner, utbud av lokaler och aktivera det offentliga rummet.
- Skapa platser och små installationer i det offentliga rummet som ger människor möjlighet att stanna upp och spendera tid där.
- Inom centralorten läggs extra vikt vid att utforma bebyggelse som i sin skala, struktur och gestaltning tar hänsyn till och kompletterar platsens unika karaktär, landskapsbild och stadssiluett. LÄNK: [Arkitekturstrategin](#), [Riktlinjer för byggande på landsbygden i Arvika kommun](#)
- Säkerställ välkomnande och väl gestaltade entréer till centralorten där riksväg 61 och länsvägarna 172 och 175 är prioriterade vägar. Även ankommande med tåg till stationen och med båt via Glafs fjorden och Kyrkviken ska prioriteras. LÄNK: [Arkitekturstrategin](#)

Balansera utveckling mot vad jordens resurser klarar av

Att hålla oss inom de planetära gränserna är en förutsättning för att skydda vår planet och ge möjligheter till ett gott liv i centralorten idag och för kommande generationer. Skapandet av ett långsiktigt hållbart samhälle gör vi bäst genom att ta ansvar för vår natur, våra resurser och tillgångar, vår omgivning och för varandra. Förändringar i omvärlden och klimatet innebär att samhällsplaneringen behöver hantera nya utmaningar och planera för ett robust system som kan hantera detta.

Skogen, det öppna landskapet, luften och vattnet behöver skyddas och skötas med fokus på det långsiktiga perspektivet. Naturen och dess resurser behöver ses som en helhet, där eventuella förändringar inom ett område kan påverka och få konsekvenser även i andra delar. För vissa typer av ekosystem och dess invånare är mänsklig närvaro och insatser nödvändiga – exempelvis slåtterängar med sin rika biologiska mångfald – medan det i många andra fall snarare krävs en återgång till vildare typer av biotoper – som i skogar eller vattendrag – för att ekosystemens alla arter ska kunna existera. Ett sätt att gynna det senare är att genom återförvildning (rewilding) låta vissa områden återgå till sin naturligt vildare form och därmed återställa ekosystemens processer och funktioner, till gagn också för människans tillgång till ekosystemtjänster.

Naturens gröna och blå strukturer är av grundläggande betydelse för alla livsformer. Det är också viktigt att strukturen i stor utsträckning är sammanhängande och inte hindras eller stängs in av större barriärer, och att tillräckliga områden lämnas ostörda för att tillgodose arters naturliga behov. De gröna och blå stråken är viktiga spridningskorridorer för olika arter och de ger oss människor många viktiga ekosystemtjänster. När vi balanserar utvecklingen och tar hänsyn till ekosystemens värden värnar vi biologisk mångfald och viktiga landskapsmiljöer vilket också bidrar till att minska sårbarheten i hela ekosystemen.

Utöver att skydda viktiga delar av ekosystemet behöver vissa områden också vårdas. De brukade skogarna behöver tas om hand på ett ansvarsfullt sätt, genom ett varsamt och långsiktigt hållbart skogsbruk. På samma sätt som vi värnar vårt skogsbruk så behöver också ett stort ansvar tas för jordbruksmarken. Den är en viktig resurs för livsmedelsförsörjningen som ger möjlighet till lokal produktion och större självförsörjandegrad. Detta bidrar till en mer hållbar livsmedelsförsörjning och bättre robusthet vid samhällsstörningar och kriser.

Vattenmiljöerna i kommunen har överlag höga biologiska värden och det är god tillgång och kvalitet på grundvatten. Grundvattnets kvalitet och kvantitet kan påverkas negativt av hårdgjord mark. Vatten är en viktig naturresurs för att få exempelvis dricksvatten och förnybar energi. För att säkerställa fortsatt god kvalitet måste vattenmiljöerna och grundvattnet skyddas från övergödning och utsläpp av skadliga ämnen. Det behövs också en kontinuerlig förbättring av ytvattenkvaliteten i påverkade vattenförekomster, så att fler sjöar och vattendrag uppnår god ekologisk och kemisk status enligt miljökvalitetsnormerna (MKN) och så att hållbara livsmiljöer långsiktigt kan bevaras. Det gör så att tillgången till livskraftiga sjöar, vattendrag och hälsosamt dricksvatten säkerställs även för framtiden.

En god luftkvalitet utomhus är viktigt både för miljön och för människors hälsa. Överskridande av miljökvalitetsnormerna för luft inom centralorten, visar att minskade utsläpp från motortrafik och vedeldning i tät bebyggelse är väsentligt för att nå målet om ren luft. Samtidigt är värnandet av skog och vegetation, stora träd och annan grönstruktur i bebyggda områden och den biologiska mångfalden över lag viktigt för ren luft.

Att balansera utveckling mot vad jordens resurser klarar av innebär att uppmuntra till och underlätta för människor att leva på ett långsiktigt hållbart sätt. Det ska vara lätt att transportera både varor och människor i ett robust system med olika hållbara alternativ. Eftersom människorna som bor inom centralorten har olika förutsättningar och behov behöver det finnas olika alternativ för hållbara transportmedel. Gång och cykel ska ha extra fokus för transporter inom centralorten och framför allt i stadskärnan. Kollektivtrafik med buss och tåg är en lösning längs större stråk både inom centralorten och vidare ut till andra delar av regionen. Detta kräver välplanerade ytor för stationer och hållplatser inom centralorten. Järnvägsstationen och busstationen i stadskärnan är huvudpunkten för resor längre bort, medan de mindre hållplatserna är viktiga för det lokala systemet inom centralorten.

Att samla bebyggelse i anslutning till befintliga stråk för gång, cykel och kollektivtrafik och service bidrar till att underlätta ett hållbart vardagsliv. Det minskar behovet av motortransporter samtidigt som det också begränsar behovet av att bygga ny infrastruktur. Sammantaget kan det stanna av eller minska naturresursförbrukningen. För att klara av att balansera utvecklingen mot vad jordens resurser räcker till, måste effektivt nyttjande av naturresurserna och användning av flödande energi, energikällor som vind, sol och vatten som baseras direkt eller indirekt på solenergi, väga tungt i samhällsplaneringen.

Lokal produktion och cirkulärt tänkande behöver stå i fokus för att Arvika kommun ska kunna utvecklas inom de planetära gränserna. Arbete behöver göras för att till exempel skapa förutsättningar för att kunna odla mer av de livsmedel vi konsumerar, och att utveckla hållbar energiproduktion. Ytor för detta finns huvudsakligen utanför centralorten, men de behöver finnas även inom centralorten. Återbruk och återvinning behöver också stå högt upp på agendan i allt från konsumerade produkter till byggnader och infrastruktur. Detta innebär att välja hållbara byggnadsmaterial och prioritera kvalitet och flexibilitet, så att det som byggs håller över en längre tid och enkelt kan återanvändas för nya användningsområden. Det material som uppstår måste kunna hanteras, lämnas in eller återbrukas på ett enkelt sätt. Innan det byggs nytt behöver man också titta på om det som redan finns kan rustas upp eller göras om för att passa de nya behoven.

Vid utveckling behöver kommunen jobba med ett proaktivt planarbete för att tillhandahålla mark som passar för respektive ändamål utan att äventyra de ekologiska och sociala värden som finns i omgivningen. Det innebär även en strävan efter att ta så lite orörd mark som möjligt i anspråk. En långsiktigt hållbar utveckling ska prioriteras över kortsiktiga ekonomiska intressen. Det kommer inte alltid att vara lätt. Vi kommer att ställas inför situationer där vi är i behov av mark för att kunna fortsätta vara en attraktiv kommun för våra invånare och företag. I de lägena är det viktigt att alla parametrar tydliggörs och att en avvägning görs där motivet till ianspråktagandet blir tydligt och att krav på ekologisk kompensation ställs när orörd mark exploateras.

Ställningstaganden:

- Skydda och vårda natur, vatten, skog- och jordbruksmark samt småskaligt jordbrukslandskap från exploatering och kortsiktigt ekonomiskt brukande som inte är hållbart i längden. Orörd natur är en viktig resurs som ska skyddas från exploatering i möjligaste mån.
- I de fall orörd mark behöver tas i anspråk ska ekologisk kompensation utredas och krav ställas på exploitören.
- Skapa ytor för återbruk av material, cirkulära flöden och hållbar avfallshantering. Överväg alltid omvandling av befintlig bebyggelse innan rivning eller nybyggnation.

- Bygg och utveckla med hållbara materialval i fokus. Lägg stor vikt vid kvalitet och flexibilitet för att skapa byggnader med lång livslängd. Vid detaljplaneläggning bör det utredas och säkerställas att hållbara materialval medges. Kommunens träbyggnadsstrategi ska vara vägledande vid beslut om ny- och ombyggnationer. LÄNK: [Träbyggnadsstrategi](#)
- Ytor som möjliggör för självförsörjning och hållbar lokal produktion, både för livsmedel och energi, ska finnas inom centralorten för att skapa ett mera resilient samhälle.
- Utveckla en trygg och motståndskraftig centralort som klarar av framtidens utmaningar samt förebygger hot och risker.
- Skapa platser som underlättar och uppmuntrar invånare, näringsliv och andra organisationer till att göra hållbara val i vardagen. Det kan innebära att låta bilen stå för färd till jobbet, eller att bättre nyttja cirkulära produkter och återbruka material, jord- och schaktmassor förr användning av nya råvaror. Kommunen ska föregå med gott exempel.
- Laddinfrastrukturen inom centralorten ska vara väl utbyggd både för bilar och tyngre fordon.
- Lokalisera och utforma ny bebyggelse så att behovet av motorfordonstransporter minskar och effektiv markanvändning kan uppnås. Samla ny bebyggelse och funktioner i nära anslutning till befintlig bebyggelse och viktiga kommunikationsstråk.
- Utveckla och underlätta för hållbara transportmöjligheter som ska leda till mindre motortrafik inom centralorten. Lägg extra fokus på gång och cykel.
- Bevara och utveckla nya gröna kopplingar, rekreationsstråk och spridningskorridorer mellan grönområden inom centralorten och till omgivande naturmark.
- Säkerställ ytor som bidrar till biologisk mångfald och ekosystemtjänster inom centralorten.
- Säkerställ att ekosystemtjänster och andra naturvärden tas i beaktande vid planering och exploatering av mark. Ekosystemtjänster är ett måste för människors välmående och kan bidra med funktioner för ett mer robust samhälle.
- Säkerställ fortsatt skydd för och främjande av funktionella ekosystem.
- Naturbaserade lösningar ska användas i stället för eller som komplement till tekniska metoder för att lösa samhällets utmaningar, till exempel för dagvattenhantering i stadsmiljö.
- Arbeta för en god luftkvalitet inom centralorten i enlighet med miljökvalitetsnormerna för luft, i syfte att skydda människors hälsa och miljön.
- Säkerställ fortsatt god kvalitet på grundvatten, genom att minska hårdgjord mark och skydd mot markföroreningar.
- Arbeta för att alla ytvatten ska uppnå miljökvalitetsnormerna.

Balansera utveckling mot våra ekonomiska resurser

Arvika kommuns ekonomiska resurser är det huvudsakliga medel som kan användas för att genomföra de strategier som beslutas i visionen, översiktsplanen och andra strategiska dokument. Att balansera utvecklingen mot våra ekonomiska resurser handlar om att göra avvägningar och prioriteringar, så att de ekonomiska medlen används klokt. Ett klokt användande är att skapa ett mer flödeseffektivt kretsloppssamhälle, där vi får ut så mycket långsiktig hållbarhet som möjligt av de ekonomiska resurser vi har. Med prioriteringar och avvägningar som stärker cirkulär ekonomi i samhället kan naturresursanvändningen minska, mer material cirkuleras och välfärden öka, så att vi får större samhällsnytta.

För att uppfylla det som anges i den fördjupade översiktsplanen krävs att ekonomiska samhällsplaneringsbeslut fattas med ett långsiktigt perspektiv i fokus. Investeringar och utgifter som över tid är kostnadseffektiva måste prioriteras. De åtgärder som har en lägre kostnad på kort sikt men som kommer kosta mer över tid måste identifieras och undvikas. Således ska ett gott resultat i ett längre tidsperspektiv väga tyngre än en eventuellt högre kostnad i det korta perspektivet.

Ett mer effektivt nyttjande av de ekonomiska medlen kan också uppnås genom att aktivt bedöma varje investeringsbidrag till prioriterade samhällsnyttor som bygger långsiktigt hållbarhet och ger synergieffekter. Ekonomiska prioriteringar i samhällsplaneringen som stärker och utvecklar cirkulära flöden av tekniska och biologiska material bidrar till mer cirkulär ekonomi. Kostnadseffektiviteten ökar genom investeringar som minskar löpande kostnader. Det kan vara investeringar som minskar utsläppen eller effektiviserar energi- och naturresursanvändning inom transporter, infrastruktur och bebyggelse. På så sätt kan vi få mer gjort med samma ekonomiska medel.

I Arvika kommun är engagemanget i föreningar, företag och andra organisationer stort. Det finns också en fin tradition av att ta hand om varandra och hjälpas åt. Här finns en stor möjlighet att hitta samarbeten för att tillsammans utveckla Arvika kommun mot den framtid som beskrivs i visionen och den fördjupade översiktsplanen. Att stärka förutsättningarna för civilsamhällets aktörer att delta i förvaltande och utveckling av samhället bidrar till en uppväxling av hållbarhetsarbetet och en hushållning med de ekonomiska resurserna.

Det finns också många olika typer av externa ekonomiska medel att söka för att finansiera satsningar och initiativ som bidrar till visionen "Ett Arvika som glöder". Det är viktigt för kommunen att aktivt hålla sig uppdaterad och leta efter möjligheter som kan tillföra ytterligare ekonomiska medel.

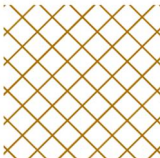
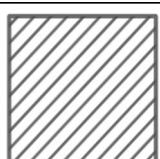
Ställningstaganden:

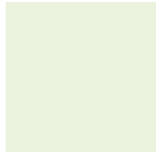
- Planera med fokus på långsiktighet och kvalitet som bygger hållbarhet och kan ge ekonomiska vinster över tid, även då det sker på bekostnad av kortsiktiga ekonomiska mål.
- Ekonomiska avvägningar ska prioritera cirkulära flöden av tekniska och biologiska material för en mer cirkulär ekonomi.
- De projekt och investeringar som bedöms kunna ge bäst resultat i förhållande till uppfyllnad av den fördjupade översiktsplanens ambitioner bör prioriteras.
- Varje projekt/investering/satsning bör bidra till att uppfylla flera olika mål eller syften. Att arbeta med synergieffekter gör att en högre ekonomisk effektivitet kan uppnås.

- Verka för att hitta samverkansmöjligheter och samarbeten för att tillsammans utveckla centralorten. Kroka arm med näringslivets muskler och de ideella krafternas energi för att räckta längre.
- Verka för att hitta extern finansiering som kan bidra till den fördjupade översiktsplanens genomförande.
- Skapa goda miljöer inom centralorten så att fler människor vill bo kvar eller flytta till Arvika. Genom att göra det trivsamt för de som redan bor här idag så kan fler ges möjligheten att upptäcka kvaliteterna med centralorten Arvika.

Mark- och vattenanvändning

I avsnittet redovisas Arvika kommuns förslag till mark- och vattenanvändningskarta med tillhörande ställningstaganden för centralorten. Kartan med tillhörande tabell utgör grunden för kommunens prioriteringar och avvägningar mellan allmänna intressen avseende hur mark- och vattenområden ska användas. I avsnittet finns en karta som anger mark- och vattenanvändningen för centralorten. Lämplighetsprövning och detaljerade studier av platsens förutsättningar görs senare i planerings- och prövningsprocesserna genom exempelvis detaljplaner, förhandsbesked och bygglov.

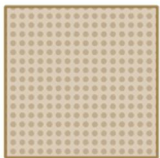
		Avgränsning för fördjupad översiktsplan Arvika och Jössefors.		
		Avgränsning Arvikas stadskärna.		
		Nya utvecklings- eller omvandlingsområden.		
Landsbygd	Underkategori	Avsikt	Ställningstagande	Hänsyn
	Landsbygd 1 (Tätare landsbygd nära service)	Landsbygd 1 avser huvudsakligen det naturnära boendet med korta avstånd till infrastruktur och service. Här medges en lite tätare bebyggelse än i landsbygd 2 och med en större tomtstorlek än tomter som återfinns inom detaljplanelagt område. Enstaka mindre och icke störande verksamheter kan finnas inom markanvändningen.	Bebyggelse ska placeras i nära anslutning till befintlig eller planerad infrastruktur. Ny bebyggelse ska komplettera befintlig bebyggelsestruktur i byar eller samlingar av byggnader. Inom Landsbygd 1 kan generellt en större tomtstorlek än tomter som återfinns inom detaljplanelagt område tillåtas. Lämpligheten för bebyggelseutveckling	Riktlinjer för byggande på landsbygden ska följas. Natur- och kulturmiljö samt landskapsbild ska värnas.

			prövas företrädesvis genom bygglov, så länge inte detaljplanekravet i Plan- och bygglagen inträder. Delar av Landsbygd 1 omfattas av gällande detaljplaner och områdesbestämmelser.	
	Landsbygd 2 <i>(Skogsbygd med glesare bebyggelsestruktur)</i>	Inom Landsbygd 2 sker bebyggelseutveckling i begränsad omfattning och med glesare bebyggelsestruktur. Enstaka mindre och icke störande verksamheter kan finnas inom markanvändningen.	Skog- och jordbrukets intressen och fortsatta utveckling ska prioriteras före annan konkurrerande markanvändning. Bebyggelse ska placeras i nära anslutning till befintlig eller planerad infrastruktur. Ny bebyggelse ska komplettera befintlig bebyggelsestruktur i byar eller mindre samlingar av byggnader. Lämpligheten för bebyggelseutveckling prövas företrädesvis genom bygglov så länge inte detaljplanekravet i Plan- och bygglagen inträder. Delar av Landsbygd 2 omfattas av gällande detaljplaner och områdesbestämmelser.	Riktlinjer för byggande på landsbygden ska följas. Natur- och kulturmiljö samt landskapsbild ska värnas.
Sammanhängande bostadsbebyggelse	Underkategori	Avsikt	Ställningstagande	Hänsyn

		Inom område för sammanhängande bostadsbebyggelse avses utveckling av bostäder genom förtätning, omvandling av befintlig bebyggelse och nybyggnation.	Användningen utgör en prioriterad del av kommunens utveckling och bidrar till att reglera byggnation och säkerställa bostadsbehovet. Inom användningen medges i mindre omfattning funktioner och service som stödjer bostadsbebyggelsen, så som förskola, grönytor, föreningslokal eller mindre verksamheter som inte stör omgivningen, exempelvis mindre kontor, frisör eller servicebutik. Inom området ska principerna från Arvikas version av konceptet 15-minutersstaden eftersträvas. Det ska vara tryggt och enkelt att gå och cykla inom områden för sammanhängande bostadsbebyggelse. Vid bebyggelseutveckling inom sammanhängande bostadsbebyggelse ska möjligheter att tillskapa en blandad bebyggelsestruktur och blandade boendeformer inom respektive delområde prioriteras. Inom markanvändningen ska komplettering av befintlig bebyggelse och förtätning prioriteras, i	Kommunens arkitekturstrategi ska följas för att tillvarata kommunens arkitektoniska kvaliteter och unika värden. Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksintressen, värden och hänsyn.
---	--	---	--	--

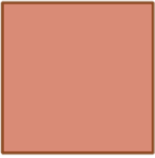
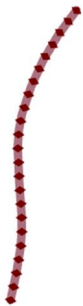
			balans med behov för friyta och grönstruktur. Bebyggelseutveckling inom sammanhängande bostadsbebyggelse ska i huvudsak etableras i anslutning till befintlig infrastruktur samt inom kommunens verksamhetsområde för VA. Inom sammanhängande bostadsbebyggelse ska möjligheter för sociala mötesplatser, tillgång till tätortsnära natur och grönska samt viktiga stråk för gång och cykel utvecklas för att säkerställa ett enkelt vardagsliv. Principen 3-30-300 ska eftersträvas. Bebyggelseutveckling sker inom befintliga detaljplaner, genom revidering av äldre planer eller framtagande av nya. Bebyggelse inom markanvändningen ska företrädas av detaljpanelläggning.	
Mångfunktionell bebyggelse	Underkategori	Avsikt	Ställningstagande	Hänsyn
	Centrum	Inom område för centrum avses utveckling av blandstad genom förtätning och omvandling för bostäder, service, skola, handel, kontor, fritidsaktiviteter, grönska	Användningen utgör en prioriterad del av kommunens utveckling. Möjligheterna till förtätning och tillskapandet av en blandad stadsmiljö ska	Kommunens arkitekturstrategi ska följas för att tillvarata kommunens arkitektoniska

		och andra centrumfunktioner.	prioriteras i balans med behov för friyta och grönstruktur. Inom området ska principerna från Arvikas version av konceptet 15-minutersstaden eftersträvas. Det ska vara lätt och tryggt att gå och cykla mellan målpunkter inom markanvändningen. Tillgänglighet till service och kommunikationer ska vara hög. Principen 3-30-300 ska eftersträvas. Inom mångfunktionell bebyggelse centrum ska god tillgång till tätortsnära natur och park samt ett varierat utbud av sociala mötesplatser säkerställas. Bebyggelseutveckling sker inom befintliga detaljplaner, genom revidering av äldre planer eller framtagande av nya. Bebyggelse inom markanvändningen ska företrädas av detaljpanelläggning. Platsspecifika ställningstaganden: Arvika stadskärna: Centralortens huvudsakliga nod för mötesplatser, handel och service. Blandstad med fokus på liv, rörelse	kvaliteter och unika värden. Inom användningen ska extra vikt läggas vid gestaltning av bebyggelse och platser. Kulturmiljö ska värnas. Stadssiluetten och siktlinjerna ner mot vattnet ska värnas. Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksintressen, värden och hänsyn.
--	--	------------------------------	--	--

			och mänsklig skala. Kopplas samman med fortsatt utveckling i hamnområdet, det ska vara enkel att röra sig däremellan. Jössefors, Prästängen och Dottevik: Mindre noder för kompletterande service och mötesplatser. Funktioner som bidrar till ett enklare vardagsliv i anslutning till större bostadsområden. Gemenskapsnav (Minneberg, Hamnen och Jössefors) ska stärkas som mötesplatser. Möjligheter för aktiviteter som lockar olika grupper av människor bör finnas.	
	Besöks- anläggning	Inom användning besöksanläggning avses anläggningar för fritid, idrott, kultur, mötesplatser och andra aktiviteter. Möjligheter för samnyttjande av lokaler och utemiljöer är viktigt.	Användningen utgör en prioriterad del av kommunens utveckling. Inom markanvändningen ska komplettering av befintlig bebyggelse och förtätning prioriteras, i balans med behov för friyta och grönstruktur. Möjligheterna till förtätning och tillskapandet av mötesplatser för alla ska prioriteras. Inom området ska principerna från Arvikas version av konceptet 15-minstaden eftersträvas.	Kommunens arkitekturstrategi ska följas för att tillvarata kommunens arkitektoniska kvaliteter, unicitet och värden. Inom användningen ska extra vikt läggas vid gestaltning av bebyggelse och platser. Kulturmiljö ska värnas. Stadssiluetten och siktlinjerna ner mot vattnet ska värnas.

			Principen 3-30-300 ska eftersträvas. Bebyggelseutveckling sker inom befintliga detaljplaner, genom revidering av äldre planer eller framtagande av nya. Bebyggelse inom markanvändningen ska företräddas av detaljpanelläggning. Platsspecifika ställningstaganden: Gemenskapsnav (Vik, Jössefors och Prästgårdsområdet) ska stärkas som mötesplatser. Möjligheter för aktiviteter som lockar olika grupper av människor bör finnas.	Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksentressen, värden och hänsyn.
	Samhällsservice	Inom användning samhällsservice avses ytor för olika typer av samhällsservice, såsom skolor, förskolor, kategoribostäder, bibliotek eller föreningslokaler. Möjligheter för samnyttjande av lokaler och utemiljöer är viktigt.	Användningen utgör en prioriterad del av kommunens utveckling. Inom markanvändningen ska komplettering av befintlig bebyggelse och förtätning prioriteras, i balans med behov för friyta och grönstruktur. Möjligheterna till förtätning och tillskapandet av samhällsservice och mötesplatser för alla ska prioriteras. Inom området ska principerna från Arvikas version av konceptet 15-	Kommunens arkitekturstrategi ska följas för att tillvarata kommunens arkitektoniska kvaliteter, unicitet och värden. Inom användningen ska extra vikt läggas vid gestaltning av bebyggelse och platser. Kulturmiljö ska värnas. Stadsilluetten och siktlinjerna ner mot vattnet ska värnas.

			minutersstaden eftersträvas. Principen 3-30-300 ska eftersträvas. Bebyggelseutveckling sker inom befintliga detaljplaner, genom revidering av äldre planer eller framtagande av nya. Bebyggelse inom markanvändningen ska företrädas av detaljpanelläggning. Platsspecifika ställningstaganden: Gemenskapsnav (Dottevik) ska stärkas som mötesplats. Möjligheter för aktiviteter som lockar olika grupper av människor bör finnas.	Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksentressen, värden och hänsyn.
	Verksamhet	Inom användningen mångfunktionell bebyggelse verksamhet avses verksamheter som är förenliga med störningskänslig bebyggelse och centrumkvalitéer.	Inom markanvändningen ska komplettering av befintlig bebyggelse och förtätning prioriteras, i balans med behov för friyta och grönstruktur. Inom området ska principerna från Arvikas version av konceptet 15-minutersstaden eftersträvas. Principen 3-30-300 ska eftersträvas. Bebyggelseutveckling sker inom befintliga detaljplaner, genom revidering av äldre planer eller framtagande av nya.	Kommunens arkitekturstrategi ska följas för att tillvarata kommunens arkitektoniska kvaliteter, och unika värden. Inom användningen ska extra vikt läggas vid gestaltning av bebyggelse och platser. Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet

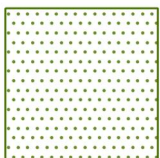
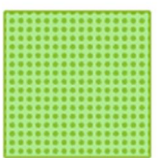
			Bebyggelse inom markanvändningen ska företrädas av detaljplaneläggning.	Riksintressen, värden och hänsyn.
	Vård	Inom användningen vård avses huvudsakligen bebyggelse och funktioner kopplat till vård, uttryckning- och räddningsinsatser.	Användningen utgör en prioriterad del av kommunens utveckling. Möjligheterna till förtätning och tillskapandet av ytor för vård, uttryckning- och räddningsinsatser ska prioriteras. Principen 3-30-300 ska eftersträvas. Bebyggelseutveckling sker inom befintliga detaljplaner, genom revidering av äldre planer eller framtagande av nya. Bebyggelse inom markanvändningen ska företrädas av detaljplaneläggning.	Kommunens arkitekturstrategi ska följas för att tillvarata kommunens arkitektoniska kvaliteter, unicitet och värden. Inom användningen ska extra vikt läggas vid gestaltning av bebyggelse och platser. Kulturmiljö ska värnas. Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksintressen, värden och hänsyn.
	Promenadstadsstråk	Användningen avser gatustråk för promenadstaden.	Kvalitéer för fotgängare, cyklister och vistelse i det offentliga rummet har förtur och trafik för motorfordon minskas. Möjligheter för temporära funktioner och aktiviteter som bidrar till en levande stadsmiljö ska ha företräde. Utformning av bebyggelsens bottenvåningar ska ges extra omsorg för att	Kommunens arkitekturstrategi ska följas för att tillvarata kommunens arkitektoniska kvaliteter, unicitet och värden. I anslutning till användningen ska extra vikt läggas vid gestaltning av bebyggelse och platser.

			stärka promenadstadens kvaliteter. Grönska ska vara en viktig del av dessa gaturum. Principen 3-30-300 ska eftersträvas.	Kulturmiljö ska värnas. Stadssiluetten och siktlinjerna ner mot vattnet ska värnas.
	Skolväg och fritidsstråk	Användningen avser gatustråk som kopplar till viktiga målpunkter för där barn och unga rör sig. Extra hänsyn ska tas till deras möjligheter att röra sig tryggt och säkert.	Kvalitéer för fotgängare och cyklister har förtur. Trygga och säkra stråk, passager och övergångar ska säkerställas. Barnperspektivet ska väga extra tungt i utformning och gestaltning av dessa stråk. Grönska ska vara en viktig del av dessa gaturum. Principen 3-30-300 ska eftersträvas.	Kommunens arkitekturstrategi ska följas för att tillvarata kommunens arkitektoniska kvaliteter, unicitet och värden. Kulturmiljö ska värnas. Stadssiluetten och siktlinjerna ner mot vattnet ska värnas.
Verksamheter och industri	Underkategori	Avsikt	Ställningstagande	Hänsyn
	Företagsområde	Inom markanvändningen för verksamheter och industri, företagsområde, avses verksamheter som har låg påverkan på omgivningen, ofta lite mindre skala, en större blandning och högre förväntningar på gestaltningsmässiga kvaliteter. Kontor och inslag av servicefunktioner medges.	Användningen utgör en prioriterad del av kommunens utveckling. Inom markanvändningen är det viktigt att arbeta med gestaltningen av bebyggelse med fasad mot större transportstråk, så kallade skyltlägen. Verksamhetsområden bör utformas med grönska eller andra gestaltningsmässiga kvaliteter som avskiljande element där området gränsar mot	Arkitekturstrategin ska följas. Många av verksamhetsområdena ligger i anslutning till centralortens entrépunkter varför extra omsorg kring gestaltning och grönska behöver tas här. Ytterligare reglering sker i annan lagstiftning och tillståndprocesser.

			annan markanvändning eller transportinfrastruktur. Bebyggelseutveckling sker inom befintliga detaljplaner, genom revidering av äldre planer eller framtagande av nya. Bebyggelse inom markanvändningen ska företrädas av detaljpanelläggning. Platsspecifika ställningstaganden: Graninge/Mosseberg: Bör utformas med fokus på volymhandel som inte kan möjliggöras i stadskärnan. Myråsen: Bör utformas med fokus på volymhandel som inte kan möjliggöras i stadskärnan.	Eventuella skyddsavstånd ska beaktas. Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksintressen, värden och hänsyn.
	Omgivningspåverkande verksamheter	Inom markanvändningen för verksamheter och industri, omgivningspåverkande verksamheter, avses huvudsakligen utveckling och etablering av verksamheter och industrier som har större omgivningspåverkan, exempelvis transportintensiv verksamhet, bullrig verksamhet eller annan påverkan på omgivningen.	Användningen utgör en prioriterad del av kommunens utveckling. I Inom markanvändningen är det viktigt att arbeta med gestaltningen av bebyggelse med fasad mot större transportstråk, så kallade skyltlägen. Verksamhetsområden ska utformas med grönska eller andra gestaltningsmässiga kvaliteter som avskiljande element där området gränsar mot	Arkitekturstrategin ska följas. Många av verksamhetsområdena ligger i anslutning till centralortens entrépunkter varför extra omsorg kring gestaltning och grönska behöver tas här. Ytterligare reglering sker i annan lagstiftning och tillståndprocesser.

			annan markanvändning eller transportinfrastruktur. Bebyggelseutveckling sker inom befintliga detaljplaner, genom revidering av äldre planer eller framtagande av nya. Bebyggelse inom markanvändningen ska företrädas av detaljpanelläggning.	Eventuella skyddsavstånd ska beaktas. Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksintressen, värden och hänsyn.
Areella näringar	Underkategori	Avsikt	Ställningstagande	Hänsyn
	Jordbruk	Inom områden för areella näringar har jordbrukets intressen företräde och restriktivitet när det gäller utveckling av bebyggelse råder.	Byggnation på jordbruksmark kan med restriktivitet medges i enlighet med gällande lagstiftning och kommunens riktlinjer för byggande på landsbygd. Ändring och komplettering av befintlig bebyggelse medges i enlighet med kommunens riktlinjer för byggande på landsbygd. Förutsättningarna för att bruka marken ska prioriteras före annan konkurrerande markanvändning. Areella näringar utgör en viktig källa för kommunens matförsörjning och beredskap på lång sikt. Areella näringar är därtill en förutsättning för biologisk mångfald och levande landsbygder.	Kommunens riktlinjer för byggande på landsbygd ska följas. Hänsyn ska tas till natur- och kulturmiljövärden samt landskapsbild.

Natur och friluftsliv	Underkategori	Avsikt	Ställningstagande	Hänsyn
	Naturområde	Inom områden för natur- och friluftsliv, naturområde, avses utveckling och bevarande av natur-, småvatten och kulturmiljövärden samt friluftslivets intressen. Markanvändningen avser även strukturer för tillgänglighet och tillgång till områden där människor kan vistas i och interagera med natur och vatten. Inom markanvändningen avses olika typer av ekosystemtjänster, exempelvis rekreation, klimatanpassning, förbättrat lokalklimat eller naturbaserade lösningar för dagvatten.	Alla invånare ska ha tillgång till platser med möjlighet till kontakt med natur och vatten utifrån sina unika förutsättningar. Möjlighet för hållbara transporter till entrépunkter ska vara prioriterade för att skapa möjligheter för alla. Bebyggelseutveckling i och i anslutning till natur- och friluftslivområden kan prövas med hänsyn till förutsättningarna att stärka och utveckla naturvärden och friluftslivets intressen. Ändring, komplettering och återuppbyggnad av befintlig bebyggelse medges i enlighet med kommunens riktlinjer för byggande på landsbygd. Natur- och friluftsområden med särskilt värdefull natur ska värnas, stärkas och skyddas. Dialog om att trygga de grundläggande natur- och kulturvärdena ska föras med berörda markägare och avtal om förvaltning ska slutas vid behov. Principen 3-30-300 ska eftersträvas.	Utveckling av friluftslivsvärdena ska ske med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden som omfattas av områdesskydd enligt miljöbalken. Det är svårt att ersätta eller återskapa naturvärden. Befintlig grönstruktur ska därför värnas. Träd ska värnas för att säkerställa centralortens krontäckning.

			Strategiskt viktiga platser, med koppling till natur och rekreation, kan utvecklas som attraktiva besöksmål för friluftslivets syften. Platsspecifika ställningstaganden: Mötesplatser i naturen ska stärkas (Rackstamuseet). Möjligheter för aktiviteter som lockar olika grupper av människor bör finnas.	
	Utredningsområde naturmark	Utredningsområde för återställning av naturmark.	Området ska undersökas för möjligheter att återställa tidigare naturmark. Möjligheter för rekreation och friluftsliv ska utredas inom området. Platsspecifika ställningstaganden: Mötesplatser i naturen ska stärkas (Sävsjön). Möjligheter för aktiviteter som lockar olika grupper av människor bör finnas.	Natur- och kulturvärden ska värnas.
	Camping	Inom områden för natur- och friluftsliv, camping, avses verksamhet för friluftsliv och camping.	Bebyggelse och anläggningar som möjliggör funktionen camping får finnas. Grönstruktur och ekosystemtjänster ska värnas inom markanvändningen, i samklang med funktionen camping.	Arkitekturstrategin ska följas. Det är svårt att ersätta eller återskapa naturvärden. Befintlig grönstruktur ska därför värnas. Träd ska värnas för att säkerställa

				centralortens krontäckning. Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksintressen, värden och hänsyn.
	Småbåtshamn	Inom områden för natur- och friluftsliv, småbåtshamn, avses verksamhet för friluftsliv och småbåtshamn.	Bebyggelse och anläggningar som möjliggör funktionen småbåtshamn får finnas. Grönstruktur och ekosystemtjänster ska värnas inom markanvändningen, i samklang med funktionen småbåtshamn.	Arkitekturstrategin ska följas. Natur- och kulturvärden ska värnas. Vattendom och andra relevanta tillstånd ska säkerställas. Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksintressen, värden och hänsyn.
	Besöksanläggning	Inom områden för natur- och friluftsliv, besöksanläggning, avses anläggningar för friluftslivets intressen.	Bebyggelse och anläggningar som möjliggör funktionen besöksanläggning för natur- och friluftslivets syften får finnas. Grönstruktur och ekosystemtjänster ska värnas inom markanvändningen, i samklang med funktionen besöksanläggning.	Arkitekturstrategin ska följas. Natur- och kulturvärden ska värnas. Det är svårt att ersätta eller återskapa naturvärden. Befintlig grönstruktur ska därför värnas.

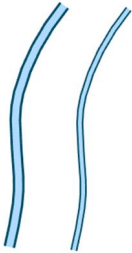
				Träd ska värnas för att säkerställa centralortens krontäckning. Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksentressen, värden och hänsyn.
Grönområde och park	Underkategori	Avsikt	Ställningstagande	Hänsyn
	Park	Inom område för park avses ordnad grönska för rekreation samt stödjande bebyggelse i mindre omfattning. Inom markanvändningen avses olika typer av ekosystemtjänster, exempelvis småskalig odling, rekreation, klimatanpassning, förbättrat lokalklimat eller naturbaserade lösningar för dagvatten.	Principen 3-30-300 ska eftersträvas. Bebyggelse kan förekomma inom markanvändningen i mindre omfattning för att säkerställa skötsel, befintlig kulturmiljö eller för att stärka möjligheter till rekreation. Funktioner för grönska och rekreation ska ha företräde framför andra konkurrerande intressen. Parkytor ska stärkas som gröna mötesplatser inom centralorten. Funktioner och ytor ska vara tillgängliga för alla. Extra vikt ska läggas vid miljöer och aktiviteter för barn, unga och äldre. Grönytor i stadsmiljön är av stort värde för människors hälsa och välmående samt för	Hänsyn ska tas till landskapsbild, natur- och kulturvärden. Det är svårt att ersätta eller återskapa naturvärden. Befintlig grönstruktur ska därför värnas. Träd ska värnas för att säkerställa centralortens krontäckning.

			klimateanpassning och biologisk mångfald. Platsspecifika ställningstaganden: Mötesplatser i naturen ska stärkas (Sågudden). Möjligheter för aktiviteter som lockar olika grupper av människor bör finnas. Gemenskapsnav (Stadsparken) ska stärkas som mötesplatser. Möjligheter för aktiviteter som lockar olika grupper av människor bör finnas.	
	Begravningsplats	Inom område för begravningsplats avses ytor och bebyggelse för gravsättning, minnesplatser och ceremonilokaler. Inom användningen avses även funktioner för grönska och spridningskorridorer för biologisk mångfald.	Bebyggelse och anläggningar för begravningsplatsens funktion och skötsel samt ceremonilokaler får finnas. Grönstruktur och ekosystemtjänster ska värnas inom markanvändningen, i samklang med funktionen begravningsplats.	Hänsyn ska tas till platsens värden i centralortens grönsstruktur. Hänsyn ska tas till kulturmiljövärden.
	Gröna stråk	Gröna stråk avser gatumiljöer eller gångvägar som binder samman grönstrukturen, framför allt i stadskärnan, både för människor och som spridningskorridorer för djur och växter.	Stråken ska utformas med extra omsorg om grönska och plantering. Stråken ska bidra till biologisk mångfald och fungera som spridningskorridorer.	Hänsyn ska tas till landskapsbild, natur- och kulturvärden. Det är svårt att ersätta eller återskapa naturvärden. Befintlig

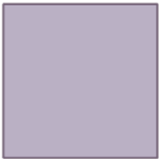
			Det ska vara lätt att röra sig som oskyddad trafikant i dessa stråk.	grönstruktur ska därför värnas. Träd ska värnas för att säkerställa centralortens krontäckning. Biotopskydd gäller för alléer.
Transport och infrastruktur	Underkategori	Avsikt	Ställningstagande	Hänsyn
	Befintlig gång- och cykelväg	Inom markanvändningen gång- och cykelväg avses möjligheten och funktionen att transportera sig på ett trafiksäkert sätt för oskyddade trafikanter.	Utbyggnad och säkerställande av kvalitet på gång- och cykelvägar ska prioriteras före andra trafikslag. Hållbara transportlösningar ska vara prioriterade i trafiksystemet. Utpekade gång- och cykelvägar har en särskild trafikförsörjande funktion inom och mellan centralortens olika delar och målpunkter, samt med koppling vidare ut mot serviceorterna med omgivande landsbygder. Stödfunktioner för cykel, så som cykelparkering, pumpar och liknande ska finnas vid noder längs huvudstråken.	Hänsyn ska tas till landskapsbild, natur- och kulturvärden.

	Ny gång- och cykelväg	Inom markanvändningen gång- och cykelväg avses möjligheten och funktionen att transportera sig på ett trafiksäkert sätt för oskyddade trafikanter.	Utbyggnad och säkerställande av kvalitet på gång- och cykelvägar ska prioriteras före andra trafikslag. Hållbara transportlösningar ska vara prioriterade i trafiksystemet. Utpekade gång- och cykelvägar har en särskild trafikförsörjande funktion inom och mellan centralortens olika delar och målpunkter, samt med koppling vidare ut mot serviceorterna med omgivande landsbygder. Stödfunktioner för cykel, så som cykelparkering, pumpar och liknande ska finnas vid noder längs huvudstråken.	Hänsyn ska tas till landskapsbild, natur- och kulturvärden.
	Rekreationsstråk för gång- och cykel	Inom markanvändningen rekreativ stråk för gång- och cykel avses möjligheten och funktionen att transportera sig på ett trafiksäkert sätt för oskyddade trafikanter i rekreativ miljö.	Utbyggnad och säkerställande av kvalitet på gång- och cykelvägar ska prioriteras före andra trafikslag. Hållbara transportlösningar ska vara prioriterade i trafiksystemet. Utpekade gång- och cykelvägar har en särskild trafikförsörjande funktion inom och mellan centralortens olika delar och målpunkter, samt med	Hänsyn ska tas till landskapsbild, natur- och kulturvärden.

			koppling vidare ut mot serviceorterna med omgivande landsbygder. Rekreatiionsstråken ska öka tillgängligheten till områden för natur och friluftsliv. Stödfunktioner för cykel, så som cykelparkering, pumpar och liknande ska finnas vid noder längs huvudstråken.	
	Järnväg	Inom markanvändningen järnväg avses funktionen för det övergripande järnvägsnätet som har betydelse för trafikförsörjning för gods- och persontrafik inom samt till och från kommunen.	Järnvägen är av funktionell och avgörande betydelse för kommunen. Att utveckla kapaciteten för personresor utmed Värmlandsbanan är en viktig utvecklingsfråga för kommunen. I mark- och vattenanvändningskartan ligger riksintresset inom användningen för transportinfrastruktur – järnväg, vilket tydliggör anläggningens funktion. Arvika station är en viktig knutpunkt för transportinfrastrukturen i hela kommunen.	Hänsyn ska tas till landskapsbild, natur- och kulturvärden. Hänsyn ska tas för att säkerställa minskade barriäreffekter för människor och djur. Kopplingen över järnvägen är extra viktig inom stadskärnan och över till hamnområdet.
	Industrispår	Markanvändningen avser stickspår för verksamhet och industri.	Lycke industriområde ska fortsätta utvecklas som ett område för främst tyngre industri. Industriområdets koppling med järnvägen är en avgörande funktion.	Hänsyn ska tas till landskapsbild, natur- och kulturvärden. Hänsyn ska tas för att säkerställa minskade barriäreffekter för människor och djur.

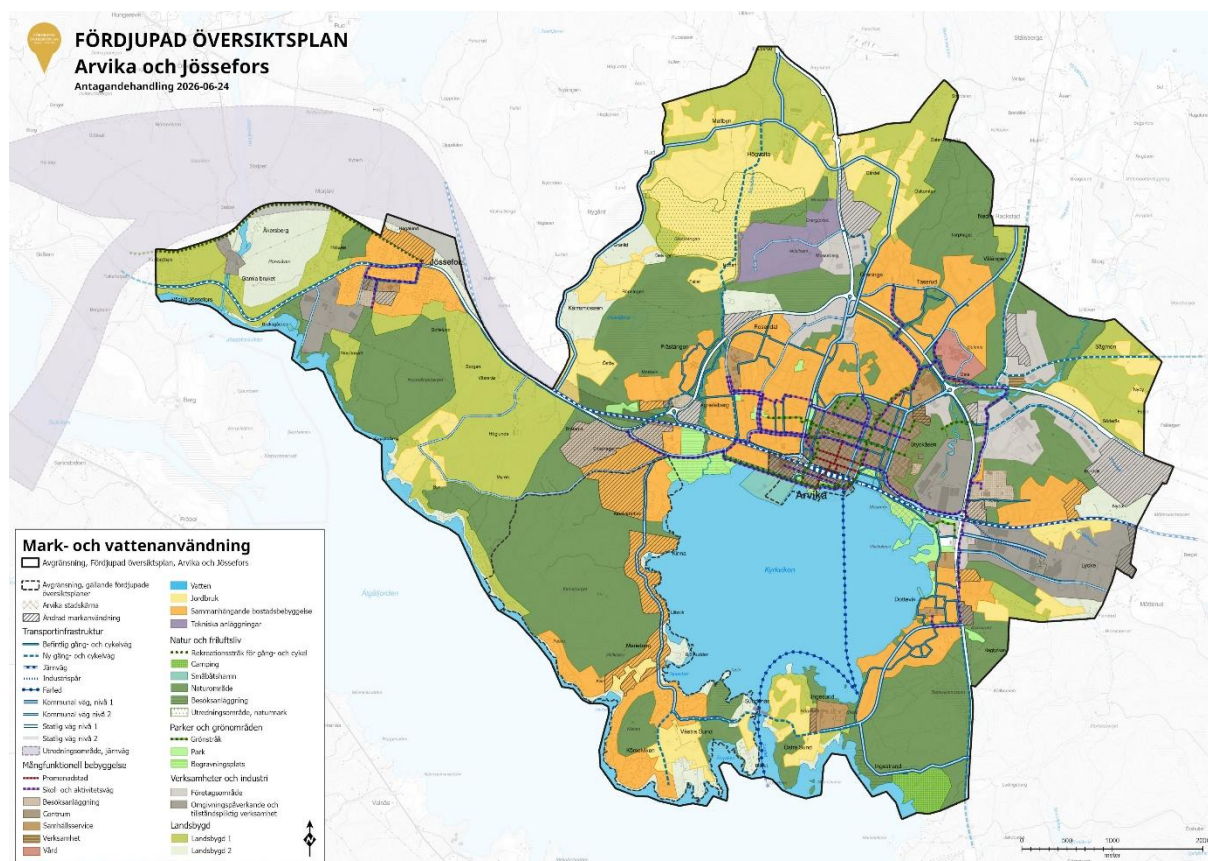
	Utrednings- område järnväg	Inom området avses utredning av möjlig lokalisering för ny järnvägskoppling för Oslo-Stockholm 2:55. Slutlig lokalisering kräver omfattande fortsatta utredningar som sker i kommande i senare planeringsskeden.	Järnvägen är av funktionell och avgörande betydelse för kommunen. Stationsläget i Arvika är en viktig nod för transportinfrastrukturen i kommunen och regionen. Arvika kommun ska aktivt delta i samverkan kring Sthlm - Oslo 2.55 och verka för ett stopp i Arvika. För utredningsområdet gäller restriktivitet för nybyggnation utanför tätbebyggt område. Bygglov utanför tätbebyggt område ska remitteras Samhällsbyggnadsavdelningen för avvägning. Bygglov inom tätbebyggt område och i direkt anslutning till befintligt järnvägsspår ska remitteras Samhällsbyggnadsavdelningen för avvägning.	Hänsyn ska tas för att säkerställa minskade barriäreffekter och instängda områden för människor och djur. Kopplingen över järnvägen är extra viktig inom stadskärnan och över till hamnområdet. Hänsyn ska tas till landskapsbild, natur- och kulturvärden.
	Kommunal väg, nivå 1 och 2	Inom markanvändningen vägs avses funktionen för det övergripande vägnätet som har betydelse för trafikförsörjning (kollektivtrafik, person/biltrafik, gods) inom centralorten och vidare mot serviceorterna med	Uttekade vägnätet har en särskild viktig trafikförsörjande funktion. Utbyggnad och säkerställande av gång- och cykelvägar ska prioriteras före utbyggnad av vägar.	Arkitekturstrategin ska följas. Hänsyn ska tas för att säkerställa minskade barriäreffekter för människor och djur. Hänsyn ska tas till landskapsbild,

		omgivande landsbygder samt utanför kommunen. Nivå 1 avser matargator som binder samman centralortens olika delar, Nivå 2 avser sekundära matargator.	Grönska ska prioriteras vid gator för att skapa trivsamma miljöer för oskyddade trafikanter och boende. Väginfrastrukturen är en viktig del i kommunens robusthet och beredskap. Framkomlighet för blåljusverksamhet ska prioriteras vid framtida planläggning. Platsspecifika ställningstaganden: Järnvägsgatan: Utforma för att säkerställa högre trafiksäkerhet, bättre luftkvalitet och tydligare koppling mellan torget och stationen samt för promenadstadens korsande stråk.	natur- och kulturvärden.
	Statlig väg, nivå 1 och 2	Inom markanvändningen väg avses funktionen för det övergripande vägnätet som har betydelse för trafikförsörjning (kollektivtrafik, person/biltrafik, gods) inom centralorten och vidare mot serviceorterna med omgivande landsbygder samt utanför kommunen. Nivå 1 avser trafikstråken i det regionala trafiknätet. Nivå 2 avser trafikstråk i det regionala trafiknätet som bör utformas med stadskvalitéer.	Uttekade vägnätet har en särskild viktig trafikförsörjande funktion. Utbyggnad och säkerställande av gång- och cykelvägar ska prioriteras före utbyggnad av vägar. Grönska ska finnas mellan vägar och bebyggelse för att säkerställa visuella skydd. Väginfrastrukturen är en viktig del i kommunens robusthet och beredskap.	Hänsyn ska tas för att säkerställa minskade barriäreffekter för människor och djur. Hänsyn ska tas till landskapsbild, natur- och kulturvärden.

			Framkomlighet för blåljusverksamhet ska prioriteras vid framtida planläggning. Platsspecifika ställningstaganden: Väg 175 genom Dottevik: Utforma med stadsmässig karaktär och ökad trafiksäkerhet för oskyddade trafikanter.	
	Båt	Utredningsområde för möjlighet till båttransport med anöringsplatser för att skapa bättre närhet för näringslivet, friluftslivet och kommunala arbetsplatser.	Möjlighet för koppling med båttrafik inom Kyrkviken och med möjlig fortsättning till Glava på sikt. Möjlighet till anöringsplatser på land ingår också i användningen.	Hänsyn ska tas till landskapsbild, natur- och kulturvärden. Hänsyn ska tas till MKN vatten, och ingen försämring av vattenkvaliteten får ske. Vattenverksamhet ska utredas i kommande processer och tillståndsprövning.
Teknisk anläggning	Underkategori	Avsikt	Ställningstagande	Hänsyn
		Inom markanvändningen teknisk anläggning avses områden som möjliggör för teknisk infrastruktur.	Tekniska system utgör en viktig del för kommunens långsiktiga beredskap och resiliens. Inom teknisk anläggning omfattas olika typer av anläggningar och infrastruktur från exempelvis utvinning, återvinning, alstring, distribution och lagring.	Arkitekturstrategin ska följas. Då tekniska anläggningar ligger i anslutning till centralortens entrépunkter behöver extra omsorg kring gestaltning och grönska tas här. Ytterligare reglering sker i annan

				lagstiftning och tillståndprocesser. Eventuella skyddsavstånd ska beaktas. Hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser enligt de förhållningssätt som återfinns i kapitlet Riksintressen, värden och hänsyn.
Vatten	Underkategori	Avsikt	Ställningstagande	Hänsyn
		Inom markanvändningen vatten avses större sjöar och vattendrag.	Öppet vatten som ska vara tillgängligt för friluftsliv och rekreation.	Öppet vatten som ska värnas och skyddas.

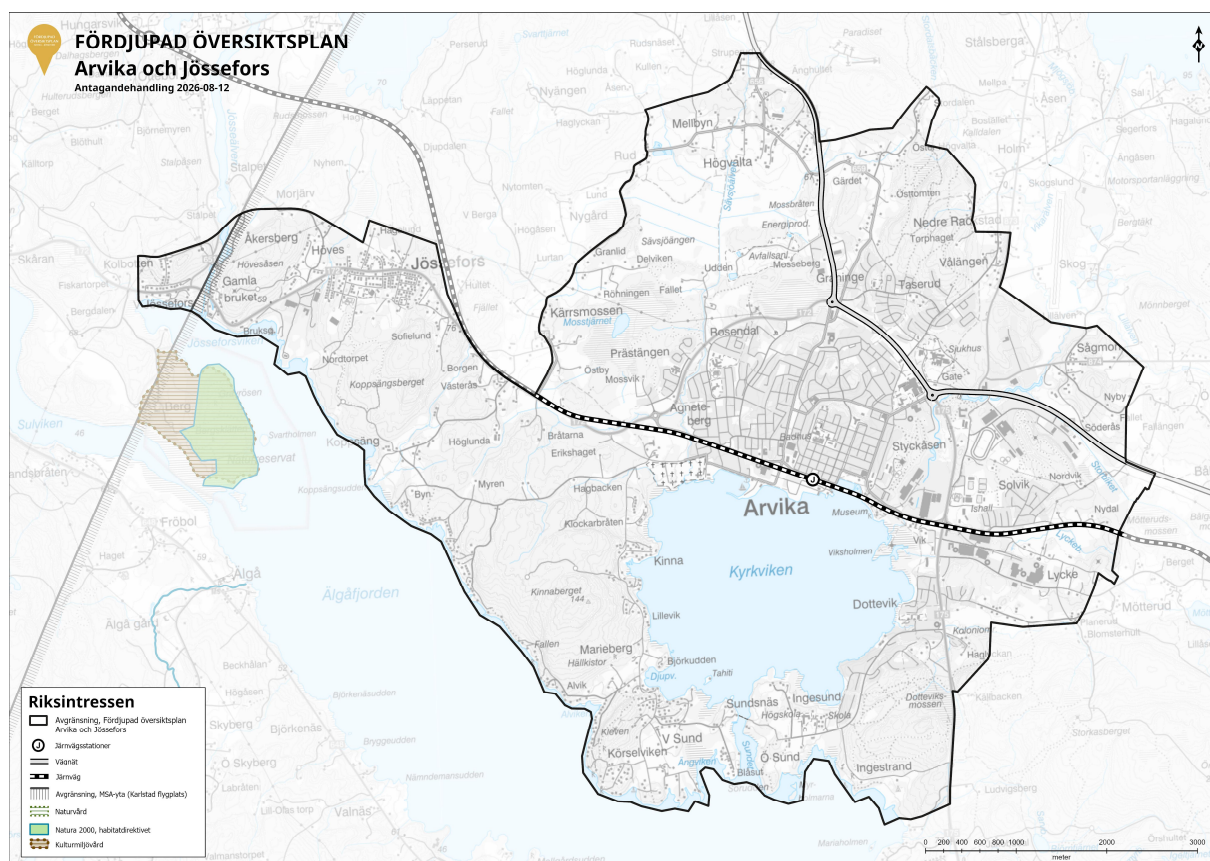
Markanvändningskarta

Riksintressen, värden och hänsyn

I detta avsnitt behandlas riksintressen, värden och hänsyn. I enlighet med plan- och bygglagen (PBL) ska kommunen i den fördjupade översiktsplanen redovisa hur hänsyn tas till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark och vatten.

Ett allmänt intresse av nationell betydelse kallas riksintresse och definieras enligt kapitel 3 och 4 miljöbalken (MB). Ett riksintresse avser ett geografiskt område som staten genom olika nationella myndigheter gör anspråk på.

Riksintresse – Kommunikationer

För att skydda riksintressen mot förändringar som påtagligt kan försvåra tillkomsten till eller nyttjandet av anläggningarna, ska ingen bebyggelse få tillkomma inom områdena och ingen åverkan får ske inom områdena som kan påverka anläggningarna negativt. Vid planläggning, lovgivning och tillståndsprövning i närheten av riksintressen ska anläggningarnas funktion värnas. Järnvägen och Rv61 är också viktiga ur ett totalförsvarsperspektiv.

Värmlandsbanan

Värmlandsbanan är av internationell betydelse och ingår i det utpekade Trans European Transport Network, TEN-T. Banan sträcker sig från Laxå till Charlottenberg och är viktig för person- och godstransporter samt utgör en viktig del i förbindelsen mellan Stockholm och Oslo. Ottebol, Arvika och Edanes stationer trafikeras med persontrafik. Järnvägssträckan Kil och Charlottenberg är enkelspårig och elektrifierad. Bandelen förbinder Sverige med Norge och är viktig för internationell, nationell och regional trafik. Kapacitetshöjande åtgärder kommer sannolikt att behövas i framtiden. Vid Kil finns anslutning till Norge/Vänerbanan, Bergslagsbanan och Fryksdalsbanan.

Förhållningssätt: I utvecklingsinriktningen anges och redovisas samtliga infrastrukturanläggningar av riksintresse som betydelsefulla för kommunens utveckling och struktur. Järnvägsstationerna är en del av riksintresset. Syftet med riksintresseanspråket är att säkra dessa intressen gentemot annan planering, vilket Arvika kommun ställer sig bakom. Att utveckla kapaciteten för personresor utmed Värmlandsbanan är en viktig utvecklingsfråga för kommunen.

I mark- och vattenanvändningskartan ligger riksintresset för järnvägen och stationerna inom användningen för transportinfrastruktur – järnväg, vilket tydliggör anläggningens och stationernas funktion. Då järnvägen utgör primär transportväg för farligt gods ska gällande rekommendationer följas.

Den utvecklade järnvägsförbindelsen mellan Stockholm och Oslo är en aktuell fråga för Arvika. En av de drivande parterna är bolaget Sthlm-Oslo 2.55 vilka tillsammans med Trafikverket och Jernbandirektoratet (Norges motsvarighet till Trafikverket) utreder frågan för var och hur en snabbare förbindelse mellan den två länderna och huvudstäderna kan etableras. Frågan om järnvägens lokalisering är prioriterad och viktig för Arvika kommun och har därför, på övergripande nivå och på eget initiativ, utretts av kommunen under våren 2025. Ställningstaganden finns i utvecklingsinriktningen och i mark- och vattenanvändningskartan finns därtill förslag till en ny sträckning som redovisas genom ett reservat inom FÖP-området. Reservatet återfinns i mark- och vattenanvändningskartan och ett tillhörande PM bifogas samrådshandlingen. Arvika kommun vill på detta sätt belysa vikten av fortsatt diskussion kring sträckning av järnvägen väster ut, där ett stopp vid Arvikas järnvägsstation är av yttersta vikt för Arvika kommuns utveckling in i framtiden.

Höga objekt över 20 meter ovan mark kan påverka järnvägens tele- och radiosystem, och placeringen behöver därför samrådats med Trafikverket i detaljplaner och bygglov.

Riksväg 61

Riksväg 61 är av särskild betydelse för regional och interregional trafik vidare till Norge. Riksvägen förbinder Karlstad med Eda och på norska sidan Kongsvinger vidare till Oslo. Riksvägen passerar genom FÖP-området och tillika centralorten Arvika och utgör en viktig anläggning för både person- och godstransporter. Det är ett viktigt pendlingsstråk och av särskild betydelse för näringslivet, framför allt med hänsyn till den omfattande gränshandeln som pågår. Vägen är rekommenderad som primär transportväg för farligt gods. Riksväg 61 är efter E6 vid Svinesund den mest trafikerade vägförbindelsen mellan Sverige och Norge. På norska sidan av gränsen utgörs vägförbindelsen av riksväg 2, som fortsätter via Kongsvinger till Oslo. Via riksväg 2 nås även Norges största flygplats Gardemoen. Vägen utgör en del i kollektivtrafikens stomnät vilket förbinder Karlstad med Arvika och Charlottenberg vidare mot Kongsvinger.

Förhållningssätt: I utvecklingsinriktningen anges och redovisas samtliga infrastrukturanläggningar av riksintresse som betydelsefulla för kommunens utveckling och struktur. I mark- och vattenanvändningskartan ligger riksintresset inom användningen för transportinfrastruktur – väg, vilket tydliggör anläggningens funktion. Syftet med riksintresseanspråket är att säkra dessa intressen gentemot annan planering, detta ställer sig Arvika kommun bakom.

Då vägen utgör primär transportväg för farligt gods ska gällande rekommendationer följas. Ett genomförande av översiktsplanens inriktning kan komma att alstra mer trafik utmed riksväg 61 när tillkommande verksamheter etableras. Den fördjupade översiktsplanens generella strategi utgår ifrån att fordonstrafik totalt sett ska minska eller optimeras för att inte utgöra en utökad belastning på vår miljö. Nuvarande transportinfrastruktur och anläggning bedöms tillgodose dagens behov och de

planer som finns för riksväg 61 inom regional transportplan förutsätts tillgodose det kommande behovet.

Karlstad flygplats – MSA-yta (Minimum Sector Altitude)

Arvika kommun och FÖP-området omfattas av MSA-yta för Karlstads flygplats som är civil luftfart. Funktionen för flygplatsen är grundläggande tillgänglighet.

Förhållningssätt: Alla byggnadsobjekt högre än 20 m över mark eller vattenyta ska remitteras till Luftfartsverket och flygplatser inom en radie av 60 km. Planens inriktning bedöms tillgodose riksintresset.

Riksintresse MB kap 4 – Natura 2000

Det finns inget riksintresse för Natura 2000 inom området för den fördjupade översiktsplanen. Strax utanför området för den fördjupade översiktsplanen ligger dock Bergs klätt som ingår under Natura 2000 Habitatdirektivet och är utpekad som naturreservat.

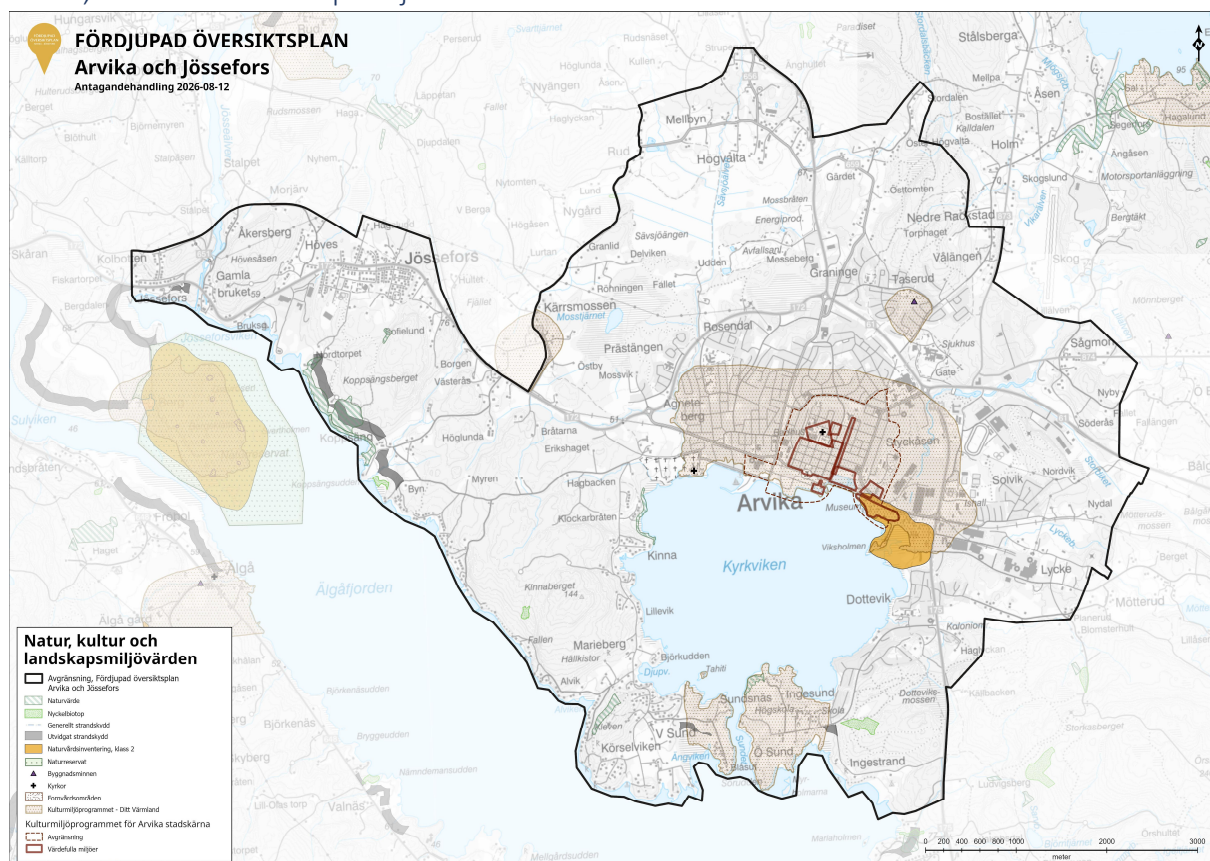
Naturreservatet bildades i syfte att bevara, vårda och utveckla biologisk mångfald i ett område med värdefulla naturskogar, naturskogsartade bestånd och betesmarker. Området ska genom relevant skötsel ha goda förutsättningar för ett långsiktigt bevarande av karakteristiska växt- och djursamhällen. Naturreservatet omfattar natur som ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 och som bör förekomma i en omfattning så att området bidrar till gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna Taiga (9010), Näringsrik granskog (9050) och Silikatbranter (8220) i den biogeografiska regionen. Inom ramen för syftet ska friluftsliv och besökarens upplevelser av områdets naturvärden gynnas.

Syftet uppnås genom att skogsmark med höga naturvärden lämnas fri för utveckling eller sköts för att öka andelen gamla träd, död ved och lövträd, medan hagmarker och strandängar betas. Områdets tillgänglighet för friluftslivet underlättas genom god framkomlighet för besökare med olika behov samt tillgång till rastplatser, toaletter och pedagogiskt upplagda ledsystem med information om områdets värden.

Förhållningssätt:

- Områdets värden ska skyddas från negativ påverkan från omgivningen.
- Miljön i Natura 2000-området Bergs klätt påverkas inte av föreslagna åtgärder eller mark- och vattenanvändningar i den fördjupade översiktsplanen. Planens inriktning bedöms tillgodose riksintresset.

Natur, kultur och landskapsmiljövården

Naturmiljövården

I den naturvårdsinventering som utförts finns kunskap samlad om värdefull natur som även klassificerats efter naturvärde enligt den vedertagna indelningen i klass 1–4 (samt en oklassad). För att de högsta och mycket höga naturvärdena i kommunen ska kunna bevaras för framtiden utgör identifierade värden enligt klass 1 och 2 grund för markanvändningen natur och friluftsliv i mark- och vattenanvändningskartan. Inom FÖP-området förekommer klass 2 områden. Här gäller enligt kommunens ställningstaganden särskild restriktivitet gällande bebyggelseutveckling. Stora delar av naturvärdena upptagna i inventeringen omfattas även av områdesskydd enligt miljöbalken.

Vissa växt- och djurarter är fredade och har ett starkt skydd som regleras av Artskyddsförordningen (2007:845). Artskyddsförordningen gäller som en förlängning av hänsynsreglerna. Bestämmelserna i Artskyddsförordningen ska vägas in i bedömningen gällande val av områden för exploatering och andra åtgärder. Artskyddet beskrivs också i Miljöbalkens 8 kapitel: Bestämmelser om skydd för biologisk mångfald. Vid exploatering av områden ska en utredning/inventering visa på vilka skyddade arter med storlek på populationer som kommer att påverkas, samt beskriva hur påverkan på den/de skyddade arter/arterna ska undvikas. Artdatabanken (SLU), Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och ideella organisationer kan bidra med underlag och kunskap.

Alla orkidéer, groddjur, kräldjur, fladdermöss och vilda fåglar är fridlysta i hela Sverige. Ytterligare 43 växt- och djurarter är fridlysta i vissa län. Inom FÖP-området finns fynd av ca 80 rödlistade arter rapporterade. Fridlysta och rödlistade arter ska särskilt beaktas i planarbete och exploateringsärenden.

Den fridlysta arten brun gräsfjäril har en rik förekomst i Högvalta, och återfinns på flera andra platser inom FÖP-området. Brun gräsfjäril är en art som har minskat kraftigt på grund av ändrad markanvändning och igenväxning av små skogsängar. Arten har försvunnit från många EU-länder där den tidigare fanns, och den verkar ha ett av sina starkaste fästen i Sverige i just Arvikatrakten.

Fjärilen finns främst i småskalig jordbruksmiljö med närhet till skyddande skog och tycks behöva ett finmaskigt nät av lämpliga ängsmarker som är minst 0,5 ha stora och inom 1 km avstånd från varandra, med spridningskorridorer emellan. Den ingår i EU:s art- och habitatdirektiv bilaga 4, vilket bland annat innebär ett strikt skydd på individnivå och att det även är förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.

Liksom i resten av landet har Arvika kommun och FÖP-området problem med växande utbredning av invasiva främmande arter. Information om förekomst och åtgärdsförslag bör tas fram redan på planeringsstadiet, och beaktas vid köp eller försäljning av mark. Kommunens kommande Grönplan och handlingsplan för invasiva främmande arter kommer att hantera frågan mera utförligt. Grönplanen ligger som en del av genomförandet av översiktsplanen för Arvika kommun.

Fördjupad översiktsplan har tagit hänsyn till Värmlands regionala handlingsplan för grön infrastruktur som tillgängliggjordes under 2023/2024.

Förhållningssätt:

- Stora sammanhängande områden med höga naturvärden ges användningen natur- och friluftsliv i markanvändningskartan.
- Kommunen arbetar med framtagandet av en grönplan som ska ta ett större grepp om planeringen och resurshushållandet av tätortsnära natur- och friluftsområden.
- Sammanhängande gröna stråk, spridningskorridorer, mellan olika naturområden ska bevaras och vid behov skapas så att växter och djur ges möjlighet att utveckla livskraftiga bestånd.
- Naturvärden är en resurs som bidrar med många andra värden och attraktivitet till kommunen, liksom med ekosystemtjänster av alla slag.
- Ekosystemtjänster ska kartläggas och utredas inför exploateringar, planarbeten och projekt, samt kompenseras då tjänsterna påverkas negativt eller går förlorade. Om möjligt bör ekosystemtjänster utredas även för befintliga anläggningar och förvaltningsåtgärder, i syfte att identifiera enkla kompensationsåtgärder.
- I syfte att höja kunskapen om miljö och natur ska flera sedan tidigare utpekade naturmiljöer tillgängliggöras för invånare och besökare i enlighet med de ställningstaganden som görs i utvecklingsinriktningen.
- Bestämmelserna i Artskyddsförordningen ska vägas in i bedömningen gällande val av områden för exploatering och andra åtgärder.
- Frågor kring förekomst av brun gräsfjäril ska utredas vidare i respektive tillstånds-, lovgivnings- eller planprocesser.
- Kommunen ska arbeta utifrån kommande handlingsplan för invasiva främmande arter.
- Information gällande invasiva främmande arter ska tas med vid planläggning och köp/försäljning av mark.
- Vid förekomst av invasiva främmande arter ska lämpliga åtgärder vidtas för att bekämpa och/eller hindra spridning.
- Det är viktigt att naturvärden inventeras genom naturvärdesinventering (NVI) vid åtgärder i eller i anslutning till vatten. Exempelvis vid strandzoner, kantzoner längs vattendrag och våtmarker.

- Om det vid planläggning, lovgivning eller tillståndsprövning befaras uppstå en konflikt mellan naturvårdsintressen och andra intressen ska en bedömning, exempelvis med stöd av en naturvärdesinventering, göras.

Biotopskydd

Områden med särskilt värdefulla livsmiljöer, för hotade djur- eller växtarter, skyddas inom ett biotopskyddsområde. Biotopskyddsområden omfattas av två olika former av skydd, ett *generellt skydd* för sju biotopstyper som gäller i hela landet och ett *enskilt skydd*.

De sju generellt skyddade biotoperna är:

- Allé
- Åkerholme
- Odlingsröse i jordbruksmark
- Källa med omgivande våtmark i jordbruksmark
- Pilevall
- Småvatten och våtmark i jordbruksmark
- Stenmur i jordbruksmark

Det enskilda skyddet kan röra olika typer av biotoper där Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen tar ett beslut om att det specifika området är särskilt värdefullt och ska skyddas.

I Arvika kommun finns än så länge endast biotopskyddsområden som Skogsstyrelsen har beslutat om.

När det finns ett beslut om biotopskydd innebär det att åtgärder som skadar naturvärdena är förbjudna att utföras. Det finns möjlighet att ansöka om dispens hos den myndighet som beslutat om biotopskyddet.

Förhållningssätt: De skyddade biotoperna ska värnas och i det fall det bedöms att åtgärder kan komma att påverka dem så ska dispens sökas hos beslutande myndighet och beviljas innan åtgärder utförs.

Nyckelbiotoper

En nyckelbiotop är ett område som i och med sina höga naturvärden har en mycket stor betydelse för skogens växter och djur. I en nyckelbiotop kan det finnas hotade eller sällsynta arter som behöver området för sin överlevnad. En del nyckelbiotoper gynnas av vissa åtgärder, medan andra inte gör det.

Förhållningssätt:

- Bedömning av lämpligheten av en åtgärd i en nyckelbiotop avgörs efter anmälan och samråd med Skogsstyrelsen. Åtgärder som inte är en skogsbruksåtgärd i nyckelbiotoper, ska samrådask med Länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § MB.

Kulturmiljövärden

Arvikabygden har varit befolkad, om än sparsamt, sedan så tidigt som under jägarstenåldern. Lämningarna från förr är många. De nordligaste hällkistorna som hittats i Sverige finns exempelvis i vår kommun och i Skramle i Gunnarskog socken finns en runsten från år 500 e Kr - en av de få från den tiden som hittats i vårt land.

Landskapsbild

Arvika och Jössefors präglas av en varierad landskapsbild där samspelet mellan staden, vattnet och skogen är avgörande för platsens identitet. Stadens siluett mot Glafs fjorden, det kuperade landskapet och de öppna jordbruksmarkerna skapar tydliga karaktärsdrag som är viktiga att värna.

I enlighet med Arvika kommuns arkitekturstrategi ska landskapets naturliga och kulturhistoriska värden utgöra en grund för all planering och gestaltning. Strategin betonar vikten av att förstärka den lokala karaktären genom att bevara långsträckta siktlinjer, viktiga silhuetter och relationen mellan bebyggelse och natur. Det innebär bland annat att nya byggnadsvolymer och infrastruktur ska anpassas till topografin och att material- och färgval ska harmoniera med omgivningen.

Särskild hänsyn ska tas till vyer mot och från Glafs fjorden, älvstråken och de historiska industrimiljöerna i Jössefors. Planering och framtida förändringar ska utgå från en helhetssyn där landskapets skala, form och kulturella sammanhang skyddas och lyfts fram, vilket bidrar till att stärka både den lokala identiteten och riksintressenas långsiktiga värden.

Förhållningssätt:

- Arvika kommuns arkitekturstrategi och riktlinjer för byggande på landsbygden ska vara vägledande vid kommande planeringsprocesser.
- Vid bygglovsfrågor kring master och andra anordningar som kan påverka landskapsbilden så ska samhällsbyggnadsavdelningen remitteras.

Byggnadsminnen

Oppstuhage

Skulptören Christian Eriksson ritade och lät bygga sin bostad och ateljé i Taserud i mitten av 1890-talet.

Ateljén hyrdes senare ut till konstnärsparet Gustaf och Maja Fjæstad, som kom till Oppstuhage sommaren 1898. Det är med detta historien om *Rackstadkolonin* tar sin början, vilken utgör en viktig del av Arvika kommuns stolta konst- och hantverkstradition.

Christian sålde Oppstuhage till en släkting och Arvika kommun köpte gården 1946. År 1951 inrättades den till en minnesgård. Under åren 1994-1995 restaurerades Oppstuhage.

Lagskyddade kyrkomiljöer

Inom FÖP-området finns två lagskyddade kyrkomiljöer. Dessa återfinns i kartan som inleder avsnittet samt i listan nedan:

- Mikaelikyrkan
- Trefaldighetskyrkan

Östra och Västra sund

Fornlämnings- och bebyggelsemiljö med gravrösen från bronsåldern och tidstypisk och välbevarad bebyggelse i ett delvis öppet och hävdat odlingslandskap. Miljöns största värde ligger i kulturlandskapets varierade karaktär, med lång kontinuitet i bosättningen, alltifrån de förhistoriska gravanläggningarna till 1900-talets fritids- och institutionsbyggnader. Flera utgör goda representanter för sin tids byggnadsskick och stilideal.

Det kulturhistoriska värdet ligger dels i helheten och samspelet mellan olika kulturelement, dels i fornlämningarnas välbevarade konstruktioner och befintlig bebyggelses utformning, utförande, materialval och färgsättning.

Kulturmiljöprogram

Kommunfullmäktige antog den 25 januari 2021 ett Kulturmiljöprogram för Arvikas centrala delar.

Kulturmiljöprogrammet är ett stöd i kommunens arbete med kulturhistoriska byggnader och miljöer. Det är ett kunskapsunderlag vid framför allt bygglov och samhällsplanering, men även vid risk- och sårbarhetsanalyser, vid utveckling av centrum samt vid drift och investeringar i kommunens fastigheter.

Kulturmiljöprogrammet ger samtidigt privata fastighetsägare och allmänheten kunskap som ökar förståelsen för att kulturhistoriska byggnader och miljöer är en del av det allmänna intresset och ofta besitter viktiga kvaliteter för det offentliga rummet. Programmet bidrar till att stärka Arvikas identitet genom att förmedla kunskaper om varför det ser ut som det gör och vad som är karaktäristiskt för just Arvikas stadskärna, en identitet som går att bygga vidare på och förstärka.

Länsstyrelsen i Värmland har ett kulturmiljöprogram från 1989, Ditt Värmland, där flera miljöer i Arvika kommun ingår. Flera av de särskilt värdefulla kulturmiljöerna i kommunen omfattas redan av områdesskydd enligt miljöbalken, områdesbestämmelser eller detaljplaner enligt plan- och bygglagen.

Förhållningssätt:

- Områden som hyser ett kulturhistoriskt högt värde är en viktig tillgång för kommunen och bidrar till att vår omgivning uppskattas ännu mer. Kommunen gör bedömningen att kulturmiljöprogrammet "Ditt Värmland" och det kommunala kulturmiljöprogrammet för Arvikas centrala delar utgör relevanta kunskapsunderlag.
- För Östra och Västra sund hyser de fornlämningar som finns skydd enligt kulturminneslagen. Förändring av fornlämning eller fornlämningsområde prövas av länsstyrelsen. Vid tillståndsprövning bör särskilt värnas om den samlade miljöbilden och ett bibehållande av byggnadernas ursprungliga karaktär. Prövning av lov bör ske efter samråd med länsmuseum. I frågor som berör fornlämningar bör samråd ske med länsstyrelsen. Vård och underhåll av byggnader bör ske med varsamhet och hänsynstagande till bebyggelsemiljöns och enskilda byggnaders kulturhistoriska kvaliteter. Fortsatt hävd av odlingslandskapet är angeläget.
- Ett framtagande av ett kommunomfattande kulturmiljöprogram, som ett följdarbete av kulturmiljöprogrammet som antogs under 2021, pågår och beräknas vara klart under 2026.

Strandskydd

Runt sjöar och vattendrag gäller särskilda strandskyddsbestämmelser, vilka regleras i miljöbalken. Syftet med strandskyddet är att ge människor tillgång till strandområden genom allemansrätten, och dessutom syftar bestämmelserna till att skydda djur och växter i den ofta känsliga miljön runt strandzonerna.

Strandskyddet innefattar ett område mellan 100-200 meter från strandlinjen både inåt land och ut i vattnet. Den som planerar att bygga inom det området måste söka strandskyddsdispens. Myndighetsnämnden kan besluta om dispens från strandskyddet generellt görs detta i samband med en ansökan om ett förhandsbesked eller ett bygglov. För att få en dispens krävs att det finns särskilda skäl enligt miljöbalken 7 kap 18 §.

De här åtgärderna omfattas av strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken:

- Om ny byggnad uppförs.
- Om byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utförs, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt.

- Om grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten utförs för byggnader, anläggningar eller andra anordningar som avses i punkterna ovan.
- Om åtgärder utförs som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

I de fall dispens lämnas ska Myndighetsnämnden också besluta om tomtplatsavgränsning, det vill säga avgöra hur stort område runt byggnaderna eller anläggningen som får tas i anspråk som tomt eller på annat sätt användas för det avsedda ändamålet. Beslutet medför att allemansrätten upphör inom detta område om byggnationen kommer till stånd.

Även om det som avses att byggas inte kräver bygglov kan det krävas strandskyddsdispens. Ett exempel är om du vill sätta upp en friggebod nära vattnet.

I Arvika kommun finns en antagen LIS-plan (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen) som är ett tillägg till översiktsplanen enligt miljöbalken 7 kap 18 d §.

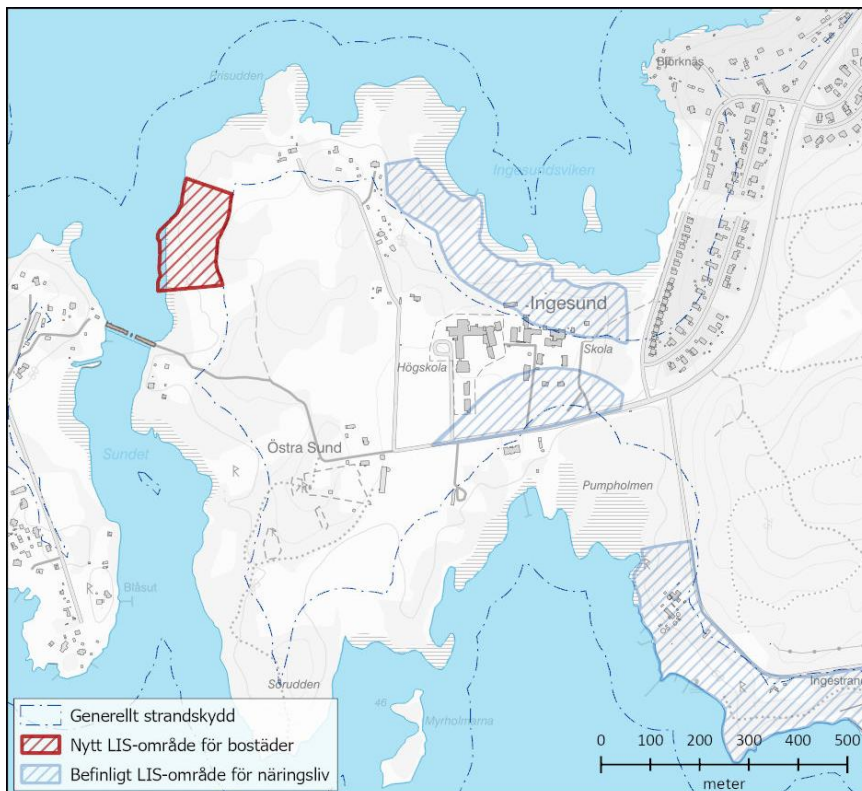
Förhållningssätt:

- I och med nya översiktsplanen (laga kraft 1 mars 2024), beslutades att LIS-planen från 2010 ska fortsätta gälla som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Lagstiftningen för strandskyddet är under förändring och Arvika kommun följer detta för att vid senare tillfälle uppdatera LIS-planen utifrån ny lagstiftning. LIS-planens uppdatering ingår i genomförandeplanen för antagen ÖP.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

En kommuntäckande plan för landsbygdsutveckling i strandnära läge togs fram 2014. Planen är i huvudsak aktuell och utpekade områden däri gäller fortsatt. I fördjupning av översiktsplan för Arvika och Jössefors pekas ytterligare ett område ut för LIS.

Område 8D – Kyrkviken m fl, nytt område: Östra sund

Nytt föreslaget LIS-område är beläget vid Kyrkvikens östra strand, strax norr om översvämningsskyddet.

Bebyggelsestruktur

Området ligger i en obebyggd del av Östra sund som består av en blandning av skogspartier och öppen mark. Närliggande bebyggelse är lantlig med enstaka gårdar och hus. I närområdet finns också Ingesund med undervisningslokaler och bostäder för studenterna vid folkhögskola och musikhögskola.

Teknisk infrastruktur och service

Området ligger i nära anslutning till Arvika stad med det samlade serviceutbudet som finns där. VA-verksamhetsområde finns för Arvika stad och fibernätet är utbyggt. En tätortslinje trafikerar sträckan Arvika centrum-Ingesund med relativt hög turtäthet.

Friluftsliv och rekreation

Den kommunala badplatsen vid Ingestrand ligger en dryg kilometer sydöst om LIS-området. I anslutning till badplatsen finns även motionsspår vid Ingestrandshöjden samt vandringsleder vid Storkasberget, Ingestrands camping samt Arvika kanot- och turistcenter. Friluftsvärden på Östra sund är nära kopplade till aktiviteter i vattnet och på isen. Bebyggelsen inom LIS-området ska säkerställa att dessa aktiviteter fortsatt kan pågå inom området. Eventuellt kan funktioner som bidrar till att öka allmänhetens tillgång till vattnet möjliggöras inom området närmast vattnet och passager med tillräcklig bredd för att upplevas som tillgängligt ska säkerställas ner till och längs med vattnet. Då det finns bebyggelse nära vattnet kring stora delar av Kyrkviken och LIS-områden som möjliggör framtida bebyggelse kring delar av de områden som inte är bebyggda idag behöver den kumulativa effekten av allmänhetens tillgång till vattnet och stranden vid Kyrkviken vägas in i bedömningen. FÖP möjliggör för ett sammankopplat cykel- och promenadstråk runt Kyrkviken vilket bidrar till att stärka allmänhetens tillgänglighet. Inom merparten av de utpekade LIS-områdena runt Kyrkviken krävs detaljplan för utveckling, vilket ger möjlighet att säkerställa bebyggelsens omfattning och placering för att säkerställa strandskyddets intressen genom avstånd som skapar upplevd tillgänglighet och passager som ger möjlighet att ta sig till och röra sig längs med vattnet.

Kulturmiljö

LIS-området ligger helt inom området "Västra och Östra Sund" som Länsstyrelsen pekat ut i sitt Kulturmiljöprogram från 1994.

I den kulturmiljöutredning som gjordes av Värmlands museum 2008 står det beskrivet att området bebotts av människor under lång tid.

Östra Sunds centrala delar präglas, vid sidan av Ingesunds skola, av en äldre gårdsmiljö med öppen åkermark. Det finns ett antal lämningar från olika tidsepoker, dock inget inom aktuellt LIS-område, förutom ett eventuellt boplatssläge som ska utredas vidare vid ett detaljplanearbete.

Naturvärden

I anslutning till LIS-området, vid strandkanten i nordväst, finns ett utpekat 1,8 hektar stort område med höga naturvärden. En halv hektar av detta berörs av LIS-området. Naturvärden är inventerade av Skogsstyrelsen 1999 och nådde då inte upp till nivån för att klassas som nyckelbiotoper.

Naturvärden kan utvecklas över tid, varför ytterligare utredning behövs i samband med detaljplanearbetet för att anpassa bebyggelsen och ta hänsyn till befintliga naturvärden.

Risk och hälsa

Arvikas översvämningsskydd stod klart 2020 och skyddar Kyrkviken mot höga vattennivåer. Skyddet kan aktiveras när nivåerna väntas stiga över +47. Kommunens översvämningssiktlinjer reglerar på vilken höjd olika typer av bebyggelse behöver ligga för att minimera risken för översvämning. Det finns högradonmark i delar av Östra och Västra Sund samt vid Ingestrand och vidare mot Sarvbäcken. LIS-områdets södra del utgörs av finkorniga jordarter, vilket kan innebära en ökad risk för skred. Närområde runt sjöar är klassificerat i miljö kvalitetsnorm (MKN) vatten. Markanvändningen i området kan ha en påverkan på vatten och ytterligare utredning behövs i samband med detaljplanearbetet. Området ligger nära befintligt VA som möjliggör anslutning, vilket gör att miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten i Kyrkviken, inte riskerar att påverkas av avlopp och vattnets tillstånd inte försämras.

Bebyggelse tryck

Generellt finns efterfrågan på byggnation vattennära. Området kring Kyrkviken ger närhet till service i centrum och det finns välutbyggd infrastruktur med kollektivtrafik samt gång- och cykelväg.

Analys och konsekvenser

Aktuellt LIS-område ligger mellan utpekade befintligt område för näringsliv i öster och området för översvämningsskyddet i sydväst. Inom området finns både naturvärden, eventuell fornlämning samt låglänta ytor som översvämmas vid höga vattennivåer. Efter att hänsyn tagits till de olika värdena finns det dock möjlighet till ny samlad bebyggelse.

De utpekade LIS-områdena för bostäder förväntas skapa attraktiva nya etableringar på lagom avstånd från centrum.

LIS-området och dess inriktning

Ett nytt LIS-område pekas ut med inriktning bostäder:

- På Östra sund, norr om översvämningsskyddet, för ny samlad bebyggelse (B1).

Område	Utpekade LIS-område	Typ	Yta (ha)	Strand (km)
8. Glafs fjorden	Östra sund	B1	2,4	0,2

Hänsyn, rekommendationer och konsekvenser

- Prövning av byggnation eller andra åtgärder inom B1 ska ske via detaljplan samt upphävande av strandskyddet. Inga prövningar ska ske med förhandsbesked/bygglov inom LIS-området innan detaljplan har upprättats.
- Hänsyn ska tas till strandzonernas natur- och vattenvärden, kulturmiljö och det befintliga friluftslivet som kan beröras i samband med prövning av ny bebyggelse.
- Hänsyn ska tas till jordbruksmark i samband med prövning av ny bebyggelse.
- Det av Värmlands museum utpekade boplatsläget bör utredas arkeologiskt för att undersöka eventuell förekomst av faktiska boplatser.

- Vid tillståndsprövning bör särskilt värnas om den samlade miljöbilden och ett bibehållande av byggnadernas ursprungliga karaktär. Prövning av lov bör ske efter samråd med länsmuseet. I frågor som berör fornlämningar bör samråd ske med länsstyrelsen.
- Särskild hänsyn ska tas till områden med höga naturvärden. Särskild utredning kan krävas i syfte att precisera lämpliga lokaliseringar.
- Gällande riktlinjer för planering och bygglov avseende översvämningsrisk ska följas vid prövning av bebyggelse.
- Behovet av stabilitetsutredningar och förebyggande åtgärder mot skred och ras ska bedömas innan området anses lämpligt att bebyggas.
- Riktlinjer för byggande på landsbygden ska vara gällande vid utformning av bebyggelse inom LIS-området.
- Prövning av brygga/pir ska ske enligt de generella rekommendationerna.
- I övrigt ska tillämpliga generella rekommendationer följas för fortsatt utveckling inom LIS-området.

Vattenverksamhet

Vattenverksamheter är åtgärder som på något sätt påverkar vattenområden. Det kan vara åtgärder som ökar eller minskar vattenmängden, påverkar den omgivande miljön eller vattenområdets storlek. Vattenverksamhet berör bland annat anläggande av bryggor/småbåtshamnar, trummor och våtmarker, utfyllnader i vatten, vattenuttag, markavvattning för att ändra markens beskaffenheter, med mera. Den här typen av verksamhet kan vara anmälningspliktig eller tillståndspliktig enligt miljöbalken kap 11. Anmälan eller ansökan om tillstånd görs till Länsstyrelsen eller Mark- och Miljödomstolen.

Förhållningssätt:

- Vattenverksamhet ska utredas i kommande processer och tillståndsprövning.

Areella näringar

Jordbruksmark

Ett aktivt jordbruk är en viktig förutsättning för ett öppet landskap och därtill levande landsbygder. Hur tillgången till jordbruksmark ser ut spelar roll för de näringar som lever på och av jordbruket. Jordbruksmarken är därmed en viktig resurs som ska värnas i syfte att behålla goda livsvillkor på kommunens landsbygder.

Jordbruksmark är i miljöbalkens hushållningsbestämmelser av nationell betydelse. Det innebär att brukningsvärd jordbruksmark bara får tas i anspråk för bebyggelse om den behövs för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse.

Utifrån detta gäller ur ett nationellt perspektiv restriktivitet avseende exploatering på brukningsvärd jordbruksmark. Ur ett lokalt perspektiv, där levande landsbygder även innefattar att människor vill bosätta sig där, kan det däremot finnas utrymme för att bedöma lämpligheten ur flera aspekter. I en sådan bedömning kan hänsyn till bebyggelsens lokalisering, placering och gestaltning särskilt belysas.

Förhållningssätt:

- Arvika kommun bedömer att mycket stor restriktivitet ska iakttas vid bedömningar om byggnation eller förändrad markanvändning inom jordbruksmark. Det finns dock möjligheter

att i vissa fall få bygga på jordbruksmark, om villkor så som hänsyn till läge, beskaffenhet och behov uppfylls och den samlade bedömningen så påvisar.

- Kommunens riktlinjer för byggande på landsbygden i Arvika kommun utgör ett stöd till fortsatt handläggning.
- Utveckling av kommunens centralort och tillika FÖP-området är ett väsentligt samhällsintresse.

Skogsbruk

Tillgången till hållbart brukad skogsmark är en viktig samhällsresurs som utgör en viktig del i vårt framtida, mer resilianta samhälle. Skogen är också en viktig näring för många av kommunens invånare och företag.

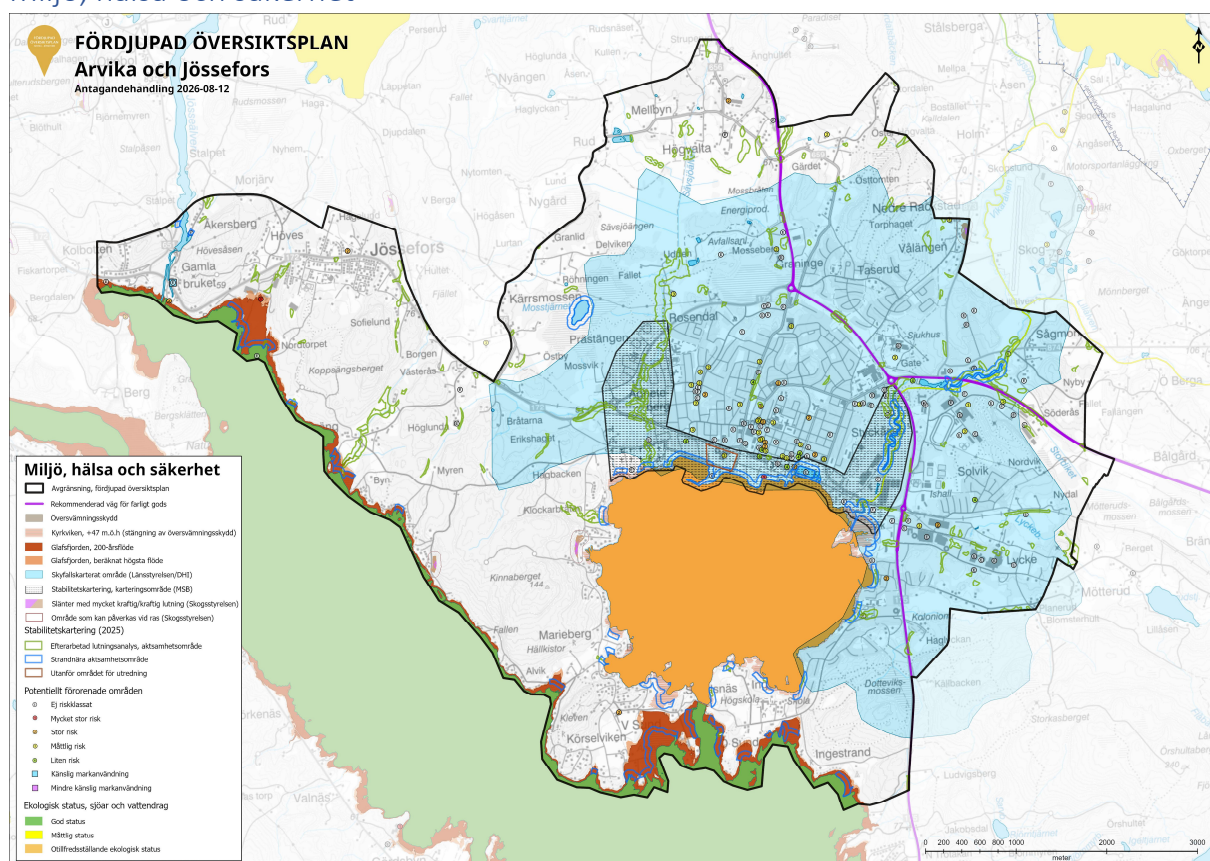
Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan försvåra ett brukande. Utifrån ett nationellt samhällsnyttoperspektiv råder således restriktivitet gällande exploatering av skogsmark.

Ur ett lokalt perspektiv finns ett behov av att ge möjlighet för en utveckling på landsbygderna. En bedömning om lämplighet görs i syfte att främja bostadsbyggande och näringslivsutveckling. Inom område *landsbygd 2* i markanvändningskartan, pekas mark ut för eventuell möjlig bebyggelseutveckling.

Förhållningssätt:

- Skogsmark kan bebyggas om det görs på ett ändamålsenligt sätt med hänsyn till läge, beskaffenhet och behov.
- Naturskog och skog med höga naturvärden ska i möjligaste mån undantas från exploatering.
- Kommunen ska främja ett naturbaserat och klimatanpassat skogsbruk.
- Kommunens skogsstrategi är under framtagande och ska vägleda förvaltning av kommunens skogsinnehav.

Miljö, hälsa och säkerhet

Ras, skred och erosion

Ras och skred är exempel på snabba massrörelser i jord eller i berg. Ett skred innebär att ett landområde sätts i rörelse och så småningom kollapsar, medan ett ras innebär att jord eller sten faller fritt ner för exempelvis en brant. Gemensamt för ras och skred är att de kan inträffa utan förvarning. Blocknedfall kan inträffa när berg och jord försvagas över tid eller plötsligt påverkas av yttre krafter. Vanliga orsaker är frostsprängning där vatten tränger in i sprickor och expanderar när det fryser, kraftig nederbörd som ökar trycket i sprickor och jordlager, samt erosion som gradvis underminerar sluttningens stabilitet. Även vibrationer från exempelvis trafik, sprängningar eller jordskalv kan utlösa blocknedfall, liksom ras och skred där stödjande material plötsligt försvinner. Erosion är en nedbrytande process av markområden till följd av exempelvis strömmande vatten. Räddningsverket (nuvarande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB) genomförde 2004 en översiktlig stabilitetskartering över Arvikas mest centrala delar och över Edane. Denna kartering bygger på Skredskommissionens anvisningar 3:95 som är en äldre vägledning för hur stabilitetskarteringar ska genomföras. Detta innebär att äldre geotekniska utredningar inte alltid uppfyller dagens krav (enligt SIG:s Vägledning 8) på bedömning av markens stabilitet. Det är också osäkert om de belastningar som gällde när utredningen genomfördes fortsatt gäller. Detta behöver därför uppmärksammas vid fortsatt planering.

Slutsatserna som görs i denna stabilitetskartering är följande.

Område längs med Sävsjöälven

Stabilitetsförhållandena längs större delen av Sävsjöälven är sådana att de ej uppfyller stabilitetsrekommendationerna för översiktlig stabilitetsutredning, enligt Skredskommissionens Rapport 3:95. Kritiska glidytor berör ej befintlig bebyggelse inom den del där kontrollsektionerna är

utförda. Ett initialt skred inom vissa områden bedöms dock kunna leda till sekundära skred med större utbredning.

Område längs Kyrkviken

Inom större delen av detta område saknas underlag för att värdera stabilitetssituationen. Stora osäkerheter föreligger huruvida utfyllda markområden närmast strandlinjen mot Kyrkviken vilar på fast underlag eller på lera. Inom området längs med Strandvägen i centrala Arvika har det däremot tidigare utförts stabilitetsberäkningar för nuvarande förhållanden. I denna beräkning bedömdes stabiliteten vara tillfredställande.

Område längs med Viksälven

Stabilitetsförhållandena längs den i utredningsområdet norra delen av Viksälven är sådana att de inte uppfyller stabilitetsrekommendationerna för översiktlig stabilitetsutredning, enligt Skredkommissionens Rapport 3:95. Utbredning av glidytor sträcker sig i vissa områden, västra sidan om Viksälven, in under befintliga byggnader och vägar.

Översiktlig stabilitetskartering för FÖP-området

En översiktlig stabilitetskartering som tagits fram för FÖP-området visar att områden inom Arvika tätort och Jössefors har förutsättningar för ras och skred och därmed särskilda behov av geoteknisk hänsyn vid framtida planläggning och bygglov. Denna samlade kunskap ska fungera som stöd i den kommunala planeringen för att minimera risker för ras och skred samt möjliggöra en långsiktigt trygg och hållbar markanvändning.

Solvik är ett område som lyfts i PM:et, främst kring Stordiket visar tidigare undersökningar att uppfyllnader kan ge upphov till stabilitetsproblem om säkerhetsavstånd inte hålls (10–30 meter beroende på fyllningens höjd). I Lyckebacken bedöms stabiliteten vara god, men vid höjdskillnader över 2 meter bör kontroller göras. Områdena Torpängen, Haglyckan och Björngärdet är utpekade som potentiellt instabila enligt SGU:s kartor, men saknar undersökningar.

I centrala Arvika utgör området kring Vikareälven och särskilt strandlinjen vid Kyrkviken en riskzon. Tidigare skred har noterats och ytterligare belastning nära strandkanten kan utlösa nya. Längs Sävsjöälven, inklusive Kyrkebyn och delar av Prästängen, bedömer MSB att stabiliteten inte är tillfredsställande. Nyare utredningar saknas.

Vid Norra infarten finns delar med djupa lerjordar (10–20 meter). I Jössefors, särskilt kring Koppsängsdiket, finns geologiska förutsättningar för skred men kunskapsläget genom utförda utredningar saknas. Även i Högvalta och Mossberget finns områden med silt- och torvjordar som kan vara känsliga för belastningar – vidare geoteknisk analys rekommenderas. *Länk till PM.*

Förhållningssätt:

- Utför geoteknisk fältundersökning i områden med otillräcklig eller äldre utredningar i kommande planeringsprocesser eller bygglov.
- Undvik ny bebyggelse eller uppfyllnad i direkt anslutning till känsliga slänter och vattendrag utan noggrannare stabilitetsberäkningar.
- Beakta påverkan från klimatförändringar, särskilt ökad vattenföring och erosion.
- Inom områden som inte ingår i den översiktliga stabilitetsutredningen kan fortsatt åtgärder behöva vidtas inom befintliga områden och dessa förutsättningar utreds vidare i kommande planeringsprocesser så som detaljplaner och bygglov.

Risk- och sårbarhetsanalys

Enligt lag ska Sveriges kommuner undersöka vilka extraordinära händelser i fredstid som kan hända i kommunen och hur dessa händelser skulle kunna påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (RSA).

I Arvika kommuns arbete med sin risk- och sårbarhetsanalys har ett antal risker identifierats. Kommunen har därefter gjort en riskanalys om hur varje risk påverkar kommunens samhällsviktiga verksamheter och vilka konsekvenser dessa risker kan få på samhället i stort. En sannolikhetsbedömning, eventuell klimatpåverkan samt bedömning om kommunens förmåga att hantera händelsen ingår också i riskbedömningen.

Dagens samhälle är på många sätt känsligt då det i så hög grad är byggt på tekniska och elektroniska system, vilket gör att vår infrastruktur blir allt känsligare för störningar. De största riskerna i Arvika kommun är stora störningar som kan slå ut samhällsviktiga verksamheter, till exempel avbrott i dricksvatten-, el- eller värmeförsörjning samt naturkatastrofer. Sådana händelser kan också leda till social oro i samhället.

Utifrån erfarenheter av händelser under 1900- och 2000-talet är översvämning av Glafs fjorden och Kyrkviken den största risken för Arvika centralort och den samhällsviktiga verksamhet som finns där. Risken för trafikolyckor med farligt gods eller omfattande personskador är också stor eftersom riksväg 61, mellan Fagerås och riksgränsen, samt järnvägen mellan Stockholm och Oslo går genom kommunen och i eller nära centralorten.

Förhållningssätt:

Kommunen arbetar aktivt med att förebygga risker genom att utbilda, öva och ta fram handlingsplaner för att minska konsekvens- och skadeverkan. Det finns också samarbetsforum på intern, lokal, regional, nationell och internationell nivå. RSA blev under sommaren/hösten 2023 beslutad av Kommunfullmäktige i Arvika kommun.

Totalförsvaret

Sveriges totalförsvaret utgörs av all verksamhet som syftar till att förbereda Sverige för krig, och består av det militära försvaret och det civila försvaret. Både det militära och civila försvaret ska bedrivas enligt nationella mål. Myndigheten för civilt försvar (MCF, tidigare MSB) arbetar kontinuerligt med att identifiera mark- eller vattenområden som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila delar och Försvarsmakten för de militära delarna. I nuläget finns inget område utpekad som riksintresse för totalförsvaret i Arvika kommun.

Kommunal verksamhet i stort är en viktig aktör inom det civila försvaret, bland annat genom att leverera samhällsviktiga tjänster som exempelvis vatten, avlopp, renhållning, el, fiber, räddningstjänst, fjärrvärme, vård, omsorg, grundskola och förskola. Samhällsviktig verksamhet bedrivs även av privata aktörer inom det geografiska området.

Aktiv, medveten och strategisk samhällsplanering säkerställer förutsättningarna för att kommunens samlade samhällsviktiga verksamheter ges fysisk möjlighet att verka, fungera och utvecklas. Att genom den fördjupade översiktsplanen planera för en hållbar och robust kommun ligger också i linje med målen för det civila försvaret.

En hållbar, robust kommun vars samhällsviktiga verksamheter ges goda förutsättningar att bedrivas är också av betydelse för dess invånare genom att på sikt bidra till stärkt försvarsvilja. Befolkningsskydd är också en kommunal angelägenhet vilket medveten samhällsplanering bidrar till.

Bland annat genom att skapa förutsättningar för blåljusverksamhet, utomhusvarning där så behövs och att skapa förutsättningar för utveckling av bland annat skyddsrum och skyddade utrymmen.

MCF (tidigare MSB) har i uppdrag av regeringen att införa, förvalta och utveckla radiokommunikationssystemet RAKEL för skydd och säkerhet. För att höga objekt inte ska bli ett hinder för radiokommunikationssystemet bör placering av dessa ske i samråd med MSB:s verksamhet för Rakel och ledningssystem. Höga objekt kan vara exempelvis master, torn, pyloner, skyltar, konstverk eller byggnader. Höjden räknas från mark- eller vattenytan.

Luftfartsverket är bland annat sakägare för CNS-utrustning. Höga objekt som kan vara till hinder för militär och civil luftfart bör remitteras till Luftfartsverket och Försvarmakten. Alla byggnadsobjekt som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan ska remitteras till Luftfartsverket, oavsett typ av byggnadsobjekt eller position på svenskt territorium.

Förhållningssätt:

- Genom att i kommunens fördjupade översiktsplan planera för bland annat hållbart jordbruk, landsbygdsutveckling, strategiskt viktig infrastruktur, utveckling av centralorten och utveckling av samhällsviktig verksamhet bidrar den också till utvecklingen av det civila försvaret.
- Alla konstruktioner högre än 40 meter ska vid planläggning och lovgivning remitteras till MCF:s (tidigare MSB:s) verksamhet för Rakel och ledningssystem.
- Försvarmakten och Luftfartsverket ska remitteras vid planläggning och lovgivning av alla byggnadsobjekt som är högre än 20 meter.

Trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

Säkerhetssamordningen, i avtalssamverkan mellan Arvika, Eda, Säffle och Årjäng arbetar med trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Arbetet görs i samverkan med verksamheter internt i kommunerna men också med näringsliv, frivilligorganisationer och framför allt med Polisen. Hos Polisen är det främst lokalpolisområde Arvika (Arvika, Eda, Säffle och Årjängs kommuner) som säkerhetssamordningen samverkar med. Arbetet bedrivs kunskaps- och forskningsbaserat utifrån bland annat statistik, aktuella lägesbilder, samverkan och trygghetsvandringar och följer kraven i lag om kommuners brottsförebyggande arbete. Arbetet sker också inom ramen för samverkansöverenskommelser, samt lag om kommuners brottsförebyggande arbete". Detta innebär att det finns en systematik och organisation för att hantera dessa frågor, som leds av Säkerhetssamordningen.

Förhållningssätt:

- Fortsatt samverkan mellan kommunen och polisen. Säkerhetssamordningen och kommunpolisen utgör den vardagliga strategiska samverkanspunkten mellan organisationerna. Samverkan sker även operativt med olika delar inom kommunen. Grunden till samverkan sker genom samverkansöverenskommelser och enligt lag om kommuners brottsförebyggande arbete
- Certifieringen av Arvikas översiktsplan, i enlighet med JämtJämlikt sätter ett ökat fokus på frågorna kring att skapa ett tryggt Arvika.

Klimatanpassning

Redan idag ställs Arvika inför klimatrelaterade förändringar och de klimatrelaterade händelserna förväntas öka under åren som kommer. Kommunens bolag Teknik i Väst AB har tagit fram en klimatanpassningsstrategi för bolagets verksamhetsområden: renhållning, elnät, fiber, vatten,

avlopp, gata, kraft och fjärrvärme, i syfte att arbeta så hållbart som möjligt med kommunens anläggningar.

Arbetet med klimatanpassningsstrategin har fokuserat på vad som kan anpassas idag, som ger säkrare drift imorgon och hur anpassningar kan ske utan att bidra till ett försämrat klimat.

Ett exempel på en klimatanpassning är översvämningsskyddet mellan Kyrkviken och Glafs fjorden som skyddar Arvika stad mot översvämningar.

Kommunen har genom Teknik i Väst AB även deltagit i flera klimatanpassningsprojekt. Under år 2017-2022 var bolaget partner i EU-projektet CATCH där det bland annat ingick att ta fram en klimatanpassningsstrategi.

Exempel på aktiviteter och åtgärder som pågår och planeras utifrån strategin är:

- Erosionsskydd på deponiområden och nedströms jord- och betongdammar
- Fördröjningsmagasin i områden känsliga för skyfall
- Nödräddsvipor i alla avloppspumpstationer
- Portabel reservkraft
- Luftledningar byggs bort i det kommunala elnätet
- Utreda ytterligare alternativ till fossila bränslen för fjärrvärmen

Förhållningssätt:

- Översvämning, långvariga regn, skyfall, ras, skred och erosion identifieras som kommunens största klimatrelaterade utmaningar, vilka behöver hanteras och beaktas särskilt i kommande planeringsprocesser.
- Naturbaserade lösningar bör utredas och användas i större utsträckning, för mer långsiktig hållbar klimatanpassning.
- Kommunens kommande skogsstrategi har ett särskilt fokus på klimatanpassning i förvaltning av skogsmarken.

Översvämning och skyfall

Översvämning

Boverket gav 2018 ut nya riktlinjer för hur Länsstyrelsen ska bedriva det tillsynsansvar som myndigheten har över kommunernas planering i översvämningssensibla områden. Vägledningen anger att den grundläggande hänsynsprincipen är att översvämningssrisker kan undvikas genom att ny sammanhållande bebyggelse och samhällsviktig verksamhet lokaliseras till platser som saknar sannolikhet att översvämmas. Vid förtätning och komplettering av befintlig bebyggelse och för hanteringen av översvämningssrisker vid skyfall konstaterar dock Boverket att de grundläggande principerna inte alltid går att tillämpa, och har därför tagit fram riktlinjer för tillämpning och avsteg.

Arvika drabbades hårt av översvämningen år 2000 då vattnet steg mer än tre meter över medelvattenstånd. Översvämningen varade i två månader och de sammanlagda kostnaderna uppskattades till drygt 300 miljoner kronor.

Arvika kommuns översvämningsskydd stod färdigt år 2020 och ska skydda staden mot framtida översvämningar. Översvämningsskyddet består av tre delar: en huvuddamm i sundet mellan Kyrkviken och Glafs fjorden samt två spärrdammar på land. Skyddet aktiverades första gången den 31 december 2020 och var då i bruk under drygt två veckor.

Glafs fjordens och Kyrkvikens vattennivåer varierar under året. Vid perioder av långvarigt regn och/eller snösmältning ökar risken för översvämning av låglänta områden. Även topografin är en bidragande orsak till översvämningsskansen då höjdskillnaden endast är cirka 1 meter mellan Glafs fjorden och utloppet till Vänern i Säfte kommun.

Översvämningsskyddet som byggts i sundet mellan Kyrkviken och Glafs fjorden medför en lägre risk för översvämning i området inom Kyrkviken och innebär att Arvikas mest centrala delar, med samhällsviktiga funktioner, kan skyddas i det fall vattennivåerna stiger. Konsekvenserna av översvämningen blir däremot oförändrade utanför översvämningsskyddet nedströms Glafs fjorden och Byälven, vilket är en faktor som kommunen måste planera för.

Skyfall förväntas inte komma under den period som översvämningsskyddet är stängt då det mest sannolikt stängs under vintertid. Om ett skyfall mot förmodan skulle inträffa när dammen är stängd utgör inte detta något problem. Översvämningsskyddet står i normala fall helt öppet, för att inte påverkar genomströmningen av vatten till och från Kyrkviken, vid höga nivåer stängs den och vatten pumpas då ut från Kyrkviken till Glafs fjorden.

Översvämningsskyddet är byggt för att klara ett så kallat beräknat högsta flöde (BHF), vilket kan beskrivas som ett värsta tänkbart scenario (ett flöde med en återkomsttid på ungefär 10 000 år). SMHI gjorde efter översvämningen år 2000 flödesberäkningar för att få fram nivåer för olika återkomsttider. År 2023 reviderades beräkningarna, och följande nivåer är nu de som kommunen jobbar efter (höjdsystem RH2000):

- 100-årsflöde: +48,48 m.ö.h
- 200-årsflöde: +48,72 m.ö.h
- Beräknat högsta flöde: +49,48 m.ö.h

Vid exempelvis etablering av nya bostäder läggs en säkerhetsfaktor på, för att ytterligare skydda för vind- och vågpåverkan.

Skyfall

Översvämningar till följd av kraftig korttidsnederbörd, så kallade skyfall, går aldrig helt att undvika. SMHI:s regionala klimatscenarion för Värmland (2025) beskriver ett framtida klimat med ökad årsmedelnederbörd, upp till 20 procent. Mer nederbörd förväntas falla under vinterhalvåret men i ökad utsträckning som regn istället för snö. Sommarhalvåret kommer bli torrare även om kraftigt skyfall förväntas bli vanligare under perioden.

Översvämningar till följd av skyfall uppstår när mängden nederbörd överstiger markens eller ledningssystemens kapacitet att avleda vattnet. Ökad sannolikhet för skyfall innebär ökad sannolikhet för översvämningar till följd av skyfall. Detta gäller främst i den bebyggda miljön där hårdgjorda ytor och begränsningar i befintliga dagvattensystem innebär utmaningar för att hantera vattenmängderna.

Boverket gav 2018 ut riktlinjer för hur Länsstyrelsen ska bedriva det tillsynsansvar som myndigheten har över kommunernas planering i översvämningsskänliga områden.

Vägledningen anger att den grundläggande hänsynsprincipen är att översvämningsskanser kan undvikas genom att ny sammanhållen bebyggelse och samhällsviktig verksamhet lokaliseras till platser som saknar sannolikhet att översvämmas.

Vid förtätning och komplettering av befintlig bebyggelse och för hantering av översvämningsskanser vid skyfall anger dock Boverket att de grundläggande principerna inte alltid går att tillämpa, och har

därför tagit fram riktlinjer för tillämpning och avsteg. Bedömning måste göras vid fortsatt planering för respektive detaljplan och förhandsbesked.

Projekt Byälven

Byälvens vattensystem sträcker sig från Kongsvinger i Norge till Säffle vid Väneren. Vattensystemets längd är cirka 15 mil och det totala avrinningsområdet är 4 785 km². På den fem mil långa sträckan från Glafs fjorden till Säffle är höjdskillnaden för älven endast en meter. Projekt Byälven startade år 2001 med målsättning att utvärdera riskerna för översvämning och föreslå förebyggande åtgärder. Arbetet har bedrivits i flera etapper (etapp 4 pågår år 2025). I denna etapp bedrivs samarbete främst med Säffle kommun, Länsstyrelsen, SMHI och Sjöfartsverket.

Förhållningssätt:

- Kommunens ordinarie riskarbete enligt LEH (Lagen om extraordinära händelser) 2006:544 och efterföljande beredskapsplanering ska ta hänsyn till att sannolikheten för att risken för skador på den bebyggda miljön ökar till följd av klimatförändringarna.
- Vid planläggning och lovgivning ska kommunen säkerställa att ingen samhällsviktig verksamhet eller ny sammanhållen bebyggelse är utsatta för direkta översvämningssrisker vid ett beräknat högsta flöde och skyfall.
- Vid planläggning och lovgivning ska kommunen säkerställa att ingen tillkommande bebyggelse i befintliga strukturer utsatt för direkta översvämningssrisker. För samhällsviktig verksamhet gäller beräknat högsta flöde som gräns, om inte giltiga skäl kan specificeras i bedömning tillsammans med säkerhetssamordningen. För övrig bebyggelse gäller 200-årsflödet (48,72 + säkerhetsfaktor) utanför översvämningsskyddet och nivån på skyddet (47 + säkerhetsfaktor) innanför skyddet.
- Vid planläggning och lovgivning ska kommunen säkerställa att ingen tillkommande bebyggelse tar skada av översvämningar som uppstår vid ett skyfall med högre sannolikhet än ett 100-årsregn.
- Riktlinjer för byggande utmed Glafs fjorden, som är under framtagande, ska utgöra underlag vid förfrågningar om byggnation i relevanta vattennära områden.

Värmeböljor och torka

Värmebölja

I och med att klimatet förändras kommer värmeböljor bli allt vanligare, både globalt, nationellt och i Arvika. Medeltemperaturen i Sverige förväntas stiga med tre till fem grader till 2080-talet jämfört med åren 1960-1990. Värmeböljorna kommer dessutom att bli kraftigare och längre vilket ställer högre krav på samhället, både vad gäller förebyggande anpassningsåtgärder och krisberedskap.

En värmebölja kan medföra stora risker för människors hälsa och skapar påfrestningar på samhällsviktig verksamhet. Den medför också negativa konsekvenser för jord- och skogsbruket, djurhållningen och dricksvattenförsörjningen. De utmaningar som en värmebölja medför ställer krav på samhällets förmåga att hantera dessa effekter – både i förebyggande syfte och under en aktuell händelse.

Värmeöar kan uppstå i urbana miljöer och innebär att staden är varmare än områden runt omkring. Effekten påverkas bland annat av hur stor andel av markytan som är vegetationsbeklädd eller hårdgjord samt byggnadernas storlek och placering. Parker, träd och öppna områden kan bidra till att värmeeffekten mildras.

Torka

I samband med långvarig värme under främst sommarmånaderna finns även risk för torka. Vårtorka vid minskad nederbörd under vårmånaderna har också inträffat de sista åren och kan ha påverkan på grundvattenmagasinen. Detta kan bland annat innebära brist på vatten som leder till att dricksvattenförsörjningen utmanas, att jord- och skogsbruket utmanas med sämre skörd och begränsade möjligheter att utföra åtgärder i skogen på grund av brandrisk. Torra perioder innebär en avsevärt ökad risk för brand i skog och mark. Rapporten Värmebölja i Värmland – rutin för vård och omsorg (2016) ger fakta och information om vilka hälsoeffekter värmeböljor kan skapa samt innehåller checklistor för hur en organisation kan förbereda sig inför detsamma. I kommunens kommande grönpän kommer effekter av värmeböljor och torka utvecklas vidare.

Förhållningssätt:

- Kommunen ska främja anpassade byggnader och platser för att mildra värmeeffekter i urban miljö.
- Kommunen ska bevara och stärka gröna och blå inslag inom centralorten, det vill säga främja funktionella natur- och vattenområden i samhällsplaneringen.
- Kommunen ska planera för vattenförvaltning och -användning i ett förändrat klimat.

Förorenad mark

Ett förorenat område är ett område, byggnad eller anläggning som är så förorenat att halterna är påtagligt högre än de naturliga bakgrundshalterna. Gamla industriområden eller bensinstationer är exempel på områden som kan vara förorenade.

Föroreningar som hamnat i mark, grundvatten eller i sediment blir ofta kvar under lång tid om vi inte gör någonting åt det. Föroreningarna sprids ofta vidare till vattendrag och grundvatten. Många föroreningar påverkar människan eller miljön på lång sikt, men även akuta effekter kan förekomma. Vi människor utsätts för föroreningar på många olika sätt exempelvis genom damm, direkt intag av jord, hudkontakt, inandning av ångor, intag av mat och dricksvatten med mera. Spridningen är ofta långsam och påverkas av nederbörd, grundvattenrörelser och biologiska processer. Även föroreningar som legat relativt stilla kan påverkas och spridas av mänskliga aktiviteter, som till exempel vid schaktning.

Länsstyrelsen presenterar varje år en lista över de mest prioriterade områdena i länet. Vid en del områden på listan har föroreningar redan hittats medan det för andra områden bara finns en misstanke om att verksamheter har skapat föroreningar. Två områden i Arvika kommun är högprioriterade i listan. Det finns i dagsläget ytterligare fem områden i listan som tillhör Arvika kommun. En handlingsplan för kommunens samlade arbete med förorenade områden tas fram och godkänns av kommunfullmäktige och revideras vart tredje till femte år. Handlingsplanen är en viktig utgångspunkt vid uppföljning av arbetet, såväl för tillsynen som kommunens samlade insatser med att nå uppsatta mål för arbetet med förorenade områden.

Handlingsplanen beskriver vilka förorenade områden som finns inom kommunen och hur dessa ska hanteras. Handlingsplanen ger förutsättningar för ett mer strategiskt och systematiskt arbete för att uppnå miljömålet Giftfri miljö. Handlingsplanen syftar till att tydliggöra vilka prioriteringar som ska göras, resurser, ansvarsområden, mål för arbetet med förorenade områden samt anger strategi och tidsplan för de aktiviteter som behöver genomföras.

Upplysningsskyldighet

Vid misstanke om att ett område kan vara förorenat ska markens status alltid utredas.

Upplysningsskyldigheten gäller föroreningar i mark, grund- och ytvatten, sediment, samt byggnader,

anläggningar och liknande. Om det är en förorening som riskerar att sprida sig eller en olycka där en förorening kommit ut i miljön ska räddningstjänsten kontaktas.

Anmälningsskyldighet

En sanering eller andra åtgärder som till exempel schaktning kan medföra risk för spridning eller exponering av föroreningarna och därför ska en anmälan göras till kommunen.

Ansvar

Det är i första hand verksamhetsutövaren som orsakat föroreningen som är ansvarig för undersökning och efterbehandling. För att ansvaret ska bli aktuellt måste verksamheten ha varit i drift efter den 30 juni 1969.

Om verksamhetsutövaren inte finns kvar, exempelvis efter en konkurs, ansvarar fastighetsägaren. Då måste fastigheten ha förvärvats efter den 31 december 1998 och fastighetsägaren känt till, eller borde ha känt till föroreningarna vid köpet.

Markföroreningar från tidigare markanvändning kan påverka förutsättningarna att använda platsen. Arvika kommun har utfört en egen inventering över gamla deponier som kan utgöra en del av handlingsplan för arbete med förorenade områden. Avfallsplanen har mål om att hantera och minimera risker för spridning av miljögifter i samhället från nedlagda deponier.

Förhållningssätt:

- Vid upprättande av nya detaljplaner samt vid lovgivning (bygglov och förhandsbesked) ska frågan kring markförorening bevakas och om det föreligger misstanke ska en markundersökning utföras för att säkerställa att marken är lämplig för ändamålet.
- En handlingsplan för kommunens samlade arbete med förorenade områden tas fram

Skyddsavstånd

Farligt gods

Det är viktigt att beakta transporter av farligt gods när ny bebyggelse planeras intill transportanläggningar, när ny transportinfrastruktur planeras och när markens användning ska förändras på annat sätt. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet vid riskidentifiering i den kommunala planprocessen. Planeringen ska inriktas på att dessa transporter sker trafiksäkert och inte i anslutning till tätbebyggda områden, vattentäkter, värdefulla naturområden och andra särskilt sårbara områden. Värmlandsbanan, riksväg 61 och länsväg 175 utgör primär transportväg för farligt gods.

Järnväg

Generellt bör ny bebyggelse inte tillåtas inom ett område på 30 meter från en järnväg. Ett sådant avstånd ger utrymme för underhållsåtgärder och eventuella räddningsinsatser om det skulle ske en olycka. Det medger också en komplettering av riskreducerande åtgärder vid en förändrad risksituation. Influenansområdet för risker kan vara betydligt större än 30 meter, och riskanalyser kan behöva tas fram även för sådant som ligger längre från järnvägen än så. Ett riktvärde att gå efter kan vara att göra riskanalyser för transporter av farligt gods för bebyggelse inom 150 meter från närmaste spårmedel då nya åtgärder planeras.

Risker bör identifieras och beskrivas med stöd av en riskanalys för nyexploatering inom 150 meter från järnvägen. Analysen ska visa hur risken påverkar planområdet och vilka åtgärder som behövs för att minska risken. I detaljplanen kan kommunen till exempel föreskriva en utformning av den byggda miljön som minskar skadorna vid en olycka.

Väg

Utifrån riskinventeringen kan man göra översiktliga och fördjupade riskanalyser för en hel plan eller för enstaka objekt i en plan. En sådan undersökning bör klargöra sannolikheten och konsekvenserna av en olycka, till exempel det värsta fallet eller ett tänkbart scenario (dimensionerande skadehändelse) samt redovisa möjliga riskreducerande åtgärder. På vägar kan genomfartstransporter av farligt gods regleras genom att de förbjuds eller rekommenderas gå vissa vägar.

Vid vilket avstånd som en riskanalys bör tas fram beror på typ av bebyggelse, riktlinjer hos kommunen och länsstyrelsen samt typ av väg eller järnväg. Ett generellt riktvärde för vidare undersökning av påverkan av farligt gods är 150 meter från det identifierade riskområdet. Detta avstånd anges i flera lokala och regionala riktlinjer, men är inte nationellt fastställt. Avståndet kan också vara längre, till exempel där det är nära till flera transportleder.

Förhållningssätt:

- Vid planering eller lovgivning av ny bebyggelse i närhet till transportled för farligt gods (väg och järnväg) ska hänsyn tas till säkerhetsavstånd enligt gällande rekommendationer.
- Skriften "Riskhantering i fysisk planering - vägledning", från Länsstyrelsen i Dalarna ska tillämpas.
- Inom befintliga strukturer kan undantag vara aktuella men det kräver i sådant fall en riskutredning och skyddsåtgärder.

Elektromagnetiska fält

Svenska kraftnät beaktar magnetfält genom att utforma ledningar så att referensvärdet för allmänhetens exponering (SSMFS 2008:18) inte överskrids invid ledningarna. Arvika kommun bör ta motsvarande hänsyn vid planering av nya bostäder, skolor och förskolor i närheten av befintliga och planerade ledningar.

Magnetfältet invid ledningen påverkas av ledningens utformning och varierar dessutom över tid, men kan behöva beaktas upp till 130 meter från en 400 kV-ledning, 80 meter från en 220 kV-ledning, 165 meter från två parallella 400 kV-ledningar och 105 meter från två 220 kV-ledningar. Om bostäder, grundskolor och förskolor planeras inom ovan angivna schablonavstånd beräknar Svenska kraftnät magnetfältet från sina ledningar. När det gäller andra ledningar ska respektive nätbolag kontaktas.

Förhållningssätt:

- Samråd ska hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 250 meter från transmissionsnätledningar och stationer.
- Magnetfältet invid ledningen påverkas av ledningens utformning och varierar dessutom över tid, men kan behöva beaktas upp till 130 meter från en 400 kV-ledning, 80 meter från en 220 kV-ledning, 165 meter från två parallella 400 kV-ledningar och 105 meter från två 220 kV-ledningar. Om bostäder, grundskolor och förskolor planeras inom ovan angivna schablonavstånd beräknar Svenska kraftnät magnetfältet från sina ledningar. När det gäller andra ledningar ska respektive nätbolag kontaktas.
- Arvika kommun ska samråda med Ellevio när åtgärder inom regionnätet planeras inom 50 meter från station och enkel luftledning, när det är fler än en ledning som går parallellt gäller 100 m. Om åtgärden gäller höga föremål gäller 200 meter. För markförlagda ledningar, 10 meter.
- För Ellevios lokalnät gäller 20 meter för luftledning och nätstation. Om åtgärden gäller höga föremål gäller 200 meter. För markförlagda ledningar gäller 5 meter.

Vattenförvaltning

EU:s ramdirektiv för vatten, vattendirektivet, trädde i kraft år 2000 och är införlivat i svensk lagstiftning. Vattendirektivet omfattar sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. Direktivets mål är att alla vatten ska uppnå en god vattenstatus.

Vattenförvaltningsarbetet i Sverige genomförs i sexåriga cykler med en utvärdering efter varje period. Det tas då fram åtgärdsprogram för perioden som talar om vilka åtgärder som behöver genomföras av myndigheter, länsstyrelser och kommuner för att miljökvalitetsnormerna ska uppnås. Det nuvarande åtgärdsprogrammet för Sveriges vatten gäller för åren 2022-2027. Föreslagna åtgärder finns för år 2022 och framåt.

Direktivet syftar till ett långsiktigt och hållbart nyttjande av våra vattenresurser för att i första hand säkerställa god vattenkvalitet. Vattenmyndigheterna tillsammans med länsstyrelserna presenterar underlag och bedömningar rörande vattenkvalitet i databasen VISS (Vatteninformationssystem Sverige). De flesta vattendrag, sjöar och grundvattenförekomster i kommunen har en ekologisk och kemisk statusklassning i nu gällande förvaltningscykel.

Vattenförvaltning är beroende av att frågorna behandlas genom ett helhetsgrepp där mellankommunala och regionala diskussioner och samsyn är en viktig del. Det är i ett sådant perspektiv som regionala vattenförsörjningsplaner har föreslagits av vattenmyndigheterna. För Värmlands län finns ännu inte någon sådan. Den fördjupade översiktsplanen kan ändå genom planens blick inställd på framtiden och inriktningen som föreslås, skapa förutsättningar för ett mera långsiktigt och hållbart nyttjande av vattenresurserna.

Vattendistrikt

På nationell nivå har Sverige delats in i fem vattendistrikt: Bottenviken, Bottenhavet, Norra Östersjön, Södra Östersjön och Västerhavet. Arvika kommun ligger i Västerhavets vattendistrikt, där Länsstyrelsen i Västra Götalands län är vattenmyndighet med särskilt ansvar för vattenmiljöarbetet.

Vattenråd

För att uppnå målet krävs samarbete mellan många olika aktörer. Myndigheter, näringsliv, intresseorganisationer och privatpersoner arbetar tillsammans för en bättre vattenmiljö i så kallade vattenråd. Vattenråden arbetar med ett eller flera avrinningsområden. Ett avrinningsområde följer naturens egna gränser för vattnets flöde och är oberoende av till exempel kommungränser. Arvika kommun ligger inom By- och Borgviksälvens avrinningsområde och är aktiv medlem i By- och Borgviksälvens vattenråd.

Miljökvalitetsnormer vatten

Miljökvalitetsnormer (MKN) finns för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor från till exempelvis trafik och jordbruk. Dessa fungerar som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. MKN vatten syftar till att säkra Sveriges vattenkvalitet. Miljökvalitetsnormer för ytvatten indelas i normer för ekologisk status och för kemisk status. För grundvatten finns det normer för kemisk status och kvantitativ status. Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt har antagit en förvaltningsplan för MKN för samtliga vattenförekomster i distriktet.

Ytvattenförekomsterna ska enligt den gällande förvaltningsplanen uppnå de beslutade MKN för vatten. Länsstyrelsen har bifogat förhandsinformation kring arbetet med ny förvaltningsplan i sitt granskningsyttrande. Den förvaltningsplanen berör kommande åtgärdsprogram för åren 2028 till 2033. MKN innefattar även ett krav på icke försämring, vilket innebär att vattenförekomsternas miljötillstånd inte får försämrats till en lägre statusklass.

Anläggningar för dricksvattenproduktion i Arvika kommun använder råvatten från ytvatten eller grundvatten. Anläggningar för avloppsrening enskilt och kommunalt samt dagvattenhantering har påverkan på miljön i olika grad. Väl fungerande anläggningar för avloppsrening enskilt och kommunalt bidrar till en bra vattenkvalitet.

Kommunens avfallsanläggning Mosseberg norr om Arvika stad ligger nära Sävsjöälven/Sävsjökanalen. Dagvatten och lakvatten från anläggningen renas i en lakvattenanläggning och leds sedan vidare till reningsverket på Vik. Kommunen planerar att införa PFAS-rening i närtid, och arbetar med lakvattendiken runt anläggningen för att inget vatten från deponin ska kunna rinna ut i Sävsjökanalen. Sluttäckning av deponin för att minska de förorenade vattenmängderna har påbörjats, men mycket arbete återstår. Viss påverkan på grundvattnet i området har påvisats.

Sjöar och vattendrag i kommunen klassas som god ekologisk status i 18% av ytvatten, medan 75% har måttlig ekologisk status. Kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE) överskrider gränsvärden i alla Sveriges ytvattenförekomster på grund av atmosfärisk deposition. Detta medför att samtliga ytvatten i Sverige klassificeras till *uppnår ej god kemisk status* när det gäller kvicksilver och PBDE. Dessa ämnen utgör undantag i form av mindre stränga krav då det inte är tekniskt möjligt att sänka halterna till nivåer som motsvarar god kemisk ytvattenstatus. Samtliga grundvatten i kommunen har däremot god kemisk och kvantitativ status.

Kyrkviken

Kyrkvikens vatten är av dålig kvalitet och sjön är drabbad av både övergödning och syrebrist. Allt vatten som hamnar inom det cirka 140 kvadratkilometer stora avrinningsområdet rinner till slut ut i Kyrkviken. Regn- och smältvatten och exempelvis fordonstvätt på gatorna i området för med sig olika föroreningar och partiklar till sjön. Det kan vara allt från näringsämnen på åkermark och enskilda avlopp, till partiklar från bilar som kör på vägar. Föroreningar som kommer från områden närmare Kyrkviken har oftast större inverkan. Dessutom finns ett historiskt arv från verksamheter nära Kyrkviken vilket inneburit att föroreningar samlats i bottensedimentet och i mark runt omkring sjön när Arvika stad vuxit. Många industrier blomstrade längs med hamnområdet där det bland annat fanns verksamheter som innefattade oljedepåer, skrothantering, lager för spannmål, bekämpningsmedel med mera. Dessa verksamheter har medfört föroreningar av många olika slag, exempelvis PAH:er, alifater, aromater, metaller, PCB:er, olika bekämpningsmedel med mera. Dessa föroreningar och näringsämnen som fosfor kan spolats ut i sjön vid kraftig nederbörd. Genom klimatförändringarna väntas intensivare regn under kommande år. Detta orsakar i sin tur snabbare avrinning till sjön, vilket försämrar kvaliteten ytterligare. Resultatet är bland annat en försämring för de växter och djur som lever i sjön och en ökad risk för algbloomningar vilket även medför hälsorisker för både människor och djur.

Kyrkviken har i nationell bedömning dålig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status.

För att förbättra Kyrkvikens vattenkvalitet arbetar kommunen och dess bolag på flera olika sätt. Några exempel:

- Arbetar utifrån framtagna dagvattenstrategi för att klargöra ansvarsförhållanden och andra hänsynstaganden.
- Anlägger dagvattenreningsanläggningar; till exempel skärbassänger och flytande våtmarker vid Sävsjökanalens och Kattvikens utlopp till Kyrkviken.
- Tar fram en våtmarksplan för möjlig restaurering av lämpliga områden uppströms.
- Minskar avrinning och förbättrar rening av dagvatten från avfallsanläggningen Mosseberg.

- Kopplar bort dagvatten från avloppsledningsnätet för att minska risk för bräddning i avloppsreningsverk och pumpstationer.
- Kopplar på enskilda avlopp till kommunala avloppsledningsnätet för mindre avloppspåverkan.
- Bygger bort bräddavlopp från dagvattenledningsnätet.
- Inventerar enskilda avlopp och följer upp för att säkerställa att de är i gott skick.

Sävsjöälven/Sävsjökanalen

För att öka arealen åkermark rätades vattendraget ut och sprängdes djupare på 1850-talet, i syfte att sänka vattennivån i lerslättsjön Sävsjön som också dikades ur i samma veva. Idag har vattenförekomsten otillfredsställande ekologisk status och uppnår ej god status vad gäller kvicksilver och bromerade difenyletrar. Andra kemiska markörer än så länge okända.

Arbete pågår för att utreda möjligheten att återställa delar av lerslättsjön och/eller möjliggöra anläggande av våtmarker för vattenrening, klimatpåverkan och biologisk mångfald i området, något som också skulle minska Sävsjöälvens transport av näringsämnen till Kyrkviken och därmed öka potentialen för den att uppnå god ekologisk status.

Förhållningssätt:

- Kommunen ska fortsatt arbeta strategiskt med att förvalta vatten inom dess geografiska gränser, genom en övergripande vattenförvaltningsplan.
- Samverkan ska ske med berörda parter inom By- och Borgviksälvens avrinningsområde.
- Kommunen ska planera för vattenförvaltning och -användning i ett förändrat klimat.
- Kommunen ska genom antagen Vattentjänstplan fortsatt arbeta strategiskt med VA-försörjningen.
- Kommunen ska arbeta utifrån antagen dagvattenstrategi.
- Kommunen ska genom inventering och tillsyn ställa krav på begränsade utsläpp från enskilda avlopp som bidrar till att en vattenförekomst inte uppnår miljö kvalitetsnormerna för vatten.
- Kommunen ska fortsatt följa utvecklingen av vattenkvaliteten i Kyrkviken och Glafs fjorden genom de kontinuerliga mätningar som genomförs genom By- och Borgviksälvens vattenvårdsförbund.
- Kommunen ska fortsätta att arbeta aktivt med att förbättra vattenkvaliteten i Kyrkviken och andra prioriterade vattenförekomster.
- Kommunen ska arbeta för att säkerställa tillgången till dricksvatten genom att skydda nuvarande och framtida yt- och grundvattentäkter.
- Kommunen ska genom inventering, informationsinsatser och tillsyn ställa krav på begränsade utsläpp från småskalig förbränning.

Luft

Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft är normer som gäller i hela Sverige. De syftar till att skydda människors hälsa och miljön. Enligt förordningen är arbetsplatser, vägtunnlar och tunnlar för spårtrafik undantagna från normerna för utomhusluft. MKN för utomhusluft finns för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bensen(a)pyren. Dessa normer är mestadels så kallade gränsnormer som ska följas medan några är så kallade målsättningsnormer som ska eftersträvas. Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft är huvudsakligen baserade på krav från ett EU-direktiv. I den fördjupade översiktsplanen bör kommunen inte peka ut områden med dålig luft för ändamål som bostadsbebyggelse eller byggnader som människor vistas under längre tid till exempel förskolor och skolor. Arvika kommun ingår i ett

samverkansområde för luftfrågor. I Luftsamverkan Värmlands provtagningsprogram mäts luftkvalitet på olika platser.

Halter av kvävedioxider

Fordonstrafik och vedeldning är källor till utsläpp av kväveoxider. I Arvika är fordonstrafiken den största utsläppskällan till luft. Mätningar visar att kvävedioxidhalterna håller sig under antal tillåtna överskridanden och sammantaget har halterna minskat över tid.

Halter av bensen

I Arvika är fordonstrafiken främsta källan till utsläpp av bensen. Småskalig vedeldning är också en källa till bensenutsläpp. Utsläppen har minskat under åren som mätningar utförts. Förändring i användning av fordonsbränslen och minskning av småskalig vedeldning i tätorten gör att utsläppen sannolikt fortsätter minska.

Halter av ozon i utomhusluft

Marknära ozon bildas i förorenad luft under inverkan av solljus. Främsta källan är utsläpp av kväveoxid från fordonstrafik.

Halter av Partiklar PM10, PM2.5

Fordonstrafik och exempelvis arbetsredskap är främsta källorna till utsläpp av partiklar. Senaste mätningen av PM10 utfördes 2016-2018 i Arvika tätort vid genomfartsleden. För PM2.5 har ingen mätning utförts i Arvika. Mätning utfördes inom luftsamverkan Värmland i Torsby 2012, Filipstad 2013 och Forshaga 2014. Alla tre kommunerna ligger under MKN gränsvärden. Utifrån objektiv skattning har kommunen bedömt att PM10 sannolikt fortfarande tangerar eller överskrider de nedre utvärderingströsklarna för dygns- respektive årsmedelvärde. PM2,5-halter hamnar i nivå med nedre utvärderingströskeln för PM2,5 (NUT = 12 µg/m³ som årsmedelvärde).

Metaller (partiklar)

Nickel, arsenik, kadmium och bly sprids via luft främst genom förbränning av fossila bränslen och vid viss industriell verksamhet som exempelvis stålindustri. De uppmätta årsmedelvärdena låg långt under nedre utvärderingströsklarna vid mätningar 2013. Miljöstabben bedömer att metallhalterna i kommunen fortsatt underskrider de nedre utvärderingströsklarna.

Förhållningssätt:

- Kommunen fortsätter luftprovtagning för att kontrollera utsläppen.
- Kommunen ska genomföra inventering, informationsinsatser och tillsyn samt ställa krav på begränsade utsläpp från småskalig förbränning.
- Kommunen fortsätter jobba strategiskt för att minska utsläpp till luft genom trafik- och mobilitetsprogram samt gång- och cykelplan.

Buller

Buller är ljud som uppfattas som störande och är i många fall skadligt för hälsan vid långvarig påverkan. Buller kan uppkomma från närliggande järnväg, från industrier, bilar och andra verksamheter. Att vistas nära buller inverkar negativt på människors hälsa, välbefinnande och livskvalitet.

I plan- och bygglagen och miljöbalken finns regler och förordningar som ska följas för att minimera påverkan från buller.

En större bullerkartläggning av bullersituationen inom Arvikas mest centrala delar är framtagen och ger information till framtida planeringsprocesser. Bullerberäkningen har genomförts enligt den

samnordiska beräkningsmodellen för vägtrafik (Naturvårdsverket, rapport 4653) vilket är den gällande beräkningsmetodiken för vägtrafikbuller i Sverige. Beräkningarna visar på ett normalt trafikfall med konstant trafikflöde utan accelerationer eller inbromsningar. Speciella händelser, som musik från bilar, signalhorn eller hastigheter över gällande hastighetsbegränsningar ingår inte i beräkningarna. Sådana händelser är inte att betrakta som normalt trafikbuller och bör hanteras enligt andra regelverk än det för trafikbuller.

Förhållningssätt:

- För att klara gällande bullerkrav ska det vid framtagande av detaljplaner och/eller vid bygglovsgivning göras en prövning där det säkerställs att bullerkrav uppfylls. Detta avser även vibrationer och verksamhetsbuller.
- Kommunen fortsätter jobba strategiskt för att minska trafikbuller genom trafik- och mobilitetsprogram.
- Bullerberäkningen för vägtrafik utgör ett stöd i kommande planeringsprocesser.

Djurhållning

I Arvika kommun är djurhållning en viktig del av centralorten, serviceorterna och landsbygderna. Den bidrar till ett levande och öppet landskap, men kan också innebära vissa störningar. Exempelvis i form av lukt, ljud, flugor eller allergiframkallande ämnen.

Det är naturligt att djur förekommer i lantliga miljöer, vilket också innebär att den som bor på landsbygderna bör vara beredd på viss påverkan från närliggande djurverksamheter. Hur stor påverkan blir beror på flera faktorer och därför är det viktigt att noggrant bedöma lämpligt avstånd mellan djurhållning och bostäder.

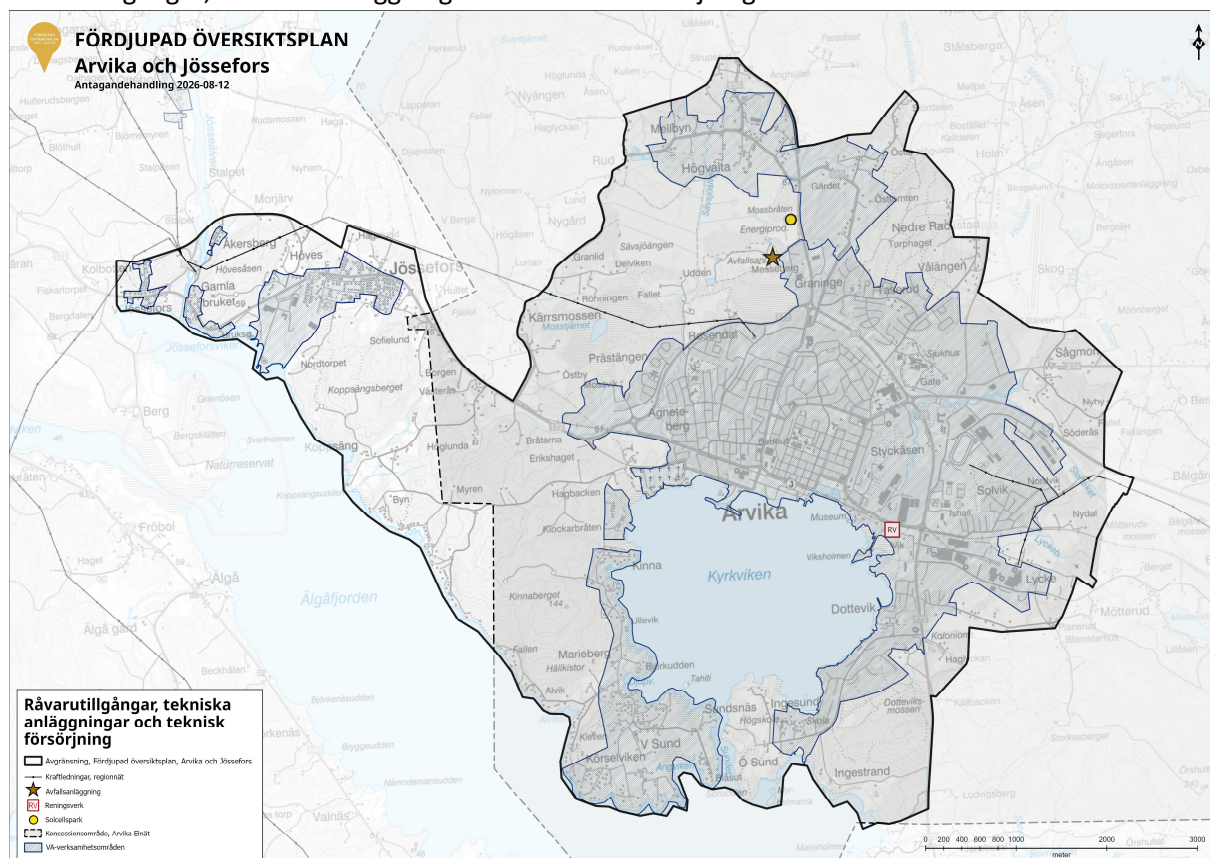
Större anläggningar med hästar kan innebära särskilda utmaningar. När bostäder planeras i närheten av sådana verksamheter behöver hänsyn tas till risken för olägenheter, som exempelvis allergier eller luktproblem. Det är framför allt stallområdet – inklusive tillhörande gödselhantering och rasthagar – som ska ligga på lämpligt avstånd från grannars bostadshus. Dessa riktlinjer gäller dock inte om hästhållaren själv bygger både stall och bostad på sin fastighet.

Vid bedömningen av avstånd spelar även platsens unika förutsättningar in. Topografi, vegetationszoner, vindförhållanden och hur stallområdet är utformat påverkar spridningen av lukt och andra störningar. Beteshagar anses generellt inte vara en avgörande faktor i dessa bedömningar.

Förhållningssätt:

- Vid upp till 15 hästar: minst 50 meters avstånd mellan stallområde och närliggande bostad.
- Vid fler än 15 hästar: minst 100 meters avstånd.
- Slutgiltig bedömning ska alltid göras utifrån lokala förhållanden och djurhållningens omfattning.

Råvarutillgångar, tekniska anläggningar och teknisk försörjning

God vattenkvalitet är en resurs som är viktig både nu och i framtiden. Därför krävs insatser och åtgärder för att uppnå och bibehålla god kvalitet. Åtgärder och arbetsinsatser sker i flera led och ofta tvärssektoriellt, där den fysiska planeringen är en viktig del i den totala bilden. Inom ett verksamhetsområde är kommunen ansvarig för VA-försörjningen.

Utanför verksamhetsområdet är det enskilda fastighetsägarnas ansvar att ordna med vatten- och avloppsförsörjningen, via anläggningar på den egna fastigheten eller genom gemensamma lösningar med grannar och närboende.

Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som rinner från tak, vägar och andra hårdgjorda ytor. Vattnet leds via dagvattennätet ut till närmaste vattendrag, via dolda ledningar i mark eller öppna diken.

Dagvatten kan innehålla en mängd olika föroreningar som kommer från till exempel trafiken. Eftersom dagvattnet normalt inte renas är det viktigt att kemikalier och andra föroreningar inte når dagvattnet.

Kommunen har en nyligen framtagna dagvattenstrategi som antogs i Kommunfullmäktige 28 april 2025. Strategin syftar till att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering där dagvattnet kan renas och/eller fördröjas för att undvika skador på bebyggelse och infrastruktur samtidigt bidra till att miljökvalitetsnormer för vatten inte äventyras. Kommunen arbetar även med framtagandet av en våtmarksplan och utreder områden för våtmarksrestaurering.

Förhållningssätt:

- Kommunen och dess bolag arbetar, vilket nämndes i tidigare avsnitt, med att förbättra kommunens vattenkvalitet på flera olika sätt. Här kommer några exempel:

- Kommunen ska arbeta utifrån antagen dagvattenstrategi.
- Anlägger dagvattenreningsanläggningar; till exempel skärmbassänger och flytande våtmarker vid Sävsjökanalens- och Kattvikens utlopp till Kyrkviken.
- Kopplar bort dagvatten från avloppsledningsnätet för att minska risk för bräddning i avloppsreningsverk och pumpstationer.
- Bygger bort bräddavlopp från dagvattenledningsnätet.

Vatten- och avloppsplanering

Den 1 januari 2023 ändrades lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster på så sätt att det bland annat blev krav på att alla kommuner ska ha en antagen vattentjänstplan. Detta innebär ett nytt sätt att strukturera kommuners VA-planering. Vattentjänstplanen ska enligt lag innehålla kommunens långsiktiga planering för allmänna vattentjänster samt kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att VA-anläggningar ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

I Arvika kommer befintlig VA-översikt och VA-plan att införlivas i vattentjänstplanen. Detta för att samla VA-planeringen till färre dokument för att förenkla användningen och framtida revidering. Bedömning har gjorts att VA-policyn fortsatt ska innehålla kommunens långsiktiga ställningstagande för kommunens långsiktiga VA-försörjning. VA-policyn är inför antagande inför sommaren 2025.

Vattentjänstplanen är under framtagande och beräknas vara klar under våren 2026.

Vattenskyddsområden

Vatten och avlopp är kanske det mest självklara i våra hushåll. Vi är vana vid att det finns bra vatten i kranen när som helst under dygnet. För att det ska fungera måste vi skydda våra vattentäkter, det vill säga källan till dricksvattnet. Därför inrättas vattenskyddsområden med regler om hur vattnet, som rinner ner i marken inom dessa områden, ska skyddas mot föroreningar och förändringar i kvalitet.

Att upprätta vattenskyddsområden

Vatten för vattenförsörjning är en av våra allra viktigaste naturresurser och en tillgång som vi är skyldiga att värna om för kommande generationer.

Målet med att inrätta vattenskyddsområden är att ge våra vattentäkter ett tillräckligt gott skydd, så att vi även i framtiden kan använda vattenförekomsterna till dricksvattenförsörjning. Till ett vattenskyddsområde kopplas särskilda skyddsföreskrifter som fastställs av länsstyrelsen eller kommunen.

Vattenskyddsområden i anslutning till FÖP-området

Området runt sjön Racken är vattenskyddsområde och förser bland annat Arvika tätort med dricksvatten. En ansökan om revidering av vattenskyddsområde för Racken ytvattentäkt med tillhörande skyddsföreskrifter finns hos Länsstyrelsen i Värmland för beslut. Länsstyrelsen fastställer vattenskyddsområden med stöd av miljöbalken efter begäran från vattentäktens huvudman. Huvudmannen är den som ansvarar för dricksvattenförsörjningen inom ett geografiskt område, vanligtvis kommunen, men ibland också bolag eller större samfälligheter. Ett skyddsområde ska utgöra ett bra skydd för vattentäkten, men får inte vara mer långtgående än nödvändigt.

Förhållningssätt:

- För delar av landsbygd 1, som ligger i nära anslutning till stadskärnan, ska bedömning inkluderas i kommunens Vattentjänstplan för långsiktig planering av allmänna vattentjänster.

- Enskilda vatten- och avloppsanläggningar är en förutsättning för bebyggelseutveckling inom stora delar av landsbygd 2. Kommunen ser generellt positivt på enskilda, gemensamma lösningar för VA.
- Kommunen ska genom tillsyn ställa krav på begränsade utsläpp från enskilda avlopp som hindrar att en vattenförekomst uppnår miljö kvalitetsnormerna för vatten.
- Kommunen ska fortsätta arbeta strategiskt med VA-försörjningen genom framtagandet av ny Vattentjänstplan.

Eldistribution

Med blicken mot år 2045 förväntas stora förändringar inom det svenska energidistributionssystemet ske. Den totala elförbrukningen förväntas öka i Sverige till följd av en ökad efterfrågan på el, som ett led i att nå uppsatta mål om minskad klimatpåverkan. Arvika Elnät AB äger elnätet inom Arvika centralort och tillika FÖP-området och de direkt närliggande landsbygdsområdena. I övriga delar av Arvika kommun är Ellevio AB nätleverantör. Svenska kraftnät har en 400 kV-ledning tillhörande transmissionsnätet för el. Tidigare refererades det till stamnätet för el, numera omnämns det som transmissionsnätet. Svenska Kraftnät har nätkoncession och ledningsrätt för kraftledningen som är av betydelse för rikets elförsörjning. Transmissionsnätets kraftledningar transporterar el från produktionsanläggningar till distributionsnät som för elen vidare till konsumenterna.

Förhållningssätt:

- Elsäkerhetsverket har föreskrifter kring vilket avstånd luftburna elledningar som krävs mot ny bebyggelse och platser där människor vistas. Dessa ska följas vid bebyggelseutveckling i anslutning till luftledningar i kommunen.
- Arvika kommun ska samråda med Svenska Kraftnät när åtgärder planeras inom 250 meter från transmissionsnätsledningar och stationer.

Elproduktion

Komplexiteten i att förutspå och planera för en framtid som är i förändring gör att Arvika kommun i sina utbyggnadsplaner utgår från att utveckling i första hand ska ske utifrån kommunens central- och serviceorter och i redan etablerade stråk och noder. Denna utbyggnadsstrategi är gynnsam ur ett energiperspektiv då resurser nyttjas effektivt. Framtiden spås ge kommunen ett ökat behov av elektrifierade transporter, laddplatser för både lätt och tung trafik samt ett ansvar att se över sin egna elproduktion. Detta kan kommunen bättre hantera vid byggnation i redan etablerade stråk. En strategisk energiplan är under framtagande och föreslås utgöra ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Den strategiska energiplanen innefattar dels den kommunala lagstadgade energiplanen, dels en tematisk del som lyfter markanvändningsfrågan avseende både vind-, sol-, och vattenkraft.

Vindkraft

Teknikutvecklingen gör att vindkraftverken som byggs idag ofta är högre och rotordiametern större än då vindbruksplanen antogs år 2010, vilket innebär att nya verk kan komma att påverka ett större omland upplevelsemässigt. Arvika kommun präglas av de skogsklädda vidderna, de öppna jordbrukslandskapen och utblickarna över Glafs fjorden och övriga vattendrag. Det innebär att en vindkraftsetablering behöver hantera en rad intressekonflikter med exempelvis närboende, landskaps- och kulturmiljövärden, frilufts- samt naturvärden.

År 2021 lämnade Energimyndigheten tillsammans med Naturvårdsverket över sin nationella strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad till regeringen. Strategin innehöll bland annat ett nationellt

planeringsunderlag innehållande analyser av konfliktsituationen mellan vindkraft och andra markintressen.

Under 2024 tillgängliggjorde Länsstyrelsen i Värmlands län ett planeringsunderlag *Regional vindkraftsanalys*, som sammanställer statliga intressen i ett digitalt kartunderlag.

Vattenkraft

Det kommunägda bolaget Arvika Kraft AB äger totalt 16 kraftstationer. Kraftstationerna ligger i Arvika och Eda kommuner och alla är i drift och producerar el. Årligen produceras cirka 70 GWh lokal förnybar energi i bolagets kraftstationer. Kraftstationerna är främst koncentrerade till två älvar, Kölaälven (Eda kommun) och Jösseälven.

Solceller

Arvika Kraft äger också en solcellspark – Mega-Sol, som ligger i området Mosseberg strax utanför Arvika. Anläggningen består av sammanlagt 4 080 solcellsmoduler och solcellsparkens yta täcker drygt 6 000 kvadratmeter. Produktionen uppgår till upp emot 1 000 000 kWh per år, vilket motsvarar förbrukningen för ungefär 450 lägenheter.

Förhållningssätt:

- En vindmätning är framtagen och utgör ett underlag för den strategiska energiplanen.
- Storskalig elproduktion med vindkraft bör ske i enlighet med bedömningen av intressekonflikter inom ramen för nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad.
- Dammar som ägs av Arvika Kraft AB ska ges moderna miljövillkor enligt den Nationella planen för vattenkraft. Arbetet med detta pågår.
- Fördjupat arbete kring lämpliga markområden för etableringar av solceller föreslås inom ramen för den strategiska energiplanen.
- Arvika kommun ska genom sina bolag vara aktiva i omställningen av förnyelsebar energitillförsel.
- Arbete pågår med att ta fram en Strategisk energiplan

Digital infrastruktur

Arvika kommun står inför ett alltmer digitaliserat samhälle där behovet av snabb och stabil internetuppkoppling blir en central del i den kommunala planeringen. Digitala tjänster utvecklas snabbt, och nya lösningar kräver hög överföringskapacitet, oavsett om det gäller distansarbete, utbildning, företagande eller digital vård. För att möta dessa behov behöver kommunen skapa förutsättningar för en fortsatt utbyggnad av både fast och mobilt. En god digital infrastruktur bidrar till att fler kan bo kvar eller flytta till Arvika, samtidigt som möjligheten att arbeta på distans ökar. Det kan även göra det lättare för deltidsboende att permanent bosätta sig, vilket stärker befolkningsutvecklingen och den lokala servicen.

För vård och omsorg är digitala lösningar som hemmonitorering och välfärdsteknik viktiga delar i omställningen mot en mer hållbar och effektiv verksamhet. Även om det är marknadens aktörer som ansvarar för bredbandsutbyggnaden, har kommunen en viktig roll i att samordna, stödja och påskynda utvecklingen.

Förhållningssätt:

- Samverka med nätaktörer och lokala initiativ.
- I samband med nybyggnation och infrastrukturprojekt ställa krav på att förbereda för fiberdragning.

Materialförsörjning och masshantering

Material i form av olika typ av bergkross, grus och sand kallas i detta sammanhang för ballast och är en grundförutsättning för byggnation av exempelvis nya bostäder och vägar. Att rätt typ av ballast finns tillgänglig inom ett rimligt avstånd från byggprojektet är en viktig förutsättning för att kunna bygga hållbart, både ur ett ekologiskt och ekonomiskt perspektiv.

Återanvändning av massor som uppstår genom markarbeten inom byggprojekt är att föredra framför att bryta nytt material i täkter, där särskilt brytning av naturgrus är viktigt att minimera.

Vid om- och nybyggnation av vägar, bostäder och verksamheter uppkommer ofta massor genom exempelvis schaktning och sprängning. Jordmassor och bergmaterial som grävs upp eller tas ut i samband med byggprojekt klassas oftast som avfall och forslas bort. Men beroende på kvalitet, och vilket syfte de ska tjäna, så kan massorna återbrukas till bullerskyddsvallar, återfyllning eller återanvändning för byggande av gator med mera. Det är viktigt att se till att tillvarata och återvinna schaktmassor med hänsyn till miljön och för att minska det totala uttaget av nya material ur berggrunden.

Förhållningssätt:

- En plan för masshushållning föreslås tas fram för att få ett helhetsgrepp kring mass- och resurshushållning, täkter och kommunens ställningstagande kring etablering och lokalisering av nya täkter.
- Vid en byggnation av en ny järnväg mellan Stockholm och Oslo så kan den, beroende på sträckning och dragning, innebära att kommunen får ett överskott på massor. Detta är något som kommunen behöver ta höjd och planera för. De eventuella massorna bör kommunen hushålla med för att ha en beredskap till vid andra samhällsbyggnadsprojekt.

Avfallshantering och återbruk

Avfallshanteringen i Arvika kommun är en viktig del av samhällsstrukturen och bygger på principerna om ett resurseffektivt och miljömässigt hållbart omhändertagande. Kommunen har ansvar för insamling och hantering av hushållsavfall, vilket omfattar bland annat restavfall, matavfall, förpackningsmaterial, textilier och tidningar. På kommunens återvinningscentral samlas även farligt avfall, elavfall och grovavfall in. Målet är att hanteringen ska ske i linje med EU:s avfallshierarki, där förebyggande av avfall prioriteras högst, följt av återanvändning, materialåtervinning, energiutvinning och slutligen deponering som sista alternativ. Ett centralt arbete i detta är att minska mängden avfall som uppstår, bland annat genom att främja återbruk och påverka konsumtionsmönster i både privata hushåll och kommunala verksamheter. Här ingår Arvika i ett EU-projekt som ska undersöka frågan än mer.

För att avfallssystemet ska fungera effektivt krävs god planering. Kommunen behöver säkerställa att det finns tillräckligt med ytor för hantering och sortering vid återvinningscentraler, och att dessa anläggningar har kapacitet att utvecklas i takt med förändrade krav och ökade mängder avfall. Samtidigt måste hänsyn tas till omgivningen, då avfallsanläggningar ofta upplevs som störande. Därför är det viktigt att befintliga anläggningar ges möjlighet att finnas kvar och utvecklas på sina nuvarande platser. Avfallshanteringen ska även beakta lokala förutsättningar, till exempel tillgången till vägnät som klarar av de fordon som används vid hämtning, samt möjligheten att integrera funktionella avfallsytor i bostadsområden på ett sätt som inte kompromissar med en god livsmiljö.

Inför kommande lagkrav om fastighetsnära insamling av förpackningar senast 2027 behöver Arvika kommun planera för att kunna hämta sorterat avfall direkt vid hushållen, både i villor och flerfamiljshus. Detta innebär förändringar i logistik, utformning av bostadsområden och tekniska

lösningar. Samtidigt är det ett steg mot ökad källsortering och en tydligare cirkulär hantering där fler fraktioner kan återvinnas lokalt. För att detta ska fungera behöver bostadsområden utformas så att avfallshämtning kan ske smidigt och säkert, både för boende och fordon.

I Arvika är det särskilt viktigt att avfallshanteringen fungerar även i glesbygd och områden med fritidsboende. Här kan gemensamma uppsamlingsplatser vara en lösning för att möjliggöra sortering och hämtning utan onödiga transporter.

Förhållningssätt:

- Genom att samla in fler fraktioner på samma plats kan servicen förbättras, samtidigt som miljöpåverkan minimeras. Kommunen ska verka för att sådana lösningar planeras in redan i tidiga skeden vid ny- eller ombyggnad samt vid detaljplaneläggning.
- Arvika ska fortsätta sin strategiska avfallsplanering med fokus på kretsloppstänkande, återbruk och minimal miljöpåverkan.
- Genom samverkan med invånare, företag och avfallsaktörer kan kommunen skapa ett robust system för att ta hand om framtidens resurser – inte bara som avfall, utan som en del av ett cirkulärt flöde.

Samverkan och fortsatt arbete

Samverkan – centralorten i ett regionalt sammanhang

Arvika centralort är på flera sätt beroende av samverkan med olika aktörer och kommuner i regionen för att säkerställa en önskvärd och hållbar utveckling.

Infrastruktur och mobilitet

Arvika samverkar med flera angränsande kommuner kring infrastrukturplanering och mobilitet. Särskilt viktig är samverkan med Eda, Säffle, Sunne och Årjäng kring förbättringar av vägar som Rv 61 och länsväg 175. Dessa vägar utgör viktiga stråk för pendling och transporter mellan centralorten och omgivande regioner. Inom ramen för Region Värmlands arbete med den regionala infrastrukturplanen driver Arvika också frågan om trafiksäkerhetshöjande åtgärder och upprustning längs dessa vägar.

Värmlandsbanan är en avgörande järnvägsförbindelse för både gods- och persontrafik. Arvika och Eda har tillsammans med Region Värmland identifierat behovet av ökad kapacitet och fler avgångar, särskilt på sträckan Arvika–Karlstad. En väl fungerande järnväg stärker inte bara tillgängligheten i centralorten utan även arbetsmarknadsregionens sammanhållning.

Tvärförbindelserna mellan västra Värmlands kommuner är svagt utvecklade. Arvika har tillsammans med Eda och Årjäng lyft fram behovet av förbättrad tvärtrafik, särskilt för att möjliggöra utbildning, arbete och service för boende i mindre orter och glesbygd. Här förs en dialog om lösningar såsom anropsstyrd trafik. Även tvärkopplingen mot Sunne kommun bör stärkas.

Näringsliv och arbetsmarknad

Arvika har ett differentierat näringsliv där industri, energi och gröna näringar är framträdande. Samverkan inom det regionala nätverket Business Värmland möjliggör utbyte och samordning mellan kommunerna inom områden som företagsklimat, etablering, kompetensförsörjning och innovation.

Inom projektet Värmland SamArbetar, som pågår från september 2024 till december 2026, deltar Arvika tillsammans med elva andra kommuner för att erbjuda individanpassat stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden. Genom gemensamma metoder och verksamhetsutveckling stärks både individers och kommunernas förutsättningar att möta arbetsmarknadens utmaningar.

Västra Värmlandssamarbetet, där Arvika ingår tillsammans med bland andra Sunne, Torsby, Säffle och Årjäng, är ytterligare en plattform för näringslivsfrågor där kommunernas olika styrkor används för att skapa regional attraktionskraft och tillväxt.

Utbildning – regional tillgång och samordning

Arvika har ingen formell världkommunsroll, men de flesta gymnasieelever från Eda går på gymnasiet i Arvika inom ramen för samverkansområdet Värmland. Det finns även ett etablerat samarbete med Karlstads universitet genom Regionalt Utvecklingscentrum (RUC), där Arvika medverkar i nätverk kring skolutveckling och kompetensförsörjning.

Musikhögskolan Ingesund i Arvika är en del av Karlstads universitet och stärker ortens roll som högre utbildningsmiljö. Det finns också funktionella samband med Torsby, där elever från Arvika deltar i idrottsutbildningar med riksintag.

Klimatanpassning och vatten

Projekt Byälven är ett långsiktigt samarbete mellan Arvika, Eda, Säffle och Länsstyrelsen Värmland, som syftar till att analysera översvämningsrisker och föreslå förebyggande åtgärder. En

översvämningskarta över Byälven har nyligen tagits fram som ett stöd för att förebygga skador från högt vatten i framtiden. Resultaten används som kunskapsunderlag för fysisk planering även i Arvika och Jössefors.

Arvika är också medlem i By- och Borgviksälvens vattenråd, där samverkan sker med flera kommuner och andra aktörer i syfte att förbättra vattenkvalitet och samordna vattenvårdande åtgärder i avrinningsområdet.

Säkerhet och räddningstjänst

Arvika är en del av Räddningsregion Bergslagen, där 42 kommuner ingår. Regionen erbjuder gemensam ledningscentral, resursfördelning och operativ kapacitet vid större händelser. Genom detta samarbete säkerställs en hög nivå av beredskap och effektivt resursutnyttjande, vilket är särskilt viktigt för samhällsviktiga funktioner i centralorten. Arvika, Eda och Säffle delar räddningstjänstledning.

Arvika delar även säkerhetssamordning med Eda, Säffle och Årjäng via ett civilrättsligt samverkansavtal, vilket ytterligare stärker kapaciteten i krisberedskap.

Samarbetsprojekt och gränsöverskridande nätverk

ARKO-samarbetet är ett långvarigt samarbete mellan Arvika, Sunne, Torsby och Eda samt flera norska kommuner. Fokus ligger på tillväxt, exportfrämjande och infrastrukturutveckling över nationsgränserna. Samarbetet finansieras genom Nordiska ministerrådet och Interreg-projekt och visar på Arvikas roll som aktör i ett gränsregionalt sammanhang.

Den fördjupade översiktsplanens genomförande

Den fördjupade översiktsplanens genomförande handlar om hur de riktlinjer och ställningstaganden som görs i översiktsplanen ska kunna implementeras i kommunens dagliga arbete. Detta avsnitt kompletteras i bilagd genomförandeplan.

att t
de

de

Granskning har ägt rum för fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors den 25 mars t.o.m. den 25 maj 2026. Information om granskning har skickats ut till myndigheter, kommuner och andra sammanslutningar. Planen har funnits tillgänglig på Arvika kommuns webbplats och i stadshuset entré. Det annonserades även om granskningen i Arvika nyheter den 20 mars.

Synpunkter som inkommit finns redovisade i denna sammanställning med kommentarer från samhällsbyggnad, Arvika kommun. Kommentarer är kursiverade och gråmarkerade.

SÄRSKILT UTLÅTANDE - FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR ARVIKA OCH JÖSSEFORS	1
Ställningstagande.....	3
Yttranden från myndigheter, kommuner, politiska partier, företag och föreningar	3
Yttrande från Länsstyrelsen, handlings nr: 2026:3108, 2026:3114, 2026:3115, 2026:3116, 2026:3117, 2026:3118, 2026:3119, 2026:3120, 2026:3113, 2026:3110, 2026:3111, 2026:3112, 2026:3109	3
Yttrande från Region Värmland, handlings nr: 2026:2882, 2026:2883.....	9
Yttrande från Trafikverket, handlings nr: 2026:1961	10
Yttrande från Eda kommun, handlings nr: 2026:1778	10
Yttrande från Sunne kommun, handlings nr: 2026:2538	10
Yttrande från Kil kommun, handlings nr: 2026:2674	10
Yttrande från Naturskyddsföreningen, handlings nr: 2026:3008.....	11
Yttranden från privatpersoner.....	22
Synpunkt 1 handlings nr: 2026:2864, 2026:2865	22
Synpunkt 2 handlings nr: 2026:2880	27
Synpunkt 3 handlings nr: 2026:3010, 2026:3011	28
Synpunkt 4 handlings nr: 2026:3012	30
Synpunkt 5 handlings nr: 2026:3013	30
Synpunkt 6 handlings nr: 2026:3015	31
Synpunkt 7 handlings nr: 2026:3194	32
Synpunkt 8 handlings nr: 2026:3193	32
Synpunkt 9 handlings nr: 2026:3189	35
Medverkande tjänstepersoner	36

Ställningstagande

Nedan finns de yttranden som inkommit under granskningsperioden samt kommentarer till dessa.

Yttranden från myndigheter, kommuner, politiska partier, företag och föreningar

Yttrande från Länsstyrelsen, handlings nr:2026:3108, 2026:3114, 2026:3115, 2026:3116, 2026:3117, 2026:3118, 2026:3119, 2026:3120, 2026:3113, 2026:3110, 2026:3111, 2026:3112, 2026:3109

Beskrivning av ärendet

Rubricerad fördjupning av översiktsplan har översänts till Länsstyrelsen för granskning enligt 3 kap. 14 § plan- och bygglagen (PBL). Förslaget innehåller följande handlingar:

- Fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors – granskningshandling
- Kartor - FÖP Arvika och Jössefors
- Områdesbeskrivningar - Stadsdelar och landsbygder
- Samlad genomförandeplan – granskningshandling
- Hållbarhetsbedömning - FÖP Arvika och Jössefors – granskningshandling
- Samrådsredogörelse - FÖP Arvika och Jössefors

Länsstyrelsen har inhämtat synpunkter på förslaget från berörda myndigheter. Yttranden över förslaget har inkommit från Luftfartsverket, Lantmäteriet, Post- och telestyrelsen, Statens geotekniska institut (SGI) och Trafikverket. Luftfartsverket, Lantmäteriet och Trafikverket har inget att erinra mot förslaget.

Samtliga yttranden bifogas för kännedom.

I detta reviderat yttrande har Länsstyrelsen lagt till synpunkter på Östra sund som ett utpekad område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Länsstyrelsens roll

Länsstyrelsen ska enligt 3 kap. 16 § PBL avge ett granskningsyttrande där det enbart ska anges om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen vill upplysa om att kommunen enligt 3 kap 20 § PBL ska redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande tillsammans med översiktsplanen.

Samlad bedömning

I samrådet framförde Länsstyrelsen både rådgivande synpunkter och synpunkter som utgör prövningsgrunder för detaljplan. Länsstyrelsen ser positivt på kommunens bemötande av synpunkterna.

Länsstyrelsen bedömer att förslag i fördjupningen inte riskerar att medföra påtagliga skador på riksintressen enligt 3 eller 4 kap. MB.

Parallellt med framtagandet av fördjupningen har nya uppgifter till MKN vatten tagits fram. Länsstyrelsen anser att beskrivning och bedömning av MKN vatten i fördjupning av översiktsplanen bör uppdateras.

Länsstyrelsen har invändningar mot området som pekas ut för landsbygdsutveckling i strandnära lägen enligt 7 kap. 18 e § första stycket MB.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden som angår angränsande kommuner samordnas på ett lämpligt sätt.

Två synpunkter om hälsa och säkerhet kvarstår. Länsstyrelsen bedömer att det ännu inte är tillräckligt utrett om marken är lämplig för den föreslagna utvecklingen, med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Det är viktigt att följa översiktsplanens rekommendationer om fortsatt utredning och prövning i senare skeden.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Fördjupningen och hållbarhetsbedömningen redovisar vattenförekomster och deras status från föregående förvaltningscykel (C3, 2017–2021).

Under pågående förvaltningscykel (C4, 2022–2027) arbetar Vattenmyndigheten och Länsstyrelsen med att uppdatera MKN och åtgärdsprogram inför 2027. Det har inom fördjupningens planområde tillkommit en ny vattenförekomst Sävsjöälven som omfattas av miljökvalitetsnormer. Statusklassificeringar har också uppdaterats för flera vattenförekomster.

Eftersom fördjupning av översiktsplanen ska gälla långsiktigt bör den uppdateras med nya uppgifter från pågående förvaltningscykel (C4). Vatteninformationssystem Sverige (VISS) är ännu inte fullt uppdaterat, kommunen får därför ett utdrag av nya uppgifterna som bifogas detta yttrande.

Samhällsbyggnads svar: Planhandlingen och Hållbarhetsbedömningen uppdateras gällande MKN Vatten enligt Länsstyrelsens bifogade data.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Kommunen har i granskningshandlingen pekat ut ett LIS-område i Östra sund. Förslaget har inte varit med i samrådet, därför lämnar Länsstyrelsen synpunkter även av samrådskaraktär.

LIS Östra sund berör både natur- och friluftsvärden, vilka har betydelse för strandskyddets syften. Området innehåller dessutom kulturmiljöer och aktsamhetsområden för ras och skred. Förslagets förenlighet med LIS-villkoren och markens lämplighet gällande stabilitet och påverkan på kulturmiljöer och MKN vatten kan inte anses vare färdigprövad genom LIS-utpekandet. Länsstyrelsen ser positivt på kommunens ställningstagande till att utvecklingen i området måste prövas genom en detaljplan.

Runt Kyrkviken är största delen av stränderna redan exploaterade, samt därutöver finns ett flertal tidigare LIS-utpekanden. I bedömning av nya LIS-utpekandets betydelse för strandskyddets syften, behöver kommunen ta hänsyn till den kumulativa påverkan på hela Kyrkviken. Länsstyrelsen ställer sig tveksamt till lämpligheten av att ianspråkta ytterligare stränder vid Kyrkviken, och vill upplysa att detta utpekande kan påverka möjligheter att återställa tidigare LIS-utpekanden runt Kyrkviken.

På nordöstra delen av Östra sund finns en skog med höga naturvärden som nämns i granskningshandlingen. Länsstyrelsen anser att denna del bör i första hand undantas från LIS-området och bevaras som naturmark. Alternativt behöver planen för området motiveras med varför

det inte finns lämpligare mark att exploatera, samt hur strandskyddets syften kan långsiktigt säkerställas. I det senare fallet kommer en naturvärdesinventering enligt svensk standard krävas och exploateringen behöver anpassas utifrån naturvärden.

Friluftslivsvärden i Östra sund är framför allt i anslutning till aktiviteter i vatten och på is. Hur en exploatering av området kommer påverka friluftsvärdet, och om påverkan kan vara acceptabel i avvägning mot strandskyddets syften, behöver ytterligare utvecklas i LIS-utpekandet.

Gällande bedömning om markens lämplighet för den tänkta utvecklingen, saknas det beskrivning och ställningstagande om MKN vatten och geotekniska riskfrågor. Möjlig påverkan på uppnående av MKN för Kyrkviken behöver läggas till i beskrivningen. Befintliga geotekniska förutsättningar, särskilt om risk för ras och skred, behöver beskrivas och beaktas.

Samhällsbyggnads svar: LIS-områdets omfattning minskas och planhandlingen kompletteras med information kring den kumulativa påverkan på Kyrkviken, friluft- och naturvärden samt MKN och risk för ras- och skred.

Hälsa och säkerhet

Länsstyrelsen har under samrådsskedet framfört synpunkter om förorenad mark, buller, stabilitetsförhållanden, översvämning och skyfall. Kommunen har till största delen bemött synpunkterna. Länsstyrelsen har dock kvar följande synpunkter:

- Skredkommissionens anvisningar 3:95 är en äldre vägledning för hur stabilitetsutredningar ska utföras. Den har ersatts av SGI:s nya vägledning (Vägledning 8). I fördjupningen hänvisar kommunen till Räddningsverkets översiktliga stabilitetskartering för centrala Arvika från 2004, som bygger på den äldre vägledningen. Äldre geotekniska utredningar uppfyller inte alltid dagens krav på att bedöma markens stabilitet. Det är också osäkert om de belastningar som gällde när utredningarna gjordes fortfarande gäller. Länsstyrelsen anser därför att detta behöver förtydligas i fördjupningen.

- Kommunen bör se över ställningstagandet:

”Vid planläggning och lovgivning ska kommunen säkerställa att ingen tillkommande bebyggelse i befintliga strukturer är utsatt för direkta översvämningsrisker vid ett 200-årsflöde”.

Länsstyrelsen vill påminna om att användning av 200-årsflöde som planeringsnivå avviker från grundprincipen, som är att utgå från beräknat högsta flöde. Kommunens riktlinjer bör följa grundprincipen, och avsteg bör bara göras i undantagsfall. Om avsteg görs behöver de alltid motiveras och konsekvenserna beskrivas.

Samhällsbyggnads svar: Planhandlingen kompletteras med information kring den nya vägledningen för stabilitetskartering. Planhandlingen kompletteras med ytterligare beskrivning av planeringsnivåer för tillkommande bebyggelse i befintliga strukturer. Dessa nivåer är olika beroende på vilken typ av bebyggelse som medges och om den ligger innanför eller utanför översvämningsskyddet. Nivåerna är baserade på beräknade flöden plus kompletterande säkerhetsfaktorer framtagna av SMHI.

Upplysning

Länsstyrelsen har fått ett förtydligande från Boverket om hur länge äldre ändringar av översiktsplanen gäller – fördjupningar eller tematiska tillägg. Länsstyrelsen vill påminna om att en ändring av en översiktsplan inte är ett eget, fristående dokument. Ändringen slutar därför gälla när översiktsplanen ersätts av en ny. Det betyder att sådana äldre ändringar eller tillägg inte kan användas som stöd i senare plan- och byggprocesser på samma sätt som en aktuell översiktsplan.

Om man vill att innehållet i äldre fördjupningar och tillägg ska fortsätta gälla, kan det föras in i en ny översiktsplan eller i nya ändringar. Ett annat alternativ är att arbeta om äldre ändringar och anta dem på nytt efter nya samråd och granskningar.

Samhällsbyggnads svar: För Arvika kommun skulle detta i så fall gälla FÖP för Kinna-Västra Sund, FÖP Arvika Hamn samt TÖP Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS). Vad gäller FÖP för Kinna-Västra sund samt FÖP Arvika hamn instämmer kommunen i att dessa upphör att gälla som fördjupningar.

FÖP för Kinna-Västra sund är delvis överspelad och relevanta delar har arbetats in i FÖP för Arvika och Jössefors. I genomförandeplanen finns också en ambition för att ta fram ett planprogram för området.

Relevanta delar av FÖP Arvika hamn har arbetats in i FÖP för Arvika och Jössefors. Övriga delar i FÖP Arvika hamn kan anses ersättas av Gestaltning- och hållbarhetsprogram för hamnen. FÖP:en kan dock fortsatt ses som ett underlagsmaterial för fortsatt utveckling i området.

För TÖP Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) har Arvika kommun haft ytterligare kontakt med Boverket då den planen legat med som ett underlag till Arvikas nya översiktsplan antagen 2024. Handlingen har funnits med som en bilaga under översiktsplanens PBL-process genom samråd, granskning och antagande behandlats som en del av den nya översiktsplanen. I och med detta gör Boverket och Arvika kommuns bedömningen att den handlingen fortsatt gäller som en del av den nya översiktsplanen antagen 2024.

Bilagor

1. Nya MNK-uppgifter (ZIP-fil)
2. Yttrande, Luftfartsverket
3. Yttrande, Lantmäteriet
4. Post- och telestyrelsen
5. Yttrande, Statens geotekniska institut
6. Yttrande, Trafikverket

[Bilaga: Luftfartsverket](#)

(handlings nr: 2026:2514)

LFV har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot granskningsversionen av den fördjupade översiktsplanen.

[Bilaga: Lantmäteriet](#)

(handlings nr: 2026:2473)

Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade 2026-03-25) har följande noterats:

Lantmäteriet lämnar inga synpunkter

Lantmäteriet har av nedanstående skäl inte granskat den aktuella översiktsplanen och lämnar därför inga synpunkter i denna typ av ärenden.

Lantmäterimyndigheten har ingen lagstadgad skyldighet att granska översiktsplaner och dessa berör normalt sett endast indirekt Lantmäteriets kommande arbete. Många av de ställningstaganden som beskrivs i översiktsplaner kommer i och för sig att innebära förändringar i fastighetsindelningen eller att fastighetsanknutna rättigheter (servitut, ledningsrätter, gemensamhetsanläggningar etcetera) kommer att bildas eller ombildas. Omfattningen av dessa behov kommer dock att konkretiseras i senare skeden, till exempel då områden detaljplanläggs.

Lantmäteriet genomför däremot granskning i detaljplaneprocessen.

Bilaga: Post- och telestyrelsen

PTS har av Länsstyrelsen i Värmlands län ombetts att inkomma med synpunkter på samråd gällande ny fördjupad översiktsplan för Arvika kommun.

PTS är central förvaltningsmyndighet med ett samlat ansvar – sektorsansvar – inom områdena post och elektronisk kommunikation. Inom ramen för detta arbete skall PTS bland annat:

- främja tillgången till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer enligt de mål som anges i lag (2022:482) om elektronisk kommunikation
- verka för robusta elektroniska kommunikationer och minska risken för störningar, inbegripet att upphandla förstärkningsåtgärder, samt verka för ökad krishanteringsförmåga

Vidare får PTS genom upphandling verka för att tillgodose totalförsvarets behov av posttjänster och elektroniska kommunikationstjänster under höjd beredskap, och stärka samhällets beredskap mot allvarliga störningar av elektronisk kommunikation och posttjänster i fred.

IT-infrastrukturen är en förutsättning för bland annat näringslivsutveckling, sysselsättning, forskning och innovationer, vård och omsorg, miljö och klimat, utbildning och kompetensförsörjning samt social delaktighet. Av denna anledning anser vi även att IT-infrastrukturen måste in i samhällsplaneringsprocessen på regional och kommunal nivå. Om inte IT-infrastruktur beaktas i samhällsplaneringen finns risken att de tjänster som är beroende av infrastrukturen inte når ut till användarna.

Det säkerhetspolitiska läget har också riktat fokus mot behovet av en robust civil infrastruktur. Förmågan att kommunicera är en förutsättning för att samhällets grundläggande funktionalitet ska kunna upprätthållas. Exempelvis krävs elektronisk kommunikation för att genomföra betalningar, säkerställa leveranser och återställa trasiga nät. Att civila funktioner är fungerande i händelse av höjd beredskap är också viktigt för totalförsvarets militära del. Hot mot infrastrukturen finns också i fredstid, exempelvis i form av naturhändelser såsom översvämningar, sabotage eller i samband med kriser i samhället. PTS arbetar aktivt med dessa frågor, bl.a. genom att dela ut statligt stöd till företag för att genomföra åtgärder för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer.

PTS har inte tillgång till detaljinformation om hur operatörer och andra ledningsägare utformar sina nät utan hänvisar till de operatörer och ledningsägare som blir berörda inom aktuellt område för ytterligare information. I detta fall kan det vara lämpligt att kontakta nationella bredbandsaktörer samt aktuella regionala och lokala bredbandsaktörer. Kommunen bör ha en förteckning över vilka befintliga ledningsägare som blir berörda eller liknande funktion. Exempelvis bredbandskoordinatorer bör ha information om potentiella ledningsägare gällande elektroniska kommunikationer.

Vidare driver PTS ett system för begäran om ledningsanvisning, "ledningskollen.se". För att identifiera vilka som är berörda ledningsägare kan en förfrågan skickas via <https://www.ledningskollen.se/>

PTS har i tidigare skrivelse (med hemlig bilaga 2012-01-23 dnr: 03-16005) till respektive länsstyrelse lämnat uppgifter om teleanläggningar som är att anse som riksintressen i enlighet 3 kap 8 § miljöbalken och 2 § p. 9 förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m.

Underlag för samråd gällande radiokommunikation

Vindkraftverk kan störa fasta radioförbindelser (radiolänk). Därför behöver företag som projekterar för vindkraft uppgifter om vilka radioförbindelser som riskerar att bli störda. PTS tar fram underlag för samråd dvs information om vilka operatörer som har tillstånd för fast radio (radiolänk) i det aktuella geografiska området efter begäran från vindkraftsprojektören.

På PTS hemsida återfinns ytterligare information:
<https://pts.se/radio/radiotillstand/vindkraft/>

Övrigt
PTS har inga ytterligare synpunkter.

Bilaga: Statens geotekniska institut

Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att yttra sig i rubricerat ärende. SGI:s yttrande avser geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred, erosion och geotekniska frågeställningar kopplade till översvämning. Grundläggnings- och miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår inte i vår granskning.

Underlag:

1. Fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors. Arvika kommun, daterad 2026-03-02
2. Samrådsredogörelse. Arvika kommun, daterad 2026-03-02.
3. Hållbarhetsbedömning. Arvika kommun, daterad 2026-03-02.

SGI:s tidigare synpunkter

Statens geotekniska institut (SGI) har under samrådsskedet yttrat sig den 29 september 2025 (dnr 4.3.125091179). SGI framförde då följande synpunkter:

- A. Det behöver förtydligas om de områden där det bedömts att risk för skred inte föreligger har utretts enligt nu gällande riktlinjer och för nuvarande förhållanden.
- B. Det behöver klargöras om den markanvändning som planen medger är lämplig med hänsyn till geotekniska risker och klimatförändring.
- C. Planen bör kompletteras med identifierade områden med risk för erosion.
- D. Kommunen bör översiktligt beskriva om blocknedfall och bergras påverkar markens byggbarhet.
- E. Kommunen bör identifiera områden där klimatförändringen påverkar de geotekniska riskerna samt redovisa vilken påverkan detta har på mark- och vattenanvändningen i översiktsplanen.
- F. Planen bör kompletteras med resultaten av den översiktliga stabilitetskarteringen i kartmaterialet.
- G. En formulering avseende klimatförändringens effekter i [3] var otydlig.

Kvarstående oklarheter

Avseende punkt A så är det fortfarande otydligt vad gäller de områden där det bedömts inte föreligga risk för skred. 1995 publicerades Skredkommissionens anvisningar 3:95 och med den började stabiliteten utredas på ett sätt som liknar dagens regler och standarder. Äldre geotekniska utredningar kan, på grund av sin ålder, inte förutsättas vara utförda enligt dagens krav avseende stabilitetsförhållanden i jord. Det är inte heller säkert att de lastförhållanden som gällde vid tiden för dessa utredningar fortfarande är aktuella.

Gällande punkt B och D anger Arvika kommun i [2] att en "Plan för klimatanpassning" ska tas fram som en del i den strategiska planeringen, och att frågor om klimatförändringars påverkan på riskerna

för ras skred och erosion ska hanteras inom ramen för detta arbete. SGI överlåter till Länsstyrelsen att bedöma om det är tillräckligt eller om kommunen även behöver redovisa sin syn på frågorna i översiktsplanen.

Vad gäller punkt G kan SGI inte se att formuleringen i [3] har förtydligats.

[Bilaga: Trafikverket](#)

Svar på begäran om yttrande gällande TRV 2026/39873, Granskning gällande fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors kommuner.

Trafikverket har granskat remisshandlingarna och har inget att erinra mot att ärendet prövas positivt.

Yttrande från Region Värmland, handlings nr: 2026:2882, 2026:2883

Region Värmland har fått tillfälle att lämna svar på rubricerad remiss från Arvika kommun och vill lämna följande synpunkter.

Region Värmland yttrade sig under samrådet av den fördjupade översiktsplanen (FÖP) och betonade då vikten av tidig dialog och samverkan vid utveckling som berörde regionens fastigheter, särskilt inom sjukhusområdet. Regionen påminde även om den planerade utryckningsvägen kopplad till framtida blåljusverksamhet vid Gaterondellen, som redovisats i tidigare trafikutredning, och förutsatte att den planerade gång- och cykelvägen anpassades så att utryckningsvägens funktion säkerställdes.

Region Värmland var vidare positiv till att FÖP:en säkerställde planberedskap för framtida järnvägsutveckling genom spårreservat samt möjliggjorde olika alternativa lösningar för framtida järnvägsdragningar.

Regionen bedömde även att FÖP:en hade en tydlig koppling till Värmlandsstrategin 2040 genom inriktningen mot attraktiva livsmiljöer, hållbar mobilitet, stärkt näringsliv samt hänsyn till miljö- och klimatfrågor.

Region Värmland bedömer att Arvika kommun i huvudsak har tillgodosett Region Värmlands synpunkter från samrådet, men vill lämna följande medskick inför antagande.

Det är långsiktigt viktigt att bibehålla kollektivtrafikdepån centralt placerad i Arvika tätort för att undvika ökade trafikeringskostnader för körning till och från depån. En central placering är även betydelsefull med hänsyn till planerade infrastrukturella upprustningar, såsom framtida elektrifiering av depån. Regionen vill även uppmärksamma att Arvika kommun och Region Värmland bedriver ett gemensamt arbete genom Handlingsplan för kollektivtrafik i Arvika kommun, vilket bedöms relevant för FÖP:ens inriktning och med fördel kan synliggöras tydligare i planhandlingen.

Vidare konstaterar Region Värmland att det trafikförsörjningsprogram och den regionala cykelplan som hänvisas till i FÖP:en avser tidigare versioner. Länkningarna är korrekta, men informationen bör uppdateras så att planhandlingen hänvisar till gällande styrdokument.

Samhällsbyggnads svar: Regionalt trafikförsörjningsprogram och regional cykelplan uppdateras med rätt version. Övrigt Noteras.

Yttrande från Trafikverket, handlings nr: 2026:1961

Svar på begäran om yttrande gällande TRV 2026/37720, Granskning gällande fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors, Arvika kommun.

Trafikverket har granskat remisshandlingarna och har inget att erinra mot att ärendet prövas positivt.

Samhällsbyggnads svar: Noterat.

Yttrande från Eda kommun, handlings nr: 2026:1778

Eda kommun har tagit del av granskningshandlingen för förslaget till fördjupad översiktsplan Arvika och Jössefors.

Eda kommun samtycker fortsatt gällande riksväg 61 och Värmlandsbanans dignitet för kommunikationer inom persontrafik, gods och gränsöverskridande mobilitet. Eda kommun samtycker och betonar att fortsatt samverkan kring frågor gällande infrastruktur, mobilitet och näringsliv är nödvändig för att främja regional utveckling. I övrigt inget att erinra på granskningshandlingen.

Samhällsbyggnads svar: Noterat.

Yttrande från Sunne kommun, handlings nr: 2026:2538

Sunne kommun har fått möjlighet att yttra sig över FÖP för Arvika och Jössefors under granskningsskedet.

Vi tackar för remissen men avstår från yttrande.

Samhällsbyggnads svar: Noterat.

Yttrande från Kil kommun, handlings nr: 2026:2674

SAMMANFATTNING

Kils kommun har tagit del av förslaget till fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors och fick möjlighet att lämna synpunkter under granskningsprocessen. FÖP:en är en konkretisering av Arvika kommuns översiktsplan från 2024 och fokuserar på den långsiktiga fysiska utvecklingen i områden med störst befolkningskoncentration. Den ska vägleda framtida detaljplaner, investeringar och beslut.

Planområdet omfattar Arvika stad och Jössefors med cirka 17 000 invånare. Området har starka kvaliteter som vattennära lägen, natur, kulturmiljöer och god samhällsservice, men står också inför utmaningar som befolkningsminskning, åldrande befolkning, klimatförändringar och ett förändrat säkerhetsläge.

Framtidsbilden för 2045 bygger på ett mer sammanhängande, hållbart och robust samhälle med fokus på:

- Bebyggelse och livsmiljöer: Nya bostäder nära kollektivtrafik och service, samt ytor för verksamheter och mötesplatser.
- Mobilitet och infrastruktur: Prioritering av gång-, cykel- och kollektivtrafik för ett tryggt och tillgängligt Arvika.

- Natur, vatten och klimat: Integration av grönstruktur och vattenmiljöer, samt hantering av klimatrisker med naturbaserade lösningar.
- Planen utgår från Agenda 2030, Värmlandsstrategin och Arvikas vision "Ett Arvika som glöder". Jämlikhet och inkludering är centrala, med utgångspunkt i kommunens jämlikhetscertifierade översiktsplan enligt ramverket Jämt.

HANDLINGAR I ÄRENDET

Förvaltningens tjänsteskrivelse 2026-03-26

Inbjudan till granskning om fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors, 25 mars till 25 maj 2026, inklusive granskningsbrev och bilagor

BESLUTSGÅNG

Ordföranden frågar om kommunstyrelsen kan besluta enligt förvaltningens förslag och finner att så är fallet.

BESLUT

Kommunstyrelsen beslutar att Kils kommun ställer sig positiv till Arvika kommuns förslag till den fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors.

Samhällsbyggnads svar: Noterat.

Yttrande från Naturskyddsföreningen, handlings nr: 2026:3008

Naturskyddsföreningen Arvikabygden vill här ge synpunkter på den fördjupade översiktsplanen. Eftersom vi inte haft möjligheter att tränga in djupare i denna digra handling, fylld med välmenade, positiva texter och många detaljerade kartor så har föreningen inte tagit ställning till alla delar av planen.

Arvika kommun saknar en naturvårdsplan och har därmed inte full kännedom om kommunens naturvärden. Detta avspeglas tydligt i den fördjupade översiktsplanen, FÖP. Ett bra planeringsunderlag för naturvårdsarbetet är av central betydelse för att få en helhetssyn inom den fysiska planeringen. Att planera naturvårdsarbetet är liksom planering för bostadsbyggande och infrastruktur, grundläggande för att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle. Exploatering av natur är irreversibelt, det finns ingen ångervecka när väl byggandet är genomfört.

Samhällsbyggnads svar: Arvika kommuns Miljöstrategi antagen 2015 hanterar övergripande naturvårdsfrågor. Denna kan anses vara i behov av uppdatering, men gäller fortsatt som underlag. Den Fördjupade översiktsplanen har tagit hänsyn till detta samt det underlag som vid framtagandet funnits tillgängligt från Länsstyrelsen gällande grön infrastruktur. I Översiktsplanens genomförandeplan anges att en Grönplan samt ett tillägg till översiktsplanen för frågor som berör grön infrastruktur ska tas fram i fortsatt arbete.

Området som ingår i den fördjupade översiktsplanen ligger långsträckt utmed Glafs fjordens östra strand, inklusive Kyrkviken. Detta område utgör en viktig ledlinje och spridningskorridor för flyttfåglar och inhemska skyddsvärda arter. Det är väl dokumenterat att flyttfåglar följer vattendrag och kuster på sina två årliga resor. Vid Gillberga, Sölje strandäng, Bergs Klätt, Vikersviken och fågeltornet vid Bysjön observeras årligen mängder av fåglar som följt Göta älv och Byälven upp till Arvika för fortsatt färd norrut.

I det aktuella området har många trängda och hotade inhemska arter påträffats, såsom mindre hackspett, vitryggig hackspett, klockgentiana, brun gräsfjäril, reliktböck samt flera arter av fladdermöss. Pilgrimsfalk, lärkfalk och fiskgjuse har här sina jaktmarker.

Det berörda området innehar många naturvärden och är en viktig tillgång för friluftsliv utan att behöva göra inkräkta på någons privata tomtmark. Att bevara tillgängligheten för gemene man att kunna sitta med kaffekorg vid vattnet och blicka ut över Glafs fjordens eller Kyrkvikens vatten är viktigt och kommer att värderas allt mer i framtiden. Denna möjlighet får inte begränsas till enbart några få villaägare.

Arvikabygdens naturskyddsförenings vill därför lämna följande synpunkter:

- LIS-området vid Östra Sund tas bort från planen.

Att möjliggöra vägbyggnation och avstyckning för ett antal villatomter är ett olämpligt förslag som strider mot kommunens egna principer och ställningstaganden i samma FÖP, där man hänvisar till nationella miljömål, Agenda 2030, Artskyddsförordningen samt restriktivitet avseende bebyggelse på jordbruksmark mm.

Under rubriken "Balansera utveckling mot vad jordens resurser klarar av" vid "Ställningstagande" anges tydligt, citat;

"Skydda och vårda natur, vatten, skog- och jordbruksmark samt småskaligt jordbrukslandskap från exploatering och kortsiktigt ekonomiskt brukande som inte är hållbart i längden" slut citat.

Lovvärda ord som tål att tänkas på, texten beskriver exakt varför Ö Sund inte skall vara ett LIS område!

Området vid Ö Sund är det sista större området där allmänheten, och inte bara tomtägare, kan nå kyrkvikens vatten och blicka ut över Arvika eller vandra längs de många stigarna i området för att uppleva orörd natur. Här häckar bland annat entita, mindre hackspett, spillkråka, göktyta, lärkfalk och gröngöling. På ängsmarken ses den bruna gräsfjärilen flyga på försommaren, i de gamla tallarna hittas reliktbock och tallticka och i den strandnära miljön trivs fladdermössen.

Bildtext: Det här området kan få asfalterat gatunät och kanske 10 avstyckade villatomter

Samhällsbyggnads svar: Att ett LIS-område pekats ut i FÖP innebär inte per automatik att strandskyddet upphävs, utan en möjlighet för att underlätta ett upphävande av strandskyddet i fortsatt planering. Vid Östra sund krävs att en detaljplan tas fram där mer precis omfattning och utformning av bebyggelsen tas fram och mer detaljerade utredningar görs för att säkerställa strandskyddets intressen, naturvärden samt allmänhetens tillgång till vattnet. Sett till kommunen som helhet är bebyggelse inom cykelavstånd och med kollektivtrafik i närheten en möjlighet för utbyggnad.

- ANF föreslår - kommunala naturreservat i FÖP

Många kommuner har eller håller på att inrätta kommunala naturreservat enligt miljöbalken. Syftet är att bevara värdefulla naturmiljöer, skydda hotade arter samt stärka allmänhetens möjligheter till friluftsliv.

Arvika kommun har ännu inte tagit något sådant naturvårdsinitiativ. Detta utgör en brist, som kvarstår då det saknas förslag på sådana initiativ i den fördjupade översiktsplanen. Avsaknaden framstår också som inkonsekvent eftersom översiktsplanen på flera ställen uttrycker kommunens strategiska mål om en hållbar, tillgänglig och värdefull miljö. Det framhålls bland annat att,

”Natur- och friluftsområden med särskild värdefull natur ska värnas, stärkas och skyddas”

Mot denna bakgrund anser Arvikabygdens naturskyddsförening att fem områden på kommunägd mark skall föreslås bli kommunala naturreservat i den fördjupade översiktsplanen:

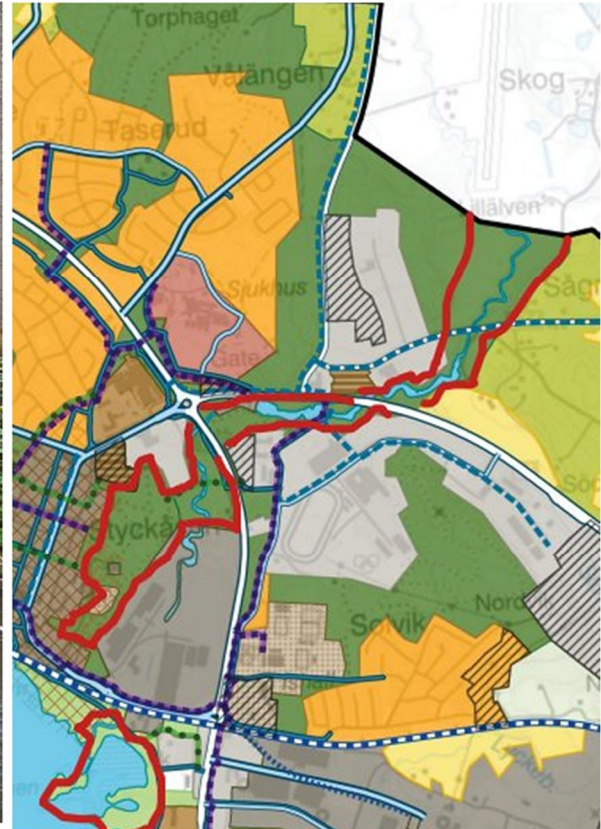
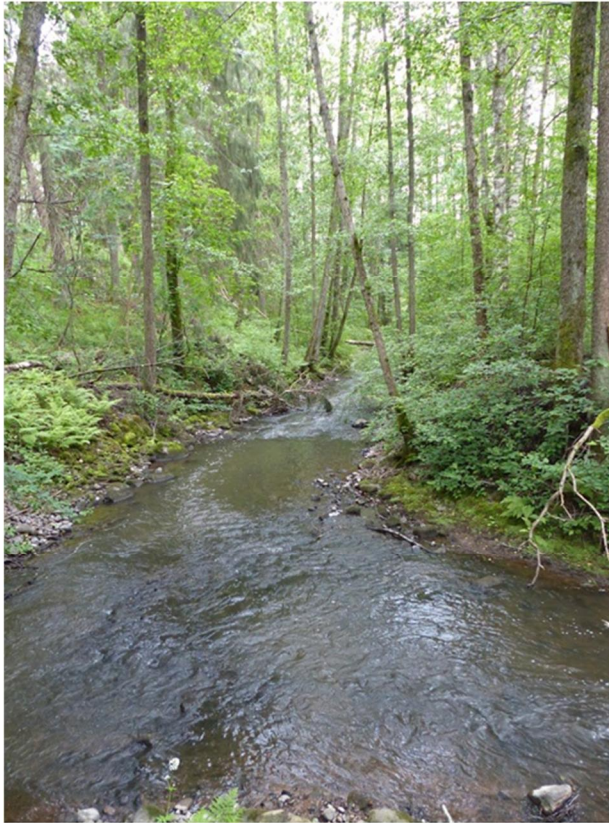
1. Koppsäng

Detta ca 80 ha stora, strandnära skogsområde norr om Koppsäng hyser höga naturvärden, ett rikt fågelliv samt är ett frekventerat och lättillgängligt friluftsområde för allmänheten.

Tillsammans med naturreservatet Bergs Klätt bildar området ett större sammanhängande lövrikt landskapsavsnitt vilket lockar arter som kräver sådana områden för att trivas, tex mindre hackspett, vitryggig hackspett, entita, talltita. I dagens rationellt brukade skogslandskapet är sammanhängande äldre lövskogar en brisvara idag vilket har bidragit till att ovansående arter minskat i både numerär och utbredning.

För att bevara och utveckla naturvärdena krävs att andelen lövträd säkerställs och skyddas, samt att andelen gran kontinuerligt begränsas genom regelbundna virkesuttag.

Sedan 2024 finns en restaurerings förordning beslutad av EU, som förespråkar just sådana åtgärder. Området i Koppsäng utgör ett lämpligt objekt där man praktiskt kan tillämpa och realisera restaureringsförordningens intentioner.

2. Styckåsskogen med Viksälven

Ett tätortsnära område av stor betydelse för skola och närboende som lättillgänglig rekreatjonsområde och grön lunga. I området kan man uppleva skogskänsla, fågelsång, motionera eller bara njuta av tillgången på orörd skog i direkt anslutning till där man bor.

Längs Viksälven finns ett rikt fågelliv såsom forsärla, strömstare, grönsångare, entita. Vid gynnsamma förhållanden kan även mindre hackspett observeras när den söker föda i död ved i alarna längs älven. Inom området finns även spår efter bäver.

3. Vikersviken med Kråkholmen

Väletablerad fågellokal, viktig för både rastandefåglar och stannfåglar. Här har ett stort antal arter observerats under årens lopp tex näktergal, entita, mindre hackspett, storspov, brushane, grönsångare, fiskgjuse, duvhök, rördrom, svärta, trastsångare.

4. Mosseberg – Graninge

Området består av våtmarker och kringliggande skog med höga lövandelar.

Området hyser ett rikt fågelliv bland annat mindre hackspett, spillkråka, rödvingetrast, grönsångare, rosenfink, sävsparv, entita, kungsfågel mm mm. I den västra delen växer knärot och i den våta sumpmarken norr om rondellen kan man få uppleva ett intensivt grodspel om våren.

5. Sävsjökanalen

Kanalen omgärdas av tät lövskog, där samspelet mellan vattenmiljön och lövskogen skapar goda förutsättningar för ett fågel- och växtliv. Arvikabygdens Naturskyddsförening anser att det streckade området öster om rondellen där beslut om "ändrad markanvändning" har fattats, i stället ska omvärderas till naturmark och inkluderas i det föreslagna reservatet.

Området utgörs idag av tät lövskog, huvudsakligen bestående av klibbal, och bedöms ha stor utvecklingspotential som ett värdefullt komplement till de befintliga biologiska värdena knutna till lövskogsmiljön längs kanalen.

Bild tagen från ringvägen mot söder. Klibbalskog öster om rondellen

Varför skall kommunen skydda natur genom reservat?

Att bilda reservat är ett av de starkaste juridiska verktygen för att skydda naturmiljöer och säkerställa att växter och djur ska trivas i livskraftiga populationer på långsikt. Sverige ligger idag långt under EU:s mål för skyddad skogsmark, och arealen ursprunglig skog med höga naturvärden saknas för att målen ska kunna uppnås. Det räcker inte längre att bara skydda de skogar med höga naturvärden, även restaurering av triviala skogar krävs för att återskapa och utveckla höga naturvärden.

Sedan 2024 gäller EU:s naturrestaureringslag, vilket innebär att medlemsländerna är skyldiga att restaurera naturmiljöer. Lagstiftningen kommer direkt att påverka kommunal planering och beslutsfattande.

Bildande av naturreservat är därmed ett viktigt naturvårdsinstrument inom kommunens ansvar och åtagande. I samband med reservarbildning fastställs skötselplaner som preciserar vilka åtgärder som måste göras för att snabbast nå en viss målbild, det kan handla om artanpassade åtgärder eller åtgärder för att främja friluftslivet.

Sammanfattningsvis, frågor som rör biologisk mångfald kan inte kommunen prioritera bort. Kommunen har ett stort ansvar att uppfylla nationella och internationella mål och åtaganden med syfte att skydda arter och ekosystemtjänster, exempelvis:

- 2030 målen – hejda förlusten av biologisk mångfald
- Miljöbalken - lagstadgade skyldigheter
- Konventionen om biologisk mångfald
- Miljökvalitetsmålen - vi svenskar har bara klarat 1 av 16 miljökvalitets mål
- Friluftslivsmålen - skydda områden för friluftslivet och skapa förutsättningar för ett rikt friluftsliv i skolan

Samhällsbyggnads svar: Majoriteten av ytorna för de områden som föreslås som naturreservat ligger i FÖP som markanvändningen Natur och Friluftsliv, vilket ger riktlinjer för att naturens intressen och värden ska gå först. Att upprätta kommunala naturreservat är en separat process och beslut som här inte är kopplade till FÖP. FÖP hindrar inte att detta görs framgent. Grönstrukturen inom FÖP-

området kommer bland annat att ingå i arbetet med att ta fram en Grönplan och eventuella arbeten med att inrätta naturreservat kan i så fall behandlas vidare kopplat till det arbetet.

- ANF föreslår anläggning av blomster- och insektsrika vägrenar

ANF föreslår att vissa vägsträckor samt vissa områden i anslutning till gång- och cykelvägar planeras och sköts som ängsmark för att gynna pollinatörer och stärka den biologiska mångfalden. För detta ändamål skall särskilda skötselplaner upprättas. Exempel på lämpliga områden är vägsträckor i Högvalta, Koppsäng och Dottevik.

Samhällsbyggnads svar: Kommunen ser positivt på blomster- och insektsrika vägrenar. Detta är dock inte en fråga som hanteras inom arbetet med FÖP. Kommunen arbetar med frågan i andra sammanhang. Kommunen har inte heller rådighet över alla vägar, då det är Trafikverket som är väghållare för vissa sträckningar.

- ANF föreslår anläggning av lummiga urbana miljöer

På flera ställen i FÖP betonas vikten av att bevara och öka antalet träd. Detta ställer sig ANF helt bakom.

Kommunen hade tidigare en grupp bestående av stadsträdgårdsmästaren, ordföranden i Byggnadsnämnden och representanter från miljöorganisationer, kallad "Gröna Gruppen". Gruppen bidrog bland annat till fler trädplanteringar och uppsättning av fågelholkar i innerstaden.

Vi föreslår att deras initiativ återupptas och att en utredning föreslår var fler träd kan etableras, både enskilda träd och allébildningar. Ett sådant arbete ligger helt i linje med EU:s ambitioner om ökad stadsgrönska.

Träd och trädalleer har en avgörande betydelse för stadsmiljön. De bidrar inte bara till estetiskt värden och ökad trivsel, utan även till ekosystemtjänster såsom temperaturerutjämning, de fångar upp vatten vid kraftiga regn, gynnar fler pollinatörer och ökar förutsättningar för en biologisk mångfald.

Samhällsbyggnads svar: FÖP tar tydligt ställning för fler gröna miljöer i stadsmiljön genom både utpekande av viktiga grönområden och utpekande av stråk inom stadskärnan där de gröna värdena ska stärkas. FÖP anger även att planeringsprincipen 3-30-300 ska gälla, vilket ytterligare stärker grönskans roll i stadsmiljön. Ytterligare arbete med grönskan i stadsmiljön hanteras vidare i arbete med Grönplan och grön infrastruktur. I översiktsplanens genomförandeplan anges även att underlag som trädpolicy bör arbetas fram.

Förutom synpunkter på FÖP så skulle vi vilja ge några generella synpunkter och förslag:

ANF förordar att exploatering och utveckling i första hand koncentreras till redan bebyggda, områden, industrimark och parkeringsytor.

Grönområden, naturmark och jordbruksmark skall alltid i möjligaste mån bevaras.

Planprocessen för hamnen fortskrider, men vi vill ändå framföra synpunkter kring områdets framtida utveckling.

Vi anser att det är relevant att ställa sig frågan om Arvikas befolkningstillväxt verkligen kommer att bli så stor att hamnområdet måste bebyggas med hyreshus och bostadsrätter. Det finns ju ett flertal andra områden "på rätt sida järnvägen" som underutnyttjas och som borde prioriteras istället.

Det är också rimligt att anta att framtida innevånare kommer att efterfråga boende i kransorterna eller utanför dem. För att trygga landsbygdens service i framtiden borde sådan viljeriktning hos

människor istället bejakas av politiken.

Hamnens fortsatta planering ligger i Naturskyddsföreningens intresse:

- ..för att bevaka så att tillgången på strandnära områden fortsatt tryggas för Arvikaborna och besökande, tex husbilsturister. Ställplatsen bör utvecklas till e-n grön oas nära vattnet, istället för dagens sterila område.
- ..för att ANF befarar en rad negativa miljömässiga effekter, tex stora klimatutsläpp kopplade till alla transporter som kommer att krävas vid marksaneringen och under byggtiden.
- ..för att utbyggnaden i hamnen i hög grad är en miljöfråga som kommer att påverka Arvikas utseendemässiga karaktär och de boendes trivsel.

- ..för att fungera som språkrör för alla de Arvikabor som har en njuget inställning till ett storskaligt hamnprojekt och som anser att omfattande bebyggelse i glas och betong riskerar att förändra stadens unika karaktär och som ifrågasätter denna ekonomiska prioritering.
- ..för att påverka planeringen så att antalet byggnader minimeras och att ev. ny bebyggelse uppförs i trä och i mänsklig skala.
- ..för att påverka så att området öster om "Tobaken" blir dels en naturpark där idrott och friluftsanläggningar tillåts, dels ett område närmast järnvägen med solpaneler och en utökad uppställnings-yta för husbilar som omges av grönska.

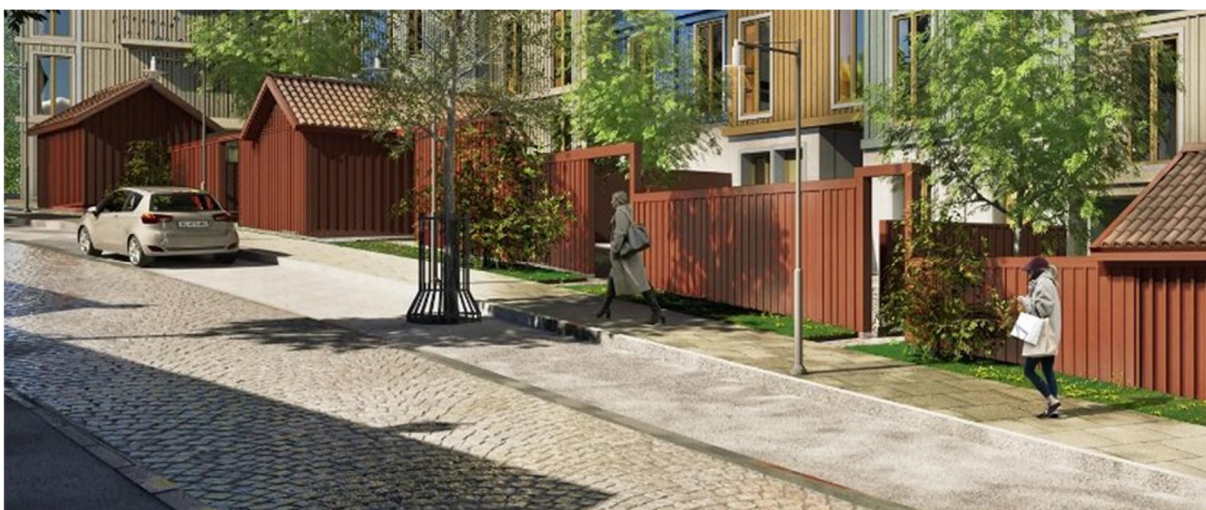

Bild: När man en solig sommardag fått uppleva fria utsikter, söt doft av nektar och mängder med bin och humlor, då är asfalterade ytor och moderna hyreshus långt borta i tanken, och kontrasten till områdets framtid mycket tydlig

Arvikas bostadsförsörjningen kan tryggas utan att hamnområdet behöver exploateras. ANF föreslår att kommunen slår två flugor i en smäll genom att rikta bostadsplaneringen till Haga, ett område som idag har stora luckor och "fellokaliserade" byggnader, se markerat område på kartan.

Nedan följer bildexempel på attraktiva områden som skulle kunna bli en förebild för planering och utveckling av Hagakvarteret.

Bildtext: Kvarteret i Haga skulle kunna utvecklas till ett mycket attraktivt bostadsområde om Arvika kommuns arkitekturstrategi och träbyggnadsstrategi i framtiden konkretiserades och realiserades, så att de inte riskerar att stanna vid enbart visionära formuleringar.

Arvikabygdens Naturskyddsförening

Samhällsbyggnads svar: Övriga synpunkter noteras.

Yttranden från privatpersoner

Synpunkt 1 handlings nr: 2026:2864, 2026:2865

Vid samrådet i höstas lämnade vi den 28/10 ett yttrande som gällde förutsättningar för markanvändning av området Högvalta, Mellbyn och Rud. I yttrandet tog vi upp de hänsynstagande som behöver tas vad gäller artskyddsförordningens regleringar av skydd för arter och områden.

I förslaget till FÖP, som nu är ute för samråd, konkluderas att ingen miljöpåverkan sker med föreslagen plan, en konklusion som har stäms av med Länsstyrelsen.

Efter höstens samråd har flera händelser inträffat som förändrar förutsättningarna för markanvändningen i Högvalta, Mellbyn och Rud och för utvidgning av Handelsplatsområdet Graninge.

De nyttillkomna händelserna innebär helt andra förutsättningar för kommande markanvändning och innebär att naturhänsynsfrågor inte bör hänvisas till detaljplanestadiet.

Vi kompletterar vårt yttrande från i höstas med 5 nya händelser, som behöver beaktas i samrådsprocessen:

1. Ny rödlista.

SLU publicerade tidigare i år en ny rödlista och vi bifogar en uppdaterad lista för området Högvalta, Mellbyn och Rud. (Bilaga 1.)

Vi har nu registrerat 70 rödlistade arter i området.

Akut hotad (CR) 1 art. Starkt hotade (EN) - 7 arter. Sårbara (VU) - 20 arter. Nära hotade (NT) - 42 arter. Livskraftiga (LC), men ändå skyddade - 31 arter.

Av dessa 70+31 arter är det 65 fåglar, 13 fjärilar, 6 djur, 5 svampar, 1 växt, 2 fladdermöss,

5 groddjur och 4 kräldjur.

9 arter omfattas av Habitatdirektivet, bilaga 4. 21 arter omfattas av Fågeldirektivet, bilaga 1. 31 arter är prioriterade i Skogsvårdslagen. 12 arter är fridlysta.

Några arter omfattas av flera skyddsbestämmelser.

Alla dessa rödlistade och skyddade arter behöver tas hänsyn till vid planering och förslag på markanvändning av området.

2. Artskyddsutredning rörande Brun gräsfjäril har tagits fram av Naturcentrum, daterad 2025-11-13

3. Länsstyrelsen beslutade den 16/1 2026, med hänvisning till artskyddsutredningen, att grävning för kommunalt VA är förbjuden enligt artskyddsförordningen.

4. Kommunstyrelsen beslutade den 18/2 2026 att inte söka dispens, utan avsluta arbetet med kommunalt VA i området. Beslutet var enhälligt och har meddelats Länsstyrelsen.

Artskyddsutredningens följder med förbudsbeslut från Länsstyrelsen och kommunstyrelsens beslut att inte söka dispens får konsekvenser för planerna på kommunalt VA i område Högväla. Kommunalråd Peter Söderström har i artikel i Arvika Nyheter 20/2 2026 uttalat: "Jag väntar mig att föreläggandet dras tillbaka eftersom projekteringen är förbjuden.". I artikel i Vf 19/2 uttalar kommunalrådet: "Nu lägger vi inga mer kommunala pengar på detta." Den rikliga förekomsten av brun gräsfjäril i området har således satt stopp för VA- planerna. Planerna för kommande markanvändning borde, som en följd av dessa beslut, omvärderas i FÖP'n.

5. M 4142–2025. Vägledande dom i Mark- och miljööverdomstolen, Svea hovrätt.

Domen gäller ett ärende där en kommun sökt dispens för större vattensalamander och från det generella biotopskyddet i samband med en detaljplan. Kommunen får avslag på sin begäran. Motiveringen är följande:

- Mark- och miljööverdomstolen kan inledningsvis konstatera att som utgångspunkt bör, där så är möjligt, frågan om dispens från biotopskydd respektive artskydd bedömas i ett sammanhang (jfr Naturvårdsverkets handbok 2012:1 s. 90).
- När det gäller frågan om det finns en annan lämplig lösning har det i praxis uttalats att det är en förutsättning för en effektiv implementering av artskyddsförordningen i planförfaranden att behovet av hänsyn till fridlysta arter klarläggs i sådan tid att det kan beaktas såväl i planprocessen som i följande ärenden om bygglov i enlighet med planen. Om frågan tas upp först sedan övriga prövningar har slutförts finns det en uppenbar risk för att någon verklig prövning av förutsättningarna för undantag från fridlysningen inte kommer till stånd (se RÅ 2005 ref 44). Att ett sådant klagoröande sker på ett tidigt stadium är också en förutsättning för en effektiv och korrekt avvägning mellan motstående miljö- och markanvändningsintressen.

Naturvårdsverket skriver på sin hemsida följande:

Artskyddsbestämmelserna är förbudslagstiftning – hantera därför artskydd tidigt

Artskyddet i fridlysningsbestämmelserna i 4–15 §§ artskyddsförordningen innebär förbud mot att genomföra vissa åtgärder. Av rättspraxis⁸ på området framgår att frågan om skyddade arter ska komma in tidigt i planerings- och prövningsprocesser för att säkra att det finns möjlighet att bedöma om lokaliseringen av verksamheten är lämplig samt om det finns tillräckliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått som gör att verksamheten kan tillåtas.

- I första hand bör lokaler med skyddade arter undvikas.
- I andra hand ska åtgärder genomföras för att helt ta bort eller åtminstone minska negativa effekter för de skyddade arterna.

Artskyddsfrågor skall således in tidigt i processen. Det poängteras både av Naturvårdsverket och Svea hovrätt, mark- och miljööverdomstolen.

Vårt yttrande vid samrådet i höstas tar upp alla arter som är skyddade och alla områden som omfattas av det generella biotopskyddet. Vi noterar kommunens kommentar på denna information.

Samhällsutvecklings svar: Vi tackar för synpunkterna. Övergripande arbete med grönstruktur och spridningskorridorer är inarbetat i FÖP'n. Den detaljnivå som efterfrågas i yttrandet omfattas inte av en fördjupad översiktsplan utan hanteras i kommande planeringsprocesser så som detaljplaner och bygglov.

Kommunen hänvisar således, i motsatts till Naturvårdsverket och domstolsbeslut, till kommande detaljplaner och bygglovsprocesser vad gäller arter som aktiverar artskyddsförordningen och områden som omfattas av det generella biotopskyddet.

I planprogrammet pekas flera områden för nybyggnation ut som ligger i skogskanten ner mot jordbruksmark. Det framgår av artskyddsutredningen att skogsbryn är en föredragen plats för Brun gräsfjäril. Här får fjärilen skydd för vind och det är ofta varma soliga områden. En påverkan på dessa skogsbryn, fällning av träd och tomtanläggning, påverkar således fjärlens livsmiljö. Tilläggas skall att tomter i dessa lägen behöver någon slags anslutningsväg och grävning för elledningar. Till detta kommer påverkan på övriga rödlistade och skyddade arter som kan finnas i området men som ännu inte är inventerade, såsom andra fjärilar, fåglar, groddjur, kräldjur och fladdermöss.

Framtidsplanerna för markanvändningen i området Högvalta, Mellbyn och Rud bör med hänvisning till ovanstående 5 nya händelser omvärderas innan kommunen fastslår den fördjupade översiktsplanen. Detta eftersom Artskyddsförordningen är en förbudslagstiftning. Vi hoppas kommunen beaktar de nya fakta i ärendet och följer Naturvårdsverkets riktlinje att: "Artskyddsfrågor skall in tidigt i processen och att i första hand bör lokaler med skyddade arter undvikas."

Handelsplatsområdet Graninge

Vad gäller handelsplatsområdet Graninge bör slutsatserna i Artskyddsutredningen beaktas. En riklig förekomst av Brun gräsfjäril medför att kommunens planer på en utvidgning av handelsplatsområdet norrut och en ny påfart från Graningevägen kan hindras av artskyddsförordningen. Utöver fjärilen behöver förekomst av övriga skyddade arter och marker undersökas innan någon detaljplan tas fram. (Se domstolens motivering, punkt 5.)

Bilaga med lista på alla rödlistade och skyddade arter i Högvalta, Mellbyn och Rud medskickas detta yttrande. (Excellark)

Bilaga: Rödlistade arter funna i Högvalta, Mellbyn och Rud

RÖDLISTADE ARTER FUNNA I HÖGVALTA, MELLBYN OCH RUD, fram t.o.m. 2025, 70 st		
		Uppdaterad efter nya rödlistan 2025.
Akut hotade (CR), 1 st		
Fågel	Vitryggig hackspett lämningar	Skogsvårdslagen
Starkt hotade (EN), 7 st		
Fåglar	Art	Skydd
	Havstrut	
	Hornuggla	
	Kornknarr	Fågeldirektivet bilaga 1
	Pärluggla	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Rödspov	
	Stjärtand	Skogsvårdslagen
	Storspov	
Sårbara (VU), 20 st		
Fåglar	Art	Skydd
	Brushande	Fågeldirektivet bilaga 1
	Gråtrut	
	Gräshoppsångare	
	Grönfink	
	Hussvala	
	Pilgrimsfalk	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Småfläckig sumphöna	Fågeldirektivet bilaga 1
	Stare	
	Tofsvipa	
	Tornseglare	Skogsvårdslagen
Djur	Lo	Habitatdirektivet bilaga 4
	Igelkott	
Färilar		
	Art	Skydd
	Brun gräsfjäril	Habitatdirektivet bilaga 4, Fridlyst i hela EU
	Mindre bastardsvärmare	
	Sexfläckig bastardsvärmare	
	Silverblåvinge	
	Starrgräsfjäril	
	Violettkantad guldvinge	
Svampar		
	Vridfingersvamp	
Växter		
	Knärot	
Nära hotade (NT) 42 st		
Fåglar	Art	Skydd
	Bivråk	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Björktrast	
	Bläsand	
	Drillsnäppa	Skogsvårdslagen
	Duvhök	
	Enkelbeckasin	
	Entita	Skogsvårdslagen
	Flodsångare	
	Grönsångare	
	Gulspurv	
	Jorduggla	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Järnsparv	
	Kricka	
	Ladusvala	

	Nötkråka	Skogsvårdslagen
	Mindre Hackspett	Skogsvårdslagen
	Rosenfink	Skogsvårdslagen
	Rödvingetrast	
	Rördrom	Fågeldirektivet bilaga 1
	Silltrut	
	Skrattmåå	
	Sparvuggla	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Svartsnäppa	
	Sådesårta	
	Talltita	Skogsvårdslagen
	Turkduva	
	Vinterhämling	
Djur	Art	Skydd
	Iller	Habitatdirektivet bilaga 4
	Ålg	
Fjärilar	Art	
	Berggråsfjäril	
	Humlerotfjäril	
	Mindre tåtelmygare	
	Sotnåtfjäril	
	Snedstreckad fältmätare	
	Vitfläckig guldvinge	
	Ångsmetallvinge	
Fladdermöss	Art	Skydd
	Brunlångöra	Habitatdirektivet bilaga 4, Fridlyst
	Nordfladdermus	Habitatdirektivet bilaga 4, Fridlyst
Svampar	Art	
	Dofttaggsvamp	
	Grentaggsvamp	
	Luddfingersvamp	
	Spinnfingersvamp	
Livskraftiga (LC)		
men ändå skyddade arter		
Fåglar	Art	Skydd
	Bivårå	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Brun Kärrhök	Fågeldirektivet bilaga 1
	Dubbelbeckasin	Fågeldirektivet bilaga 1
	Fjällvråk	Skogsvårdslagen
	Gröngöling	Skogsvårdslagen
	Gök	Skogsvårdslagen
	Göktyta	Skogsvårdslagen
	Havsörn	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Jorduggla	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Mindre flugsnappare	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Nattskärå	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Skogsduva	Skogsvårdslagen
	Smålom	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Spillkråå	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Stenfalk	Skogsvårdslagen
	Sångsvan	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Tallbit	Skogsvårdslagen
	Trana	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Törnskata	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen

	Vaktel	
Groddjur	Art	Skydd
	Mindre vattensalamander	Fridlyst
	Större vattensalamander	Habitatdirektivet bilaga 2 och 4, Fridlyst
	Vanlig groda	Habitatdirektivet bilaga 5, Fridlyst
	Vanlig padda	Fridlyst
	Åkergroda	Habitatdirektivet bilaga 4, Fridlyst
Kräddjur	Art	Skydd
	Huggorm	Fridlyst
	Skogsödlä	Fridlyst
	Snok	Fridlyst
	Kopparorm	Fridlyst
Djur	Art	Skydd
	Bäver	Habitatdirektivet bilaga 4
	Mård	Habitatdirektivet bilaga 4

Samhällsbyggnads svar: Nya underlag och beslut noteras. Den fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors anger samma markanvändning som redan är beslutad i Planprogram för Högvalta. Planprogrammet är det som fortsatt är styrande för en möjlig framtida utveckling. Som nämnts i tidigare svar hanteras ytterligare detaljnivåer i eventuella kommande planeringsprocesser.

Synpunkt 2 handlings nr: 2026:2880

Lämnar härmed synpunkter på markanvändning för området Västra Sund, Marieberg i förslaget till fördjupad översiktsplan (FÖP) för Arvika och Jössefors

Sammanfattning synpunkter:

Vi önskar att området Västra Sund, Marieberg, i det aktuella planförslaget tas bort från markanvändningsområdet "Sammanhängande bostadsbebyggelse" och i stället omfattas av "Landsbygd 2".

Bakgrund och motiv:

I den tidigare fördjupade översiktsplanen (FÖP) för Arvika, antagen 2013-04-22, framhölls att Västra Sund, Marieberg, har både betydande natur- och kulturmiljövärden. Planen betonade att enstaka nya bostäder kan tillkomma, men att det är av stor vikt att bibehålla områdets karaktär av öppet odlingslandskap. I samma plan hänvisades till inventerade kulturmiljöområden.

Påverkan av nybyggnationer sedan 2013:

Sedan den tidigare FÖP:en antogs har flertalet nybyggnationer tillkommit i området. För att bevara upplevelsen av öppen odlingsmark anser vi att området inte bör förtätas med fler än någon enstaka byggnad och då endast väster om huvudvägen. En förtätning av bebyggelse längs vägens östra kant skulle få betydande negativ påverkan på vår fastighet Västra Sund 2:211, genom att:

- Skymma utsikten över odlingslandskapet, Kyrkviken och siluetten av Arvika stad.
- Minska fastighetens värde till följd av ett försämrat läge.

Figur 1. Bild av utsikt från fastighetens östra fasad. Vy över odlingslandskap, Kyrkviken och Arvika stad

Bevarande av områdets karaktär:

Marieberg har fortfarande karaktäristiska gårdar och en tydlig landsbygdskaraktär med öppna odlingslandskap. Detta är en av anledningarna till att vi valde att bosätta oss här. Vi önskar därför att kommande FÖP tar hänsyn till dessa värden och säkerställer att områdets unika identitet bevaras.

Avslutning:

Vi hoppas att våra synpunkter beaktas i det fortsatta planarbetet och att området Västra Sund, Marieberg, ges en markanvändning som bättre överensstämmer med dess natur- och kulturmiljövärden.

Samhällsbyggnads svar: Intentionerna i den gamla FÖP för Kinna - Västra sund är inarbetade i FÖP för Arvika och Jössefors då FÖP Kinna – Västra sund har upphört att gälla. Att en yta ligger som sammanhängande bostadsbebyggelse i FÖP innebär möjliggörande för eventuell ytterligare bebyggelse, men det innebär också ett krav på att en detaljplan måste tas fram innan bebyggelsen kan tillkomma. Detta ger större möjligheter att styra bebyggelsens omfattning och placering inom området. I genomförandeplanen för FÖP Arvika och Jössefors anges det även att ett planprogram för området Kinna – Västra sund ska tas fram för att vidare utreda lämplig omfattning och lokalisering av bebyggelse inom området.

Synpunkt 3 handlings nr: 2026:3010, 2026:3011

Här kommer ett yttrande om förslaget till ny FÖP för Arvika-Jössefors

1. Undertecknad föreslår att den gamla banvallen från Jössefors till Koppom iordningställs till regional cykelled. Detta skulle öka möjligheten för invånarna i området och för gästande turister till ett friluftsliv av hög kvalitet.

Turistnäringen är en växande inkomstkälla och tillskapar nya arbetstillfällen. Dessutom blir en cykelled en förbättring för arbetspendlare från västra delarna av Arvika kommun som vill arbetspendla på ett klimatsmart sätt säkrare än att cykla längs en motortrafikväg. Se exemplet med Klarälvsbanan från Karlstad förbi Forshaga, Ransäter, Munkfors till Uddeholm/Hagfors.

2. Alla som bor i Arvika kommun ska ha möjlighet att ta sig till Mossebergs soptipp på ett säkert sätt. I nuläget finns ingen säker trafiklösning för fotgängare och cyklister.
3. Infarterna till Arvika från Gunnarskog och Klässbol måste föras med säkra Korsningen över väg 61 vid nya ICA Maxi måste göras trafiksäker. Antigen med trafikljus eller som en planskild korsning cykelvägar.
4. För att Arvika ska kunna minska sina utsläpp av koldioxid och bli klimatneutralt till 2030 måste bilåkandet minska och cyklingen öka. Cyklister måste ges bättre möjligheter till säkra cykelparkeringar. I många städer har man byggt cykelgarage i anslutning till stationer och resecentran. Öxnered, Trollhättan och Katrineholm har sådana cykelgarage. Alltför få skaffar Elcyklar. Dessa kostar från 10.000 kr upp till 60.000 kr. Stölder av Elcyklar har ökat på senare tid.
5. Kollektivtrafiken bör förbättras med ökad turtäthet och attraktiva biljettpreiser. Arvika busstation saknar numera en vänthall. Den som ska ta bussen till exempelvis Säffle som tar ca 1 tim och 30 min ska kunna gå på toaletten innan bussfärden börjar. Kanske ett antal "ankor" som busschauffören lånar ut kan lösa problemet för den manliga delen av befolkningen? Löser dock problemet endast för den manliga delen av befolkningen!
6. Förslaget om nytt LIS-område beläget vid Kyrkvikens östra strand, strax norr om översvämningsskyddet och sträcker sig fram till befintlig bebyggelse i norra delen av Östra sund bör minskas. De tre västligaste tomterna (1, 3 och 4) bör tas bort. Strandområdet ligger nära centrala Arvika och bör inte privatiseras. Se bifogad karta.

Hoppas att mina förslag kan omsättas i praktisk handling.

Bilaga: karta nytt LIS-område

Nytt LIS-område

- Nytt föreslaget LIS-område är beläget vid Kyrkvikens östra strand, strax norr om översvämningsskyddet och sträcker sig fram till befintlig bebyggelse i norra delen av Östra sund.

(Område 8D – Kyrkviken m fl)
NYTT OMRÅDE ÖSTRA SUND

Samhällsbyggnads svar: Synpunkterna noteras. Banvallen väster om Jössefors ligger utanför FÖP för Arvika och Jössefors planeringsområde, men den sträcka som ligger inom området finns utpekad som rekreationsstråk för gång och cykel. I den kommunövergripande översiktsplanen finns även sträckan fram till Sulvik utpekad för detta ändamål.

Generellt beskriver FÖP för Arvika och Jössefors att det ska göras enkelt att gå och cykla inom och mellan orterna. Även cykelväg till Mosseberg finns med i förslaget.

Kollektivtrafikens turtäthet och priser hanteras inte inom arbetet med FÖP, detta är en fråga som beslutas av Region Värmland. Arvika kommun samverkar med dem för en god kollektivtrafik i kommunen.

Föreslaget LIS-område på Östra sund har minskats i omfattning.

Synpunkt 4 handlings nr: 2026:3012

Det har föreslagits att bl a Östra Sund ska bli LIU-område, dvs bl a att strandskyddet ska upphävas. Området är ett av de få kvarvarande, sammanhängande naturområdena vid Kyrkviken. De är lättillgängliga för Arvikaborna och används flitigt som rekreationsområde. Vi tycker att det är en utomordentligt dålig idé att tillåta bebyggelse där.

Vid tidigare kontakter med Arvika kommun angående området, framhölls kommunens ambitioner att freda området. Man använde det till och med som argument för att hindra privat ägande. Det är tråkigt att se att man nu verkar ha svängt helt på den punkten.

Vi hoppas att kommunen noga överväger de stora naturvärden som går förlorade om planerna fullföljs.

Samhällsbyggnads svar: Föreslaget LIS-område på Östra sund har minskats i omfattning. Vid eventuell utveckling kommer det behöva föregås av ett detaljplanearbete där naturvärden och allmänhetens tillgång till vattnet utreds vidare och säkerställs genom bestämmelser som reglerar bebyggelsens omfattning och lokalisering. Då kommer det även att ges ytterligare möjlighet för allmänheten att yttra sig i frågan.

Synpunkt 5 handlings nr: 2026:3013

För den fördjupade översiktsplanen har jag några synpunkter på den del som rör Östra Sund och den skog som finns i närheten av Ingesunds universitet och folkhögskolan med många elever som bor här under studietiden och som ibland blir kvar efter studierna. Just för att Arvika ligger fint och har "allt".

Jag har tidigare arbetat på musikhögskolan och vet att den nära skogen är mycket uppskattad av såväl elever som lärare vid skolan, liksom såklart många andra. Där kan man hämta vederkvickelse på nära håll utan att man kommer för nära bostäder som redan finns. Skogen är alldeles lagom stor utan att riskera att gå vilse och man kan ta olika stigar runt, och sitta en stund och titta ut över Kyrkviken och ev båtar ut och in mot stan. Träden har olika ålder och är inte "för städad" vilket gör att det också är gott om svamp och fåglar, insekter etc. Ett litet ekosystem. Även älgar har jag ibland sett, som simmat över till västra sidan sundet. Just denna skog är mer orörd och ursprunglig, än många andra som också är nära där många bor, som t ex Styckåsskogen. Man ser träd i olika skeden, växande, kullfallna och myllrande av liv. Relativt gävlig ändå, för olika åldrar och rörelseförmåga. T ex är skogen upp mot Storkasberget mer fysiskt krävande. Även om den är på gångavstånd för boende i Dottevik. Det finns också busslinje ut, eller om man kan cykla, eller promenera ut mot Ingesund och

där ha skogen ett stenkast bort. Så att den är så nära för många boende i Arvika är en ynnest för så många. Skogar av den kalibern finns annars mycket mera svåråtkomligt.

När översvämningsskyddet byggdes var man mån om att inte skada åkermark från där asfaltsvägen tar slut och ner mot sundet, genom att bara lägga ut en tillfällig väg som sedan togs bort, så att allt återställdes.

Om man tittar längs Kyrkvikens stränder så ligger Arvika stad fint längst in i viken och med utblick över sundet. Står man i hamnen ser man att längs hela östra sidan har det bebyggts, ända från Dottevik och ut mot Symfonivägen. Sen kommer den lilla rundade silhuetten av skog i sundets mynning. Så vackert och med ytterligare blånande berg på andra sidan Glafs fjorden. På den västra sidan är i princip alla stränder bebyggda, från kyrkogården, till Kinna och ända ut längs stränderna. På östra sidan är det denna skog som än så länge är tillgänglig på ett enkelt sätt.

I planen står under rubriken Naturmiljö och biologisk mångfald att "Närheten till natur och vatten är viktig för människors välmående och en central del av Arvikas identitet, något att vara stolt över och som gör att människor från andra platser runt om i världen vill besöka kommunen. En förutsättning för detta är fortsatt kunna erbjuda dessa upplevelser är att samhället värnar och skyddar de värdefulla natur- och vattenmiljöer som finns, såväl skogsområden som tätortsnära grönska och rekreationsområden."

Jag tycker mig förstå av andan i planen att just tätortsnära naturmiljöer betonas som viktiga. Man ska kunna vistas i naturen utan att behöva ha bil och färdas långt för detta. Gröna lungor i både större och mindre skala. Under de år jag arbetade på Ingesund och först bodde på röda sidan i Dottevik och sedan på Utblicksvägen uppskattade jag verkligen denna skog och jag hoppas många kommer att kunna göra det fortsatt. Min uppfattning är också att det egentligen inte är någon brist på villatomter, i olika lägen och prislägen, varför det borde vara ytterligare ett skäl att skona detta område från byggnation.

Även äldre villaområden med kommande generationsväxlingar finns det på många ställen i Arvika.

Samhällsbyggnads svar: Se svar till synpunkt 4.

Synpunkt 6 handlings nr: 2026:3015

Vi vill här lämna synpunkter på markanvändningen för området Marieberg i Västra Sund, gäller förslaget till fördjupad översiktsplan (FÖP) för Arvika och Jössefors

När vi förvärvade vår fastighet tog vi del av den gällande fördjupade översiktsplanen för Kinna/Västra Sund (laga kraft 2013-05-25). I denna framgår tydligt att området Marieberg ska värna viktiga natur- och kulturmiljövärden samt bevara det öppna odlingslandskapets karaktär.

I det nu aktuella planförslaget för FÖP Arvika och Jössefors föreslås området i stället ingå i markanvändningen "sammanhängande bostadsbebyggelse". Detta möjliggör ytterligare utbyggnad och förtätning. Samtidigt har området redan förändrats sedan 2013 genom att flera nya bostäder tillkommit.

Vi bedömer att ytterligare förtätning riskerar att påtagligt förändra områdets karaktär. En viktig kvalitet i Marieberg och Västra Sund är den öppna och luftiga landskapsbilden, där bebyggelsen ligger glest och där det fortfarande finns utrymme för odling och betesmarker. Detta bidrar till den tydliga landsbygdskaraktären som möter besökare när man kommer från Arvika.

Detta landskap och denna känsla av öppenhet och landsbygd var avgörande faktorer för vårt val att bosätta oss i området. Vi ser därför en risk att dessa värden går förlorade om ytterligare bebyggelse tillåts i större omfattning.

Mot denna bakgrund önskar vi att området Västra Sund, Marieberg, i det aktuella planförslaget tas bort från markanvändningsområdet "Sammanhängande bostadsbebyggelse" och i stället omfattas av "Landsbygd 2".

Samhällsbyggnads svar: Se svar till synpunkt 2.

Synpunkt 7 handlings nr: 2026:3194

Angående Nytt LIS-område I Östra Sund Arvika

Som "vanlig medborgare" måste jag först och främst klaga på bristande information vad gäller dessa planer. De sidor jag funnit på hemsidan innehåller dålig och otydlig information.

Vid flertalet tillfällen har jag vistats i skogen där tomterna 6 – 9 planeras. Tidigare år hade Dottevikskolan exkursioner i området som ligger på bekvämt cykelavstånd från skolan. Detta skogsområde innehåller flera höga naturvärden med blandskog och äldre barrträd. Hackspettar har hörts och häger har tidigare siktats i området.

Området har (enligt Skogsmonitor) potentiell äldre skog eller kontinuitetsskog och kräver därför en mycket noggrann miljöanalys utifrån såväl flora som fauna.

Utmed vägen till nuvarande fastighet 2:29 har jag funnit vildbin som bosatt sig i slänten ner mot vägen. Alla vildbin är fridlysta och därför bör en eventuellt ökad trafik och ändring av denna väg föranledas av en noggrann undersökning av fler bon samt att vägen inte stör eller förstör dessa. Eftersom vildbin uppenbarligen finns i området bör en grundlig miljöanalys göras utifrån eventuella förekomster av vildbin och andra sårbara arter utmed den befintliga vägen till översvämningsskyddet, som i händelse av utbyggnad av området, troligen blir nödvändig att förbättra för såväl byggtrafik som ökat antal boenden.

Fastigheten är privatägd vilket föranleder farhågor om att de behjärtansvärda planerna på strövstigar utmed vattnet inte blir för allmänheten. Hur kommer tillgången för allmänheten att säkras?

Om nu planer på bostäder nödvändigtvis behövs, bör dessa kunna planeras högre upp med bevarat strandskydd, då beteshagarna stått oanvända i många, många år. För allmänheten bör planer på mindre hyreshus framstå som mer önskvärt, då bristen på hyreshus och tillgången till stadsnära naturområden då skulle gynna fler.

Bilvägen som planeras skulle då kunna dras i höjd med strandskyddets gräns och nå tomterna 1-5 (där 1,3,4 borde ligga på betesmarken istället).

Samhällsbyggnads svar: Se svar till synpunkt 4. Övriga synpunkter noteras.

Synpunkt 8 handlings nr: 2026:3193

Undertecknade har yttrat oss i den fördjupade översiktsplanens samrådsfas och yttrar oss härmed även i översiktsplanens granskningsfas.

I samrådsfasen yrkade vi bland annat på att Lycke industriområde inte ska utökas med ytterligare mark.

Svaret vi fick i samrådsredogörelsen var att det finns ett politiskt beslut med målsättning om att inneha en markreserv om minst 65 ha byggklar eller detaljplanelagd verksamhetsmark vilket innebär att utökningen av Lycke behövs för att säkerställa detta.

- Vi önskar poängtera att målet om 65 ha verksamhetsmark avser hela kommunen samt har ordalydelsen Verksamhetsmark, vilket innebär att angivna beslut inte avser endast FÖP:ens område eller endast områden med tung industri. När man summerar den icke exploaterade verksamhetsmarken i hela kommunen, inklusive både gällande och pågående detaljplaner samt de nya föreslagna områdena i FÖP, men exklusive den föreslagna utökningen i Lycke, uppnås en markreserv för verksamhetsmark till minst ca 70-80 ha. Kommunen skulle därmed redan uppnå det nya verksamhetsmålet, utan utökningen av Lycke industriområde.

Samhällsbyggnads svar: Det stämmer att målet gäller hela kommunen. Den absolut största efterfrågan på verksamhetsmark finns dock i centralorten. Det är också där det finns bäst förutsättningar med närhet till arbetskraft och resurseffektivt samhällsekonomiskt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur.

Viktigt att ha med sig vid beräkning av markreserven baserat på de ytor som finns i ÖP och FÖP är att det inom markanvändningarna Verksamheter och industri också ingår exempelvis gröna skyddszoner mot omgivande bebyggelse, gator och annan typ av infrastruktur i dessa ytor. Detta gör att den faktiska byggbara verksamhetsmarken är mindre än markanvändningens totala yta.

- Vi vill också uppmärksamma förutsättningarna som givits under FÖP:ens process, då förutsättningarna ändrats under tiden. Under samrådsperioden utgick den politiskt beslutade inriktningen från en mer övergripande formulering: "En god fysisk planering inriktas på att möta näringslivets behov av infrastruktur, mark, lokaler och bostäder. Interna effektiva processer vid förfrågningar och etableringar samt en nära dialog med näringslivsaktörer skapar förtroende och framgång i processerna." (Verksamhetsplansamhällsutveckling 2022-2025) Något konkret arealmässigt mål för verksamhetsmark fanns alltså inte. Ett arealmässigt mål – om specifikt 65 ha markreserv – beslutades först i januari 2026 (Verksamhetsplan 2026-2028). Detta beslut har använts som bärande argument i kommunens svar till oss i samrådsredogörelsen. Något som alltså inte ens var känt vid tiden för samrådet.

Samhällsbyggnads svar: Det stämmer att beslutet om ett arealmässigt mål kom efter samrådstiden. Målet har dock nu funnits med som en förutsättning under den fördjupade översiktsplanens granskningsperiod.

Vi yrkade även på att befintlig skyddszon – allmän platsmark/Park i gällande detaljplaner, i sin helhet visualiseras och bekräftas enligt gällande markanvändning (alltså Natur/park) i FÖP.

Svaret vi fick i samrådsredogörelsen var att skyddszonens funktion och betydelse skulle tydliggöras på FÖP-nivå inför granskningen. Vi kan inte utläsa att detta gjorts i granskningsfasen.

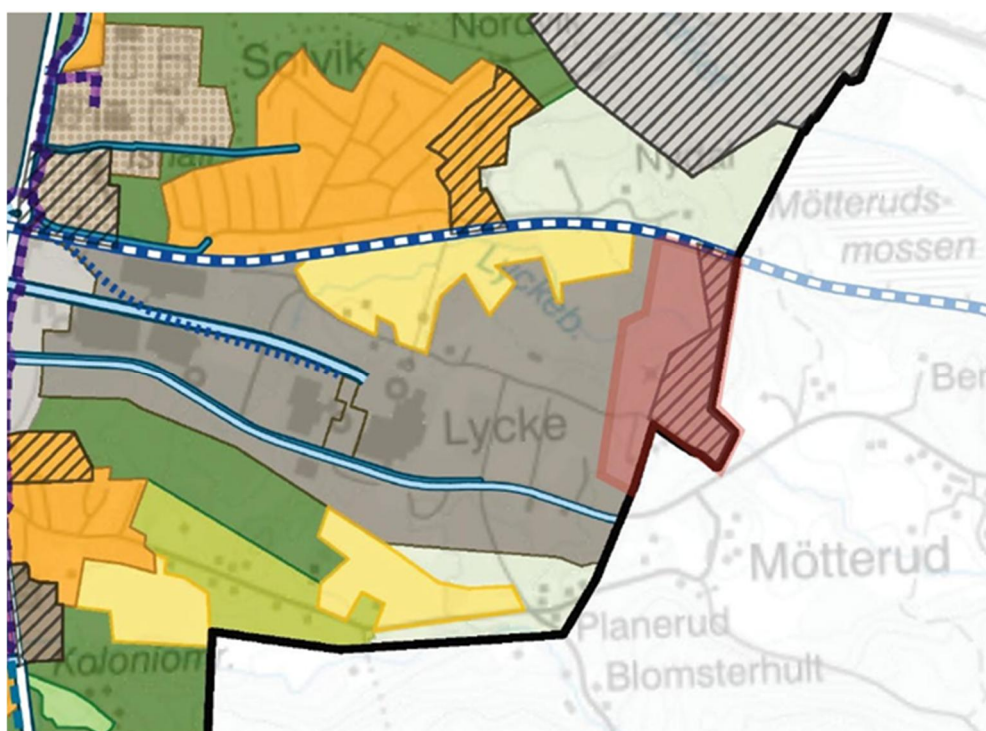
Samhällsbyggnads svar: Justeringar i kartan har inte gjorts, men däremot förtydliganden i texten.

I vårt yttrande i den fördjupade översiktsplanens samrådsfas samt ett efterföljande medborgarförslag har vi belyst de höga naturvärden som finns inom en del av den befintliga skyddszonen/allmän platsmark samt inom den föreslagna utökningen av Lycke industriområde.

Medborgarförslaget lämnades in under februari månad 2026 och beskriver områdets utmaningar men stora möjligheter.

En process har startat tillsammans med kommunen för att utreda förutsättningarna för ett biotopskyddsområde. Som ett första steg gjordes i början av maj ett platsbesök av kommunens ekolog och förslagsställarna. En fortsatt kartläggning pågår och som nästa steg föreslås att en naturvärdesbedömning görs och även skissning på en skötselplan. För att kunna fortsätta denna process är det en förutsättning för medborgarförslaget att markanvändningen blir förenlig med kommunens planläggning av området.

Vi yrkar härmed på att det område som omfattas av medborgarförslaget (markerat med rött på kartbilden nedan) bekräftas som Natur, eventuellt kombinerat även med Utredningsområde naturmark, i FÖP:en.

Den planlagda allmänna platsmarken/Park som omger Lycke industriområde fyller en viktig funktion som avgränsningszon mellan området för tung industri och närliggande område med småskaligt jordbruk och landsbygdsboende. Zonen är även ett uppskattat tätortsnära rekreationsområde.

Vi yrkar fortsatt på att skyddszonen i sin helhet bekräftas som Natur i FÖP:en.

Samhällsbyggnads svar: I FÖP redovisas möjliga framtida utvecklingsinriktningar på en översiktlig nivå, vilket innebär att olika scenarier prövas utan att detta innebär beslut om genomförande. Arbetet med medborgarförslaget angående biotopskyddsområde pågår parallellt med FÖP, men kommer inte att hinna bli klart innan FÖP förväntas antas. I genomförandeplanen för FÖP anges att en övergripande strukturstudie för området kring Lycke och Vik ska tas fram. Fortsatta utredningar kring biotopskyddsområdet kan bli relevant underlag för det arbetet.

Yttrande gällande Östra Sund 2:7 i granskningshandling av Fördjupad Översiktsplan för Arvika Jössefors

Idag är strandlinjen från Humlekil i söder, längs Kyrkvikens stränder och vidare mot Koppsäng i norr som ett pärlband av bebyggelse. Ett undantag är Östra Sund, ett drygt trettio ha stort område med orörda stränder som sträcker sig från Glafs fjorden till Kyrkviken. Marken utgörs huvudsakligen av skog, åker och hagmark med rikt djurliv och har ett betydande miljövärde. Hela området har stor betydelse för det rörliga friluftslivet.

Norra delen av Östra Sund (2:7) fick ny ägare förra våren. Efter att denne sålt fastighetens byggnader planerar han en exploatering med 9 större villatomter.

I Sundet råder strandskydd på 100 meter.

Samhällsutvecklingen har bedömt att det är rimligt och lämpligt utveckla ett nytt LISområde för att kunna upphäva strandskyddet.

Den föreslagna exploateringen på Östra Sund 2:7 borde vara omöjlig med hänsyn taget till följande kommentarer ur Arvika Kommuns granskningshandling:

Östra Sund

”Rekreation i Kulturmiljö”

Kulturmiljö

Se Länsstyrelsens kulturmiljöprogram ”Ditt Värmland” och/eller Kulturhistorisk inventering i Arvika kommun (Värmlands Museum 1972-1976)

”Ditt Värmland”

” På ömse sidor om inloppet till Kyrkviken och Arvika tätort ligger Västra och Östra Sund, ursprungligen rena jordbruks områden som under 1900-talet starkt präglats av närheten till tätorten.

Vid Västra Sund vittnar några gravrösen om att platsen varit bebodd åtminstone sedan århundradena före Kristi födelse...

Jordbruk med boskapsskötsel , som varit den traditionella näringen inom området kan fortfarande iakttas

”Miljöns största värde ligger i kulturlandskapets varierande karaktär, med lång kontinuitet i bosättningen, alltifrån de förhistoriska gravanläggningarna till 1900-talets fritids- och institutionsbyggnader.”

landsbygd 1

Hänsyn:

”Riktlinjer för byggande på landsbygden ska följas
Natur- och kulturmiljö samt landskapsbild ska värnas”

Jordbruksmark, åkermark

”Miljöbalken (MB) 3 kap.

4 § Jord och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.”

”Att värna och bruka befintlig jordbruksmark är viktigt för Arvika Kommun, Värmland och Sverige, i syfte att öka självförsörjandegraden av spannmål och livsmedel samt att bidra till en robust livsmedelsförsörjning i orostider som en central del i samhällets civilförsvar.”

Areella näringar

Jordbruk

”Inom områden för areella näringar har jordbrukets intressen företräde och restriktivitet när det gäller utveckling av bebyggelse råder.”

Hänsyn:

”Kommunens riktlinjer för byggande på landsbygd ska följas.

hänsyn ska tas till natur- och kulturmiljövärden samt landskapsbild.”

Natur och friluftsliv

”Natur och friluftsområden med särskilt värdefull natur ska värnas, stärkas och skyddas”

Samhällsbyggnads svar: Se svar till synpunkt 4. I arbetet med detaljplan kommer fortsatt utredning av olika värden i området och anpassning av hur bebyggelsens omfattning och lokalisering behöver se ut för att bidra till ovan nämnda ställningstaganden och styrdokument att ske.

Medverkande tjänstepersoner

Det särskilda utlåtandet är sammanställt av representanter från enheten Samhällsbyggnad.

Arvika den 25 juni 2026

SAMHÄLLSBYGGNAD

Hållbarhetsbedömning

Fördjupad översiktsplan för
Arvika och Jössefors

Granskningshandling
2026-06-25

KS/2024:439

Antagen i Kommunfullmäktige XXXX-XX-XX
Laga kraft XXXX-XX-XX

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Samlad hållbarhetsbedömning	5
Hållbarhetsprinciper	5
Jämlikhetsåtagande	6
Utvärderingsmetod (ABCD-proceduren)	7
Avgränsning	8
Tidshorisont	8
Geografisk avgränsning	8
Detaljeringsgrad	8
Hållbarhetsaspekter	8
Alternativ	9
Nollalternativ och nulägesanalys	9
Nollalternativ	9
Nulägesanalys – Arvikas hållbarhetsutmaningar och -nyttor	10
Nulägesanalys – JämtJämlikt	12
Bedömning av utvecklingsinriktning	14
Bidrag till långsiktig hållbarhet	14
Utmaningar för långsiktig hållbarhet	15
Konsekvensbeskrivning	16
Mark	16
Vatten	17
Luft	18
Klimat	19
Kulturmiljö, landskap och bebyggelsemiljöer	20
Hushållning med naturresurser - material, råvaror och ekosystemtjänster	21
Naturmiljö och biologisk mångfald	23
Mänskligt utbyte och upplevelse (Konst/kultur/kulturarv)	25
Befolkning och sysselsättning	25
Människors hälsa och säkerhet	26
Rekreation och fritid	27
Lärande	28
Demokrati och delaktighet	30
Ekonomisk konsekvensens och genomförbarhet	30
Kumulativa effekter (Synergierna mellan effekterna)	32
Förhållande till andra mål och intressen	33
Riksintressen	33
Barnkonventionen	33
Mål för gestaltad livsmiljö	33
Planens förhållande till Värmlandsstrategin	33
Planens förhållande till nationella miljökvalitetsmålen	33
Planens förhållande till målen i Agenda 2030	35
Nationella folkhälsomål	36

Planens förhållande till nationella folkhälsomål.....	37
Uppföljning och övervakning.....	37
Icke-teknisk sammanfattning	37

Sammanfattning

Hållbarhetsbedömningen beskriver bedömda konsekvenser av de övergripande strategierna och ställningstaganden som är gjorda i den fördjupade översiktsplanen, med utgångspunkt i hållbarhetsprinciper. Hållbarhetsbedömningen integrerar miljökonsekvensbeskrivningen med sociala och ekonomiska bedömningar. Tidshorisonten sträcker sig till 2045 med utblick mot 2060. Geografiskt omfattar planen Arvika huvudort och Jössefors, med vissa analyser utanför området.

Sju väsentliga hållbarhetsutmaningar identifieras, bland annat beroende av fossila bränslen, funktionsuppdelad bebyggelse, förorenad mark, social segregation och klimatförändringar. Samtidigt lyfts samhällsnyttor som hållbar infrastruktur, blandad kvartersstad, grönområden och demokratiska processer. Planen bygger på Arvikas arbete med "JämtJämlikt", med särskilt fokus på barn, unga och äldre i utsatta grupper.

Planens konsekvenser beskriv utifrån 13 hållbarhetsaspekter. Konsekvenser och hantering av dem är exempelvis att vattenkvaliteten är bristfällig i vissa områden, men åtgärder planeras. Klimatpåverkan från fossila utsläpp och luftkvalitetens påverkan kommer främst av motortrafik, men förbättras genom satsningar på promenadstad och hållbara transporter. Klimatanpassning sker genom vattentjänst- och dagvattenåtgärder. Kulturmiljöer och stadens identitet bevaras genom riktlinjer för gestaltning. Biologisk mångfald stärks genom grönstruktur och skydd av naturvärden. Planen främjar fysisk aktivitet, trygghet och tillgång till rekreation, men behovet av fler lekfulla miljöer lyfts. Demokrati och delaktighet stärks genom tillgänglighet och inflytande för alla samhällsgrupper, med särskild fokus på barn, unga och äldre.

Hållbarhetsbedömningen identifierar synergier och målkonflikter, exempelvis mellan ny infrastruktur och naturvärden. Järnvägsutbyggnad kan ge både klimatnytta och negativ påverkan på ekosystem. Den fördjupade översiktsplanen är i linje med nationella miljömål, Agenda 2030, folkhälsomål och Värmlandsstrategin. Uppföljning sker via Arvikamodellen, med indikatorer kopplade till hållbarhetsprinciperna och Agenda 2030.

Inledning

Hållbarhetsbedömningen inleds med en beskrivning av nuläget och nollalternativet. Därefter synliggör den översiktligt vad den fördjupade översiktsplanens utvecklingsinriktning och mark- och vattenanvändning bidrar till för att nå långsiktig hållbarhet och vilka utmaningar kommunen behöver hantera. Här beskrivs också de frågor som anses särskilt viktiga att arbeta vidare med i den kommande processen. Framtidsbilden, utvecklingsinriktningen och mark- och vattenanvändningskartan har bedömts genom hållbarhetsprinciper och strategiska frågor som är relevanta för den fördjupade översiktsplaneringen i Arvika centralort, enligt proceduren för backcasting. Hållbarhetsbedömningen fördjupas i konsekvensanalyser och miljökonsekvensbeskrivning där hållbarhetsmål, hållbarhetsaspekter, påverkan, effekter och konsekvenser redovisas.

Samlad hållbarhetsbedömning

Miljöbalken anger att vid framtagande av nya planer ska kommunen först undersöka och bedöma om genomförandet av planen kan medföra en betydande miljöpåverkan. Om en betydande påverkan kan antas ska arbetet inriktas på att göra en strategisk miljöbedömning som dokumenteras i en miljökonsekvensbeskrivning. En översiktsplan antas alltid medföra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen i Värmland har meddelat att man instämmer i kommunens bedömning. För att ta ett helhetsgrepp om frågorna och väva in det långsiktiga hållbarhetsperspektivet i arbetsprocessen har Arvika kommun valt att integrera miljökonsekvensbeskrivningen i en bredare hållbarhetsbedömning. Hållbarhetsbedömningen väger, förutom miljökonsekvensbeskrivningens delar, in ytterligare åtta hållbarhetsprinciper, för att hjälpa Arvika kommun att uppnå de mål och visioner som är satta.

Fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors har den antagna översiktsplanens arbete med JämtJämlikt som ramverk för social hållbarhet. Detta ger extra fokus på sociala konsekvenser, barnperspektiv och jämlikhet som baserats på prioriteringar av värden och rättigheter. Det ger ett jämlikhetsåtagande som blir viktigt att väga in i hållbarhetsbedömningen för att säkerställa att sociala värden och rättigheter uppfylls och följer med vidare i fortsatt planering enligt fördjupad översiktsplanen.

Hållbarhetsprinciper

I den fördjupade översiktsplanen, precis som i den kommunövergripande översiktsplanen, använder vi vetenskapligt förankrade principiella ramvillkor. Dessa består av åtta hållbarhetsprinciper som är utformade för att ändra samhällets ohållbara utveckling. De guidar oss i hur vi ska tänka för att nå långsiktig hållbar utveckling. Principerna säkerställer att de ekologiska och sociala systemvillkoren beaktas vid formulering av framtidsbild, utvecklingsinriktning och ställningstaganden, för att inte riskera miljön och framtida generationers hälsa och välmående.

Hållbarhetsprinciperna har utvecklats för att vara:

- a) nödvändiga för hållbarhet – men inte mer, för att undvika onödiga begränsningar;
- b) tillräckliga för hållbarhet – för att undvika att missa viktiga aspekter;
- c) generella – för att vara tillämpbara överallt och därmed medge samarbete över ämnes- och sektorsgränser;
- d) konkreta – för att vägleda problemlösning och innovation; och
- e) icke-överlappande – för att möjliggöra bättre förståelse och utveckling av indikatorer för uppföljning.

Med dessa kriterier i åtanke används följande principiella definition av hållbarhet:

I ett hållbart samhälle utsätts inte naturen för systematiskt ökande...

1. **koncentrationer av ämnen från berggrunden**
2. **koncentrationer av ämnen från samhällets produktion**
3. **degradering på fysiskt sätt**

och människor utsätts inte för strukturella hinder för...

4. **hälsa**
5. **inflytande**
6. **kompetens**
7. **opartiskhet**
8. **meningsskapande**

Arvika kommun vill forma en framtid där vi inte systematiskt bryter mot dessa hållbarhetsprinciper. Det innebär att vi behöver eliminera strukturer och aktiviteter som idag medverkar till att principerna bryts.

Jämlikhetsåtagande

Kopplat till arbetet med översiktsplanen finns ett jämlikhetsåtagande som grundar sig i dialoger med näringsliv, föreningsliv, skol- och förskoleklasser, pensionärsorganisationer samt allmänheten. Som komplement till dialogmaterialet har även fakta från lokal statistik, strategiska dokument samt befolkningsdata framtagna av Region Värmland, Länsstyrelsen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen och Polisen använts. Statistik har också inhämtats från databasen Kolada och genom intervjuer med enhetschefer inom skolan samt kommunens arbetsmarknads- och integrationsenhet.

Baserat på analyser av insamlat underlag har grupper i samhället som står långt bort från att få sina mänskliga rättigheter i samhället uppfylla prioriterats. I Arvika kommun prioriteras äldre och barn och unga, med extra fokus på barn och unga som är utomnordiskt födda eller har utomnordiskt födda föräldrar, barn och unga med funktionsnedsättning, barn och unga som identifierar sig till gruppen HBTQI+ och barn med låg föräldraservice.

I analysen finns också livsområden prioriterade för översiktsplanen. Det är alla barn och ungas rätt till en meningsfull och utvecklande fritid samt rätten till fri utveckling och identitet. För äldre handlar livsområdena om rätten till meningsfull fritid, hälsa och välmående samt boende för välmående.

Dessa prioriteringar ligger sedan till grund för jämlikhetsåtagandet som består av sex punkter. Jämlikhetsåtagandet fokuserar på de delar som kan påverkas genom den byggda miljön och det stadie av samhällsutveckling som översiktsplanen kan hantera. De samverkar även med hållbarhetsprinciperna och kan kopplas till HP4, HP5, HP6, HP7 och HP8.

Jämlikhetsåtagandet innehåller sex effektmål:

1. Barn och unga möter varandra och andra, utanför sin egen grupp, i alla åldrar för att få inspiration och förebilder i miljöer som är öppna för olika sätt att vara på och som inte är kodade av gruppstillhörighet. Miljöerna bidrar till en meningsfull fritid, bättre hälsa och välmående samt möjligheter att forma identitet och utvecklas på ett tryggt sätt.
2. Äldre möter varandra och andra, utanför sin egen grupp, i alla åldrar för att skapa en meningsfull fritid, bättre hälsa och välmående.

3. Bostäder och boenden för äldre lokaliseras lättillgängliga med hänsyn till lutning och med närhet till servicefunktioner samt kollektivtrafik, gång- och cykelvägar. Utemiljöerna är anpassade för utevistelse och uterehabilitering och kan användas av personer oavsett kroppsposition. Utblicken från boendena är över park- vatten- eller stadsmiljö vilket främjar de äldres känsla av välmående.
4. Människor i barn och ungas samt äldres närhet möter varandra och andra för att få inspiration och stöd i vardagen.
5. Tillgängligheten till platser som bidrar till barn och ungas fritid, hälsa och välmående samt trygga möjligheter att forma identitet och utvecklas har ökat. Tillgängligheten till platser som bidrar till äldres fritid, hälsa och välmående har ökat. Tillgängligheten har ökat genom fler möjligheter för grupperna att självständigt ta sig till dessa platser både i centralorten och på serviceorterna.
6. De prioriterade grupperna har varit delaktiga i utformning av de fysiska miljöer som utvecklats för att stärka deras möjligheter till en meningsfull fritid, hälsa och välmående, samt för barn och unga trygga miljöer för att forma identitet och utvecklas. De prioriterade grupperna och deras närstående har också fått information som de förstår kring de platser och möjligheter som finns till för dem

Jämlikhetsåtagandet ska följas upp kontinuerligt under arbetet med översiktsplanen och ingår därför som en del i hållbarhetsbedömningens utvärdering. Jämlikhetsåtagandet följs även upp efter översiktsplanens antagande genom Arvikamodellen.

Läs mer: [JämtJämligt \(Arvika kommun\)](#), [JämtJämligt/RISE \(webbplats\)](#)

Utvärderingsmetod (ABCD-proceduren)

För att säkra hållbar utveckling används ett ramverk och strukturerad procedur som stöd i det strategiska planeringsarbetet. Ramverket är grundläggande principer för social och ekologisk hållbarhet. Det används för att forma det önskade framtida hållbara samhället (A). I proceduren analyseras nuläget med stöd av principerna för att identifiera kommunens utmaningar och tillgångar i förhållande till framtidsbilden (B). Gapet mellan nuläge och den önskade framtiden synliggörs i processen. Strategisk utvecklingsinriktning med ställningstaganden tas fram (C). I den fördjupade översiktsplanen fastställs vad vi ska prioritera i samhällsplaneringen för att nå ett långsiktig hållbart samhälle (D).

Figur 1 Arbetsprocessen för backcasting med hållbarhetsprinciper

Avgränsning

Den samlade hållbarhetsbedömningen beskriver bedömda konsekvenser av de övergripande strategierna och ställningstaganden som är gjorda i den fördjupade översiktsplanen, med utgångspunkt i hållbarhetsprinciperna.

Samråd om avgränsningen för den samlade hållbarhetsbedömningen har genomförts med länsstyrelsen i möte 2025-03-27.

Tidshorisont

I en föränderlig och osäker framtid är det viktigt för Arvika kommun att ta höjd för olika scenarier i sin planering och i stället för att sikta mot ett specifikt mål arbeta fram robusta strategier som kan styra utvecklingen över tid. Detta för att ge kommunen handlingsutrymme att hantera flera möjliga framtider med avseende på att utnyttja potential eller motverka risk som följer av omvärldsförändringar och lokala initiativ. För att bedöma översiktsplanens samlade konsekvenser har utgångspunkten varit en tidshorisont fram till år 2045 och med en längre utblick mot 2060.

Geografisk avgränsning

Den geografiska avgränsningen för hållbarhetsbedömningen är centralortens avgränsning som beslutades i gällande översiktsplan, kompletterad med en utökning av området fram till Västra Jössefors. För vissa frågor så som arbetsmarknadsperspektiv, transportsystem, besöksnäring, grön infrastruktur, vattenfrågor och naturresurs- och energianvändning behöver bedömningar göras även utanför FÖP-området. I dessa fall har huvudsakligen det angränsande omlandet i kommunen och de angränsande kommunerna tillsammans med den regionala geografiska avgränsningen till Värmland legat som grund. Hållbarhetsarbetet har också en nationell och global koppling då stadens aktiviteter och dess effekter orsakar konsekvenser i andra delar av världen.

Detaljeringsgrad

Beskrivningen av konsekvenser görs översiktligt och med generella analyser. Det handlar om att sammanfatta de stora och betydande dragen när det gäller påverkan, effekter och konsekvenser som uppstår genom den fördjupade översiktsplanens föreslagna utveckling. Fokus ligger på de långsiktiga och strategiska perspektiven med beskrivning av planens konkreta påverkan med avseende på lokalisering och omfattning av föreslagen framtida markanvändning. Många andra frågor detaljeringsgrad, som till exempel omfattning, volymer och mer exakt placering av bebyggelse eller infrastruktur, gör att de analyseras bättre och mer ändamålsenligt i fortsatt planering och kommande beslutsprocesser. Detta innebär att den påverkan som kan antas ske i senare planeringsskeden, som till exempel detaljplaner, bättre analyseras då och därför inte tas med i konsekvensbeskrivningen för översiktsplanen.

Hållbarhetsaspekter

Hållbarhets(miljö)aspekter är delar i samhället som miljö- och sociala effekter kan uppstå på. Den fördjupad översiktsplanen berör både miljöaspekter och sociala aspekter. I bedömningen av den fördjupade översiktsplanen har följande aspekter identifierats.

- Mark
- Vatten
- Luft
- Klimat
- Kulturmiljö, landskap och bebyggelsemiljöer

- Hushållning med naturresurser - material, råvaror (vatten, biomassa) och energi (ekosystemtjänster)
- Naturmiljö och biologisk mångfald (variation inom och mellan ekosystem och arter av djur, växter, svampar och mikroorganismer i biosfären och aquasfären)
- Mänskligt utbyte och upplevelse (konst, kultur, kulturarv, normer)
- Befolkning och sysselsättning
- Människors hälsa och säkerhet
- Rekreation och fritid
- Lärande
- Demokrati och delaktighet

Avgränsningen av hållbarhetsaspekter baseras på miljöbalkens 6 kap. 2§ lista över miljöaspekter, samt genom att besvara ett antal frågeställningar om kommunens samhällssystem som exempelvis energisystem, transportsystem, renhållning, barnomsorg, med flera, för att identifiera vilka delar inom miljö- och sociala områden som effekter kan uppstå på.

Alternativ

Den samlade hållbarhetsbedömningen utgår ifrån nuläget samt förslaget till utveckling enligt den nya fördjupade översiktsplanen och som jämförelse till det nya förslaget i fördjupade översiktsplanen finns också ett nollalternativ. Nollalternativet beskriver en alternativ utveckling som bedöms kunna ske om inte den fördjupade översiktsplanen antas och genomförs. Nollalternativet utgår ifrån den utveckling som skulle ske om nuvarande kommunövergripande översiktsplan för Arvika skulle fortsätta att gälla för centralorten, Arvika huvudort och Jössefors. Mer om detta kan du läsa under rubriken Nollalternativ.

För de större knäckfrågor som identifierats har flera olika scenarion studerats, under arbetsprocessen för den fördjupade översiktsplanen. Dessa scenarion har utvärderats utifrån olika planeringsperspektiv samt hållbarhetsaspekterna för att välja bästa framkomliga väg. Exempel på knäckfrågor som studerats är järnvägsdragning för Oslo-Stockholm 2.55, utveckling av olika typer av stråk inom stadskärnan samt större möjliga omvandlingsområden som hamnen och området kring travbanan. Utvärderingen av dessa scenarion har gjorts som en löpande del av arbetsprocessen och beskrivs därför inte i hållbarhetsbedömningen.

Nollalternativ och nulägesanalys

I följande kapitel beskrivs de utgångspunkter som använts i Hållbarhetsbedömningen, emot vilka den fördjupade översiktsplanens utvecklingsförslag ställts.

Nollalternativ

Nu gällande översiktsplans beskrivning av centralorten, Arvika stad och Jössefors, gäller som nollalternativ.

Arvikas översiktsplan antagen 2024-01-29 är den nu gällande översiktsplanen för centralorten. Den består av sammanfattade utgångspunkter, framtidsbild och utvecklingsinriktning för hela kommunen, bestämmelser och karta för mark- och vattenanvändning, förhållningssätt till riksintressen värden och hänsyn samt strategier för samverkan och fortsatt arbete. Som komplement till översiktsplanen finns tematiska tillägg kring vindkraft och landsbygdsutveckling i strandnära lägen samt fördjupade översiktsplaner för Västra Sund och Hamnen. Ett arbete med strategisk energiplan pågår parallellt med den fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors.

Nollalternativet i hållbarhetsbedömningen av fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors utgår från att översiktsplanen som beslutades 2024 gäller för utvecklingen av centralorten, i kombination med de tillägg och fördjupningar som finns beslutade sedan tidigare. Nulägesanalysen synliggör de hållbarhetsutmaningar samhällsplaneringen har att hantera och de samhällsnyttor som samhället skapar idag. I nollalternativet blir utmaningarna hanterade på en övergripande nivå för hela kommunen. Där den gällande översiktsplanen i stora drag styr mot en önskvärd utveckling för centralortens område, men den saknar en detaljeringsnivå som är relevant för att beskriva den önskvärda utvecklingen tydligare. En önskvärd utveckling som hanterar hållbarhetsutmaningarna inom fördjupade översiktsplanens område. I Länsstyrelsens granskningsyttrande till översiktsplanen och kompletterande dokument med synpunkter för översiktsplanen anges att vissa delar är i behov av ytterligare detaljering för centralorten.

1. Översiktsplanen saknar tillräcklig detaljering och konkreta utvecklingsförslag inom centralorten för att kunna säkerställa att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med avseende på risker för människors hälsa och säkerhet vad gäller buller.
2. Översiktsplanen saknar tillräcklig detaljering och konkreta utvecklingsförslag inom centralorten för att kunna säkerställa att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med avseende på risker för människors hälsa och säkerhet vad gäller geoteknik, det vill säga markens stabilitet samt risker för ras och skred.
3. I översiktsplanen har centralorten markanvändningar som tätort, natur och friluftsliv, landsbygder och areell näring. Markanvändningen tätort är ett brett begrepp där bostäder, verksamheter, industrimark och tekniska anläggningar ingår. Inom den föreslagna markanvändningen tätort finns både natur- och kulturvärden som behöver värnas, och miljöfarliga verksamheter och större trafikleder som medför risker och störningar. Detta behöver konkretiseras och preciseras ytterligare för att säkerställa en god hushållning med mark och vatten inom centralorten.
4. En detaljering i den fördjupade översiktsplanen ger möjlighet att styra bebyggelseutvecklingen ytterligare för att stärka ett levande centrum.
5. En detaljering i den fördjupade översiktsplanen ger möjlighet att säkerställa en mer sammanhållen grönstruktur i och runt stadskärnan.
6. En detaljering i den fördjupade översiktsplanen ger möjlighet att ytterligare utveckla strategierna för en jämlik utveckling inom centralorten och styra fokus mot frågor kopplat till barn och ungas samt äldres livsmiljöer ytterligare.

Nulägeanalys – Arvikas hållbarhetsutmaningar och -nyttor

Hållbarhetsutmaningar och samhällsnyttor har identifierats i dialog- och utredningsarbetet, både vid framtagande av översiktsplanen och i arbetet med fördjupade översiktsplanen. Genom att bedöma de delar i samhällssystemen som har hög grad av påverkan på hållbarhetsprinciperna har hållbarhetsutmaningar för Arvika synliggjorts. Ställningstaganden och förhållningssätt i den fördjupade översiktsplanen ska hantera utmaningarna och förstärka nyttorna, så att vi bygger långsiktig hållbarhet.

Av hållbarhetsutmaningarna är sju väsentliga utmaningar. De leder till effekter som i stor utsträckning bryter mot hållbarhetsprinciperna. Samhällsplaneringen måste hantera det för att kunna nå kommunens framtidsbild och gå mot långsiktig hållbarhet. De sju utmaningarna är:

1. Beroendet av fossila bränslen inom infrastruktur, transporter, livsmedelsproduktion och produktion i andra länder. Utsläpp av klimatpåverkande gaser och användning av ändliga naturresurser.
2. En majoritet av bebyggelse och infrastruktur är planerad, byggd och anpassad för funktionsindeldad bebyggelse och motortrafik, vilket gynnar snabb förflyttning med bil. Det orsakar klimat- och miljöpåverkan samt psykisk och fysisk ohälsa bland befolkningen. Nuvarande utveckling av bebyggelsestrukturer skapar utglesning. Det tar mycket mark i anspråk, vilket orsakar systematisk undanträngning av naturen genom exploatering av främst skogsmark, berg- och naturgrustäcker.
3. Vattenkvaliteten är dålig i flera vattenförekomster och många vattendrag är kraftigt modifierade vatten.
4. Historisk verksamhet som gruvor, sågverk, pappersbruk med flera har lämnat efter sig förorenade deponier, lakvatten- och sedimentsdammar, förorenad mark och byggnader.
5. Bristande tillit till samhällets institutioner, som kommunen och myndigheter. Förståelse och kunskap om samhällets funktioner har blivit sämre och tyckonomins påverkan ökar.
6. Bebyggelse med segregation, socioekonomisk utsatthet och kriminalitet som ökar, ojämlika livsvillkor som orsakar otrygghet och ohälsa för människor.
7. Klimatförändringar ökar risken för naturolyckor och fler krig i omvärlden ökar risker och hotet mot civilsamhället. Motortrafikens infrastruktur orsakar riskfyllda miljöer för människor – det finns gator och vägar som är osäkra, otrygga och bullriga.

I nulägesanalysen identifierades också flera funktioner som ger samhällsnyttor. Funktionerna ger positiva effekter som ska stärkas för att samhället ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. De väsentliga samhällsnyttorna kopplat till fysisk planering är:

1. Infrastruktur som väg, järnväg, gång- och cykelväg för hållbara transporter ger förutsättningar för energieffektiva och utsläppsfria transporter. Tekniska anläggningar som IT, mobilkommunikation och energidistribution, anläggningar för rening av dricksvatten, avloppsvatten och förnyelsebar energiproduktion, är viktigt för människors hälsa och livskvalitet samtidigt som den negativa påverkan på miljön är låg.
2. Återanvändning och återvinningssystem används och utvecklas för att minska på naturresursförbrukning och spridning av skadliga ämnen i miljön.
3. Hantering och sanering av förorenad mark renar marken och miljön, samt förebygger risk för spridning i miljön för att undvika skador på miljö och människors hälsa.
4. Klimatanpassning av samhället i både planering och genomförande, ökar samhällets motståndskraft mot skador på samhällsviktiga funktioner som vårdinrättningar, infrastruktur för el, energi och transporter.
5. Skydd och säkring av vattendrag och vattentäcker säkerställer att samhället fortsatt har tillgång till rent dricksvatten, genom naturens ekosystemtjänst att rena vatten och att samhället aktivt minimerar risk för förorening av ett viktigt livsmedel.
6. Kvarterstadens blandade funktioner med aktiva bottenplan mot gatan ger en rikare upplevelse. Den småskaliga indelningen av fastigheter gör det variationsrikt och stimulerande. och tätare struktur i centralorten möjliggör för en mänsklig gemenskap med mångfald av värden. Kombinationen av täthet, byggnadsvariation och funktionsblandning gör staden tryggare dygnet runt. Den tätare strukturen i centralorten erbjuder tydliga offentliga rum som underlättar för människor att mötas. Blandstaden lägger grund för mänsklig gemenskap med en mångfald av värden. Stadens värden är svåra att tillskapa och därför viktiga att värna och stärka.

7. Parker, alléer, stora träd i centralorten ger mångfunktionella nyttor som bland annat skugga, bullerdämpning, vattenupptag, vackra miljöer och luftrening.
8. Idrottsanläggningar, aktivitetsytor och friluftsområden bygger, för alla åldrar, gemenskap och främjar delaktighet, underlättar fysisk rörelse för bättre psykisk och fysisk hälsa.
9. Fungerande demokratiska och opartiska processer, ger transparens och inflytande över samhällets funktioner som är till för människorna. Det skapar inkludering, delaktighet och mening, där särintressen och partiskhet motarbetas.

Nulägesanalys – JämtJämlikt

En fördjupning har gjorts med fokus på sociala frågor och jämlikhet. Utgångspunkten för denna har varit sammanställning av dialogmaterial, statistik och platsanalys. Följande punkter har identifierats som viktiga utmaningar/nyttor:

1. Det finns stark gemenskap och grannskap inom FÖP-området (Den fördjupade översiktsplanen), som den lilla stadens identitet erbjuder. För invånare är det ofta genom att identifiera sig med grupp som en blir delaktig i samhället. Kultur-, fritidsintressen och grannskap samlar grupper av invånare, men det finns också uppdelningar som exempelvis mellan "nya" svenskar och "gamla" svenskar; och mellan finkultur och bilkultur. Precis som i resten av landet finns det en tydlig uppdelning mellan män och kvinnor. Det finns många mallar för det manligt kodade och det kvinnligt kodade vilket får konsekvenser som psykisk ohälsa, våld i nära relationer, ojämställda livsinkomster och suicid. Det innebär även att yrkesvalen påverkas, kvinnor jobbar till stor del inom traditionellt kodade kvinnliga yrken som vård, omsorg och skola. Män arbetar inom traditionellt manligt kodade yrken, industrin, entreprenad eller veckopendlar till Norge. Kvinnor tar också ett mycket större ansvar för barnen och det obetalda hemarbetet vilket kan ses i uttaget av föräldrapenning och vård av barn, där Arvikas pappor ligger långt ner i statistiken.
2. Nästan hälften av kommunens befolkning bor inom FÖP-området. Där det råder en stark bilnorm. Trots kollektivtrafiken som är utbyggd i centralorten Arvika och i stor utsträckning anpassad efter arbetspendling och skolans tider. Det finns också goda förutsättningar för gående och cyklister, där nästan hela staden kan nås inom 15 min med cykel. Delar av befolkning är i behov av bil, för att kunna ta sig till arbete, till fritidsaktiviteter och till mataffären. Men för många är bilnorm och en del i vardagen att förflytta sig med bilen, trots att det ökar risken för ohälsa bland bilisterna som är mer stillasittande och försämrar för de som är oskyddade trafikanter, som barn och äldre.
3. De traditionella normerna påverkar många barn och unga. Grupper som har det svårare att få sina mänskliga rättigheter uppfyllda har identifierats utifrån fakta och statistik. Där finns till exempel barn och unga, personer som är utlandsfödda, personer med funktionsnedsättning och personer som identifierar sig till gruppen HBTQI+. Den fördjupade översiktsplanen kommer att fokusera på att förverkliga mänskliga rättigheter för barn och unga, med extra fokus på barn och unga som är utomnordiskt födda eller har utomnordiskt födda föräldrar, barn och unga med funktionsnedsättning och barn och unga som identifierar sig till gruppen HBTQI+.
4. Det finns goda möjligheter att ta sig till service och andra funktioner inom FÖP-området. Sammanhängande stråk för gående och cyklister där det upplevs tryggt att färdas med barn och att äldre känner sig trygga. Barn och unga i centralorten har goda möjligheter att åka kollektivt eller gå och cykla till aktiviteter som sker inne i centralorten men för resor utanför centralorten måste de många gånger förlita sig på att föräldrar kan köra med bil.

5. Möjligheten att resa kollektivt till service, fritidsintressen och i viss utsträckning även till skola är delvis begränsad i delar av FÖP-området. För att ta sig inom FÖP-området finns skolskjuts för de som är berättigade att åka med, samt för övriga resenärer i mån av plats.
6. Låg- och mellanstadier, högstudier och gymnasier finns inom FÖP-området. Kommunens högstadie- och gymnasieelever behöver resa in till Arvika. Många unga söker sig även till gymnasieskolor inom regionen. För högre utbildning erbjuds studier på Karlstads universitet, med en filial med musikalisk inriktning på Ingesunds musikhögskola belägen i centralorten Arvika. Arvika näringslivscentrum erbjuder högre studier på plats eller på distans.

Bedömning av utvecklingsinriktning

Bedömningen värderar kvalitativt, genom frågeställningar, hur utvecklingsinriktningen bidrar till långsiktig hållbarhet inom ramen för hållbarhetsprinciperna. Den bedömer också vilka hållbarhetsutmaningar det finns i den beskrivna utvecklingsinriktningen. Följande frågeställningar används för den kvalitativa bedömningen.

- Leder ställningstagandena i utvecklingsinriktningen till att vi går i rätt riktning mot vår framtidsbild?
- Går vi i rätt riktning i relation till hållbarhetsprinciperna?
- Hur effektiva bedöms ställningstagandena vara för att stänga gapet mellan framtidsbilden och nuläget?
- Är utvecklingsinriktningen tillräckligt flexibel, så att vi inte hamnar i låsningar i framtiden?

Bidrag till långsiktig hållbarhet

Ställningstaganden för att öka kontakten mellan människor stärker tydligt möjligheten till inflytande, kompetens, meningsskapande och opartiskhet genom publika mötesplatser och offentliga rum fördelade jämnt i centralorten. Mötesplatserna tillgodoser många olika behov och öppnar för samverkan för mer liv i stadens rum. Möten mellan olika grupper får goda förutsättningar genom en blandad bebyggelse och blandade bostadsformer, tillsammans med 15-minuters principen för gång eller cykel. Med en tydlig prioritering av människor i gaturummet möjliggör det en förändring av vår mobilitet så att vi främjar hälsa och går mot ett hållbarare samhälle.

Ställningstaganden för att öka kontakten till natur och vatten ger förutsättningar för en god psykisk och fysisk hälsa. Detta genom en variation av olika typer av tätortsnära natur integrerad i stadsmiljön, där gång och cykelstråk kopplar samman stadens attraktiva besöksmål med natur- och rekreationsområden. I bebyggelsen uppnås, tack vare tillämpningen av principen 3-30-300, tillgång till kvalitativ grönska för möjligheten till bättre hälsa. Naturens egenvärde och lokala ekosystemtjänster kan säkras genom den vård, skydd och bevarande av natur- och vattenmiljöer som tas ställning för i centralorten. Med god tillgång och kontakt med naturen främjas kunskap om och känslor för naturen. Det stärker förutsättningen för att uppskatta dess värden, så att de ekologiska och sociala värdena förbättras.

Ställningstaganden för att öka kontakten mellan centralortens olika delar minskar sammantaget behovet av naturresursuttag och spridning av ämnen från samhällets produktion. När stort fokus ligger på att korta ner avstånd mellan bostad, bas- och samhällsservice, för att underlätta gång och cykelresor minskar också behovet av motortransporter som förbrukar mycket energi, naturresurser och orsakar utsläpp. En prioritering av sammanhållen helhet och sammanlänkning av stadens platser genom enkel, trygg, bekväm, tillgänglig, framkomlig och säker infrastruktur för oskyddade trafikanter, främjar hälsa, stärker inflytande, och möjliggör opartiskhet och meningsskapande för alla grupper i samhället. Järnvägsstationens och busstationens sammankoppling i ett nav, tillsammans med enklare resandeutbyte mellan olika transportslag och ökat hållbart resande, goda pendlingsmöjligheter, hållbara lösningar för godstrafik, samt utbyggnad av ett prioriterat järnvägsstråk kommer att underlätta omställningen till hållbarare mobilitet för människor och gods. Valfungerande digital infrastruktur kan minska resbehovet och underlätta för de resor som behöver göras.

Ställningstaganden för att öka kontakten mellan invånare, näringsliv och kommunen stärker tydligt möjligheten till inflytande, kompetensutbyte, meningsskapande och opartiskhet genom att skapa kontakter som bygger på jämlikhet, tillit och förtroende mellan invånare, näringslivet och kommunen. Kommunens prioritering av dialog, öppenhet i utvecklingsprocesser och transparens i sina projekt, är viktig för att bygga social hållbarhet. Likaså att utveckla och stärka mötesplatser för

Samverkan och innovation för organisationer inom utbildning, för civilsamhället och för näringslivet. Att lokalisera arbetsplatser och service nära bostäder tillsammans med handel ger en funktionsblandning som gynnar hållbarare transportsätt och sociala värden. Sociala värden som exempelvis en upplevelserik miljö som känns trygg då den befolkas dygnet alla timmar. Sociala värden som hälsa och meningsskapande främjas av att det är attraktivt och tryggt att röra sig till fots och med cykel. Olika typer av kultur, konst och växlighet uppmuntrar till vistelse och aktivitet i de offentliga rummen och längs stråken. Vilket främjar möten mellan människor. Ställningstagande för utformning som underlättar mer resurseffektivt nyttjande av allmänna ytor, samnyttjande och samverkan av publika lokaler och utemiljöer bidrar till hushållning med våra ekonomiska resurser.

Ställningstaganden för att öka kontakten till platsens unika identitet kan stärka blandstadens ideal och ger förutsättning för en stolt platsidentitet, genom att bevara och utveckla invånarnas högt värderade kvaliteter som närheten till skog och vatten, kulturella uttryck, och kulturhistoriska stadsmiljövärden som småstadsideyllens rutnätsstruktur, stadens karaktäristiska siluett och bebyggelse i sin mindre skala, struktur och gestaltning tas hänsyn till och skyddas. Att centralortens olika unika kvaliteter stärks och att det arbetas med en blandning av funktioner, utbud av lokaler och aktiviteter i det offentliga rummet. Det tillför värde till social och ekologisk hållbarhet genom bevarande av befintlig bebyggelse. Och komplettering av lokaler som efterfrågas, för att bevara en levande stadskärna. En stadskärna som fungerar som en mötesplats som attraherar och välkomnar alla människor med sitt varierade utbud av verksamheter och handel.

Ställningstaganden för att balansera utveckling mot vad jordens resurser klarar av med bebyggelseplanering och utveckling som använder hållbara material minskar behovet av motortransporter samt effektiviserar markanvändning. Samhällets transporter kommer använda mindre energi och naturresurser. Minskad motortransport och ökande cirkulära flöden kan minska spridningen av skadliga ämnen från vårt samhälle. Kombinationen av utveckling som underlättar hållbara transporter och minskad motortrafik, och att gynna människors egenmakt för hållbara val i vardagen, ger inflyttande och meningsskapande. Det stärker också individens hälsa, samtidigt som påverkan på klimat och miljö minskar. Att skydda och vårda natur, vatten, skog- och jordbruksmark samt småskaligt jordbrukslandskap från exploatering och kortsiktigt ekonomiskt intresse ger förutsättningar för att säkra ekosystemtjänster och därmed skapa ett mer resiliellt samhälle. Båda är till nytta för oss människor som behöver långsiktigt funktionella ekosystem som är en förutsättning för människors hälsa och välmående.

Ställningstaganden för att balansera utvecklingen mot våra ekonomiska resurser genom att hållbarhet och kvalitet inte ska underställas kortsiktiga ekonomiska intressen bidrar till att bygga långsiktig hållbarhet. Det ger även en långsiktig positiv effekt på samhällsekonomin. Att säkra extern finansiering, samverka mellan flera aktörer och göra ekonomiska avvägningar för cirkulär ekonomi är också avgörande för att bygga långsiktig hållbarhet.

Utmaningar för långsiktig hållbarhet

Det är inte enbart värdefulla naturtyper som ska skyddas och bevaras i centralorten. En mångfald av naturtyper, gröna korridorer och tillräckligt stora ytor behöver säkras för att kunna utveckla ekologiska, biologiska och sociala värden.

Prioriterat järnvägsstråk mellan Oslo och Stockholm ska beredas utrymme. Utökning av järnvägen skapar barriäreffekter, buller, vibrationer, risker med farligt gods och tar natur- och bebyggelsemark i anspråk.

Den handel med skrymmande varor som tillåts placering i utkanten av huvudorten, bidrar till upprätthållandet av tvingande motortransportstrukturer, där människor måste använda

motorfordon för att lösa sitt transportbehov. Det ökar utsläppen, nyttjandet av naturresurser och utesluter grupper i samhället som inte har tillgång till bil.

Om placering av arbetsplatser och service ensidigt lokaliseras vid knutpunkter för bilister och längs viktiga kommunikationsstråk för biltrafiken, så som planeringen sett ut historiskt, finns det risk att det försvårar för samhället att bli mer hållbart.

Det är otydligt hur vi strategiskt avser att balansera ekonomin för att minska tredjepartskostnaderna; kostnader som belastar samhället, individer och naturen på grund av miljöskada, klimatanpassning, och ohälsa. Kostnader orsakade av utsläpp, buller, och riskfyllda miljöer. Kostnader för vård, sjukskrivning, som till exempel är orsakade av utsläpp och buller. Barn och äldre är särskilt känsliga för luftföroreningar, men också astmatiker och andra människor som lider av lufttrörs- och andningsbesvär. Även om motorfordon går över till el bildas skadliga partiklar från däckslitage och förnybara bränslen som eldas felaktigt i lokala eldstäder, orsakar utsläpp av miljö och hälsoskadliga föroreningar.

Intressekonflikter ökar i staden när många intressen ska samsas på en begränsad yta. Avvägningar mellan olika värden kan bli svåra att hantera eller bli kostsamma som säkra trafiklösningar, bulleråtgärder och kompensationsåtgärder för exploatering av frilufts- och naturområden inom staden.

Konsekvensbeskrivning

Kapitlet beskriver hela den fördjupade översiktsplanens konsekvenser utifrån de 13 hållbarhetsaspekter som är delar i samhället där miljö- och sociala effekter kan uppstå. För varje aspekt finns en kort beskrivning av effekter den berör, en beskrivning av planens konsekvenser för den aspekten och en lista med förslag på åtgärder och fortsatt arbete.

Mark

Aspekten berör miljöeffekter som kan uppstå på mark genom markanvändning. Det handlar om exploatering eller nyttjande av marktillgångar inom befintlig bebyggelse, planlagda områden, på skogs- och jordbruksmark eller längs vattendrag och sjöar. Bebyggelse, infrastruktur och anläggningar som tar mark i anspråk förändrar förutsättningarna för markens beskaffenhet. Därför är ett effektivt nyttjande av mark väsentlig. Transportlösningar som har hög transportkapacitet per timme i förhållande till markanspråk eller byggnader och bostäder med flera våningar bidrar till effektivare markanvändning. Att bevara markområden och säkra strandskyddet för att skydda natur och vattendrag har stor betydelse för den biologiska mångfalden, ekosystemens funktion och deras förmåga att erbjuda ekosystemtjänster.

Vissa anläggningar nyttjar marken eller dess naturliga egenskaper som resurs för bland annat bergtäkter, utvinning och rening av dricksvatten ur grundvattenlager som grusåsar och energiproduktion. Det är till för samhällets behov av material och råvaror för byggnationer, infrastruktur samt för tillförsel av energi. Mark har använts och används också för deponering av massor. Markanvändningen kan också få effekter på miljön och människors hälsa om det finns föroreningar eller radon i marken. I Arvika och Jössefors finns flera förorenade områden. Kommunen har också deponier för olika restmaterial från samhället. Arvika huvudort har utpekade radonriskområden.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP1, HP3, HP4

Konsekvenser

Behovet av bergtäkter kommer att öka för att tillgodose behov för ny bebyggelse och järnvägsutbyggnad. Det finns också ett behov av naturgrus för exempelvis betongtillverkning. Det planeras inte för några nya täkter inom Arvika centralort. Vägnätet kommer också ha behov av material men i mindre omfattning än bebyggelse och järnvägsutbyggnad, då vägnätets utbyggnad är liten. Behovet är främst till lokalgator och gång- och cykelvägar i ny bebyggelse. För vägar behövs också material för främst underhåll och säkerhetshöjande åtgärder, för att bygga mer hållbara transportlösningar eller säkra drift som halkbekämpning och reparationer.

Bevarande av jordbruksmark främjas, så att den fortsatt går att bruka. Dock kan järnvägskorridoren komma att ta produktiv jordbruksmark i anspråk eller dela upp jordbruksmarken. Detta ändrar eller försämrar markens beskaffenhet vilket kan påverka den areella näringens möjlighet att producera livsmedel lokalt.

För att hushålla med ej exploaterad mark kan utveckling av områden för bebyggelse och verksamhetsmark komma att ske på mark med olika grad av föroreningar. Om inte föroreningen hanteras i samband med exploatering finns risk att föroreningar sprids till omgivningen eller genom felaktig masshantering. En exploatering av förorenat område kan även möjliggöra att avhjälpande åtgärd kan genomföras.

I utvecklingsinriktningen beskrivs ställningstaganden som hushållar med mark genom samlokalisering och fokus på närhet mellan olika funktioner, organisationer och mötesplatser. Att lokalisering och utformning av ny bebyggelse sker på redan ianspråktagen mark eller i nära anslutning till viktiga kommunikationsstråk minskar behovet av ny infrastruktur som tar park-, jordbruks- eller naturmark i anspråk. Tillämpning av närhetsprincipen innebär att bygga mer samlad bebyggelse med samhälls- och basservice inom 15 minuters gång- eller cykelavstånd och minskar behovet av markanspråk. Gällande tillägg för Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) bekräftas och kommer att ses över enligt översiktsplanens genomförandeplan.

Den fördjupade översiktsplanen fokuserar på kapacitetseffektiva person- och godstransporter i förhållande till markanspråk. Gång- och cykelvägnätet blir prioriterat inom centralorten och mellan centralorten och Jössefors. Det kan minska behovet av motortrafik som kräver betydligt större markytor för sin funktion.

Planen främjar genom flera ställningstaganden bevarande av mark för större sammanhängande naturområden och mark med höga naturvärden för att säkra biologisk mångfald, ekosystemtjänster och ett rikt friluftsliv.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Se över markanspråk som ny bebyggelse och järnvägskorridoren berör för att bedöma konsekvenser för stadsodling och tillgång till odlingsbar mark i centralorten.

Vatten

Aspekten berör miljöeffekter som kan uppstå på vatten. Vatten är livsnödvändigt för människor, djur och natur. Samhället har ett ansvar om långsiktigt hållbar förvaltning av vattenresurserna.

Miljökvalitetsnormer (MKN) finns för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor från exempelvis trafik och jordbruk. MKN kan ses som styrmedel för att på sikt nå

miljökvalitetsmålen och syftar till att skydda människors miljö och hälsa. Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt har antagit en förvaltningsplan för MKN för samtliga vattenförekomster i distriktet. Ytvattenförekomsterna ska uppnå god kemisk status och god ekologisk status till år 2027, om inte särskilda skäl finns. MKN innefattar även ett krav på icke försämring, vilket innebär att vattenförekomsternas miljötillstånd inte får försämrats till en lägre statusklass.

I Arvika/Jössefors finns Kyrkviken som har otillfredsställande ekologisk status och som uppnår ej god kemisk status. Glafsfjorden uppnår god ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Vatten inom planområdet är kraftigt modifierade vatten (KMV) på grund av kraftdammar i drift och olika typer av dammar och fördämningar från den industriella utvecklingen i vattenförekomsterna. Anläggningar för avloppsrening enskilt och kommunalt samt dagvattenhantering har påverkan på miljön i olika grad.

Temat berör följande hållbarhetsprinciper: (HP 1), HP2, HP3, (HP4)

Konsekvenser

Ytvattenförekomsterna ska uppnå god kemisk och god ekologisk status till år 2027. I den fördjupade översiktsplanen har kommunen beaktat åtgärdsprogram 2022–2027 fem åtgärds punkter med ställningstaganden för att säkra att miljökvalitetsnormen följs enligt föreskrifter. Kommunens fysiska planering kopplat till åtgärdsprogrammet för vatten beaktas i ställningstagande och förhållningssätt genom fortsatt miljötillsyn och provning, skydd av dricksvatten, fysisk planering med hänsyn till vatten, vattentjänstplan och dagvattenstrategi, samt hantering av dioxiner från småskalig förbränning. Schaktning och ändrad markanvändning kan sprida föroreningar, men kan också innebära att avhjälpande åtgärd kan bli genomförda. I samband med detaljplanering undersöker kommunen dagvatten med hänsyn till ändrad markanvändning. Detta för att säkerställa att recipienten (vattenförekomsten) inte förändras eller påverkas negativt. Det finns risk för att områden som idag hanterar naturlig dagvatteninfiltration, exempelvis grönområden, kan försvinna.

Ställningstagandena kommer bidra till att vattenförekomsterna kan komma att uppnå god status, men flera av de kraftigt modifierade vatten (KMV) kommer aldrig kunna nå god status. Flera vattenförekomster är kraftigt modifierade vatten på grund av kraftdammar i drift och olika typer av dammar och fördämningar från den industriella utvecklingen. De kommer inte kunna återställas eftersom de i många fall uppfyller syften som anläggning för elproduktion eller nivåhållare för sjöar och vattendragssystem. Samtidigt finns det ett flertal dammar och fördämningar som på olika sätt kan modifieras för faunapassage och samtidig nivåhållare för sjöar. Den nationella planen för omprövning av vattenkraft är planerad att nå Arvika först år 2035–36, men det finns många förbättringsåtgärder som kan genomföras innan dess.

Luft

Miljökvalitetsnormerna (MKN) finns för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor från till exempelvis trafik och bostadsuppvärmning. MKN kan ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen och folkhälsomålen i syfte att skydda människors miljö och hälsa samt att uppfylla krav som ställs genom Sveriges medlemskap i EU. Svenska miljökvalitetsnormer begränsar den högsta tillåtna halten i utomhusluft av kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, fina partiklar (PM10 och PM2,5), bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly. I Arvika och Jössefors är den största källan motortrafiken som ger utsläpp i form av gaser, tungmetaller och partiklar från avgaser, samt från däck och vägsitage. Bostadsuppvärmning genom

felaktig vedeldning lokalt i bostadsområden, energiproduktion och vissa industriers punktutsläpp kan också bidra med utsläpp av partiklar och skadliga ämnen.

Temat berör följande hållbarhetsprinciper: HP 1, HP2, HP 4

Konsekvenser

Luften i Arvika belastas med hälsofarliga utsläpp från däck- och vägslitage och avgaser från motorfordon i centrummiljöer, samt vedeldning lokalt. Felaktig vedeldning ger utsläpp av polycykliska aromatiska kolväten (PAH) och små partiklar. Små partiklar från avgaser, bildäck och vedeldning kan leda till problem i andningsvägarna och hjärt-kärlsystemet och vissa, såsom bens(a)pyren, är cancerframkallande. Mätningar och bedömningar av luftutsläpp i Arvika visar att gränsvärdena för MKN inte överskrids i nuläget, men att vissa nationella miljökvalitetsmål överskrids.

Bostadsbebyggelse eller byggnader kan komma att etableras i anslutning till befintlig infrastruktur, inom Arvika centralort. Det förekommer idag områden med dålig luft vissa tider på året i Arvika centralort. Kommunen avser genom ställningstagande och förhållningssätt att minska utsläppen så att ingen bostadsbebyggelse eller byggnad kommer att byggas i områden med dålig luft.

Prioritering av gång- och cykelvägnätet inom och mellan centralorten och Jössefors skapar förutsättning för resor utan utsläpp av skadliga ämnen och bidrar till att inte överskrida MKN. Funktionella och hållbara kommunikationsmöjligheter med gång, cykel och kollektivtrafik mellan landsbygderna, serviceorter och centralorten, möjliggör för fler att göra resor med minskade utsläpp. En utbyggd laddinfrastruktur möjliggör också för en lokal utsläppsminskning från motorfordonens avgaser. Elfordon orsakar ökade partiklar från väg och däckslitage på grund av elfordons högre vikt.

Ställningstagandena och förhållningssätten främjar en utveckling med minskande utsläpp av skadliga ämnen till utomhusluften från utsläppskällor i kommunen.

Klimat

Aspekten klimat berör klimatpåverkan samhället orsakar och klimatanpassning samhället behöver genomföra på grund av klimatförändringarna. Det moderna samhället är planerat och utformat för snabba och energikrävande person- och godstransporter med motorfordon. Den utvecklingen har möjliggjorts tack vare tillgången på energirik fossil olja. I Arvika står fossilbränsleddrivna transporter för den största andelen av växthusgasutsläppen. Mindre punktutsläpp av metangas från deponier finns också. Klimatutsläppen i Arvika har minskat något fram till år 2017 jämfört med år 1990. Utsläppen orsakar allvarliga klimatförändringar med extrema och oförutsägbara väderhändelser som skyfall, översvämning, värmeböljor, torka, brand, men också ökat antal skadeinsekter, samt skred och ras. Klimatanpassningsåtgärder berör flera områden. Den fysiska planeringen skyfallssäkras och åtgärder görs för att undvika översvämningar. Det finns en god beredskap för extraordinära händelser.

Temat berör följande hållbarhetsprinciper: HP 1, HP 2

Konsekvenser

Prioritering av gång- och cykelvägnätet inom och mellan centralorten och serviceorter skapar förutsättning för förflyttning utan utsläpp av klimatpåverkande koldioxid och andra klimatgaser. Funktionella och hållbara kommunikationsmöjligheter med gång-, cykel- och kollektivtrafik mellan landsbygderna, serviceorter och centralorten Arvika möjliggör för fler att göra resor med minskade klimatutsläpp. En utbyggd laddinfrastruktur möjliggör också för en lokal utsläppsminskning av klimatgaser från motorfordon.

Flera delar i utvecklingsinriktningen beskriver ställningstaganden som minskar klimatpåverkan genom samlokalisering och ökad närhet mellan olika funktioner, organisationer och mötesplatser: till exempel att lokalisera och utforma ny bebyggelse genom förtätning i nära anslutning till viktiga kommunikationsstråk för hållbara transporter.

Utveckling av ny bebyggelse för bostäder, verksamheter och anläggningar orsakar indirekt klimatpåverkan genom utsläpp från främst entreprenadmaskiner, produktion av byggnadsmaterial som cement, metall och bitumen till asfalt.

Klimatet förändras fort på grund av de klimatutsläpp samhället orsakar. Översvämningarna som Arvika stad drabbats av visar hur viktigt det är med klimatanpassning i samhället. För Arvika innebär ett förändrat klimat en högre risk för extrema väderhändelser, och bland annat blötare vintrar och varmare somrar. Det innebär ökad risk för översvämningar under vintern och stora svårigheter för skogsbruket, som fler angrepp av skadeinsekter och utebliven tjäle. Under sommaren ökar extrema väderhändelser som torka och skyfall, det blir lägre grundvattennivåer, ökad risk och längre säsong för stora skogsbränder och gräsbränder, samt ökad risk för höga temperaturer (är allvarligt för barn, äldre och sjuka). Livsmedelsproduktionen drabbas av ökad risk för växtsjukdomar, missväxt och skyfall. Väg- och järnvägsnätet påverkas också av klimatförändringarna, då de medför större risk för översvämningar, ras och skred. Kommunen behöver genomföra fler åtgärder för att hantera risk och sårbarhet i samhället på grund av klimatförändringarna. Det är stor sannolikhet att kommunen inom de kommande 10 åren behöver hantera betydande kostnader för klimatanpassning av samhället och skador som uppkommer. Kommunen behöver anpassa flera, helt olika, verksamheter till detta. Inom samhällsplanering och lokalförsörjning får tillgång till skugga och svalka allt större betydelse.

Ställningstaganden säkerställer en utveckling av centralorten så att motståndskraften mot naturolyckor stärks. Kommunen har genomfört och genomför klimatanpassningsåtgärder som översvämningsskydd i sundet mellan Kyrkviken och Glafs fjorden, dagvattenstrategi för att hantera klimatförändringen och GIS-analyser kring risker inom Glafs fjordens område. Dessa har den fördjupade översiktsplanen tagit i beaktan.

Kulturmiljö, landskap och bebyggelsemiljöer

I aspekten berörs konsekvenser av den fördjupade översiktsplanen på kulturmiljö, landskap och bebyggelsemiljöer. Kommunen har en tydlig centralort med en urban stadskärna med stadsdelar av olika karaktär och inom planområdet finns småskaligt jordbrukslandskap i norr.

Kommunen har varit befolkad sedan stenåldern. En köping anlades 1811 för att samla handeln och hantverk i en stadsstruktur vid Glafs fjordens strand. Arvika blev stad 1911, och är idag en attraktiv kulturmiljö som samlar befolkningen och lockar besökare. Nordvästra stambanan byggdes genom Arvika för att förbinda Stockholm med Kristiania (nuvarande Oslo). Den invigdes 1871 och nu planeras för en kapacitetshöjning på Värmlandsbanan. Samtidigt pågår ett arbete, Oslo-Stockholm 2:55, som jobbar för en ny snabbare järnvägsförbindelse.

I Arvika stad finns ett byggnadsminne – Oppstuhage, Krukmakeri. Inom kommunen finns elva lagskyddade kyrkomiljöer varav två finns inom Arvika huvudort och Jössefors.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP 3, HP 4, HP 6, HP 7, HP 8

Konsekvenser

Utvecklingsinriktningen verkar för att samla bebyggelsen och förtäta längs de viktigaste stråken, i centralorten och Jössefors. Genom att hindra utglesning och segregation ges bättre förutsättningar

för hållbara transporter och rörelsefrihet för fler. När kopplingen för gång och cykel förstärks mellan stadsdelarna, mellan centralort och serviceorter, så motverkas också de stora vägarnas barriäreffekt.

Genom medveten lokalisering av ny bebyggelse bevaras vackra vyer över öppna utblickar i landskapet och kulturmiljöer. Arkitekturstrategi i Arvika kommun ger stöd i hur bebyggelse bör placeras och utformas i staden och Riktlinjer för byggande på landsbygden ger stöd utanför tätbebyggda områden.

I ett hållbart samhälle behöver den lokala elproduktionen såsom vindkraft och solenergi byggas ut och blir ett inslag i landskapsbilden. Vid placering i landskapet behöver avvägning mot olika intressen göras.

Närheten till natur och vatten värderas högt av kommuninvånare och besökare. Genom att värna och utveckla den vardagsnära naturen och grönskan, stärka människors kontakt med vattnet, främja en sammanhängande vardagsnära grönstruktur och utveckla tillgängliga mötesplatser så förbättras förutsättningarna för god hälsa.

När stadsdelar, landsbygder, grönområden, bostadskvarter, torg och lekplatser ges utvecklingsmöjligheter stärks möjligheten till närhet, service och kvalitativa miljöer. Genom att utveckla stadsdelar och orters potentiella mötesplatser vid kommunikationsnoder och kulturmiljöer med stark lokal förankring kan platsens identitet och människornas tillhörighet stärkas.

Arvika stadskärnas värden från 1800-talet och framåt är formulerade i ett antaget kulturmiljöprogram. Genom att värna stadskärnans småskalighet och idyll bevaras stadens attraktionskraft för handel och möten mellan människor. En mångfald av kulturella uttryck berättar om stadens utveckling och människors liv. Mångfalden bevaras i stadsmiljön, även när staden förtätas med samtida arkitektur. Ett utökat kulturmiljöprogram för resterande fördjupade översiktsplanområde och övriga delar av kommunen planeras för antagande 2026.

Ny sträckning av järnvägen kommer att påverka landskapsbilden, bebyggelsemiljöer och kulturmiljöer. Bergs klätt ligger utanför planområdet för den fördjupade översiktsplanen, men påverkas indirekt av sträckningen för den södra järnvägskorridoren västerut.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Fördjupad översiktsplanen ska stämmas av mot strategi för förvaltning av kommunens skogsmark som håller på att tas fram, och förväntas antas under 2025, med mål om att bland annat öka skogens värden för biologisk mångfald, folkhälsa och klimatnytta.
- Se över arkitekturstrategins ställningstaganden mot utvecklingsinriktningens.

Hushållning med naturresurser - material, råvaror och ekosystemtjänster

I aspekten berörs konsekvenser av planen på samhällets hushållning med naturresurser. Att balansera utvecklingen mot vad jorden klarar av är en förutsättning för att skapa en hållbar utveckling och ett samhälle som är rustat för framtiden. Samhället är beroende av naturresurser till råvaror och material, samt naturens funktioner som tillhandahåller ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. De brukar delas in i fyra kategorier:

- Försörjande ekosystemtjänster: att ekosystemen tillhandahåller råvaror för produktion av exempelvis mat, dricksvatten, fiberråvara och bioenergi.
- Reglerande ekosystemtjänster: till exempel luft- och vattenrening, vattenreglering, kolinbindning och pollinering.

- Kulturella ekosystemtjänster: att ekosystemen tillhandahåller naturmiljöer lämpliga för till exempel friluftsliv, rekreation, pedagogik, upplevelser av natur- och kulturarv.
- Stödjande ekosystemtjänster: är förutsättningen för att övriga tjänster ska fungera, exempelvis fotosyntes, jordmånsbildning och biogeokemiska kretslopp.

Biologisk mångfald är i sig ingen ekosystemtjänst, utan en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Ekosystemens funktioner produceras av levande organismer och vissa ekosystemtjänster kan upprätthållas av ett begränsat antal arter, men biologisk mångfald har en positiv effekt på produktionen av många ekosystemtjänster.

Samhället behöver alltså se till att naturen fortsatt klarar av att förse oss med ekosystemtjänster och samhället behöver hushålla med material och råvaror. Det handlar om förnybara resurser som biomassa i form av träråvara, rent vatten, maten vi äter, kläderna vi har på oss. Det handlar också om förnybara flödesresurser som sol, vind och vatten för energiproduktion, och icke-förnybara resurser som samhället använder sig av för att utvecklas: metaller, berg och grus från gruvor, dagbrott och andra täkter, och fossila bränslen som alla är ändliga resurser.

Ett helhetsperspektiv på naturen och dess resurser behövs, och en insikt att eventuella förändringar inom ett område i kommunen kan påverka och få konsekvenser även i andra delar av samhället, i Sverige i övrigt och i resten av världen. Konsumtion av varor här kommer med en kostnad för råvaruuttag, utsläpp och energiförbrukning i landet där varorna produceras. Allt hänger ihop.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP1, HP2, (HP3)

Konsekvenser

Bebyggelsestrukturer enligt närhetsprincipen med en omsorgsfull förtätning kan minska energianvändningen och ta betydligt mindre naturresurser i anspråk.

Närhetsprincipen med 15-minuters staden i kombination med transportstråk för gång, cykel, kollektivtrafik och järnväg som kopplar ihop Arvika stad med stadsdelarna, Jössefors och serviceorterna med varandra minskar användningen av naturresurser jämfört med en fortsatt utglesning av bebyggelsen ihop med vägbunden motortrafik. Laddinfrastruktur som bidrar till att underlättar elektrifierade transporter inom centralortens olika stadsdelar, samt kommunikationsnoder med samordning av resor och transporter i kombination med närhetstänk till samhällsfunktioner i bebyggelsen, kan minska behovet av uttag av icke-förnybara naturresurser.

Ny järnvägssträckning kommer ta mycket naturresurser i anspråk under exploateringen. En genomtänkt hantering kan delvis balansera uttaget av naturresurser genom att massor längs sträckan kan omfördelas. Nya bergtäkter och tunnlar används till bärande material i banvallen eller andra anläggningar. Prioriteringen av gång, cykel, spårbunden kollektivtrafik och fjärrjärnväg bidrar trots det i hög grad till minskad påverkan och ett resurseffektivare samhälle jämfört med utbyggnad av infrastruktur eller ny infrastruktur för person- och godstransporter på väg.

Bevarande av skogs-, jordbruks-, våt- och ängsmarkernas funktionalitet är nödvändigt för naturvärden, ekosystem och ekosystemtjänster. Likaså att möjlighet till artförflyttning och spridning finns genom att säkerställa gröna korridorer i staden och i landskapet.

Ökad självförsörjning inom stadsodling minskar transportbehov för livsmedel.

Att planera och avsätta mark för lokala företag som arbetar med hållbar energiproduktion – som lokal elproduktion genom solceller på byggnader och olika lösningar på energilagring av förnybar energi – minskar behovet av elimport från elproduktion med fossila råvaror.

Ställningstagande att planera för hållbar avfallshantering och cirkulära flöden innebär steg i riktning mot ett hållbart nyttjande av naturresurser. Förhållningsätt för planering av masshushållning ger ett helhetsgrepp kring mass- och resurshushållning samt täkter. Återanvändning och återvinning av material i cirkulära flöden minskar resursanvändningen och sluter tekniska och biologiska kretslopp.

Naturmiljö och biologisk mångfald

I aspekten berörs konsekvenser av planen på naturmiljön. Närheten till natur och vatten är viktig för människors välmående och en central del av Arvikas identitet, något att vara stolt över och som gör att människor från andra platser runt om i världen vill besöka kommunen. En förutsättning för att fortsatt kunna erbjuda dessa upplevelser är att samhället värnar och skyddar de värdefulla natur- och vattenmiljöer som finns, såväl skogsområden som annan tätortsnära grönska och rekreationsområden. Inom Arvika huvudort finns inga naturreservat eller Natura 2000-områden av riksintresse. Bergs klätt är det reservat som ligger närmast utanför planområdet. Naturen inom FÖP-området är varierad och bjuder på våtmarksområden och limniska miljöer i form av sjö och vattendrag, skogar och småskaliga jordbruksområden med biologisk mångfald. Inom planområdet finns ett antal hotade arter vars livsmiljöer har minskat kraftigt, bland annat större vattensalamander och brun gräsfjäril. Markanvändning av olika slag – skogsbruk, jordbruk, bebyggelse – påverkar naturmiljön och därmed även biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster.

Gröna korridorer behövs i både liten och stor skala för arters spridningsmöjligheter och kopplingar för människors rekreation. Bebyggelse och infrastruktur är ofta barriärer för de korridorerna.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP3

Konsekvenser

Den funktionsuppdelade bebyggelsen finns kvar och därmed också ett behov av trafikleder med motortrafik, för att uppnå snabba transporter trots korta avstånd. Den orsakar fortsatt barriärer och tar mark i anspråk, så att naturmiljöer skadas eller undanträngs. Utökad bebyggelse kommer ta ny mark i anspråk vilket undantränger natur, men ställningstagandena tydliggör att utvecklingen ska ske med stor hänsyn till naturmiljöer. Mark med höga naturvärden undantas i möjligaste mån från exploatering, vilket bevarar naturvärden, biologisk mångfald och ekosystemtjänster i känsliga områden. Om mark med högre naturvärden som ännu inte har något skydd tas i anspråk, måste naturvärdena kompenseras på lämpligt vis.

Den nya dubbelspåriga järnvägen skulle medföra att naturmiljö tas i anspråk både under byggtiden och för den färdiga banan. Vid ny infrastruktur och bebyggelse kommer det ske kalavverkning av skogsmark och det kan finnas behov av utdikning av våtmarker. Det kan bli försämrade korsningsmöjligheter för djurlivet med ny järnvägssträckning som skapar barriäreffekt. Det kan även missgynna friluftsliv och rekreationsmöjligheter för befolkningen.

Det finns ställningstagande för mer grönska och fler gröna korridorer och ytor säkras för att binda samman olika områden av grönstruktur med omkringliggande naturmiljö. Det gör att olika arters spridningsmöjligheter och i längden livsförutsättningar förbättras.

Under värden och hänsyn beskrivs förhållningssätt som bidrar till att naturområden som har höga naturvärden skyddas från intrång av invasiva arter.

Genom att värna ett öppet landskap med småskaligt stadsnära jordbruk och odlingar i staden, kan förutsättningarna förbättras för en mångfald av arter som trivs i kantzoner och på hävdad mark. Ett exempel är den hotade bruna gräsfjärilen som Värmland har ett särskilt ansvar att värna och skydda. Att undanta mark från exploatering och möjliggöra ett småskaligt myller av jordbrukslandskap, olika naturmarker, parker och biotoper, gynnar även andra minskande arter som trivs i dessa habitat. Här kan Arvika spela en stor roll i att erbjuda de miljöer som arterna kräver.

I mark- och vattenanvändningskartan finns markområden med användningen för natur- och friluftsliv. Områdena och inriktningen möjliggör för bevarande av biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster och skydd av arter.

Mänskligt utbyte och upplevelse (Konst/kultur/kulturarv)

I aspekten berörs konsekvenser av planen på människors utbyte och upplevelse i den fysiska miljön. För den sociala hållbarheten är det mänskliga utbytet och upplevelsen väldigt viktig. Att kunna delta i samhället efter sin egen förmåga och intresse bidrar till delaktighet, en meningsfull tillvaro och ett utbyte mellan olika grupper. Människor behöver platser som ger möjlighet för olika typer av kulturella uttryck och spontanitet. Det behöver finnas platser där alla är välkomna och där olika intressen ges möjlighet att samsas med varandra. I Arvika huvudort finns det flera starka normer (exempelvis bilnorm att användning av bilen är normen eller funktionsnorm, där person utan funktionsvariationer sätter normen för utformning av staden) som kan få stort inflytande över människors liv och livsmiljö, därför är det viktigt att ge plats för att utmana dessa och skapa miljöer där också andra synsätt kan ta plats och utvecklas. Hur samhället planeras och olika offentliga miljöer och mötesplatser gestaltas har stor påverkan på om människor känner sig välkomna, trygga och delaktiga i samhället. Det påverkar också hur människor beter sig och agerar på olika platser.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP4, HP5, HP6, HP7, HP8

Konsekvenser

När alla ges möjlighet att delta i samhället och det finns ett rikt och varierande föreningsliv kan meningsskapandet växa hos individen och det stärker tilliten. Samverkan mellan kommun, myndigheter, näringsliv, föreningsliv och olika intressenter skapar förutsättningen för fler att uppnå individuell och gemensam mening, och ökar tilliten till samhällets institutioner och ledare på olika nivåer. Arbetet med att bryta cementerade synsätt om vad människor förväntar sig av varandra, och att bli mer nyfikna på omvärlden, skapar vänligare och mer inkluderande medmänniskor. Ställningstagandena i översiktsplanen bidrar till att fler mötesplatser i olika delar av kommunen kan komma till.

Ökad kontakt skapas genom de kopplingar som ger ett sammanhållet Arvika. Barriärer som motortrafikens vägnät och järnvägar orsakar, kommer reduceras med ett väl utvecklat gång- och cykelnät med många kontakter mellan stråken och mindre avstånd mellan mötespunkter. Det möjliggör för ett större utbyte och bättre kontakt mellan människor.

Naturen, landskapet, traditioner och nya inspel ger förutsättningar till meningsskapande som kulturella uttrycksformer, både de som arvikabor har skapat i många generationer, och nya idéer. I kollektivtrafik och vid kommunikationsnoder, naturområden och andra mötesplatser ges människor förutsättningar för meningsutbyte och samspråk, vilket kan vara starten på samskapande eller att skapa individuell mening.

Genom gestaltungsprinciper samt natur- och kulturvård ges förutsättningar för en hög kvalitet på det nya som tillkommer i den byggda miljön men också att bevara det rika kulturarv som finns i kommunens olika bygder.

Befolkning och sysselsättning

I aspekten berörs effekter på befolkning och sysselsättning. Det behöver byggas boende för olika grupper av människor i alla områden och skapas funktionella och mer långsiktigt hållbara områden för företagsetableringar. Att kunna vara trygg i sitt hem och på platsen man bor är extra viktigt för både äldre som behöver mycket stöd och för barn som vill utforska världen.

Att skapa ett mervärde för kommunens invånare genom en öppen dialog för medskapande och väl utbyggd infrastruktur gynnar lärandet och utbildningsnivån. Det i sin tur kan göra så att fler företag

vill flytta sin verksamhet hit, vilket skapar arbetstillfällen och möjlighet till försörjning som också krävs för att människor ska må bra. Kommunen kan erbjuda förskolor och skolor med närhet till naturen. Gång och cykel i vardagen och en väl fungerande kollektivtrafik ger ökad fysisk aktivitet för alla, ger tillgång till arbetsmarknad för de utan motorfordon och stärker jämlikheten mellan olika grupper.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP3, HP4, HP6, HP8

Konsekvenser

Attraktiva och funktionella noder eller bytespunkter i kommunikationsstråken för personresor, med kollektivtrafik och fjärrtrafik underlättar byte mellan olika transportslag. Att kunna gå och cykla mellan bostad och arbete, bostad och noder för personresor är bra för hälsan. En friskare befolkning bidrar till sysselsättning och engagemang i samhället. Det är flera viktiga delarna för sysselsättningen och arbetskraftsförsörjningen i kommunen. Kompetensförsörjningen är också beroende av att den fördjupade översiktsplanen bidrar med fler möjligheter att bygga bostäder samt service och fritidsaktiviteter för att locka fler människor till kommunen. Både utbildning och individuell utveckling möjliggörs när kommunen har ett proaktivt arbetssätt för ett ökat deltagande i olika processer för alla. I hela Arvika värdesätts demokratins kraft och i mötet och medskapandet ökar tilliten till varandra. Genom att lyssna på varandra och öka alla samhällsgruppers inflytande, till exempel barn och unga, äldre samt grupper som tidigare inte hörts och därför riskerat hamna i utanförskap, skapas ett mer jämlikt samhälle. Att i dialog, öppenhet och med ett transparant genomförande i utvecklingsprocesser främjas inflytandet för olika intressenter, såväl invånare som näringsliv.

Även om naturupplevelserna blir mera lättillgängliga enligt ställningstagandena, måste det även skapas förutsättningar för en bättre kontakt med naturen och en generellt högre utbildningsnivå i Arvika. Genom att kommunens medborgare får en bättre förståelse och kunskap om naturens värden, och hur vi människor är beroende av naturen och dess ekosystemtjänster för vår välfärd, kommer befolkningens uppskattning av naturen och vilja att bevara den, öka. Kommunen behöver alltså på olika vis arbeta för att invånarna ska vilja vara ute i naturen och att uppskatta värdena i naturmiljön. Utan den utvecklingen försvåras även förutsättningarna för en bättre folkhälsa.

Markanvändning och möjlighet för olika typer av verksamheter att utvecklas i stadsdelarna bidrar till möjligheter för sysselsättning av befolkningen. Genom föreslagen exploatering kan bostäder och verksamheter/arbetsplatser också säkerställas för centralortens invånare vilket bidrar till bland annat trygghet och mening.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Utveckla konsekvensbeskrivning om FÖP:ens möjliggörande av ökad befolkning och ökad befolkningspåverkan.

Människors hälsa och säkerhet

I aspekten berörs konsekvenser av planen på människors hälsa och säkerhet. Skillnader i levnadsvillkor och hälsa är ett uttryck för ojämlikhet. I den fysiska miljön kan det skapas förutsättningar för att utjämna ojämlikheten genom tillgång till natur för rekreation, föreningsliv med mera som då ger ett sammanhang. Exempelvis genom varierade och tillgängliga mötesplatser för alla, utifrån olika människors unika förutsättningar och behov, som gör att människor med olika erfarenheter och intressen möts. Människors säkerhet och hälsa kan påverkas av olägenheter kopplat till störningar, både fysiskt och psykiskt. Det kan handla om trafikfarliga miljöer, naturligt

förekommande ämnen i marken eller föroreningar som samhället har skapat eller skapar. Allergener eller lukt från djurhållning. Skadliga föroreningar som ämnen och omgivningspåverkan som buller kan komma från verksamheter eller transporter. Det kan finnas skadliga ämnen i förorenad mark som kan läcka ut i grundvatten eller i vattenförekomster. För hälsa och säkerhet är god tillgång till rent dricksvatten och giftfri mark mycket viktigt. God tillgång till vardagsnära grönområden med olika kvaliteter är också viktigt för människors hälsa.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP4, HP5, HP7

Konsekvenser

För att hushålla med mark kan utveckling av områden för bebyggelse och verksamhetsmark komma att ske på mark med olika grad av föroreningar. Det kan leda till spridning till omgivningen i mark och vattendrag, och kan riskera att människor utsätts för exponering av skadliga ämnen. Här är det viktigt att grundliga utredningar genomförs i den fortsatta fysiska planeringen.

Bebyggelseutveckling sker delvis på högriskområden för markradon, i centralorten. Hänsyn behöver tas till det i fortsatt fysisk planering för att inte riskera människors hälsa.

Planeringsprinciperna för 15-minutersstaden skapar närhet och tillgänglighet. Principen ger förutsättningar för ett tryggt, aktivt och hållbart liv för alla. När barn tar sig tryggt och säkert till lekplatser och unga har nära till fritidsaktiviteter och mötesplatser skapar det trygghet och stärker deras självständighet. När äldre enkelt når service, grönområden och får social gemenskap, ökar deras livskvalitet och grunden för att hålla hälsan. Att lokalisera och utforma ny bebyggelse i nära anslutning till samhällsservice och viktiga kommunikationsstråk, samt prioritering av gång-, cykel- och kollektivtrafik inom centralorten och serviceorterna och mellan centralorten och serviceorterna minskar strukturella hinder för fysisk hälsa orsakad av för lite rörelse och aktivitet. Med minskad motorburen trafik minskar även bullret. Vid bebyggelse i närhet till befintliga eller kommande kommunikationsstråk som järnväg och väg behöver hänsyn tas. Vid behov ska skyddsåtgärder vidtas för att minska risker som exempelvis närhet till led för farligt gods eller buller från fordon.

Planen möjliggör för varierade och tillgängliga mötesplatser för alla, utifrån olika människors unika förutsättningar och behov. Det gör att människor med olika erfarenheter och intressen möts, vilket också skapar tillit och öppenhet för varandra.

Att känna mening med livet stärks när fokus är på god hälsa och välmående. Det ger livsglädje. Skillnader i levnadsvillkor och hälsa är ett uttryck för ojämlikhet. Den fysiska miljön kan skapa förutsättningar för att utjämna dem. När en kommun tillgängliggör naturupplevelser av olika slag för alla, utifrån var och ens unika förutsättningar, stärker det människors psykiska och fysiska hälsa tillsammans med de hälsofrämjande effekter som naturen har. Upplysta motionsslingor i grönområden intill bebyggelse och utegym är hälsofrämjande både fysiskt och psykiskt.

Människors utbildningsnivå påverkar hur de mår, forskning visar att ju högre utbildningsnivå i en befolkning desto bättre hälsa. Även valet av aktiviteter påverkas av detta. Gång och cykel i vardagen och en väl fungerande kollektivtrafik ger ökad fysisk aktivitet för alla och stärker jämlikheten mellan olika grupper och jämställdhet mellan män och kvinnor. Barns självkänsla förbättras när de kan förflytta sig själva i samhället.

Rekreation och fritid

I aspekten berörs konsekvenser av den fördjupade översiktsplanen på människors möjlighet till rekreation och fritid i samhället och i naturmiljöer. För människors fysiska och psykiska hälsa är en

meningsfull fritid och möjlighet till rekreation i olika former mycket viktig. I fysisk planering kan förutsättningar för människors tillgänglighet till anläggningar för fysiska aktiviteter samt natur- och vattenmiljöer planeras. Det behövs tillgång till fritidsanläggningar, natur- och vattenmiljöer som är tillgänglighetsanpassade och som erbjuder rörelse, spontanlek och vila för återhämtning.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP4, HP6, HP8

Konsekvenser

Prioritering av gång-, cykel och kollektivtrafik ökar allas, men framför allt barns och ungas, självständighet och möjliggör för ökad rekreation, då de kan förflytta sig tryggt och säkert i bebyggelsen och landsbygden till idrottsanläggningar och naturområden. Äldre och funktionshindrade får också bättre förutsättningar.

Ställningstagandena ger förbättrad tillgänglighet till och skydd av friluftslivs-, natur- och parkområden i närmiljöer och på platser med kvaliteter för rekreation. Då friluftsliv och rekreation prioriteras i planen, bidrar det till såväl ökad fysisk aktivitet som upplevelser och återhämtning. Det är viktigt för hälsa och välbefinnande. Tillgången är god till rekreations- och friluftsområden inom rimligt avstånd. De värdefulla friluftsområdena finns i ett varierat landskap som är vackert, spännande och intressant. Det ger bättre förutsättningar för människor att förbättra sin fysiska och psykiska hälsa.

Planen tydliggör vikten av tillgänglighetsanpassade anläggningar, vandringsleder med mera.

Att känna mening med livet stärks när människor fokuserar på god hälsa och välmående. Det ger livsglädje. Det finns en mångfald av anläggningar och platser för fritidsaktiviteter. De ger människor möjlighet att delta aktivt i samhället och kan också stärka ett rikt och varierande föreningsliv, vilket gör att meningsskapandet och tilliten kan växa hos individen.

Samhället erbjuder många anläggningar för ordnade aktiviteter, men platser för spontanlek och spontanidrott är idag inte tillgängliga i den utsträckning som bedöms behövas. Lek och lustfylld rörelse är viktig för det präglar mycket av barns fysiska aktivitet. I centralorten finns större lekplatser som ger förutsättningar för fysisk aktivitet. Det saknas däremot ett finmaskigt nät av lekfullt inriktade stråk för transport och lekmiljöer mellan bostäder, service, förskolor och skolor. Skolor och utemiljöer som utformas för rörelse och lek, som bjuder in till aktiviteter för olika åldrar förbättrar fysisk aktivitet. Fördjupad översiktsplan styr emot att detta ska utvecklas.

Vattnet tillgängliggörs i fördjupad översiktsplan för rekreation i form av till exempel fiske, båtliv och paddling. Tillgängligheten till vattnet och strandkanten stärks också genom bättre möjligheter att ta sig till badplatser och småbåtshamnar.

En bättre hantering och bekämpning av invasiva främmande arter på kommunal mark ger förutsättningar för att behålla naturområden av värde för friluftsliv och rekreation som just de områden som man vill vistas i och må bra av.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Tydliggör mer i utvecklingsinriktningen hur spontanitet kan främjas.

Lärande

I aspekten berörs konsekvenser av planen på människors möjligheter till lärande. Den fysiska planeringen kan skapa förutsättningar, så att barn och unga tryggt kan röra sig och orientera sig i områden, samt i sin närmiljö. Det ger i sig lärande i miljöer. I samhällsplaneringen är också lärande i samhällets processer väsentliga för att säkra grundläggande sociala värden som inflytande, kompetens, opartiskhet och meningsskapande. Lärandemiljöer finns i skolor, utbildningscentra,

föreningar och företag i samhället. På de platser där dessa lärmiljöer möts, får barn och unga större förståelse för sammanhang och samhällsliv. Andra miljöer för lärande finns på mötesplatser som torg, gågator, stråk för gående, i kollektivtrafiken, grönområden, friluftsområden, idrottsplatser och lekmiljöer. De olika miljöerna kan erbjuda olika typer av lärande, för sensoriska stimuli i bilder och symboler, ljud och rörelse. Ytor där barn och unga kan utmana sig själv och utforska sina gränser, blir tryggare i sin förmåga att bedöma risker. Genom att få testa sin kompetens minskar risken för psykisk ohälsa. Lärandet finns i erfarenhet som inom självhushållning, att reparera och laga saker eller kulturellt och mänskligt utbyte.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP4, HP6

Konsekvenser

Människor behöver ha en hälsa och ett samhällsengagemang som gör att de vill möta andra människor. När olika generationer möts, barn och vuxna, skapar det gemenskap och stärker tilliten mellan åldrar och ger barn mer inflytande. När olika verksamheter som idrott, skola och kultur möts och samverkar, skapas levande mötesplats över hela dygnet vilket bidrar till en ökad trygghet och möjligheten till inflytande. Kommunens arbete med att öka kontakten innefattar en satsning på att tjänstepersoner från kommunen finns tillgängliga på regelbunden basis, för att nå ut till fler. Det ökar inflytande som i sin tur ger bättre tillit till samhällsinstitutioner. Kommunens proaktiva arbetssätt har skapat förutsättning för ett ökat deltagande i olika processer för alla. Genom att mötas över generationsgränserna ges möjlighet att lyssna på varandra och öka alla samhällsgruppers inflytande, till exempel barn och unga samt grupper som tidigare inte hörts och därför riskerat hamna i utanförskap. Det är så människor skapar ett mer jämlikt samhälle.

Kontakt mellan människor och kontakt mellan människa och natur får goda förutsättningar i den utveckling kommunen planerar. Utvecklingen av mötesplatserna kan underlätta och ge erfarenhet, kulturellt och mänskligt utbyte. Torg, gågator och stråk för gående; parker, lekplatser och gröna rum i stadens och serviceorternas livsrum kan stärka sociala värden som inflytande, kompetens och medskapande. Detta eftersom de olika miljöerna kan erbjuda olika typer av lärande, för sensoriska stimuli i bilder och symboler, ljud och rörelse, samt i själva mötet men andra människor.

Barriärer som motortrafikens vägnät orsakar kommer att reduceras med ett väl utvecklat gång- och cykelnät med många kontakter mellan stråken och för ökad täthet mellan stråken.

Att barn får leka fritt i miljöer med måttlig risk— där de kan klättra, springa, utforska och ibland känna rädsla – bygger robusta coping-strategier, minskar risken för ångest och depression, och främjar emotionell återhämtning. Det möjliggör för bättre kontakt mellan människor för mer mänskligt utbyte.

Mötesplatser och stråk som inbjuder till utforskande och spontana möten mellan olika socioekonomiska grupper kan motverka segregation. Platserna skapar förutsättning för integration mellan generationer och individer från olika etniska grupper.

I företagande sker utveckling, innovation och mycket mänskligt utbyte som ger möjlighet till lärande. Med fokus på god beredskap för utveckling av verksamhetsmark kan näringslivet utvecklas och nya företag etablera sig och därmed kan lärandet också öka.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Beskrivning av fysiska miljöer som berör aspekten lärande kan utvecklas i texterna under öka kontakten i utvecklingsinriktningen.

Demokrati och delaktighet

I aspekten berörs människors möjlighet att ta del av och påverka samhällets utveckling genom demokrati och delaktighet. Genom att öka tillgängligheten för alla olika gruppers unika förutsättningar som språk, förståelse med flera, ges var och en en möjlighet att delta i samhället. Människors inflytande på beslut och i utvecklingen av lokalsamhället påverkar delaktighet lika mycket som att fysiskt kunna ta sig till en plats för att kunna vara med. Inflytande får medborgare att ha tilltro till institutioner och motverkar psykisk ohälsa.

Aspekten berör följande hållbarhetsprinciper: HP4, HP5, HP6, HP7, HP8

Konsekvenser

Genom att öka tillgängligheten för alla olika gruppers unika förutsättningar, ges var och en en möjlighet att delta i samhället. Det stärker människors inflytande i beslut och i utvecklingen av lokalsamhället. Att i dialog, öppenhet och med ett transparent genomförande i utvecklingsprocesser främjas inflytandet för olika intressenter, såväl invånare som näringsliv. Platserna behöver också erbjuda passiv medverkan där människor kan observera skeende och aktiviteter men inte behöver delta. Samnyttjande av lokaler för olika ändamål under dygnet, motverkar partiskhet mot grupper i samhället. Det skapar också koppling mellan skola och civilsamhälle som kan främja delaktighet. Genom strategiska placeringar av samnyttjande verksamheter, bryts också segregationen mellan centralortens olika stadsdelar och skapar en ökad kontakt mellan människor. Att bryta segregering minskar risken för opartiskhet som diskriminering, men också inflytandet stärks om segregering minskar. Både utbildning och individuell utveckling möjliggörs när kommunen har ett proaktivt arbetssätt för ett ökat deltagande i olika processer för alla. I Arvika värdesätts demokratis kraft och i mötet och medskapandet ökar tilliten till varandra. Genom att lyssna på varandra och öka alla samhällsgruppers inflytande, till exempel barn, unga och äldre samt grupper med annat modersmål som tidigare inte hörts och därför riskerat hamna i utanförskap, skapas ett mer jämlikt samhälle.

Åtgärder och fortsatt arbete

- Tydliggör äldres behov av anpassade stråk. Om tillgängligheten är sämre för äldre, så minskar deras möjlighet till delaktighet.

Ekonomisk konsekvensens och genomförbarhet

Aspekten ekonomi berör effekter och konsekvenser på samhällsekonomin. Hur kommer planen att påverka samhällsekonomin och vad innebär det för kommunens ekonomiska utveckling? I genomförbarhet bedöms möjligheten att genomföra översiktsplanen och om det finns andra beslut eller faktorer som kan påverka hur planen genomförs.

Konsekvenser

Att planera med fokus på långsiktighet och kvalitet som bygger hållbarhet, även då det sker på bekostnad av kortsiktiga ekonomiska mål är ett viktigt förhållningsätt för att säkra en god samhällsekonomisk utveckling. Tredjepartskostnaderna, de kostnader som drabbar invånare på grund av exempelvis utsläpp och risker i trafiken, sjunker sannolikt för de grupper som i dagsläget drabbas av utsläpp eller risker från motortrafiken och bullerföroreningar. Robustheten i samhällsekonomin ökar tack vare planering och byggande av infrastruktur för hållbara transporter, och överflyttning till hållbara transporter för person- och godsresor, som inte är beroende av fossila energiråvaror.

En blandad bebyggelse som förtätas genom närhetsprincipen, ger genom strategiska placeringar av bas- och samhällsservice inom gång- eller cykelavstånd en minskad förbrukning av offentliga resurser. Att samnyttja verksamheter i stadsdelarna, med närhet till kommunikationsnoder och hållbara transportstråk, ger ett bättre resursnyttjande och en bättre hushållning med samhällsekonomiska medel.

Genom att gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras och utvecklas i befintlig infrastruktur i hela kommunen, kan det leda till att de offentliga kostnaderna balanseras över från de kostnader motortrafiken genererar, till kostnader för hållbarare transportslag. När resande och förflyttning i samhället går från privatbilism till ökat nyttjande av gång och cykel uppnås många samhällsekonomiska nyttor. Folkhälsan förbättras. Kostnader för trafikolyckor, vård, trafikrelaterade sjukdomar, drift och underhåll på vägar, naturresursanvändning med mera minskar. Det kan ge ett positivt samhällsekonomiskt nettovärde.

Satsning på lokal energiproduktion i form av solceller och vindkraft är investeringar som ökar sysselsättningen, ökar graden av självförsörjning, robusthet, och minskar sårbarheten i elsystemet, vilket kan minska kostnader för samhällsviktiga funktioner i beredskap.

Fysisk planering för genomförande av hållbar avfallshantering med cirkulära flöden och återbruk ger också förutsättningar för god hushållning i samhällsekonomin. Ekonomiska prioriteringar i samhällsplanering som stärker och utvecklar cirkulära flöden av tekniska och biologiska material bidrar till mer cirkulär ekonomi. Cirkulära materialflöden kan generera intäkter för att finansiera andra offentliga utgifter som behövs för att nå långsiktig hållbarhet.

Samhällets kostnader för klimatanpassning (åtgärder som exempelvis naturbaserad dagvattenhantering och att skydda bebyggelse från översvämning) kommer öka, men är nödvändiga för att inte samhället ska drabbas av ännu större kostnader på grund av skador på människor, samhällsviktiga funktioner och materiella värden. Kostnader för stora insatser vid extraordinära händelser, som extrema skyfall eller översvämningar, kan också minskas eller undvikas helt om kommunen fortsätter att anpassa samhället och dess funktioner till klimatförändringarna.

Ett liknande förhållningssätt kan tas i frågan om invasiva främmande arter. Ju mer vi gör nu istället för att skjuta bekämpningsåtgärder på framtiden, desto lägre blir de totala kostnaderna. Och omvänt, om problemet lämnas ohanterat kan det medföra stora kostnader framöver.

Ett tydligt politiskt ledarskap, intern och extern samverkan i kommunen och en fortsatt nära samverkan med civilsamhälle, näringsliv, Region Värmland och statliga myndigheter är viktiga förutsättningar för att det som lyfts fram i översiktsplanen ska kunna förverkligas.

Fortsatt planeringsarbete med genomförandeplan och till exempel strategiska styrdokument, detaljplaner, bygglov och nyckelprojekt i enlighet med översiktsplanens ställningstaganden med prioritering av mark och vattenanvändning ställer krav på intern och extern samverkan och på ett politiskt ledarskap som ställer sig bakom den prioritering som är gjord i översiktsplanen och strategiska styrdokument.

I översiktsplanen finns många ställningstaganden som syftar till att kommunen ska nå sin vision och framtidsbild. Några av ställningstagandena kan stå i konflikt med varandra och de kan därför behöva vägas mot varandra i kommande planeringsskeden.

Utbyggnad och ny sträckning av riksjärnvägen är omfattande och berör flera ställningstaganden som står i konflikt med varandra. Här är det viktigt att vara uppmärksam på vilka ställningstaganden som

berörs och hur avvägningarna ska ske. Frågan är också svår att hantera för kommunen då den till stor del ligger utan för kommunens rådighet.

All utveckling innebär avvägningar mellan olika frågor och det finns alltid motstridigheter i komplexa samhällsbyggnadsfrågor. Det är viktigt att vara uppmärksam på vilka ställningstaganden som skulle kunna motverka varandra eller orsaka att man avviker från vägen mot ett hållbart samhälle. Detta för att kunna göra en väl avvägd bedömning i fortsatt planering och anpassa utvecklingen så att den i så stor utsträckning som möjligt kan uppfylla planens ambitioner på bästa sätt.

Kumulativa effekter (Synergierna mellan effekterna)

Miljön påverkas ständigt av en mängd samverkande faktorer. Effekter från flera källor kan samverka och bidra till kumulativa effekter, det vill säga en annan påverkan än från summan av de enskilda. Med denna bedömning av kumulativa effekter kan planeringen nå längre i bedömningen av de förväntade samlade miljöeffekterna av planen. Kumulativa effekter kan vara additiva, synergistiska eller motverkande.

I Arvika huvudort kan luftföroreningar och buller samverka med varandra och ge hälsoeffekter, klimateffekter och skador på naturmiljöer och arter. Ändrad markanvändning och föroreningar i mark kan samverka med varandra så att skada på miljön eller människors hälsa kan uppkomma. Stora infrastrukturprojekt som järnvägsprojekt orsakar flera olika effekter.

Inom kommunen finns ett antal hotade arter vars livsmiljöer har minskat kraftigt både lokalt och nationellt. Samhällets utveckling och ändrad markanvändning påverkar ekosystemen, den biologiska mångfalden och de ekosystemtjänster vi är beroende av för ett dragligt liv.

Konsekvenser

Ny infrastruktur som järnväg och ny bebyggelse orsakar både additiva, synergistiska och motverkande effekter. Hållbarare transportlösningar som exempelvis ny järnvägssträckning orsakar motverkande effekter. Den minskar de totala klimatutsläppen från transporterna långsiktigt, men kommer orsaka betydande klimatpåverkande utsläpp under byggnationen. Ny infrastruktur som järnvägen orsakar synergieffekter där barriäreffekter och undanträngning av naturmiljöer tillsammans skadar naturmiljön eller kan utrota arter lokalt.

Markanvändning för järnvägsinfrastruktur, som planeras i planen, påverkar naturmiljön så att kumulativa effekter uppstår. Flera effekter samverkar i ett komplext mönster. Effekter som bedöms uppkomma är försämrad kvalitet och funktion hos ekosystemen, samt minskad reproduktionsförmåga och artförekomst lokalt i områden längs med järnvägssträckningen.

Förändringar i grönstrukturernas förbindelser och spridningsvägar för arterna är ytterligare effekter som uppkommer. De samverkande effekterna orsakar skador på ekosystemen som minskar biologisk mångfald och försämrar förmågan att förse samhället och oss människor med ekosystemtjänster.

Markanvändning för ny bebyggelse i områden med föroreningar kan påverka föroreningarnas fastläggning eller rörlighet. Klimatförändringar orsakar effekter som höga vattennivåer, stora ytvatten- och grundvattenflöden, och för Arvika huvudorts del mindre omfattning av risk för ras, skred och erosion. Exploatering av förorenad mark för effektivt marknyttjande i kombination med klimateffekter kan därför orsaka spridning av skadliga ämnen.

Förhållande till andra mål och intressen

Riksintressen

Hänsyn har tagits till riksintressena i planen och den säkerställer skydd mot åtgärder som kan orsaka påtaglig skada på det aktuella intresset. Bedömningen är gjord utifrån nu gällande riksintressen, men kan komma att ändras under processen beroende på resultatet av myndigheternas översyn.

Barnkonventionen

Barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020. Barnkonventionen består av 54 artiklar som var för sig och tillsammans är lag och har fyra grundprinciper. De handlar om lika värde och icke-diskriminering, att sätta barns bästa i främsta rummet, barns rätt till liv och utveckling och barns rätt till delaktighet. Att arbeta med barnkonventionen innebär att sätta barnet i fokus vid beslut eller åtgärder som kan beröra ett enskilt barn eller barn i grupp. Rättigheterna gäller oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ekonomiska förutsättningar eller sexuell läggning. Genom att arbeta med hållbarhetsprinciperna, effektmålen för jämlikhet samt även säkra skolvägar och trygga mötesplatser integreras frågor om barns rättigheter.

Mål för gestaltad livsmiljö

Genom den fördjupade översiktsplanens ställningstaganden och de styrande hållbarhetsprinciperna säkerställs att steg för att uppfylla mål för gestaltad livsmiljö kan tas. Planen tar ställning för utveckling av samarbeten och samverkan. Den bidrar också till att estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden kan utvecklas samt tar ställning för att miljöer ska gestaltas så att de är tillgängliga för alla. Frågor som hållbarhet och arkitektur har getts extra fokus och ger riktlinjer för att det offentliga ska vara en förebild.

Planens förhållande till Värmlandsstrategin

Värmlandsstrategin har fyra insatsområden: Förbättra livsvillkoren, höja kompetensen, utveckla attraktiva platser och stärka konkurrenskraften. I genomförandet ligger fokus på vad Värmland ska göra. Med tre förändringsnycklar för framtidens Värmland ska vi samverka på nya sätt, utforska proaktivt och leda modigt.

Genom den fördjupade översiktsplanens ställningstaganden och de styrande hållbarhetsprinciperna bidrar den till uppfyllelse av Värmlandsstrategin. Planen tar ställning för utveckling av samarbeten och samverkan, samt bidrar till god service i hela området genom mötesplatser och sammanhållen bebyggelse med närhetsprincipen för att säkra samhällsservice och basbehov. Teknisk infrastruktur för kommunikation mellan människor prioriteras i huvudorten. Näringslivet och kommunen går samman för att hitta lösningar och säkra behovet av dagens och morgondagens arbetskraft. Verka för att hitta samverkansmöjligheter och samarbeten för att tillsammans utveckla Arvikas centralort. Med fokus på planering och infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter, där gång, cykel, kollektivtrafik och tåg premieras för att stärka lokal och regional utveckling, men också underlätta för socioekonomiskt utsatta grupper.

Planens förhållande till nationella miljökvalitetsmålen

Begränsad klimatpåverkan - FÖP bidrar till målet genom att: Planera för sammanhållen bebyggelse med närhetsprincipen och infrastruktur som minskar transporternas klimatpåverkan.

Frisk luft - FÖP bidrar till målet genom att: Arbeta för en god luftkvalitet. Planera för sammanhållen bebyggelse som kan minska transportbehovet och infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter för att minska utsläpp till luft.

Bara naturlig försurning - FÖP bidrar till målet genom att: Planera för sammanhållen bebyggelse som kan minska transportbehovet och infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter för att minska utsläpp av försurande ämnen.

Giftfri miljö - FÖP bidrar till målet genom att: Det tas hänsyn till markföroreningar, de bevakas och handlingsplan för åtgärder. Infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter för att minska utsläpp av skadliga ämnen.

Skyddande ozonskikt - FÖP förhindrar inte att målet kan nås

Säker strålmiljö - FÖP förhindrar inte att målet kan nås

Ingen övergödning - FÖP bidrar till målet genom att: Främja återställning av våtmarker. Naturbaserade lösningar för dagvatten. Genom vattentjänstplan fortsatt arbeta strategiskt med VA-försörjningen och begränsa utsläpp från enskilda avlopp. Arbeta strategiskt med att förvalta vatten inom dess geografiska gränser, genom en övergripande vattenförvaltningsplan.

Levande sjöar och vattendrag - FÖP bidrar till målet genom att: Arbeta för att alla ytvatten ska uppnå miljö kvalitetsnormerna. Genom vattentjänstplan fortsatt arbeta strategiskt med VA-försörjningen och begränsa utsläpp från enskilda avlopp. Genomföra dagvattenstrategi. Främja återställning av våtmarker.

Grundvatten av god kvalitet - FÖP bidrar till målet genom att: Skydda yt- och grundvattentäkter för dricksvatten. Planera för vattenförvaltning och - användning i ett förändrat klimat.

Hav i balans samt levande kust och skärgård - FÖP förhindrar inte att målet kan nås

Myllrande våtmarker - FÖP bidrar till målet genom att: Bevara och främja återställning av våtmarker.

Levande skogar - FÖP bidrar till målet genom att: Undanta naturskog och skog med höga naturvärden från exploatering. Främja naturbaserat och klimatanpassat skogsbruk genom skogstrategi. Bevara och stärka kopplingar mellan grönområden. Stora sammanhängande områden med höga naturvärden ges användningen natur- och friluftsliv i markanvändningskartan.

God bebyggd miljö - FÖP bidrar till målet genom att: Främja naturbaserade lösningar för dagvattenhantering, värmepöjljor. Förnyelsebar energiproduktion. Planera för sammanhållen bebyggelse som kan minska transportbehovet och infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter. Skydda och bevara värdefull natur-, vatten- och kulturmiljö. Prioritera cirkulära flöden av tekniska och biologiska material.

Ett rikt växt- och djurliv - FÖP bidrar till målet genom att: Bevara natur- och kulturvärden samt biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Planera med skogsstrategi och handlingsplan för invasiva främmande arter. Bevara och stärka kopplingar mellan grönområden. Stora sammanhängande områden med höga naturvärden ges användningen natur- och friluftsliv i markanvändningskartan. Ta med information om invasiva arter vid köp och försäljning av mark. Främja ett naturbaserat och klimatanpassat skogsbruk. Arbeta för att alla ytvatten ska uppnå god ekologisk status.

Planens förhållande till målen i Agenda 2030

Med stöd av hållbarhetsprinciperna har planen utformats för att samhället ska tänka långsiktigt hållbar utveckling oavsett när i tiden vi befinner oss. Planens utvecklingsinriktning tar ställning till flera delar som stärker samhällets möjligheter till långsiktig hållbarhet och därmed bidrag till uppfyllande av Agenda 2030 och dess hållbarhetsmål.

Mål 1. Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt - FÖP bidrar till målet genom att: Mötesplatser, sammanhållen bebyggelse med närhetsprincipen för att säkra samhällsservice och basbehov, med premiering av gång, cykel och kollektivtrafik underlättar för socioekonomiskt utsatta grupper.

Mål 2. Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk - FÖP bidrar till målet genom att: Bevara kultur- och jordbruksmark, främja närproducerat och vårda värdefull jordbruksmark från kortsiktigt ekonomiskt brukande.

Mål 3. Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar - FÖP bidrar till målet genom att: Det tas hänsyn till markföroreningar, de bevakas och handlingsplan tas fram. Infrastruktur för långsiktigt hållbara transporter för att minska utsläpp av skadliga ämnen. Främjar transportsätt som stärker hälsan och minskar risken för skador i trafiken. Säkerställa god tillgång till grönområden och möjligheter att delta i mötesplatser och fritidsaktiviteter stärker folkhälsan generellt och minskar psykisk ohälsa.

Mål 4. Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla - FÖP bidrar till målet genom att: Verka för att skapa varierade mötesplatser utifrån olika gruppers unika förutsättningar och behov och bidra till att stärka befintliga mötesplatser. Verka för att öka tillgänglighet för alla, efter olika gruppers unika förutsättningar, till olika typer av mötesplatser. Uppmuntra och utveckla mötesplatser som ger förutsättningar för samverkan och innovation för organisationer inom utbildning, civilsamhället och näringslivet.

Mål 5. Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt - FÖP bidrar till målet genom att: Bygga ställningstaganden på resultatet av jämlikhetsarbetet och den certifierad översiktsplanen. Arbeta proaktivt och uppsökande för att skapa en kontakt som bygger på jämlikhet, tillit och förtroende mellan invånare, näringslivet och kommunen.

Mål 6. Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla - FÖP bidrar till målet genom att: Genom antagen vattentjänstplan fortsatt arbeta strategiskt med VA-försörjningen och begränsa utsläpp från enskilda avlopp. Arbeta strategiskt med att förvalta vatten inom dess geografiska gränser, genom en övergripande vattenförvaltningsplan.

Mål 7. Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla - FÖP bidrar till målet genom att: Främja flödande energier (förnyelsebar energi, sol, vind, vatten).

Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla - FÖP bidrar till målet genom att: Näringslivet och kommunen går samman för att hitta lösningar och säkra behovet av dagens och morgondagens arbetskraft. Planera med fokus på långsiktighet och kvalitet som bygger hållbarhet, även då det sker på bekostnad av kortsiktiga ekonomiska mål. Ekonomiska avvägningar prioriterar cirkulära flöden av tekniska och biologiska material för en mer cirkulär ekonomi. Verka för att hitta samverkansmöjligheter och samarbeten för att tillsammans utveckla Arvika centralort.

Mål 9. Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation - FÖP bidrar till målet genom att: Planerar för en hållbar och tillförlitlig transport- och teknisk infrastruktur som är jämlik och tillgänglig för alla, så att kommunikation mellan

människor och verksamheter prioriteras i tätorter och på landsbygder. Lokal produktion med förnybara energikällor.

Mål 10. *Minska ojämlikheten inom och mellan länder - FÖP förhindrar inte att målet kan nås.*

Mål 11. *Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara - FÖP bidrar till målet genom att:* Planerar för att hantera risker på bebyggd miljö från ras, skred eller erosion. Främjar långsiktigt hållbara transportsätt som stärker hälsan och minskar risken för skador i trafiken. Verkar för att skapa varierade mötesplatser utifrån olika gruppers unika förutsättningar och behov och bidra till att stärka befintliga mötesplatser. Verkar för att öka tillgänglighet för alla, efter olika gruppers unika förutsättningar, till olika typer av mötesplatser. Uppmuntra och utveckla mötesplatser som ger förutsättningar för samverkan och innovation för organisationer inom utbildning, civilsamhället och näringslivet.

Mål 12. *Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster - FÖP förhindrar inte att målet kan nås.*

Mål 13. *Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser - FÖP bidrar till målet genom att:* Planerar sammanhållen bebyggelse med närhetsprincipen, främja naturresurseffektiva och långsiktigt hållbara transporter, samt planerar för naturbaserade klimatanpassningslösningar i kommunen.

Mål 14. *Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling - FÖP förhindrar inte att målet kan nås*

Mål 15. *Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald - FÖP bidrar till målet genom att:* Bevara natur- och kulturvärden samt biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Bevara och stärka kopplingar mellan grönområden. Sammanhängande områden med höga naturvärden ges användningen natur- och friluftsliv i markanvändningskartan. Även framtagande av våtmarksplan och handlingsplan för invasiva främmande arter. Ta med information om invasiva arter vid köp och försäljning av mark. Främja ett naturbaserat och klimatanpassat skogsbruk i skogstrategi. Arbeta för att alla ytvatten ska uppnå god ekologisk status.

Mål 16. *Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer -FÖP bidrar till målet genom att:* Uppmuntra och utveckla mötesplatser som ger förutsättningar för samverkan och innovation för organisationer inom utbildning, civilsamhället och näringslivet.

Mål 17. *Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling - FÖP förhindrar inte att målet kan nås.*

Nationella folkhälsomål

De nationella folkhälsomålen är inte bindande som lag men finns integrerade i många andra lagar och förordningar. Det övergripande målet för folkhälsoarbetet är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Det är uppbyggt med åtta områden som bland annat handlar om det tidiga livets villkor, om utbildning, boende, inflytande och delaktighet och en jämlik hälso- och sjukvård. Med stöd av hållbarhetsprinciperna utformas planen för att skapa långsiktiga beslut som stödjer en god och jämlik hälsa.

Planens förhållande till nationella folkhälsomål

Att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

FÖP bidrar till målet genom: Med hjälp av den fysiska miljön skapa förutsättningar för att utjämna skillnader i levnadsvillkor och hälsa som är ett uttryck för ojämlikhet. Att känna mening med livet stärks när fokus är på god hälsa och välmående. Det ger livsglädje.

När alla ges möjlighet att delta i samhället och det finns ett rikt och varierande föreningsliv kan meningsskapandet växa hos individen. Samverkan mellan kommun, myndigheter, näringsliv, föreningsliv och olika intressenter skapar förutsättningen för fler att uppnå individuell och gemensam mening, och ökar tilliten till samhällets institutioner och ledare på olika nivåer.

Tillgång till vardagsnära naturområden för rekreation och friluftsliv är hälsofrämjande i både fysisk och psykisk mening.

En utveckling med varierade mötesplatser öppnar för samverkan och ger möjlighet till nya kontaktytor. När miljöerna är tillåtande ökar kreativitet och innovation. Det utvecklar lärandet och ökar kompetensen hos människor.

Uppföljning och övervakning

Uppföljning och övervakning av översiktsplanen är en viktig del i hållbarhetsbedömningen. Det ger underlag för kunskap om miljöns tillstånd och sociala tillstånd vid framtagandet av en ny eller revidering av planen samt den fortsatta planeringen. Uppföljning är också en naturlig del då planen har antagits och går in i ett genomförandeskede. Vid uppföljning är det den betydande miljöpåverkan och social påverkan som ska övervakas. De åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan och social påverkan som genomförandet av planen medför, beskrivs i Arvikamodellen under kapitlet om planens genomförande. Modellen definierar hur översiktsplanen kontinuerligt ska följas upp för att få ett arbete som sker löpande. Parametrar för uppföljning hämtas in bland annat från visionsarbetet och det strategiska utvecklingsarbetet samt verksamheternas genomförande, som är kopplat till hållbarhetsprinciperna, Agenda 2030, barnkonventionen och folkhälsomålen.

Icke-teknisk sammanfattning

Fördjupade översiktsplanens innehåll, huvudsakliga syfte och förhållande till andra planer och program.

Det fördjupade översiktsplanearbetet inleddes när en ny översiktsplan för Arvika kommun var färdig att antas under första kvartalet 2024. FÖP:en är en fördjupning av översiktsplanen för Arvika huvudort och Jössefors. Båda planerna tar avstamp i Arvikas vision – ”Ett Arvika som glöder”. Det bedömdes även att Arvika inom några år kommer stå utan utpekade områden för utveckling inom huvudorten. I förlängningen uppstår en markanvändning utan en strukturerad strategi. Den fördjupade översiktsplanen omfattar framtidsbild, utvecklingsinriktning, mark- och vattenanvändningskarta, riksintressen, värden och hänsyn, planens genomförande och en hållbarhetsbedömning med en hållbarhetskonsekvensbeskrivning som även omfattar miljökonsekvensbeskrivning.

Den strategiska hållbarhetsbedömningsprocessen beskriver vad som skulle kunna ske om vi fortsätter med gällande översiktsplan, genom utvärderingar i nollalternativet. Alternativ

planeringsinriktning är den nya fördjupade översiktsplanen för Arvika/Jössefors. Vald planeringsinriktningen i ny fördjupad översiktsplan bygger på långsiktig hållbarhet och har utvärderats mot hållbarhetsprinciper och hållbarhetsaspekter som planen berör.

I översiktsplanen används vetenskapligt förankrade principiella ramvillkor. Dessa innefattar åtta hållbarhetsprinciper som är utformade för att ändra samhällets ohållbara utveckling. Principerna säkerställer att de ekologiska och sociala systemvillkoren beaktas vid formulering av framtidsbild, utvecklingsinriktning, ställningstaganden och förhållningssätt, för att inte riskera miljön och framtida generationers hälsa och välmående. Med hjälp av hållbarhetsprinciperna har framtidsbildens och utvecklingsinriktningens bidrag till långsiktig hållbarhet och fortsatta utmaningar för långsiktig hållbarhet bedömts. Samråd om avgränsningen för den samlade hållbarhetsbedömningen har genomförts med länsstyrelsen i möte 2025-03-27.

Av kommunens hållbarhetsutmaningar är sju väsentliga utmaningar identifierade. Dessa leder till effekter som i stor utsträckning bryter mot hållbarhetsprinciperna och orsakar konsekvenser för miljön och samhället. Fördjupade översiktsplanen hanterar de sju utmaningarna som bland annat är: Beroendet av fossila bränslen, bebyggelse som är anpassad för snabba transporter med motorfordon, förorenad mark, bristande tillit till samhällets institutioner och ökade risker med klimatförändringar och oroligheter i omvärlden. Fördjupade översiktsplanen stärker också flera identifierade funktioner som ger väsentliga samhällsnyttor, vilka bland annat är infrastruktur för hållbara transporter, kvarterstadens blandade funktioner och tätare struktur i Arvika stad, i kombination med parker, alléer, samt natur- och vattenmiljöer som levererar ekosystemtjänster.

Samhällsplaneringens påverkan kan kopplas till olika miljö- och sociala effekter som orsakar konsekvenser. Genom utvecklingsinriktningen hanteras olika typer av konsekvenser för mark- och vattenanvändningen i kommunen. De valda hållbarhetsaspekterna beskriver effekter och konsekvenser av planförslaget för att kunna hanteras i samhällsplaneringen. Konsekvenser som uppkommer av planförslaget är både negativa och positiva. När det gäller mark så kommer uttag av naturresurser öka för exempelvis järnvägens utbyggnad och utveckling på mark med olika grad av föroreningar som kan leda till skador i naturen och påverka människors hälsa. Men en exploatering av förorenat område kan även möjliggöra att avhjälpande åtgärd kan genomföras för att minska risker med markföroreningar. Byggande av ny bebyggelse och infrastruktur påverkar klimatet och undantränger natur. Utvecklingen ger också positiva konsekvenser för markanvändning som bevarande av produktiv jordbruksmark genom att bebygga inom redan exploaterade områden istället för att ta orörd mark i anspråk. Hänsyn ska också tas till naturmiljö och biologisk mångfald genom att stärka höga natur- och vattenvärden, som våtmarker, vattendrag och öka ekosystemtjänster. Påverkan på luftkvalitet och klimat minskar genom utveckling av infrastruktur för hållbara transporter och närhet till samhällsservice.

Med hänsyn till vald inriktning och dess förväntade effekter har planförslaget med principiella ställningstaganden och förhållningssätt baserat på kommunens intresseavvägningar tagits fram. Ställningstagandena i utvecklingsinriktningen syftar till att kommunen ska nå sin vision, framtidsbild och strategiska mål, vilka också ska bygga långsiktig hållbarhet. Förhållningssätten tar hänsyn och värnar viktiga samhällsnyttor, naturvärden och vattnets värden som bidrag till långsiktig hållbarhet. Planförslaget har konsekvensbedömts vilket lett till en identifiering av åtgärder som behövs för att förebygga, hindra och motverka de negativa miljöeffekterna som identifierats. Identifierade åtgärder hanteras efter samrådet och får genomslag i planförslagets ställningstaganden, förhållningssätt och genomförandeplanering.

Samlad genomförandeplan

Detta dokument samlar de föreslagna aktiviteterna kopplat till fysisk planering från genomförandeplanerna i den kommunövergripande översiktsplanen, den Fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors samt den Strategiska energiplanen.

Översiktsplan

Nr	Aktivitet	Typ av arbete	Ange- lägenhet (1-5)	Genom- förbarhet (1-5)	Kommentar	Status
1	Ta fram Fördjupad översiktsplan för Arvika centralort och Jössefors	FÖP	5	2	Koppling till ljudzoner	Pågår
2	Plan för hållbar energiförsörjning (Strategisk energiplan)	TÖP	5	2		Pågår
2a	Riktlinjer för utbyggnad av laddinfrastruktur	Riktlinjer	4	3	Koppling till Strategisk energiplan	
2b	Riktlinjer för solceller och solfångare	Riktlinjer	3	4	Koppling till gestaltning i arkitekturstrategin Koppling till Strategisk energiplan	
3	Uppdatera Tillägg till översiktsplan Landsbygds-utveckling i strandnära lägen (LIS)	TÖP	3	4	Avvaktar revidering av lagstiftning. När beslut finns ökar angelägenheten till 4.	
4	Riktlinjer för ortsutveckling – Edane	Riktlinjer	4	3	Påverkas av Sthlm-Oslo 2.55 Koppling till JämtJämlikt Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	Pågår
5	Riktlinjer för ortsutveckling – Glava	Riktlinjer	3	4	Koppling till JämtJämlikt Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	
6	Riktlinjer för ortsutveckling – Gunnarskog (Stommen/Årbotten)	Riktlinjer	3	4	Koppling till JämtJämlikt Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	
7	Riktlinjer för ortsutveckling – Klässbol	Riktlinjer	5	4	Koppling till JämtJämlikt	

					Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	
8	Riktlinjer för ortsutveckling – Mangskog	Riktlinjer	2	4	Koppling till JämtJämlikt Koppling till mötesplatskartering Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	
9	Riktlinjer för ortsutveckling – Sulvik	Riktlinjer	3	2	Påverkas av Sthlm-Oslo 2.55 Koppling till JämtJämlikt Koppling till Serviceplanen Koppling till mötesplatskartering	
10	Plan för kultur, friluftsliv och besöksmål	Plan	3	3	Koppling till JämtJämlikt Koppling till cykelplan Koppling till grönplan	
10a	Mötesplatskartering	Inventering	4	3	Koppling till JämtJämlikt Koppling till Grönplan	
10b	Riktlinjer för kommunala badplatser (inklusive inventering)	Riktlinjer	5	4	Koppling till JämtJämlikt	
11	Grön- och blåplan för Arvikas central- och serviceorter	Plan	5	3	Koppling till FÖP för Arvika centralort och Jössefors Koppling till riktlinjer för ortsutveckling (Alla orter) Koppling till Plan för grön infrastruktur Koppling till Plan för klimatanpassning Koppling till vattenför- valtningsplan	Pågår
11a	Trädpolicy för central – och serviceorter	Policy	3	4		
11b	Riktlinjer för allmänna lekplatser och skolors utemiljöer (inklusive inventering)	Riktlinjer	4	4	Koppling till JämtJämlikt Plan för kultur-, friluftsliv och besöksmål	
11c	Riktlinjer för utemiljöer vid äldreboenden, serviceboenden och LSS-boenden	Riktlinjer	4	4	Koppling till JämtJämlikt Koppling till Ramprogram/riktlinje för utformning av vård- och	

	(Inklusive inventering)				omsorgsboende, särskilt boende	
12	Plan för grön infrastruktur	TÖP	4	3	Avvaktar underlag från Länsstyrelsen Koppling till Grönplan för Arvikas central- och serviceorter Koppling till Plan för klimatanpassning Koppling till Kultur- och fritidsplan	
13	Plan för masshushållning	Plan/TÖP	4	3	Koppling till avfallsplanen	Pågår
14	Kulturmiljöprogram för kommundelar utanför centralorten	Program	3	2	Centralorten finns redan Koppling till Riktlinjer för ortsutveckling (Alla orter)	Pågår
14a	TÖP Kulturmiljö	TÖP				
15	Riktlinjer för dagvatten (Dagvattenstrategi)	Policy/Riktlinjer	5	3	Koppling till vattentjänstplan (ny lagstiftning) Koppling till Vattenförvaltningsplan Koppling till Grönplan för Arvikas central- och serviceorter Koppling till plan för klimatanpassning	Klar
16	Plan för klimatanpassning – skyfall, översvämning, ras, skred, erosion, höga temperaturer och torka	Plan/TÖP	4	2	Koppling till vattentjänstplan (ny lagstiftning) Koppling till Riktlinjer byggande vid Glafs fjorden (pågår) Koppling till Riktlinjer för dagvatten Koppling till Plan för grön infrastruktur	
17	Uppdatera Näringslivsstrategi (Etableringsstrategi ingår)	Strategi	3	3	Koppling till FÖP för Arvika centralort och Jössefors Koppling till Strategisk energiplan	
18	Policy för kommunägd mark och strategiska markförvärv	Policy	3	4		Pågår
18a	Ta fram riktlinjer för exploateringsavtal	Riktlinjer	3	4	Koppling till riktlinjer för kommunala markanvisningar (finns framtaget)	Pågår

19	Policy för kommunens skogsinnehav (Skogsstrategi)	Policy	4	3	Koppling till skogsbruksplanen	Pågår
20	Handlingsplan förorenad mark	Plan	5	3		Pågår
21	Inventering av möjligheter och potential för samnyttjande och samverkan kring lokaler (Inkluderas i Lokalförsörjningsplan)	Inventering	4	4	Koppling till Lokalförsörjningsplan Koppling till JämtJämlikt	Pågår
22	Mall och rutin för undersökning av betydande social påverkan i detaljplanen och andra relevanta bygg och planeringsprojekt	Mall och rutin	5	4	Koppling till JämtJämlikt	
23	Arkitekturtstrategi del 2	Strategi	5	3	Koppling till JämtJämlikt	Klar
24	Områdesbestämmelser för kulturmiljö Mölnerud	Områdesbestämmelser	2	4		
25	Uppdatera verksamheter och bolags mallar så att de styr mot översiktsplanens ställningstaganden och jämlikhetsåtaganden	Mall och rutin	5	4		
26	Struktur och organisation för att bevaka och söka utlysta externa medel för översiktsplanens genomförande	Mall och rutin	5	3	Koppling till alla punkter i genomförandeplanen Koppling till JämtJämlikt	Pågår (kontinuerligt arbete)

Fördjupad översiktsplan

Nr	Aktivitet	Typ av arbete	Ange- lägenhet (1-5)	Genom- förbarhet (1-5)	Kommentar	Status
27	Områdes- utveckling. Boende- och utemiljöer i Dottevik				Koppling till serviceplanen Koppling till grönplan Koppling till JämtJämlikt	
28	Strukturskiss för ny ridskola	Utredning			Koppling till Plan för kultur, fritid och besöksmål Koppling till mötesplatsinventering	Pågår
29	Utvecklings- strategier/idéer för gemenskaps- naven				Koppling till Plan för kultur, fritid och besöksmål Koppling till mötesplatsinventering	
30	Utvecklings- strategier/idéer för servicenoder				Koppling till handelsstrategi Koppling till Näringslivsstrategi	
31	Handlingsplan för en levande stadskärna					
31a	Stadsmiljö- program					
31b	Plan för temporära insatser i stadsmiljön					
31c	Utformnings- principer för stråk (promenadstad, grönstråk samt skol- och fritidsstråk				Koppling till Arkitekturstrategin Koppling till Grönplan Koppling till gemenskapsnav och servicenoder	
32	Strukturstudie för Lycke och Vik	Utredning			Ev. Koppling till Oslo- Sthlm 2:55	
32a	Trafikutredning för tung trafik, utfarter och korsning över 175:an - Vik, Lycke, Dottevik	Utredning				
33	Strukturstudie för Järnväggsgatan – torget, bussdepån och över	Utredning			Koppling till planer och förslag i hamnen	

	järnvägen till hamnen				Koppling till Handlingsplan för en levande stadskärna	
34	Upphäva/ändra del av detaljplan för Vagnen 1	Detaljplan			Geotekniskt instabil industrimark tas bort till förmån för grönyta	
35	Kartlägga ändringsbehov av detaljplaner (T ex. Centrum, Prästängs-rondellen, Vildrosgatan, Brunnsgästen m fl.)	Detaljplan			Koppling till Lokalförsörjningsplanen Koppling till Näringslivsstrategi Koppling till handlingsplan för levande stadskärna	
36	Godstrafik-program (Huvudfokus på Arvika centrum)					
37	Detaljstudie av rundkörning för gång och cykel runt Kyrkviken	Utredning				
38	Kartläggning av ekosystem-tjänster	Inventering			Koppling till plan för grön infrastruktur Koppling till Grönplan Koppling till Strategisk energiplan	
38 a	Övergripande inventering av villaträdgårdar som resurs för beredskap (skyfall, matförsörjning mm)	Inventering			Koppling till Dagvattenstrategi Koppling till Grönplan Koppling till kartläggning av ekosystemtjänster	
39	Planprogram för Kinna/Västra sund	Planprogram			Så att FÖP Kinna Västra Sund kan släckas.	

Strategisk energiplan

Nr	Aktivitet	Typ av arbete	Angelägenhet (1-5)	Genomförbarhet (1-5)	Kommentar	Status
40	Förstärk kommunens arbete med elnätsplanering i fysisk planering	Mallar och rutiner				

Ytterligare aktiviteter kopplade till energiplanering och dess lagstiftning finns i Strategisk energiplan. Här redogörs endast för den Strategiska energiplanens aktiviteter kopplade till fysisk planering.

att t
de

de

Granskning har ägt rum för fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors den 25 mars t.o.m. den 25 maj 2026. Information om granskning har skickats ut till myndigheter, kommuner och andra sammanslutningar. Planen har funnits tillgänglig på Arvika kommuns webbplats och i stadshuset entré. Det annonserades även om granskningen i Arvika nyheter den 20 mars.

Synpunkter som inkommit finns redovisade i denna sammanställning med kommentarer från samhällsbyggnad, Arvika kommun. Kommentarer är kursiverade och gråmarkerade.

SÄRSKILT UTLÅTANDE - FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN FÖR ARVIKA OCH JÖSSEFORS	1
Ställningstagande.....	3
Yttranden från myndigheter, kommuner, politiska partier, företag och föreningar	3
Yttrande från Länsstyrelsen, handlings nr: 2026:3108, 2026:3114, 2026:3115, 2026:3116, 2026:3117, 2026:3118, 2026:3119, 2026:3120, 2026:3113, 2026:3110, 2026:3111, 2026:3112, 2026:3109	3
Yttrande från Region Värmland, handlings nr: 2026:2882, 2026:2883.....	9
Yttrande från Trafikverket, handlings nr: 2026:1961	10
Yttrande från Eda kommun, handlings nr: 2026:1778	10
Yttrande från Sunne kommun, handlings nr: 2026:2538	10
Yttrande från Kil kommun, handlings nr: 2026:2674	10
Yttrande från Naturskyddsföreningen, handlings nr: 2026:3008.....	11
Yttranden från privatpersoner.....	22
Synpunkt 1 handlings nr: 2026:2864, 2026:2865	22
Synpunkt 2 handlings nr: 2026:2880	27
Synpunkt 3 handlings nr: 2026:3010, 2026:3011	28
Synpunkt 4 handlings nr: 2026:3012	30
Synpunkt 5 handlings nr: 2026:3013	30
Synpunkt 6 handlings nr: 2026:3015	31
Synpunkt 7 handlings nr: 2026:3194	32
Synpunkt 8 handlings nr: 2026:3193	32
Synpunkt 9 handlings nr: 2026:3189	35
Medverkande tjänstepersoner	36

Ställningstagande

Nedan finns de yttranden som inkommit under granskningsperioden samt kommentarer till dessa.

Yttranden från myndigheter, kommuner, politiska partier, företag och föreningar

Yttrande från Länsstyrelsen, handlings nr:2026:3108, 2026:3114, 2026:3115, 2026:3116, 2026:3117, 2026:3118, 2026:3119, 2026:3120, 2026:3113, 2026:3110, 2026:3111, 2026:3112, 2026:3109

Beskrivning av ärendet

Rubricerad fördjupning av översiktsplan har översänts till Länsstyrelsen för granskning enligt 3 kap. 14 § plan- och bygglagen (PBL). Förslaget innehåller följande handlingar:

- Fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors – granskningshandling
- Kartor - FÖP Arvika och Jössefors
- Områdesbeskrivningar - Stadsdelar och landsbygder
- Samlad genomförandeplan – granskningshandling
- Hållbarhetsbedömning - FÖP Arvika och Jössefors – granskningshandling
- Samrådsredogörelse - FÖP Arvika och Jössefors

Länsstyrelsen har inhämtat synpunkter på förslaget från berörda myndigheter. Yttranden över förslaget har inkommit från Luftfartsverket, Lantmäteriet, Post- och telestyrelsen, Statens geotekniska institut (SGI) och Trafikverket. Luftfartsverket, Lantmäteriet och Trafikverket har inget att erinra mot förslaget.

Samtliga yttranden bifogas för kännedom.

I detta reviderat yttrande har Länsstyrelsen lagt till synpunkter på Östra sund som ett utpekad område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Länsstyrelsens roll

Länsstyrelsen ska enligt 3 kap. 16 § PBL avge ett granskningsyttrande där det enbart ska anges om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen vill upplysa om att kommunen enligt 3 kap 20 § PBL ska redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande tillsammans med översiktsplanen.

Samlad bedömning

I samrådet framförde Länsstyrelsen både rådgivande synpunkter och synpunkter som utgör prövningsgrunder för detaljplan. Länsstyrelsen ser positivt på kommunens bemötande av synpunkterna.

Länsstyrelsen bedömer att förslag i fördjupningen inte riskerar att medföra påtagliga skador på riksintressen enligt 3 eller 4 kap. MB.

Parallellt med framtagandet av fördjupningen har nya uppgifter till MKN vatten tagits fram. Länsstyrelsen anser att beskrivning och bedömning av MKN vatten i fördjupning av översiktsplanen bör uppdateras.

Länsstyrelsen har invändningar mot området som pekas ut för landsbygdsutveckling i strandnära lägen enligt 7 kap. 18 e § första stycket MB.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden som angår angränsande kommuner samordnas på ett lämpligt sätt.

Två synpunkter om hälsa och säkerhet kvarstår. Länsstyrelsen bedömer att det ännu inte är tillräckligt utrett om marken är lämplig för den föreslagna utvecklingen, med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Det är viktigt att följa översiktsplanens rekommendationer om fortsatt utredning och prövning i senare skeden.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Fördjupningen och hållbarhetsbedömningen redovisar vattenförekomster och deras status från föregående förvaltningscykel (C3, 2017–2021).

Under pågående förvaltningscykel (C4, 2022–2027) arbetar Vattenmyndigheten och Länsstyrelsen med att uppdatera MKN och åtgärdsprogram inför 2027. Det har inom fördjupningens planområde tillkommit en ny vattenförekomst Sävsjöälven som omfattas av miljökvalitetsnormer. Statusklassificeringar har också uppdaterats för flera vattenförekomster.

Eftersom fördjupning av översiktsplanen ska gälla långsiktigt bör den uppdateras med nya uppgifter från pågående förvaltningscykel (C4). Vatteninformationssystem Sverige (VISS) är ännu inte fullt uppdaterat, kommunen får därför ett utdrag av nya uppgifterna som bifogas detta yttrande.

Samhällsbyggnads svar: Planhandlingen och Hållbarhetsbedömningen uppdateras gällande MKN Vatten enligt Länsstyrelsens bifogade data.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Kommunen har i granskningshandlingen pekat ut ett LIS-område i Östra sund. Förslaget har inte varit med i samrådet, därför lämnar Länsstyrelsen synpunkter även av samrådskaraktär.

LIS Östra sund berör både natur- och friluftsvärden, vilka har betydelse för strandskyddets syften. Området innehåller dessutom kulturmiljöer och aktsamhetsområden för ras och skred. Förslagets förenlighet med LIS-villkoren och markens lämplighet gällande stabilitet och påverkan på kulturmiljöer och MKN vatten kan inte anses vare färdigprövad genom LIS-utpekandet. Länsstyrelsen ser positivt på kommunens ställningstagande till att utvecklingen i området måste prövas genom en detaljplan.

Runt Kyrkviken är största delen av stränderna redan exploaterade, samt därutöver finns ett flertal tidigare LIS-utpekanden. I bedömning av nya LIS-utpekandets betydelse för strandskyddets syften, behöver kommunen ta hänsyn till den kumulativa påverkan på hela Kyrkviken. Länsstyrelsen ställer sig tveksamt till lämpligheten av att ianspråkta ytterligare stränder vid Kyrkviken, och vill upplysa att detta utpekande kan påverka möjligheter att återställa tidigare LIS-utpekanden runt Kyrkviken.

På nordöstra delen av Östra sund finns en skog med höga naturvärden som nämns i granskningshandlingen. Länsstyrelsen anser att denna del bör i första hand undantas från LIS-området och bevaras som naturmark. Alternativt behöver planen för området motiveras med varför

det inte finns lämpligare mark att exploatera, samt hur strandskyddets syften kan långsiktigt säkerställas. I det senare fallet kommer en naturvärdesinventering enligt svensk standard krävas och exploateringen behöver anpassas utifrån naturvärden.

Friluftslivsvärden i Östra sund är framför allt i anslutning till aktiviteter i vatten och på is. Hur en exploatering av området kommer påverka friluftsvärdet, och om påverkan kan vara acceptabel i avvägning mot strandskyddets syften, behöver ytterligare utvecklas i LIS-utpekandet.

Gällande bedömning om markens lämplighet för den tänkta utvecklingen, saknas det beskrivning och ställningstagande om MKN vatten och geotekniska riskfrågor. Möjlig påverkan på uppnående av MKN för Kyrkviken behöver läggas till i beskrivningen. Befintliga geotekniska förutsättningar, särskilt om risk för ras och skred, behöver beskrivas och beaktas.

Samhällsbyggnads svar: LIS-områdets omfattning minskas och planhandlingen kompletteras med information kring den kumulativa påverkan på Kyrkviken, frilufts- och naturvärden samt MKN och risk för ras- och skred.

Hälsa och säkerhet

Länsstyrelsen har under samrådsskedet framfört synpunkter om förorenad mark, buller, stabilitetsförhållanden, översvämning och skyfall. Kommunen har till största delen bemött synpunkterna. Länsstyrelsen har dock kvar följande synpunkter:

- Skredkommissionens anvisningar 3:95 är en äldre vägledning för hur stabilitetsutredningar ska utföras. Den har ersatts av SGI:s nya vägledning (Vägledning 8). I fördjupningen hänvisar kommunen till Räddningsverkets översiktliga stabilitetskartering för centrala Arvika från 2004, som bygger på den äldre vägledningen. Äldre geotekniska utredningar uppfyller inte alltid dagens krav på att bedöma markens stabilitet. Det är också osäkert om de belastningar som gällde när utredningarna gjordes fortfarande gäller. Länsstyrelsen anser därför att detta behöver förtydligas i fördjupningen.

- Kommunen bör se över ställningstagandet:

”Vid planläggning och lovgivning ska kommunen säkerställa att ingen tillkommande bebyggelse i befintliga strukturer är utsatt för direkta översvämningsrisker vid ett 200-årsflöde”.

Länsstyrelsen vill påminna om att användning av 200-årsflöde som planeringsnivå avviker från grundprincipen, som är att utgå från beräknat högsta flöde. Kommunens riktlinjer bör följa grundprincipen, och avsteg bör bara göras i undantagsfall. Om avsteg görs behöver de alltid motiveras och konsekvenserna beskrivas.

Samhällsbyggnads svar: Planhandlingen kompletteras med information kring den nya vägledningen för stabilitetskartering. Planhandlingen kompletteras med ytterligare beskrivning av planeringsnivåer för tillkommande bebyggelse i befintliga strukturer. Dessa nivåer är olika beroende på vilken typ av bebyggelse som medges och om den ligger innanför eller utanför översvämningsskyddet. Nivåerna är baserade på beräknade flöden plus kompletterande säkerhetsfaktorer framtagna av SMHI.

Upplysning

Länsstyrelsen har fått ett förtydligande från Boverket om hur länge äldre ändringar av översiktsplanen gäller – fördjupningar eller tematiska tillägg. Länsstyrelsen vill påminna om att en ändring av en översiktsplan inte är ett eget, fristående dokument. Ändringen slutar därför gälla när översiktsplanen ersätts av en ny. Det betyder att sådana äldre ändringar eller tillägg inte kan användas som stöd i senare plan- och byggprocesser på samma sätt som en aktuell översiktsplan.

Om man vill att innehållet i äldre fördjupningar och tillägg ska fortsätta gälla, kan det föras in i en ny översiktsplan eller i nya ändringar. Ett annat alternativ är att arbeta om äldre ändringar och anta dem på nytt efter nya samråd och granskningar.

Samhällsbyggnads svar: För Arvika kommun skulle detta i så fall gälla FÖP för Kinna-Västra Sund, FÖP Arvika Hamn samt TÖP Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS). Vad gäller FÖP för Kinna-Västra sund samt FÖP Arvika hamn instämmer kommunen i att dessa upphör att gälla som fördjupningar.

FÖP för Kinna-Västra sund är delvis överspelad och relevanta delar har arbetats in i FÖP för Arvika och Jössefors. I genomförandeplanen finns också en ambition för att ta fram ett planprogram för området.

Relevanta delar av FÖP Arvika hamn har arbetats in i FÖP för Arvika och Jössefors. Övriga delar i FÖP Arvika hamn kan anses ersättas av Gestaltning- och hållbarhetsprogram för hamnen. FÖP:en kan dock fortsatt ses som ett underlagsmaterial för fortsatt utveckling i området.

För TÖP Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) har Arvika kommun haft ytterligare kontakt med Boverket då den planen legat med som ett underlag till Arvikas nya översiktsplan antagen 2024. Handlingen har funnits med som en bilaga under översiktsplanens PBL-process genom samråd, granskning och antagande behandlats som en del av den nya översiktsplanen. I och med detta gör Boverket och Arvika kommuns bedömningen att den handlingen fortsatt gäller som en del av den nya översiktsplanen antagen 2024.

Bilagor

1. Nya MNK-uppgifter (ZIP-fil)
2. Yttrande, Luftfartsverket
3. Yttrande, Lantmäteriet
4. Post- och telestyrelsen
5. Yttrande, Statens geotekniska institut
6. Yttrande, Trafikverket

[Bilaga: Luftfartsverket](#)

(handlings nr: 2026:2514)

LFV har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot granskningsversionen av den fördjupade översiktsplanen.

[Bilaga: Lantmäteriet](#)

(handlings nr: 2026:2473)

Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade 2026-03-25) har följande noterats:

Lantmäteriet lämnar inga synpunkter

Lantmäteriet har av nedanstående skäl inte granskat den aktuella översiktsplanen och lämnar därför inga synpunkter i denna typ av ärenden.

Lantmäterimyndigheten har ingen lagstadgad skyldighet att granska översiktsplaner och dessa berör normalt sett endast indirekt Lantmäteriets kommande arbete. Många av de ställningstaganden som beskrivs i översiktsplaner kommer i och för sig att innebära förändringar i fastighetsindelningen eller att fastighetsanknutna rättigheter (servitut, ledningsrätter, gemensamhetsanläggningar etcetera) kommer att bildas eller ombildas. Omfattningen av dessa behov kommer dock att konkretiseras i senare skeden, till exempel då områden detaljplanläggs.

Lantmäteriet genomför däremot granskning i detaljplaneprocessen.

Bilaga: Post- och telestyrelsen

PTS har av Länsstyrelsen i Värmlands län ombetts att inkomma med synpunkter på samråd gällande ny fördjupad översiktsplan för Arvika kommun.

PTS är central förvaltningsmyndighet med ett samlat ansvar – sektorsansvar – inom områdena post och elektronisk kommunikation. Inom ramen för detta arbete skall PTS bland annat:

- främja tillgången till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer enligt de mål som anges i lag (2022:482) om elektronisk kommunikation
- verka för robusta elektroniska kommunikationer och minska risken för störningar, inbegripet att upphandla förstärkningsåtgärder, samt verka för ökad krishanteringsförmåga

Vidare får PTS genom upphandling verka för att tillgodose totalförsvarets behov av posttjänster och elektroniska kommunikationstjänster under höjd beredskap, och stärka samhällets beredskap mot allvarliga störningar av elektronisk kommunikation och posttjänster i fred.

IT-infrastrukturen är en förutsättning för bland annat näringslivsutveckling, sysselsättning, forskning och innovationer, vård och omsorg, miljö och klimat, utbildning och kompetensförsörjning samt social delaktighet. Av denna anledning anser vi även att IT-infrastrukturen måste in i samhällsplaneringsprocessen på regional och kommunal nivå. Om inte IT-infrastruktur beaktas i samhällsplaneringen finns risken att de tjänster som är beroende av infrastrukturen inte når ut till användarna.

Det säkerhetspolitiska läget har också riktat fokus mot behovet av en robust civil infrastruktur. Förmågan att kommunicera är en förutsättning för att samhällets grundläggande funktionalitet ska kunna upprätthållas. Exempelvis krävs elektronisk kommunikation för att genomföra betalningar, säkerställa leveranser och återställa trasiga nät. Att civila funktioner är fungerande i händelse av höjd beredskap är också viktigt för totalförsvarets militära del. Hot mot infrastrukturen finns också i fredstid, exempelvis i form av naturhändelser såsom översvämningar, sabotage eller i samband med kriser i samhället. PTS arbetar aktivt med dessa frågor, bl.a. genom att dela ut statligt stöd till företag för att genomföra åtgärder för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer.

PTS har inte tillgång till detaljinformation om hur operatörer och andra ledningsägare utformar sina nät utan hänvisar till de operatörer och ledningsägare som blir berörda inom aktuellt område för ytterligare information. I detta fall kan det vara lämpligt att kontakta nationella bredbandsaktörer samt aktuella regionala och lokala bredbandsaktörer. Kommunen bör ha en förteckning över vilka befintliga ledningsägare som blir berörda eller liknande funktion. Exempelvis bredbandskoordinatorer bör ha information om potentiella ledningsägare gällande elektroniska kommunikationer.

Vidare driver PTS ett system för begäran om ledningsanvisning, "ledningskollen.se". För att identifiera vilka som är berörda ledningsägare kan en förfrågan skickas via <https://www.ledningskollen.se/>

PTS har i tidigare skrivelse (med hemlig bilaga 2012-01-23 dnr: 03-16005) till respektive länsstyrelse lämnat uppgifter om teleanläggningar som är att anse som riksintressen i enlighet 3 kap 8 § miljöbalken och 2 § p. 9 förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m.

Underlag för samråd gällande radiokommunikation

Vindkraftverk kan störa fasta radioförbindelser (radiolänk). Därför behöver företag som projekterar för vindkraft uppgifter om vilka radioförbindelser som riskerar att bli störda. PTS tar fram underlag för samråd dvs information om vilka operatörer som har tillstånd för fast radio (radiolänk) i det aktuella geografiska området efter begäran från vindkraftsprojektören.

På PTS hemsida återfinns ytterligare information:
<https://pts.se/radio/radiotillstand/vindkraft/>

Övrigt
PTS har inga ytterligare synpunkter.

Bilaga: Statens geotekniska institut

Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att yttra sig i rubricerat ärende. SGI:s yttrande avser geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred, erosion och geotekniska frågeställningar kopplade till översvämning. Grundläggnings- och miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår inte i vår granskning.

Underlag:

1. Fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors. Arvika kommun, daterad 2026-03-02
2. Samrådsredogörelse. Arvika kommun, daterad 2026-03-02.
3. Hållbarhetsbedömning. Arvika kommun, daterad 2026-03-02.

SGI:s tidigare synpunkter

Statens geotekniska institut (SGI) har under samrådsskedet yttrat sig den 29 september 2025 (dnr 4.3.125091179). SGI framförde då följande synpunkter:

- A. Det behöver förtydligas om de områden där det bedömts att risk för skred inte föreligger har utretts enligt nu gällande riktlinjer och för nuvarande förhållanden.
- B. Det behöver klargöras om den markanvändning som planen medger är lämplig med hänsyn till geotekniska risker och klimatförändring.
- C. Planen bör kompletteras med identifierade områden med risk för erosion.
- D. Kommunen bör översiktligt beskriva om blocknedfall och berggras påverkar markens byggbarhet.
- E. Kommunen bör identifiera områden där klimatförändringen påverkar de geotekniska riskerna samt redovisa vilken påverkan detta har på mark- och vattenanvändningen i översiktsplanen.
- F. Planen bör kompletteras med resultaten av den översiktliga stabilitetskarteringen i kartmaterialet.
- G. En formulering avseende klimatförändringens effekter i [3] var otydlig.

Kvarstående oklarheter

Avseende punkt A så är det fortfarande otydligt vad gäller de områden där det bedömts inte föreligga risk för skred. 1995 publicerades Skredkommissionens anvisningar 3:95 och med den började stabiliteten utredas på ett sätt som liknar dagens regler och standarder. Äldre geotekniska utredningar kan, på grund av sin ålder, inte förutsättas vara utförda enligt dagens krav avseende stabilitetsförhållanden i jord. Det är inte heller säkert att de lastförhållanden som gällde vid tiden för dessa utredningar fortfarande är aktuella.

Gällande punkt B och D anger Arvika kommun i [2] att en "Plan för klimatanpassning" ska tas fram som en del i den strategiska planeringen, och att frågor om klimatförändringars påverkan på riskerna

för ras skred och erosion ska hanteras inom ramen för detta arbete. SGI överlåter till Länsstyrelsen att bedöma om det är tillräckligt eller om kommunen även behöver redovisa sin syn på frågorna i översiktsplanen.

Vad gäller punkt G kan SGI inte se att formuleringen i [3] har förtydligats.

[Bilaga: Trafikverket](#)

Svar på begäran om yttrande gällande TRV 2026/39873, Granskning gällande fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors kommuner.

Trafikverket har granskat remisshandlingarna och har inget att erinra mot att ärendet prövas positivt.

Yttrande från Region Värmland, handlings nr: 2026:2882, 2026:2883

Region Värmland har fått tillfälle att lämna svar på rubricerad remiss från Arvika kommun och vill lämna följande synpunkter.

Region Värmland yttrade sig under samrådet av den fördjupade översiktsplanen (FÖP) och betonade då vikten av tidig dialog och samverkan vid utveckling som berörde regionens fastigheter, särskilt inom sjukhusområdet. Regionen påminde även om den planerade utryckningsvägen kopplad till framtida blåljusverksamhet vid Gaterondellen, som redovisats i tidigare trafikutredning, och förutsatte att den planerade gång- och cykelvägen anpassades så att utryckningsvägens funktion säkerställdes.

Region Värmland var vidare positiv till att FÖP:en säkerställde planberedskap för framtida järnvägsutveckling genom spårreservat samt möjliggjorde olika alternativa lösningar för framtida järnvägsdragningar.

Regionen bedömde även att FÖP:en hade en tydlig koppling till Värmlandsstrategin 2040 genom inriktningen mot attraktiva livsmiljöer, hållbar mobilitet, stärkt näringsliv samt hänsyn till miljö- och klimatfrågor.

Region Värmland bedömer att Arvika kommun i huvudsak har tillgodosett Region Värmlands synpunkter från samrådet, men vill lämna följande medskick inför antagande.

Det är långsiktigt viktigt att bibehålla kollektivtrafikdepån centralt placerad i Arvika tätort för att undvika ökade trafikeringskostnader för körning till och från depån. En central placering är även betydelsefull med hänsyn till planerade infrastrukturella upprustningar, såsom framtida elektrifiering av depån. Regionen vill även uppmärksamma att Arvika kommun och Region Värmland bedriver ett gemensamt arbete genom Handlingsplan för kollektivtrafik i Arvika kommun, vilket bedöms relevant för FÖP:ens inriktning och med fördel kan synliggöras tydligare i planhandlingen.

Vidare konstaterar Region Värmland att det trafikförsörjningsprogram och den regionala cykelplan som hänvisas till i FÖP:en avser tidigare versioner. Länkningarna är korrekta, men informationen bör uppdateras så att planhandlingen hänvisar till gällande styrdokument.

Samhällsbyggnads svar: Regionalt trafikförsörjningsprogram och regional cykelplan uppdateras med rätt version. Övrigt Noteras.

Yttrande från Trafikverket, handlings nr: 2026:1961

Svar på begäran om yttrande gällande TRV 2026/37720, Granskning gällande fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors, Arvika kommun.

Trafikverket har granskat remisshandlingarna och har inget att erinra mot att ärendet prövas positivt.

Samhällsbyggnads svar: Noterat.

Yttrande från Eda kommun, handlings nr: 2026:1778

Eda kommun har tagit del av granskningshandlingen för förslaget till fördjupad översiktsplan Arvika och Jössefors.

Eda kommun samtycker fortsatt gällande riksväg 61 och Värmlandsbanans dignitet för kommunikationer inom persontrafik, gods och gränsöverskridande mobilitet. Eda kommun samtycker och betonar att fortsatt samverkan kring frågor gällande infrastruktur, mobilitet och näringsliv är nödvändig för att främja regional utveckling. I övrigt inget att erinra på granskningshandlingen.

Samhällsbyggnads svar: Noterat.

Yttrande från Sunne kommun, handlings nr: 2026:2538

Sunne kommun har fått möjlighet att yttra sig över FÖP för Arvika och Jössefors under granskningsskedet.

Vi tackar för remissen men avstår från yttrande.

Samhällsbyggnads svar: Noterat.

Yttrande från Kil kommun, handlings nr: 2026:2674

SAMMANFATTNING

Kils kommun har tagit del av förslaget till fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors och fick möjlighet att lämna synpunkter under granskningsprocessen. FÖP:en är en konkretisering av Arvika kommuns översiktsplan från 2024 och fokuserar på den långsiktiga fysiska utvecklingen i områden med störst befolkningskoncentration. Den ska vägleda framtida detaljplaner, investeringar och beslut.

Planområdet omfattar Arvika stad och Jössefors med cirka 17 000 invånare. Området har starka kvaliteter som vattennära lägen, natur, kulturmiljöer och god samhällsservice, men står också inför utmaningar som befolkningsminskning, åldrande befolkning, klimatförändringar och ett förändrat säkerhetsläge.

Framtidsbilden för 2045 bygger på ett mer sammanhängande, hållbart och robust samhälle med fokus på:

- Bebyggelse och livsmiljöer: Nya bostäder nära kollektivtrafik och service, samt ytor för verksamheter och mötesplatser.
- Mobilitet och infrastruktur: Prioritering av gång-, cykel- och kollektivtrafik för ett tryggt och tillgängligt Arvika.

- Natur, vatten och klimat: Integration av grönstruktur och vattenmiljöer, samt hantering av klimatrisker med naturbaserade lösningar.
- Planen utgår från Agenda 2030, Värmlandsstrategin och Arvikas vision "Ett Arvika som glöder". Jämlikhet och inkludering är centrala, med utgångspunkt i kommunens jämlikhetscertifierade översiktsplan enligt ramverket Jämt.

HANDLINGAR I ÄRENDET

Förvaltningens tjänsteskrivelse 2026-03-26

Inbjudan till granskning om fördjupad översiktsplan för Arvika och Jössefors, 25 mars till 25 maj 2026, inklusive granskningsbrev och bilagor

BESLUTSGÅNG

Ordföranden frågar om kommunstyrelsen kan besluta enligt förvaltningens förslag och finner att så är fallet.

BESLUT

Kommunstyrelsen beslutar att Kils kommun ställer sig positiv till Arvika kommuns förslag till den fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors.

Samhällsbyggnads svar: Noterat.

Yttrande från Naturskyddsföreningen, handlings nr: 2026:3008

Naturskyddsföreningen Arvikabygden vill här ge synpunkter på den fördjupade översiktsplanen. Eftersom vi inte haft möjligheter att tränga in djupare i denna digra handling, fylld med välmenade, positiva texter och många detaljerade kartor så har föreningen inte tagit ställning till alla delar av planen.

Arvika kommun saknar en naturvårdsplan och har därmed inte full kännedom om kommunens naturvärden. Detta avspeglas tydligt i den fördjupade översiktsplanen, FÖP. Ett bra planeringsunderlag för naturvårdsarbetet är av central betydelse för att få en helhetssyn inom den fysiska planeringen. Att planera naturvårdsarbetet är liksom planering för bostadsbyggande och infrastruktur, grundläggande för att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle. Exploatering av natur är irreversibelt, det finns ingen ångervecka när väl byggandet är genomfört.

Samhällsbyggnads svar: Arvika kommuns Miljöstrategi antagen 2015 hanterar övergripande naturvårdsfrågor. Denna kan anses vara i behov av uppdatering, men gäller fortsatt som underlag. Den Fördjupade översiktsplanen har tagit hänsyn till detta samt det underlag som vid framtagandet funnits tillgängligt från Länsstyrelsen gällande grön infrastruktur. I Översiktsplanens genomförandeplan anges att en Grönplan samt ett tillägg till översiktsplanen för frågor som berör grön infrastruktur ska tas fram i fortsatt arbete.

Området som ingår i den fördjupade översiktsplanen ligger långsträckt utmed Glafs fjordens östra strand, inklusive Kyrkviken. Detta område utgör en viktig ledlinje och spridningskorridor för flyttfåglar och inhemska skyddsvärda arter. Det är väl dokumenterat att flyttfåglar följer vattendrag och kuster på sina två årliga resor. Vid Gillberga, Sölje strandäng, Bergs Klätt, Vikersviken och fågeltornet vid Bysjön observeras årligen mängder av fåglar som följt Göta älv och Byälven upp till Arvika för fortsatt färd norrut.

I det aktuella området har många trängda och hotade inhemska arter påträffats, såsom mindre hackspett, vitryggig hackspett, klockgentiana, brun gräsfjäril, reliktböck samt flera arter av fladdermöss. Pilgrimsfalk, lärkfalk och fiskgjuse har här sina jaktmarker.

Det berörda området innehåller många naturvärden och är en viktig tillgång för friluftsliv utan att behöva göra inkräkta på någons privata tomtmark. Att bevara tillgängligheten för gemene man att kunna sitta med kaffekorg vid vattnet och blicka ut över Glafs fjordens eller Kyrkvikens vatten är viktigt och kommer att värderas allt mer i framtiden. Denna möjlighet får inte begränsas till enbart några få villaägare.

Arvikabygdens naturskyddsförenings vill därför lämna följande synpunkter:

- LIS-området vid Östra Sund tas bort från planen.

Att möjliggöra vägbyggnation och avstyckning för ett antal villatomter är ett olämpligt förslag som strider mot kommunens egna principer och ställningstaganden i samma FÖP, där man hänvisar till nationella miljömål, Agenda 2030, Artskyddsförordningen samt restriktivitet avseende bebyggelse på jordbruksmark mm.

Under rubriken "Balansera utveckling mot vad jordens resurser klarar av" vid "Ställningstagande" anges tydligt, citat;

"Skydda och vårda natur, vatten, skog- och jordbruksmark samt småskaligt jordbrukslandskap från exploatering och kortsiktigt ekonomiskt brukande som inte är hållbart i längden" slut citat.

Lovvärda ord som tål att tänkas på, texten beskriver exakt varför Ö Sund inte skall vara ett LIS område!

Området vid Ö Sund är det sista större området där allmänheten, och inte bara tomtägare, kan nå kyrkvikens vatten och blicka ut över Arvika eller vandra längs de många stigarna i området för att uppleva orörd natur. Här häckar bland annat entita, mindre hackspett, spillkråka, göktyta, lärkfalk och gröngöling. På ängsmarken ses den bruna gräsfjärilen flyga på försommaren, i de gamla tallarna hittas reliktböck och tallticka och i den strandnära miljön trivs fladdermössen.

Bildtext: Det här området kan få asfalterat gatunät och kanske 10 avstyckade villatomter

Samhällsbyggnads svar: Att ett LIS-område pekats ut i FÖP innebär inte per automatik att strandskyddet upphävs, utan en möjlighet för att underlätta ett upphävande av strandskyddet i fortsatt planering. Vid Östra sund krävs att en detaljplan tas fram där mer precis omfattning och utformning av bebyggelsen tas fram och mer detaljerade utredningar görs för att säkerställa strandskyddets intressen, naturvärden samt allmänhetens tillgång till vattnet. Sett till kommunen som helhet är bebyggelse inom cykelavstånd och med kollektivtrafik i närheten en möjlighet för utbyggnad.

- ANF föreslår - kommunala naturreservat i FÖP

Många kommuner har eller håller på att inrätta kommunala naturreservat enligt miljöbalken. Syftet är att bevara värdefulla naturmiljöer, skydda hotade arter samt stärka allmänhetens möjligheter till friluftsliv.

Arvika kommun har ännu inte tagit något sådant naturvårdsinitiativ. Detta utgör en brist, som kvarstår då det saknas förslag på sådana initiativ i den fördjupade översiktsplanen. Avsaknaden framstår också som inkonsekvent eftersom översiktsplanen på flera ställen uttrycker kommunens strategiska mål om en hållbar, tillgänglig och värdefull miljö. Det framhålls bland annat att,

”Natur- och friluftsområden med särskild värdefull natur ska värnas, stärkas och skyddas”

Mot denna bakgrund anser Arvikabygdens naturskyddsförening att fem områden på kommunägd mark skall föreslås bli kommunala naturreservat i den fördjupade översiktsplanen:

1. Koppsäng

Detta ca 80 ha stora, strandnära skogsområde norr om Koppsäng hyser höga naturvärden, ett rikt fågelliv samt är ett frekventerat och lättillgängligt friluftsområde för allmänheten.

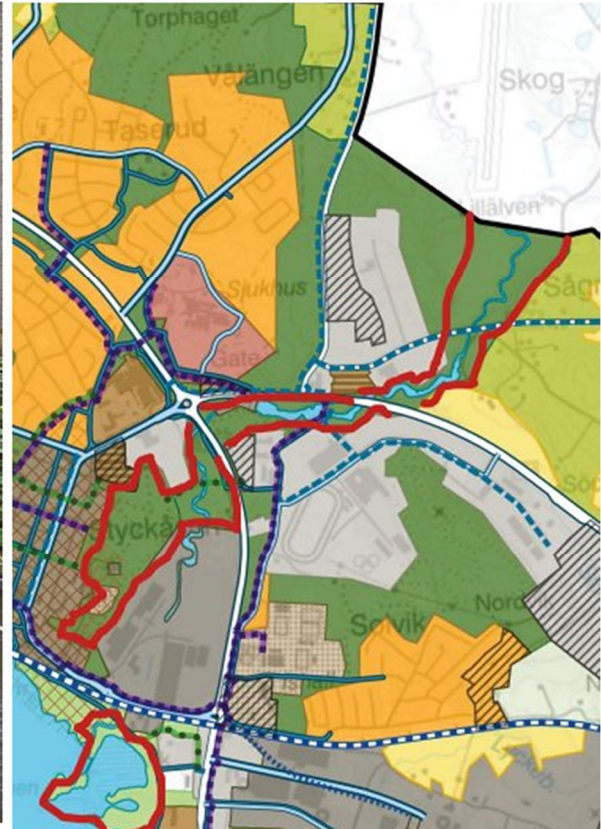
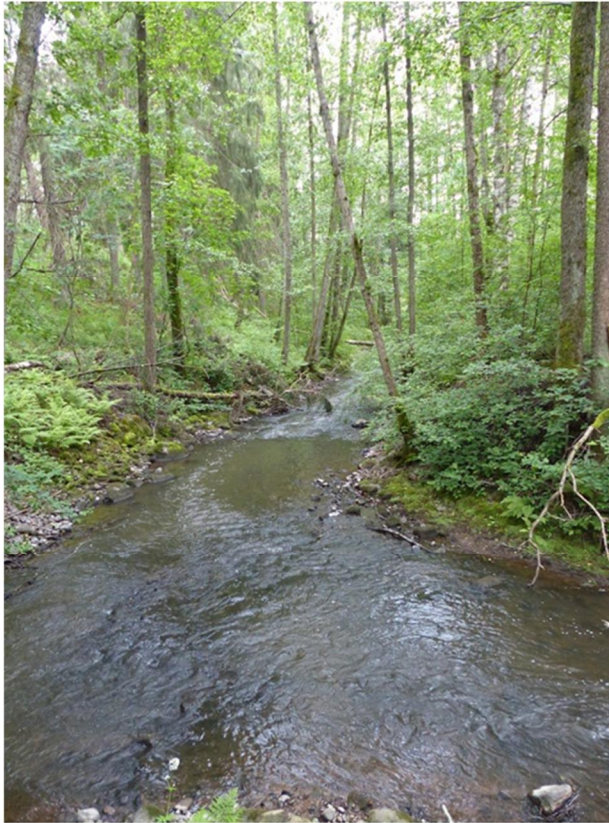
Tillsammans med naturreservatet Bergs Klätt bildar området ett större sammanhängande lövrikt landskapsavsnitt vilket lockar arter som kräver sådana områden för att trivas, tex mindre hackspett, vitryggig hackspett, entita, talltita. I dagens rationellt brukade skogslandskapet är sammanhängande äldre lövskogar en brisvara idag vilket har bidragit till att ovansående arter minskat i både numerär och utbredning.

För att bevara och utveckla naturvärdena krävs att andelen lövträd säkerställs och skyddas, samt att andelen gran kontinuerligt begränsas genom regelbundna virkesuttag.

Sedan 2024 finns en restaurerings förordning beslutad av EU, som förespråkar just sådana åtgärder. Området i Koppsäng utgör ett lämpligt objekt där man praktiskt kan tillämpa och realisera restaureringsförordningens intentioner.

Bildtext: Att avverka inväxande gran är en viktig åtgärd för att öka naturvärdena, samtidigt som det genererar virkesintäkter och gör området mer attraktivt för det rörliga friluftslivet

2. Styckåsskogen med Viksälven

Ett tätortsnära område av stor betydelse för skola och närboende som lättillgänglig rekreatjonsområde och grön lunga. I området kan man uppleva skogskänsla, fågelsång, motionera eller bara njuta av tillgången på orörd skog i direkt anslutning till där man bor.

Längs Viksälven finns ett rikt fågelliv såsom forsärla, strömstare, grönsångare, entita. Vid gynnsamma förhållanden kan även mindre hackspett observeras när den söker föda i död ved i alarna längs älven. Inom området finns även spår efter bäver.

3. Vikersviken med Kråkholmen

Väletablerad fågellokal, viktig för både rastandefåglar och stannfåglar. Här har ett stort antal arter observerats under årens lopp tex näktergal, entita, mindre hackspett, storspov, brushane, grönsångare, fiskgjuse, duvhök, rördrom, svärta, trastsångare.

4. Mosseberg – Graninge

Området består av våtmarker och kringliggande skog med höga lövandelar.

Området hyser ett rikt fågelliv bland annat mindre hackspett, spillkråka, rödvingetrast, grönsångare, rosenfink, sävsparv, entita, kungsfågel mm mm. I den västra delen växer knärot och i den våta sumpmarken norr om rondellen kan man få uppleva ett intensivt grodspel om våren.

5. Sävsjökanalen

Kanalen omgärdas av tät lövskog, där samspelet mellan vattenmiljön och lövskogen skapar goda förutsättningar för ett fågel- och växtliv. Arvikabygdens Naturskyddsförening anser att det streckade området öster om rondellen där beslut om "ändrad markanvändning" har fattats, i stället ska omvärderas till naturmark och inkluderas i det föreslagna reservatet.

Området utgörs idag av tät lövskog, huvudsakligen bestående av klibbal, och bedöms ha stor utvecklingspotential som ett värdefullt komplement till de befintliga biologiska värdena knutna till lövskogsmiljön längs kanalen.

Bild tagen från ringvägen mot söder. Klibbalskog öster om rondellen

Varför skall kommunen skydda natur genom reservat?

Att bilda reservat är ett av de starkaste juridiska verktygen för att skydda naturmiljöer och säkerställa att växter och djur ska trivas i livskraftiga populationer på långsikt. Sverige ligger idag långt under EU:s mål för skyddad skogsmark, och arealen ursprunglig skog med höga naturvärden saknas för att målen ska kunna uppnås. Det räcker inte längre att bara skydda de skogar med höga naturvärden, även restaurering av triviala skogar krävs för att återskapa och utveckla höga naturvärden.

Sedan 2024 gäller EU:s naturrestaureringslag, vilket innebär att medlemsländerna är skyldiga att restaurera naturmiljöer. Lagstiftningen kommer direkt att påverka kommunal planering och beslutsfattande.

Bildande av naturreservat är därmed ett viktigt naturvårdsinstrument inom kommunens ansvar och åtagande. I samband med reservarbildning fastställs skötselplaner som preciserar vilka åtgärder som måste göras för att snabbast nå en viss målbild, det kan handla om artanpassade åtgärder eller åtgärder för att främja friluftslivet.

Sammanfattningsvis, frågor som rör biologisk mångfald kan inte kommunen prioritera bort. Kommunen har ett stort ansvar att uppfylla nationella och internationella mål och åtaganden med syfte att skydda arter och ekosystemtjänster, exempelvis:

- 2030 målen – hejda förlusten av biologisk mångfald
- Miljöbalken - lagstadgade skyldigheter
- Konventionen om biologisk mångfald
- Miljökvalitetsmålen - vi svenskar har bara klarat 1 av 16 miljökvalitets mål
- Friluftslivsmålen - skydda områden för friluftslivet och skapa förutsättningar för ett rikt friluftsliv i skolan

Samhällsbyggnads svar: Majoriteten av ytorna för de områden som föreslås som naturreservat ligger i FÖP som markanvändningen Natur och Friluftsliv, vilket ger riktlinjer för att naturens intressen och värden ska gå först. Att upprätta kommunala naturreservat är en separat process och beslut som här inte är kopplade till FÖP. FÖP hindrar inte att detta görs framgent. Grönstrukturen inom FÖP-

området kommer bland annat att ingå i arbetet med att ta fram en Grönplan och eventuella arbeten med att inrätta naturreservat kan i så fall behandlas vidare kopplat till det arbetet.

- ANF föreslår anläggning av blomster- och insektsrika vägrenar

ANF föreslår att vissa vägsträckor samt vissa områden i anslutning till gång- och cykelvägar planeras och sköts som ängsmark för att gynna pollinatörer och stärka den biologiska mångfalden. För detta ändamål skall särskilda skötselplaner upprättas. Exempel på lämpliga områden är vägsträckor i Högvalta, Koppsäng och Dottevik.

Samhällsbyggnads svar: Kommunen ser positivt på blomster- och insektsrika vägrenar. Detta är dock inte en fråga som hanteras inom arbetet med FÖP. Kommunen arbetar med frågan i andra sammanhang. Kommunen har inte heller rådighet över alla vägar, då det är Trafikverket som är väghållare för vissa sträckningar.

- ANF föreslår anläggning av lummiga urbana miljöer

På flera ställen i FÖP betonas vikten av att bevara och öka antalet träd. Detta ställer sig ANF helt bakom.

Kommunen hade tidigare en grupp bestående av stadsträdgårdsmästaren, ordföranden i Byggnadsnämnden och representanter från miljöorganisationer, kallad "Gröna Gruppen". Gruppen bidrog bland annat till fler trädplanteringar och uppsättning av fågelholkar i innerstaden.

Vi föreslår att deras initiativ återupptas och att en utredning föreslår var fler träd kan etableras, både enskilda träd och allébildningar. Ett sådant arbete ligger helt i linje med EU:s ambitioner om ökad stadsgrönska.

Träd och trädalleer har en avgörande betydelse för stadsmiljön. De bidrar inte bara till estetiskt värden och ökad trivsel, utan även till ekosystemtjänster såsom temperaturerutjämning, de fångar upp vatten vid kraftiga regn, gynnar fler pollinatörer och ökar förutsättningar för en biologisk mångfald.

Samhällsbyggnads svar: FÖP tar tydligt ställning för fler gröna miljöer i stadsmiljön genom både utpekande av viktiga grönområden och utpekande av stråk inom stadskärnan där de gröna värdena ska stärkas. FÖP anger även att planeringsprincipen 3-30-300 ska gälla, vilket ytterligare stärker grönskans roll i stadsmiljön. Ytterligare arbete med grönskan i stadsmiljön hanteras vidare i arbete med Grönplan och grön infrastruktur. I översiktsplanens genomförandeplan anges även att underlag som trädpolicy bör arbetas fram.

Förutom synpunkter på FÖP så skulle vi vilja ge några generella synpunkter och förslag:

ANF förordar att exploatering och utveckling i första hand koncentreras till redan bebyggda, områden, industrimark och parkeringsytor.

Grönområden, naturmark och jordbruksmark skall alltid i möjligaste mån bevaras.

Planprocessen för hamnen fortskrider, men vi vill ändå framföra synpunkter kring områdets framtida utveckling.

Vi anser att det är relevant att ställa sig frågan om Arvikas befolkningstillväxt verkligen kommer att bli så stor att hamnområdet måste bebyggas med hyreshus och bostadsrätter. Det finns ju ett flertal andra områden "på rätt sida järnvägen" som underutnyttjas och som borde prioriteras istället.

Det är också rimligt att anta att framtida innevånare kommer att efterfråga boende i kransorterna eller utanför dem. För att trygga landsbygdens service i framtiden borde sådan viljeriktning hos

människor istället bejakas av politiken.

Hamnens fortsatta planering ligger i Naturskyddsföreningens intresse:

- ..för att bevaka så att tillgången på strandnära områden fortsatt tryggas för Arvikaborna och besökande, tex husbilsturister. Ställplatsen bör utvecklas till e-n grön oas nära vattnet, istället för dagens sterila område.
- ..för att ANF befarar en rad negativa miljömässiga effekter, tex stora klimatutsläpp kopplade till alla transporter som kommer att krävas vid marksaneringen och under byggtiden.
- ..för att utbyggnaden i hamnen i hög grad är en miljöfråga som kommer att påverka Arvikas utseendemässiga karaktär och de boendes trivsel.

- ..för att fungera som språkrör för alla de Arvikabor som har en njuget inställning till ett storskaligt hamnprojekt och som anser att omfattande bebyggelse i glas och betong riskerar att förändra stadens unika karaktär och som ifrågasätter denna ekonomiska prioritering.
- ..för att påverka planeringen så att antalet byggnader minimeras och att ev. ny bebyggelse uppförs i trä och i mänsklig skala.
- ..för att påverka så att området öster om "Tobaken" blir dels en naturpark där idrott och friluftsanläggningar tillåts, dels ett område närmast järnvägen med solpaneler och en utökad uppställnings-yta för husbilar som omges av grönska.

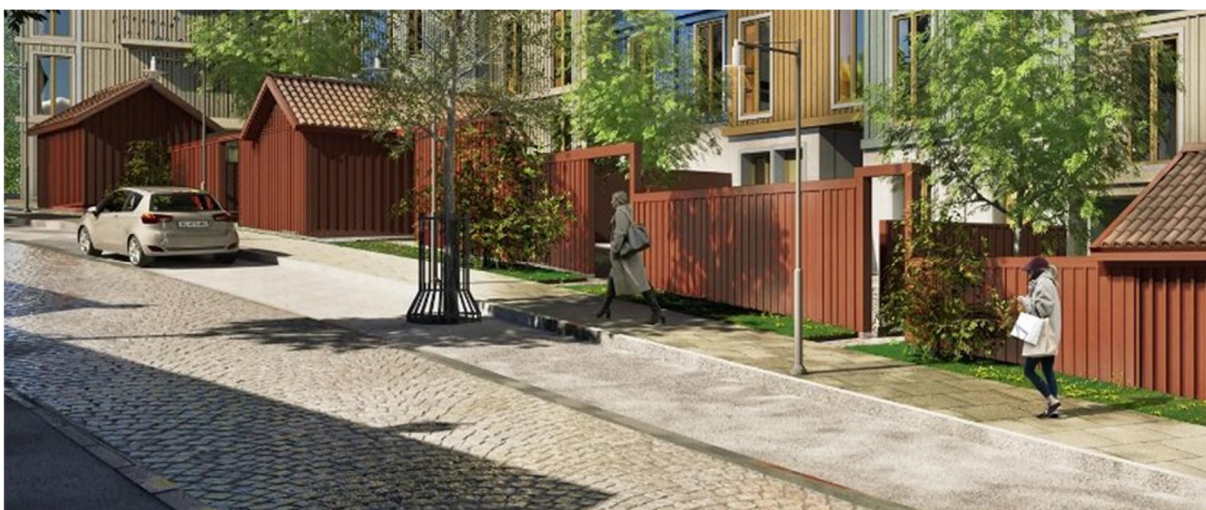

Bild: När man en solig sommardag fått uppleva fria utsikter, söt doft av nektar och mängder med bin och humlor, då är asfalterade ytor och moderna hyreshus långt borta i tanken, och kontrasten till områdets framtid mycket tydlig

Arvikas bostadsförsörjningen kan tryggas utan att hamnområdet behöver exploateras. ANF föreslår att kommunen slår två flugor i en smäll genom att rikta bostadsplaneringen till Haga, ett område som idag har stora luckor och "fellokaliserade" byggnader, se markerat område på kartan.

Nedan följer bildexempel på attraktiva områden som skulle kunna bli en förebild för planering och utveckling av Hagakvarteret.

Bildtext: Kvarteret i Haga skulle kunna utvecklas till ett mycket attraktivt bostadsområde om Arvika kommuns arkitekturstrategi och träbyggnadsstrategi i framtiden konkretiserades och realiserades, så att de inte riskerar att stanna vid enbart visionära formuleringar.

Arvikabygdens Naturskyddsförening

Samhällsbyggnads svar: Övriga synpunkter noteras.

Yttranden från privatpersoner

Synpunkt 1 handlings nr: 2026:2864, 2026:2865

Vid samrådet i höstas lämnade vi den 28/10 ett yttrande som gällde förutsättningar för markanvändning av området Högvalta, Mellbyn och Rud. I yttrandet tog vi upp de hänsynstagande som behöver tas vad gäller artskyddsförordningens regleringar av skydd för arter och områden.

I förslaget till FÖP, som nu är ute för samråd, konkluderas att ingen miljöpåverkan sker med föreslagen plan, en konklusion som har stäms av med Länsstyrelsen.

Efter höstens samråd har flera händelser inträffat som förändrar förutsättningarna för markanvändningen i Högvalta, Mellbyn och Rud och för utvidgning av Handelsplatsområdet Graninge.

De nyttillkomna händelserna innebär helt andra förutsättningar för kommande markanvändning och innebär att naturhänsynsfrågor inte bör hänvisas till detaljplanestadiet.

Vi kompletterar vårt yttrande från i höstas med 5 nya händelser, som behöver beaktas i samrådsprocessen:

1. Ny rödlista.

SLU publicerade tidigare i år en ny rödlista och vi bifogar en uppdaterad lista för området Högvalta, Mellbyn och Rud. (Bilaga 1.)

Vi har nu registrerat 70 rödlistade arter i området.

Akut hotad (CR) 1 art. Starkt hotade (EN) - 7 arter. Sårbara (VU) - 20 arter. Nära hotade (NT) - 42 arter. Livskraftiga (LC), men ändå skyddade - 31 arter.

Av dessa 70+31 arter är det 65 fåglar, 13 fjärilar, 6 djur, 5 svampar, 1 växt, 2 fladdermöss,

5 groddjur och 4 kräldjur.

9 arter omfattas av Habitatdirektivet, bilaga 4. 21 arter omfattas av Fågeldirektivet, bilaga 1. 31 arter är prioriterade i Skogsvårdslagen. 12 arter är fridlysta.

Några arter omfattas av flera skyddsbestämmelser.

Alla dessa rödlistade och skyddade arter behöver tas hänsyn till vid planering och förslag på markanvändning av området.

2. Artskyddsutredning rörande Brun gräsfjäril har tagits fram av Naturcentrum, daterad 2025-11-13

3. Länsstyrelsen beslutade den 16/1 2026, med hänvisning till artskyddsutredningen, att grävning för kommunalt VA är förbjuden enligt artskyddsförordningen.

4. Kommunstyrelsen beslutade den 18/2 2026 att inte söka dispens, utan avsluta arbetet med kommunalt VA i området. Beslutet var enhälligt och har meddelats Länsstyrelsen.

Artskyddsutredningens följder med förbudsbeslut från Länsstyrelsen och kommunstyrelsens beslut att inte söka dispens får konsekvenser för planerna på kommunalt VA i område Högväla. Kommunalråd Peter Söderström har i artikel i Arvika Nyheter 20/2 2026 uttalat: "Jag väntar mig att föreläggandet dras tillbaka eftersom projekteringen är förbjuden.". I artikel i Vf 19/2 uttalar kommunalrådet: "Nu lägger vi inga mer kommunala pengar på detta." Den rikliga förekomsten av brun gräsfjäril i området har således satt stopp för VA- planerna. Planerna för kommande markanvändning borde, som en följd av dessa beslut, omvärderas i FÖP'n.

5. M 4142–2025. Vägledande dom i Mark- och miljööverdomstolen, Svea hovrätt.

Domen gäller ett ärende där en kommun sökt dispens för större vattensalamander och från det generella biotopskyddet i samband med en detaljplan. Kommunen får avslag på sin begäran. Motiveringen är följande:

- Mark- och miljööverdomstolen kan inledningsvis konstatera att som utgångspunkt bör, där så är möjligt, frågan om dispens från biotopskydd respektive artskydd bedömas i ett sammanhang (jfr Naturvårdsverkets handbok 2012:1 s. 90).
- När det gäller frågan om det finns en annan lämplig lösning har det i praxis uttalats att det är en förutsättning för en effektiv implementering av artskyddsförordningen i planförfaranden att behovet av hänsyn till fridlysta arter klarläggs i sådan tid att det kan beaktas såväl i planprocessen som i följande ärenden om bygglov i enlighet med planen. Om frågan tas upp först sedan övriga prövningar har slutförts finns det en uppenbar risk för att någon verklig prövning av förutsättningarna för undantag från fridlysningen inte kommer till stånd (se RÅ 2005 ref 44). Att ett sådant klagörende sker på ett tidigt stadium är också en förutsättning för en effektiv och korrekt avvägning mellan motstående miljö- och markanvändningsintressen.

Naturvårdsverket skriver på sin hemsida följande:

Artskyddsbestämmelserna är förbudslagstiftning – hantera därför artskydd tidigt

Artskyddet i fridlysningsbestämmelserna i 4–15 §§ artskyddsförordningen innebär förbud mot att genomföra vissa åtgärder. Av rättspraxis⁸ på området framgår att frågan om skyddade arter ska komma in tidigt i planerings- och prövningsprocesser för att säkra att det finns möjlighet att bedöma om lokaliseringen av verksamheten är lämplig samt om det finns tillräckliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått som gör att verksamheten kan tillåtas.

- I första hand bör lokaler med skyddade arter undvikas.
- I andra hand ska åtgärder genomföras för att helt ta bort eller åtminstone minska negativa effekter för de skyddade arterna.

Artskyddsfrågor skall således in tidigt i processen. Det poängteras både av Naturvårdsverket och Svea hovrätt, mark- och miljööverdomstolen.

Vårt yttrande vid samrådet i höstas tar upp alla arter som är skyddade och alla områden som omfattas av det generella biotopskyddet. Vi noterar kommunens kommentar på denna information.

Samhällsutvecklings svar: Vi tackar för synpunkterna. Övergripande arbete med grönstruktur och spridningskorridorer är inarbetat i FÖP'n. Den detaljnivå som efterfrågas i yttrandet omfattas inte av en fördjupad översiktsplan utan hanteras i kommande planeringsprocesser så som detaljplaner och bygglov.

Kommunen hänvisar således, i motsatts till Naturvårdsverket och domstolsbeslut, till kommande detaljplaner och bygglovsprocesser vad gäller arter som aktiverar artskyddsförordningen och områden som omfattas av det generella biotopskyddet.

I planprogrammet pekas flera områden för nybyggnation ut som ligger i skogskanten ner mot jordbruksmark. Det framgår av artskyddsutredningen att skogsbryn är en föredragen plats för Brun gräsfjäril. Här får fjärilen skydd för vind och det är ofta varma soliga områden. En påverkan på dessa skogsbryn, fällning av träd och tomtanläggning, påverkar således fjärlens livsmiljö. Tilläggas skall att tomter i dessa lägen behöver någon slags anslutningsväg och grävning för elledningar. Till detta kommer påverkan på övriga rödlistade och skyddade arter som kan finnas i området men som ännu inte är inventerade, såsom andra fjärilar, fåglar, groddjur, kräldjur och fladdermöss.

Framtidsplanerna för markanvändningen i området Högvalta, Mellbyn och Rud bör med hänvisning till ovanstående 5 nya händelser omvärderas innan kommunen fastslår den fördjupade översiktsplanen. Detta eftersom Artskyddsförordningen är en förbudslagstiftning. Vi hoppas kommunen beaktar de nya fakta i ärendet och följer Naturvårdsverkets riktlinje att: "Artskyddsfrågor skall in tidigt i processen och att i första hand bör lokaler med skyddade arter undvikas."

Handelsplatsområdet Graninge

Vad gäller handelsplatsområdet Graninge bör slutsatserna i Artskyddsutredningen beaktas. En riklig förekomst av Brun gräsfjäril medför att kommunens planer på en utvidgning av handelsplatsområdet norrut och en ny påfart från Graningevägen kan hindras av artskyddsförordningen. Utöver fjärilen behöver förekomst av övriga skyddade arter och marker undersökas innan någon detaljplan tas fram. (Se domstolens motivering, punkt 5.)

Bilaga med lista på alla rödlistade och skyddade arter i Högvalta, Mellbyn och Rud medskickas detta yttrande. (Excellark)

Bilaga: Rödlistade arter funna i Högvalta, Mellbyn och Rud

RÖDLISTADE ARTER FUNNA I HÖGVALTA, MELLBYN OCH RUD, fram t.o.m. 2025, 70 st		
		Uppdaterad efter nya rödlistan 2025.
Akut hotade (CR), 1 st		
Fågel	Vitryggig hackspett lämningar	Skogsvårdslagen
Starkt hotade (EN), 7 st		
Fåglar	Art	Skydd
	Havstrut	
	Hornuggla	
	Kornknarr	Fågeldirektivet bilaga 1
	Pärluggla	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Rödspov	
	Stjärtand	Skogsvårdslagen
	Storspov	
Sårbara (VU), 20 st		
Fåglar	Art	Skydd
	Brushande	Fågeldirektivet bilaga 1
	Gråtrut	
	Gräshoppsångare	
	Grönfink	
	Hussvala	
	Pilgrimsfalk	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Småfläckig sumphöna	Fågeldirektivet bilaga 1
	Stare	
	Tofsvipa	
	Tornseglare	Skogsvårdslagen
Djur	Lo	Habitatdirektivet bilaga 4
	Igelkott	
Färilar		
	Art	Skydd
	Brun gräsfjäril	Habitatdirektivet bilaga 4, Fridlyst i hela EU
	Mindre bastardsvärmare	
	Sexfläckig bastardsvärmare	
	Silverblåvinge	
	Starrgräsfjäril	
	Violettkantad guldvinge	
Svampar		
	Vridfingersvamp	
Växter		
	Knärot	
Nära hotade (NT) 42 st		
Fåglar	Art	Skydd
	Bivråk	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Björktrast	
	Bläsand	
	Drillsnäppa	Skogsvårdslagen
	Duvhök	
	Enkelbeckasin	
	Entita	Skogsvårdslagen
	Flodsångare	
	Grönsångare	
	Gulspurv	
	Jorduggla	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Järnsparv	
	Kricka	
	Ladusvala	

	Nötkråka	Skogsvårdslagen
	Mindre Hackspett	Skogsvårdslagen
	Rosenfink	Skogsvårdslagen
	Rödvingetrast	
	Rördrom	Fågeldirektivet bilaga 1
	Silltrut	
	Skrattmå	
	Sparvuggla	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Svartsnäppa	
	Sädesärta	
	Talltita	Skogsvårdslagen
	Turkduva	
	Vinterhämling	
Djur	Art	Skydd
	Iller	Habitatdirektivet bilaga 4
	Älg	
Fjärilar	Art	
	Berggräsfjäril	
	Humlerotfjäril	
	Mindre tätelsmygare	
	Sotnåtfjäril	
	Snedstreckad fältmätare	
	Vitfläckig guldvinge	
	Ängsmetallvinge	
Fladdermöss	Art	Skydd
	Brunlångöra	Habitatdirektivet bilaga 4, Fridlyst
	Nordfladdermus	Habitatdirektivet bilaga 4, Fridlyst
Svampar	Art	
	Dofttaggsvamp	
	Grentaggsvamp	
	Luddfingersvamp	
	Spinnfingersvamp	
Livskraftiga (LC)		
men ändå skyddade arter		
Fåglar	Art	Skydd
	Bivråk	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Brun Kärrhök	Fågeldirektivet bilaga 1
	Dubbelbeckasin	Fågeldirektivet bilaga 1
	Fjällvråk	Skogsvårdslagen
	Gröngöling	Skogsvårdslagen
	Gök	Skogsvårdslagen
	Göktyta	Skogsvårdslagen
	Havsörn	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Jorduggla	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Mindre flugsnappare	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Nattskär	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Skogsduva	Skogsvårdslagen
	Smålom	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Spillkråka	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Stenfalk	Skogsvårdslagen
	Sångsvan	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Tallbit	Skogsvårdslagen
	Trana	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen
	Törnskata	Fågeldirektivet bilaga 1, Skogsvårdslagen

	Vaktel	
Groddjur	Art	Skydd
	Mindre vattensalamander	Fridlyst
	Större vattensalamander	Habitatdirektivet bilaga 2 och 4, Fridlyst
	Vanlig groda	Habitatdirektivet bilaga 5, Fridlyst
	Vanlig padda	Fridlyst
	Åkergroda	Habitatdirektivet bilaga 4, Fridlyst
Kräddjur	Art	Skydd
	Huggorm	Fridlyst
	Skogsödlä	Fridlyst
	Snok	Fridlyst
	Kopparorm	Fridlyst
Djur	Art	Skydd
	Bäver	Habitatdirektivet bilaga 4
	Mård	Habitatdirektivet bilaga 4

Samhällsbyggnads svar: Nya underlag och beslut noteras. Den fördjupade översiktsplanen för Arvika och Jössefors anger samma markanvändning som redan är beslutad i Planprogram för Högvalta. Planprogrammet är det som fortsatt är styrande för en möjlig framtida utveckling. Som nämnts i tidigare svar hanteras ytterligare detaljnivåer i eventuella kommande planeringsprocesser.

Synpunkt 2 handlings nr: 2026:2880

Lämnar härmed synpunkter på markanvändning för området Västra Sund, Marieberg i förslaget till fördjupad översiktsplan (FÖP) för Arvika och Jössefors

Sammanfattning synpunkter:

Vi önskar att området Västra Sund, Marieberg, i det aktuella planförslaget tas bort från markanvändningsområdet "Sammanhängande bostadsbebyggelse" och i stället omfattas av "Landsbygd 2".

Bakgrund och motiv:

I den tidigare fördjupade översiktsplanen (FÖP) för Arvika, antagen 2013-04-22, framhölls att Västra Sund, Marieberg, har både betydande natur- och kulturmiljövärden. Planen betonade att enstaka nya bostäder kan tillkomma, men att det är av stor vikt att bibehålla områdets karaktär av öppet odlingslandskap. I samma plan hänvisades till inventerade kulturmiljöområden.

Påverkan av nybyggnationer sedan 2013:

Sedan den tidigare FÖP:en antogs har flertalet nybyggnationer tillkommit i området. För att bevara upplevelsen av öppen odlingsmark anser vi att området inte bör förtätas med fler än någon enstaka byggnad och då endast väster om huvudvägen. En förtätning av bebyggelse längs vägens östra kant skulle få betydande negativ påverkan på vår fastighet Västra Sund 2:211, genom att:

- Skydda utsikten över odlingslandskapet, Kyrkviken och siluetten av Arvika stad.
- Minska fastighetens värde till följd av ett försämrat läge.

Figur 1. Bild av utsikt från fastighetens östra fasad. Vy över odlingslandskap, Kyrkviken och Arvika stad

Bevarande av områdets karaktär:

Marieberg har fortfarande karaktäristiska gårdar och en tydlig landsbygdskaraktär med öppna odlingslandskap. Detta är en av anledningarna till att vi valde att bosätta oss här. Vi önskar därför att kommande FÖP tar hänsyn till dessa värden och säkerställer att områdets unika identitet bevaras.

Avslutning:

Vi hoppas att våra synpunkter beaktas i det fortsatta planarbetet och att området Västra Sund, Marieberg, ges en markanvändning som bättre överensstämmer med dess natur- och kulturmiljövärden.

Samhällsbyggnads svar: Intentionerna i den gamla FÖP för Kinna - Västra sund är inarbetade i FÖP för Arvika och Jössefors då FÖP Kinna – Västra sund har upphört att gälla. Att en yta ligger som sammanhängande bostadsbebyggelse i FÖP innebär möjliggörande för eventuell ytterligare bebyggelse, men det innebär också ett krav på att en detaljplan måste tas fram innan bebyggelsen kan tillkomma. Detta ger större möjligheter att styra bebyggelsens omfattning och placering inom området. I genomförandeplanen för FÖP Arvika och Jössefors anges det även att ett planprogram för området Kinna – Västra sund ska tas fram för att vidare utreda lämplig omfattning och lokalisering av bebyggelse inom området.

Synpunkt 3 handlings nr: 2026:3010, 2026:3011

Här kommer ett yttrande om förslaget till ny FÖP för Arvika-Jössefors

1. Undertecknad föreslår att den gamla banvallen från Jössefors till Koppom iordningställs till regional cykelled. Detta skulle öka möjligheten för invånarna i området och för gästande turister till ett friluftsliv av hög kvalitet.

Turistnäringen är en växande inkomstkälla och tillskapar nya arbetstillfällen. Dessutom blir en cykelled en förbättring för arbetspendlare från västra delarna av Arvika kommun som vill arbetspendla på ett klimatsmart sätt säkrare än att cykla längs en motortrafikväg. Se exemplet med Klarälvsbanan från Karlstad förbi Forshaga, Ransäter, Munkfors till Uddeholm/Hagfors.

2. Alla som bor i Arvika kommun ska ha möjlighet att ta sig till Mossebergs soptipp på ett säkert sätt. I nuläget finns ingen säker trafiklösning för fotgängare och cyklister.
3. Infarterna till Arvika från Gunnarskog och Klässbol måste föras med säkra Korsningen över väg 61 vid nya ICA Maxi måste göras trafiksäker. Antigen med trafikljus eller som en planskild korsning cykelvägar.
4. För att Arvika ska kunna minska sina utsläpp av koldioxid och bli klimatneutralt till 2030 måste bilåkandet minska och cyklingen öka. Cyklister måste ges bättre möjligheter till säkra cykelparkeringar. I många städer har man byggt cykelgarage i anslutning till stationer och resecentran. Öxnered, Trollhättan och Katrineholm har sådana cykelgarage. Allt fler skaffar Elcyklar. Dessa kostar från 10.000 kr upp till 60.000 kr. Stölder av Elcyklar har ökat på senare tid.
5. Kollektivtrafiken bör förbättras med ökad turtäthet och attraktiva biljettpreiser. Arvika busstation saknar numera en vänthall. Den som ska ta bussen till exempelvis Säffle som tar ca 1 tim och 30 min ska kunna gå på toaletten innan bussfärden börjar. Kanske ett antal "ankor" som busschauffören lånar ut kan lösa problemet för den manliga delen av befolkningen? Löser dock problemet endast för den manliga delen av befolkningen!
6. Förslaget om nytt LIS-område beläget vid Kyrkvikens östra strand, strax norr om översvämningsskyddet och sträcker sig fram till befintlig bebyggelse i norra delen av Östra sund bör minskas. De tre västligaste tomterna (1, 3 och 4) bör tas bort. Strandområdet ligger nära centrala Arvika och bör inte privatiseras. Se bifogad karta.

Hoppas att mina förslag kan omsättas i praktisk handling.

Bilaga: karta nytt LIS-område

Nytt LIS-område

- Nytt föreslaget LIS-område är beläget vid Kyrkvikens östra strand, strax norr om översvämningsskyddet och sträcker sig fram till befintlig bebyggelse i norra delen av Östra sund.

(Område 8D – Kyrkviken m fl)
NYTT OMRÅDE ÖSTRA SUND

Samhällsbyggnads svar: Synpunkterna noteras. Banvallen väster om Jössefors ligger utanför FÖP för Arvika och Jössefors planeringsområde, men den sträcka som ligger inom området finns utpekad som rekreationsstråk för gång och cykel. I den kommunövergripande översiktsplanen finns även sträckan fram till Sulvik utpekad för detta ändamål.

Generellt beskriver FÖP för Arvika och Jössefors att det ska göras enkelt att gå och cykla inom och mellan orterna. Även cykelväg till Mosseberg finns med i förslaget.

Kollektivtrafikens turtäthet och priser hanteras inte inom arbetet med FÖP, detta är en fråga som beslutas av Region Värmland. Arvika kommun samverkar med dem för en god kollektivtrafik i kommunen.

Föreslaget LIS-område på Östra sund har minskats i omfattning.

Synpunkt 4 handlings nr: 2026:3012

Det har föreslagits att bl a Östra Sund ska bli LIU-område, dvs bl a att strandskyddet ska upphävas. Området är ett av de få kvarvarande, sammanhängande naturområdena vid Kyrkviken. De är lättillgängliga för Arvikaborna och används flitigt som rekreationsområde. Vi tycker att det är en utomordentligt dålig idé att tillåta bebyggelse där.

Vid tidigare kontakter med Arvika kommun angående området, framhölls kommunens ambitioner att freda området. Man använde det till och med som argument för att hindra privat ägande. Det är tråkigt att se att man nu verkar ha svängt helt på den punkten.

Vi hoppas att kommunen noga överväger de stora naturvärden som går förlorade om planerna fullföljs.

Samhällsbyggnads svar: Föreslaget LIS-område på Östra sund har minskats i omfattning. Vid eventuell utveckling kommer det behöva föregås av ett detaljplanearbete där naturvärden och allmänhetens tillgång till vattnet utreds vidare och säkerställs genom bestämmelser som reglerar bebyggelsens omfattning och lokalisering. Då kommer det även att ges ytterligare möjlighet för allmänheten att yttra sig i frågan.

Synpunkt 5 handlings nr: 2026:3013

För den fördjupade översiktsplanen har jag några synpunkter på den del som rör Östra Sund och den skog som finns i närheten av Ingesunds universitet och folkhögskolan med många elever som bor här under studietiden och som ibland blir kvar efter studierna. Just för att Arvika ligger fint och har "allt".

Jag har tidigare arbetat på musikhögskolan och vet att den nära skogen är mycket uppskattad av såväl elever som lärare vid skolan, liksom såklart många andra. Där kan man hämta vederkvickelse på nära håll utan att man kommer för nära bostäder som redan finns. Skogen är alldeles lagom stor utan att riskera att gå vilse och man kan ta olika stigar runt, och sitta en stund och titta ut över Kyrkviken och ev båtar ut och in mot stan. Träden har olika ålder och är inte "för städad" vilket gör att det också är gott om svamp och fåglar, insekter etc. Ett litet ekosystem. Även älgar har jag ibland sett, som simmat över till västra sidan sundet. Just denna skog är mer orörd och ursprunglig, än många andra som också är nära där många bor, som t ex Styckåsskogen. Man ser träd i olika skeden, växande, kullfallna och myllrande av liv. Relativt gävlig ändå, för olika åldrar och rörelseförmåga. T ex är skogen upp mot Storkasberget mer fysiskt krävande. Även om den är på gångavstånd för boende i Dottevik. Det finns också busslinje ut, eller om man kan cykla, eller promenera ut mot Ingesund och

där ha skogen ett stenkast bort. Så att den är så nära för många boende i Arvika är en ynnest för så många. Skogar av den kalibern finns annars mycket mera svåråtkomligt.

När översvämningsskyddet byggdes var man mån om att inte skada åkermark från där asfaltsvägen tar slut och ner mot sundet, genom att bara lägga ut en tillfällig väg som sedan togs bort, så att allt återställdes.

Om man tittar längs Kyrkvikens stränder så ligger Arvika stad fint längst in i viken och med utblick över sundet. Står man i hamnen ser man att längs hela östra sidan har det bebyggts, ända från Dottevik och ut mot Symfonivägen. Sen kommer den lilla rundade silhuetten av skog i sundets mynning. Så vackert och med ytterligare blånande berg på andra sidan Glafs fjorden. På den västra sidan är i princip alla stränder bebyggda, från kyrkogården, till Kinna och ända ut längs stränderna. På östra sidan är det denna skog som än så länge är tillgänglig på ett enkelt sätt.

I planen står under rubriken Naturmiljö och biologisk mångfald att "Närheten till natur och vatten är viktig för människors välmående och en central del av Arvikas identitet, något att vara stolt över och som gör att människor från andra platser runt om i världen vill besöka kommunen. En förutsättning för detta är fortsatt kunna erbjuda dessa upplevelser är att samhället värnar och skyddar de värdefulla natur- och vattenmiljöer som finns, såväl skogsområden som tätortsnära grönska och rekreationsområden."

Jag tycker mig förstå av andan i planen att just tätortsnära naturmiljöer betonas som viktiga. Man ska kunna vistas i naturen utan att behöva ha bil och färdas långt för detta. Gröna lungor i både större och mindre skala. Under de år jag arbetade på Ingesund och först bodde på röda sidan i Dottevik och sedan på Utblicksvägen uppskattade jag verkligen denna skog och jag hoppas många kommer att kunna göra det fortsatt. Min uppfattning är också att det egentligen inte är någon brist på villatomter, i olika lägen och prislägen, varför det borde vara ytterligare ett skäl att skona detta område från byggnation.

Även äldre villaområden med kommande generationsväxlingar finns det på många ställen i Arvika.

Samhällsbyggnads svar: Se svar till synpunkt 4.

Synpunkt 6 handlings nr: 2026:3015

Vi vill här lämna synpunkter på markanvändningen för området Marieberg i Västra Sund, gäller förslaget till fördjupad översiktsplan (FÖP) för Arvika och Jössefors

När vi förvärvade vår fastighet tog vi del av den gällande fördjupade översiktsplanen för Kinna/Västra Sund (laga kraft 2013-05-25). I denna framgår tydligt att området Marieberg ska värna viktiga natur- och kulturmiljövärden samt bevara det öppna odlingslandskapets karaktär.

I det nu aktuella planförslaget för FÖP Arvika och Jössefors föreslås området i stället ingå i markanvändningen "sammanhängande bostadsbebyggelse". Detta möjliggör ytterligare utbyggnad och förtätning. Samtidigt har området redan förändrats sedan 2013 genom att flera nya bostäder tillkommit.

Vi bedömer att ytterligare förtätning riskerar att påtagligt förändra områdets karaktär. En viktig kvalitet i Marieberg och Västra Sund är den öppna och luftiga landskapsbilden, där bebyggelsen ligger glest och där det fortfarande finns utrymme för odling och betesmarker. Detta bidrar till den tydliga landsbygdskaraktären som möter besökare när man kommer från Arvika.

Detta landskap och denna känsla av öppenhet och landsbygd var avgörande faktorer för vårt val att bosätta oss i området. Vi ser därför en risk att dessa värden går förlorade om ytterligare bebyggelse tillåts i större omfattning.

Mot denna bakgrund önskar vi att området Västra Sund, Marieberg, i det aktuella planförslaget tas bort från markanvändningsområdet "Sammanhängande bostadsbebyggelse" och i stället omfattas av "Landsbygd 2".

Samhällsbyggnads svar: Se svar till synpunkt 2.

Synpunkt 7 handlings nr: 2026:3194

Angående Nytt LIS-område I Östra Sund Arvika

Som "vanlig medborgare" måste jag först och främst klaga på bristande information vad gäller dessa planer. De sidor jag funnit på hemsidan innehåller dålig och otydlig information.

Vid flertalet tillfällen har jag vistats i skogen där tomterna 6 – 9 planeras. Tidigare år hade Dottevikskolan exkursioner i området som ligger på bekvämt cykelavstånd från skolan. Detta skogsområde innehåller flera höga naturvärden med blandskog och äldre barrträd. Hackspettar har hörts och häger har tidigare siktats i området.

Området har (enligt Skogsmonitor) potentiell äldre skog eller kontinuitetsskog och kräver därför en mycket noggrann miljöanalys utifrån såväl flora som fauna.

Utmed vägen till nuvarande fastighet 2:29 har jag funnit vildbin som bosatt sig i slänten ner mot vägen. Alla vildbin är fridlysta och därför bör en eventuellt ökad trafik och ändring av denna väg föranledas av en noggrann undersökning av fler bon samt att vägen inte stör eller förstör dessa. Eftersom vildbin uppenbarligen finns i området bör en grundlig miljöanalys göras utifrån eventuella förekomster av vildbin och andra sårbara arter utmed den befintliga vägen till översvämningsskyddet, som i händelse av utbyggnad av området, troligen blir nödvändig att förbättra för såväl byggtrafik som ökat antal boenden.

Fastigheten är privatägd vilket föranleder farhågor om att de behjärtansvärda planerna på strövstigar utmed vattnet inte blir för allmänheten. Hur kommer tillgången för allmänheten att säkras?

Om nu planer på bostäder nödvändigtvis behövs, bör dessa kunna planeras högre upp med bevarat strandskydd, då beteshagarna stått oanvända i många, många år. För allmänheten bör planer på mindre hyreshus framstå som mer önskvärt, då bristen på hyreshus och tillgången till stadsnära naturområden då skulle gynna fler.

Bilvägen som planeras skulle då kunna dras i höjd med strandskyddets gräns och nå tomterna 1-5 (där 1,3,4 borde ligga på betesmarken istället).

Samhällsbyggnads svar: Se svar till synpunkt 4. Övriga synpunkter noteras.

Synpunkt 8 handlings nr: 2026:3193

Undertecknade har yttrat oss i den fördjupade översiktsplanens samrådsfas och yttrar oss härmed även i översiktsplanens granskningsfas.

I samrådsfasen yrkade vi bland annat på att Lycke industriområde inte ska utökas med ytterligare mark.

Svaret vi fick i samrådsredogörelsen var att det finns ett politiskt beslut med målsättning om att inneha en markreserv om minst 65 ha byggklar eller detaljplanelagd verksamhetsmark vilket innebär att utökningen av Lycke behövs för att säkerställa detta.

- Vi önskar poängtera att målet om 65 ha verksamhetsmark avser hela kommunen samt har ordalydelsen Verksamhetsmark, vilket innebär att angivna beslut inte avser endast FÖP:ens område eller endast områden med tung industri. När man summerar den icke exploaterade verksamhetsmarken i hela kommunen, inklusive både gällande och pågående detaljplaner samt de nya föreslagna områdena i FÖP, men exklusive den föreslagna utökningen i Lycke, uppnås en markreserv för verksamhetsmark till minst ca 70-80 ha. Kommunen skulle därmed redan uppnå det nya verksamhetsmålet, utan utökningen av Lycke industriområde.

Samhällsbyggnads svar: Det stämmer att målet gäller hela kommunen. Den absolut största efterfrågan på verksamhetsmark finns dock i centralorten. Det är också där det finns bäst förutsättningar med närhet till arbetskraft och resurseffektivt samhällsekonomiskt nyttjande av redan utbyggd infrastruktur.

Viktigt att ha med sig vid beräkning av markreserven baserat på de ytor som finns i ÖP och FÖP är att det inom markanvändningarna Verksamheter och industri också ingår exempelvis gröna skyddszoner mot omgivande bebyggelse, gator och annan typ av infrastruktur i dessa ytor. Detta gör att den faktiska byggbara verksamhetsmarken är mindre än markanvändningens totala yta.

- Vi vill också uppmärksamma förutsättningarna som givits under FÖP:ens process, då förutsättningarna ändrats under tiden. Under samrådsperioden utgick den politiskt beslutade inriktningen från en mer övergripande formulering: "En god fysisk planering inriktas på att möta näringslivets behov av infrastruktur, mark, lokaler och bostäder. Interna effektiva processer vid förfrågningar och etableringar samt en nära dialog med näringslivsaktörer skapar förtroende och framgång i processerna." (Verksamhetsplansamhällsutveckling 2022-2025) Något konkret arealmässigt mål för verksamhetsmark fanns alltså inte. Ett arealmässigt mål – om specifikt 65 ha markreserv – beslutades först i januari 2026 (Verksamhetsplan 2026-2028). Detta beslut har använts som bärande argument i kommunens svar till oss i samrådsredogörelsen. Något som alltså inte ens var känt vid tiden för samrådet.

Samhällsbyggnads svar: Det stämmer att beslutet om ett arealmässigt mål kom efter samrådstiden. Målet har dock nu funnits med som en förutsättning under den fördjupade översiktsplanens granskningsperiod.

Vi yrkade även på att befintlig skyddszon – allmän platsmark/Park i gällande detaljplaner, i sin helhet visualiseras och bekräftas enligt gällande markanvändning (alltså Natur/park) i FÖP.

Svaret vi fick i samrådsredogörelsen var att skyddszonens funktion och betydelse skulle tydliggöras på FÖP-nivå inför granskningen. Vi kan inte utläsa att detta gjorts i granskningsfasen.

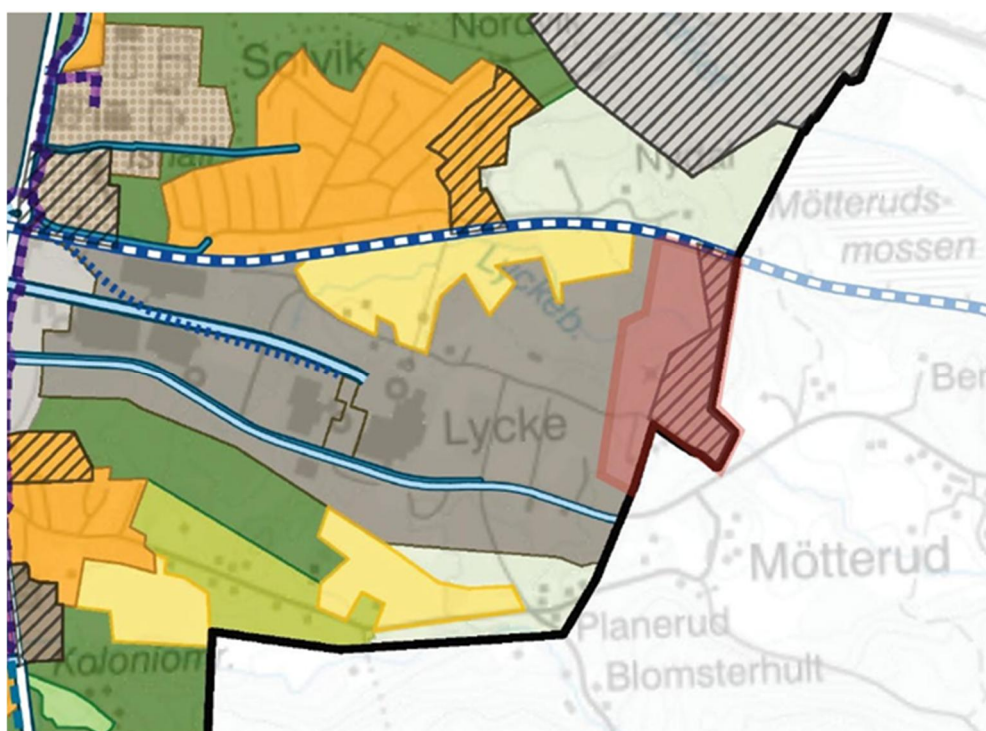
Samhällsbyggnads svar: Justeringar i kartan har inte gjorts, men däremot förtydliganden i texten.

I vårt yttrande i den fördjupade översiktsplanens samrådsfas samt ett efterföljande medborgarförslag har vi belyst de höga naturvärden som finns inom en del av den befintliga skyddszonen/allmän platsmark samt inom den föreslagna utökningen av Lycke industriområde.

Medborgarförslaget lämnades in under februari månad 2026 och beskriver områdets utmaningar men stora möjligheter.

En process har startat tillsammans med kommunen för att utreda förutsättningarna för ett biotopskyddsområde. Som ett första steg gjordes i början av maj ett platsbesök av kommunens ekolog och förslagsställarna. En fortsatt kartläggning pågår och som nästa steg föreslås att en naturvärdesbedömning görs och även skissning på en skötselplan. För att kunna fortsätta denna process är det en förutsättning för medborgarförslaget att markanvändningen blir förenlig med kommunens planläggning av området.

Vi yrkar härmed på att det område som omfattas av medborgarförslaget (markerat med rött på kartbilden nedan) bekräftas som Natur, eventuellt kombinerat även med Utredningsområde naturmark, i FÖP:en.

Den planlagda allmänna platsmarken/Park som omger Lycke industriområde fyller en viktig funktion som avgränsningszon mellan området för tung industri och närliggande område med småskaligt jordbruk och landsbygdsboende. Zonen är även ett uppskattat tätortsnära rekreationsområde.

Vi yrkar fortsatt på att skyddszonen i sin helhet bekräftas som Natur i FÖP:en.

Samhällsbyggnads svar: I FÖP redovisas möjliga framtida utvecklingsinriktningar på en översiktlig nivå, vilket innebär att olika scenarier prövas utan att detta innebär beslut om genomförande. Arbetet med medborgarförslaget angående biotopskyddsområde pågår parallellt med FÖP, men kommer inte att hinna bli klart innan FÖP förväntas antas. I genomförandeplanen för FÖP anges att en övergripande strukturstudie för området kring Lycke och Vik ska tas fram. Fortsatta utredningar kring biotopskyddsområdet kan bli relevant underlag för det arbetet.

Yttrande gällande Östra Sund 2:7 i granskningshandling av Fördjupad Översiktsplan för Arvika Jössefors

Idag är strandlinjen från Humlekil i söder, längs Kyrkvikens stränder och vidare mot Koppsäng i norr som ett pärlband av bebyggelse. Ett undantag är Östra Sund, ett drygt trettio ha stort område med orörda stränder som sträcker sig från Glafs fjorden till Kyrkviken. Marken utgörs huvudsakligen av skog, åker och hagmark med rikt djurliv och har ett betydande miljövärde. Hela området har stor betydelse för det rörliga friluftslivet.

Norra delen av Östra Sund (2:7) fick ny ägare förra våren. Efter att denne sålt fastighetens byggnader planerar han en exploatering med 9 större villatomter.

I Sundet råder strandskydd på 100 meter.

Samhällsutvecklingen har bedömt att det är rimligt och lämpligt utveckla ett nytt LISområde för att kunna upphäva strandskyddet.

Den föreslagna exploateringen på Östra Sund 2:7 borde vara omöjlig med hänsyn taget till följande kommentarer ur Arvika Kommuns granskningshandling:

Östra Sund

”Rekreation i Kulturmiljö”

Kulturmiljö

Se Länsstyrelsens kulturmiljöprogram ”Ditt Värmland” och/eller Kulturhistorisk inventering i Arvika kommun (Värmlands Museum 1972-1976)

”Ditt Värmland”

” På ömse sidor om inloppet till Kyrkviken och Arvika tätort ligger Västra och Östra Sund, ursprungligen rena jordbruks områden som under 1900-talet starkt präglats av närheten till tätorten.

Vid Västra Sund vittnar några gravrösen om att platsen varit bebodd åtminstone sedan århundradena före Kristi födelse...

Jordbruk med boskapsskötsel , som varit den traditionella näringen inom området kan fortfarande iakttas

”Miljöns största värde ligger i kulturlandskapets varierande karaktär, med lång kontinuitet i bosättningen, alltifrån de förhistoriska gravanläggningarna till 1900-talets fritids- och institutionsbyggnader.”

landsbygd 1

Hänsyn:

”Riktlinjer för byggande på landsbygden ska följas
Natur- och kulturmiljö samt landskapsbild ska värnas”

Jordbruksmark, åkermark

”Miljöbalken (MB) 3 kap.

4 § Jord och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.”

”Att värna och bruka befintlig jordbruksmark är viktigt för Arvika Kommun, Värmland och Sverige, i syfte att öka självförsörjandegraden av spannmål och livsmedel samt att bidra till en robust livsmedelsförsörjning i orostider som en central del i samhällets civilförsvar.”

Areella näringar

Jordbruk

”Inom områden för areella näringar har jordbrukets intressen företräde och restriktivitet när det gäller utveckling av bebyggelse råder.”

Hänsyn:

”Kommunens riktlinjer för byggande på landsbygd ska följas.

hänsyn ska tas till natur- och kulturmiljövärden samt landskapsbild.”

Natur och friluftsliv

”Natur och friluftsområden med särskilt värdefull natur ska värnas, stärkas och skyddas”

Samhällsbyggnads svar: Se svar till synpunkt 4. I arbetet med detaljplan kommer fortsatt utredning av olika värden i området och anpassning av hur bebyggelsens omfattning och lokalisering behöver se ut för att bidra till ovan nämnda ställningstaganden och styrdokument att ske.

Medverkande tjänstepersoner

Det särskilda utlåtandet är sammanställt av representanter från enheten Samhällsbyggnad.

Arvika den 25 juni 2026

SAMHÄLLSBYGGNAD